

Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020

Pomiechówek, marzec 2016

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Diagnoza gminy Pomiechówek.....	7
1.1. Układ przestrzenno-funkcjonalny	7
1.2. Społeczeństwo	11
1.3. Infrastruktura społeczna	13
1.4. Infrastruktura techniczna	14
1.5. Środowisko przyrodnicze	17
1.6. Gospodarka lokalna	19
1.7. Gospodarka budżetowa gminy	25
1.8. Ocena realizacji celów poprzedniej Strategii	28
1.9. Główne problemy rozwojowe gminy	30
1.10. Syntetyczna analiza SWOT gminy Pomiechówek	34
2. Kierunki strategicznego rozwoju gminy Pomiechówek	39
2.1. Wizja	39
2.2. Cele rozwojowe gminy.....	40
2.3. Charakterystyka celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działania.....	43
2.4. Projekty kluczowe dla realizacji strategii.....	51
2.5. Zgodność z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu	53
2.6. Monitoring i ewaluacja strategii	69
2.7. Potencjalne źródła finansowania	73
2.8. Prognoza dochodów i wydatków budżetowych gminy Pomiechówek na lata 2016-2022....	73
3. Załączniki	89
3.1. Raporty szczegółowe z Diagnozy gminy	89
3.1.1. <i>Układ przestrzenno-funkcjonalny</i>	89
3.1.2. <i>Społeczeństwo</i>	96
3.1.3. <i>Infrastruktura społeczna</i>	109
3.1.4. <i>Infrastruktura techniczna</i>	115
3.1.5. <i>Środowisko przyrodnicze</i>	125
3.1.6. <i>Gospodarka lokalna</i>	138
3.1.7. <i>Gospodarka budżetowa</i>	166
3.2. Analiza SWOT	182
3.3. Analiza zgodności Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z dokumentami na poziomie krajowym	192
Aneks 1. Wykaz osób należących do Zespołu ds. strategii:	200
Aneks 2. Badanie mieszkańców na temat barier rozwoju przeprowadzane na potrzeby opracowania Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020	202
Aneks 3. Raport z konsultacji społecznych projektu Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020	206

Wprowadzenie

Opracowana *Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020* (dalej Strategia) to zapis drogi rozwoju lokalnego, jaki gmina zamierza realizować w perspektywie 2020 r. Realizacja celów określonych w Strategii wpisana jest w cały system zarządzania strategicznego, którego założenia prezentuje rysunek 1.

Rysunek 1. Proces zarządzania strategicznego w gminie

Źródło: opracowanie własne

Logika i metodologia prowadzenia lokalnej polityki rozwoju zakłada, iż obecnie przygotowany dokument nie jest oderwany od wcześniejszych założeń i kierunków rozwoju. Wpisuje się także w cele i kierunki działań przyjęte na wyższych poziomach programowania i administrowania (tak regionalnego, krajowego jak i UE – o czym w dalszej części Strategii).

Myślą przewodnią niniejszej Strategii jest określenie dla gminy Pomiechówek kierunków rozwoju, tak żeby były one zgodne z lokalnymi uwarunkowaniami i wykorzystywały trendy ponadlokalne (np. położenie blisko stolicy, wzrastające zapotrzebowanie na relaks i aktywny wypoczynek stosunkowo blisko dużych miast).

Przygotowana Strategia ma w założeniu pełnić dwie zasadnicze funkcje:

- zarządczą (administracyjną), jest to wewnętrzna funkcja Strategii jako dokumentu, w oparciu o który realizowana jest polityka rozwoju i podejmowane są kluczowe decyzje w gminie,
- informacyjno-edukacyjną (zewnętrzną), w tym ujęciu Strategia staje się produktem informacyjnym i promocyjnym – informacja o aspiracjach rozwojowych gminy i jej

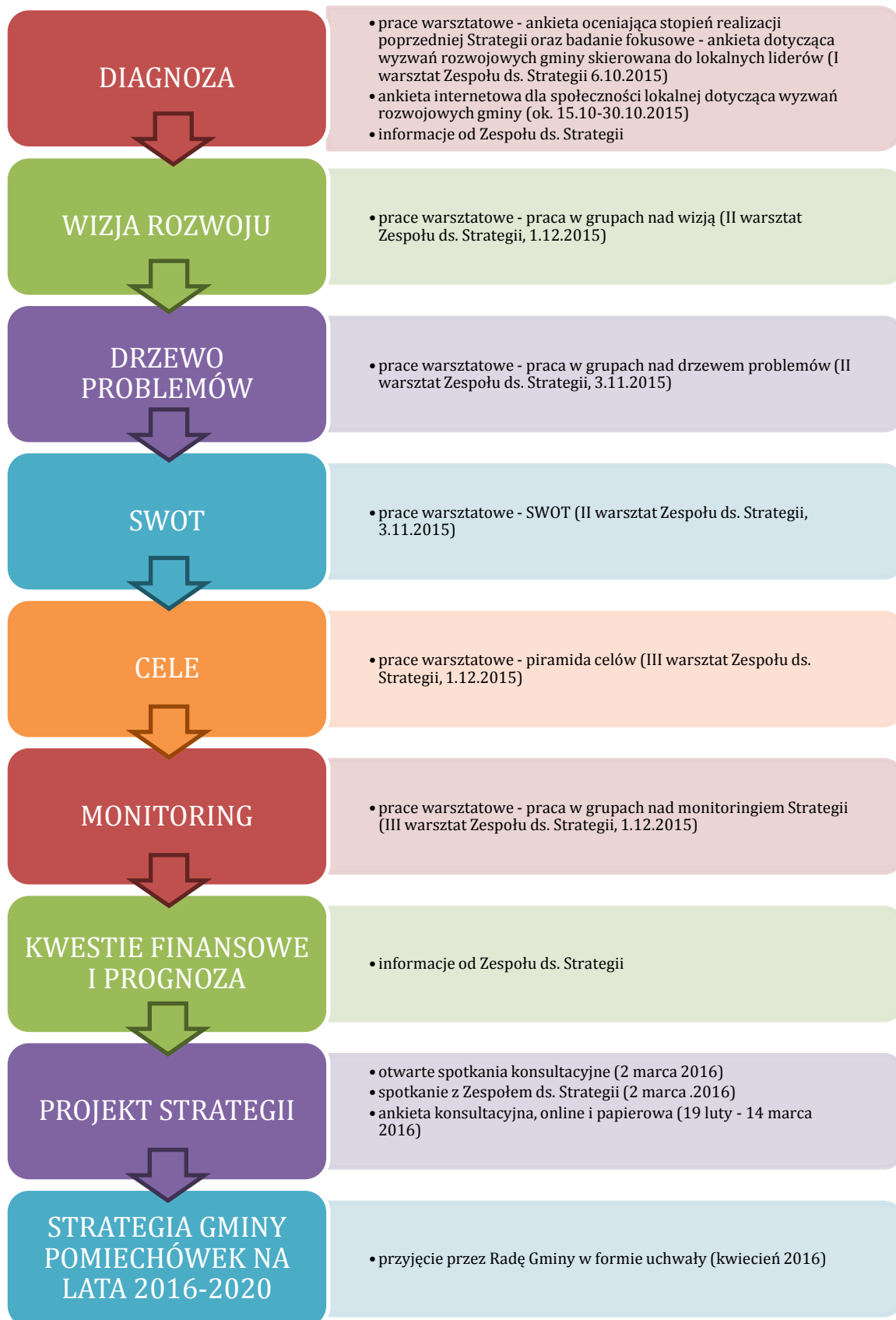
zamierzeniach trafić powinna do mieszkańców oraz inwestorów (zarówno już współpracujących z gminą, jak i potencjalnych). Bardzo ważna jest także funkcja edukacyjna – w Strategii zawarto wiele informacji na temat gminy, które mogą być wykorzystane w edukacji lokalnej związanej z nurtem *małych ojczyzn*.

Wychodząc z tych przesłanek dokument został zbudowany w taki sposób, żeby jego część zasadnicza stanowiła nade wszystko sprawne narzędzie zarządzania rozwojem lokalnym, natomiast materiały umieszczone w załącznikach mają dodatkowo walory informacyjne (są to w dużej mierze bardzo dokładne informacje na temat gminy).

W opracowaniu Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 założono możliwie jak najszerszą partycypację. Z tego też powodu w procesie budowania Strategii zastosowano metodę ekspercko-społeczną, zakładającą udział lokalnych liderów (formalnych i nieformalnych) oraz społeczności lokalnej. W celu zapewnienia stałego uczestnictwa przedstawicieli różnych grup interesariuszy (aktorów polityki rozwoju) gminy Pomiechówek w pracach nad Strategią, powołany został Zespół ds. Strategii, w skład którego weszli: radni, sołtysi, przedsiębiorcy, instytucje, stowarzyszenia, organizacje, animatorki lokalne, gimnazjaliści oraz reprezentanci Urzędu Gminy (aneks 1). Przyjęta metoda zdeterminowała harmonogram oraz formy prac nad Strategią (tj. warsztaty, badania ankietowe, spotkania i ankiety konsultacyjne), które zostały przedstawione na schemacie 1. **Raport z przebiegu konsultacji społecznych Strategii zawiera aneks 3**

Schemat 1. Metoda ekspercko-społeczna w budowaniu Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020, czyli uspołecznienie procesu (harmonogram prac i formy partycypacji)

1. Diagnoza gminy Pomiechówek

1.1. Układ przestrzenno-funkcjonalny

Gmina Pomiechówek, to jedna z 314 gmin województwa mazowieckiego. Położona jest w powiecie nowodworskim (jest jedną z 6 gmin tworzących powiat), w odległości 40 km od Warszawy i 7 km od Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa-Modlin. Gmina leży w zasięgu Obszaru Metropolitalnego Warszawy (OMW), w skład którego wchodzi 72 jednostki samorządu lokalnego (JST).

Rysunek 2. Gmina Pomiechówek na tle Obszaru Metropolitalnego Warszawy

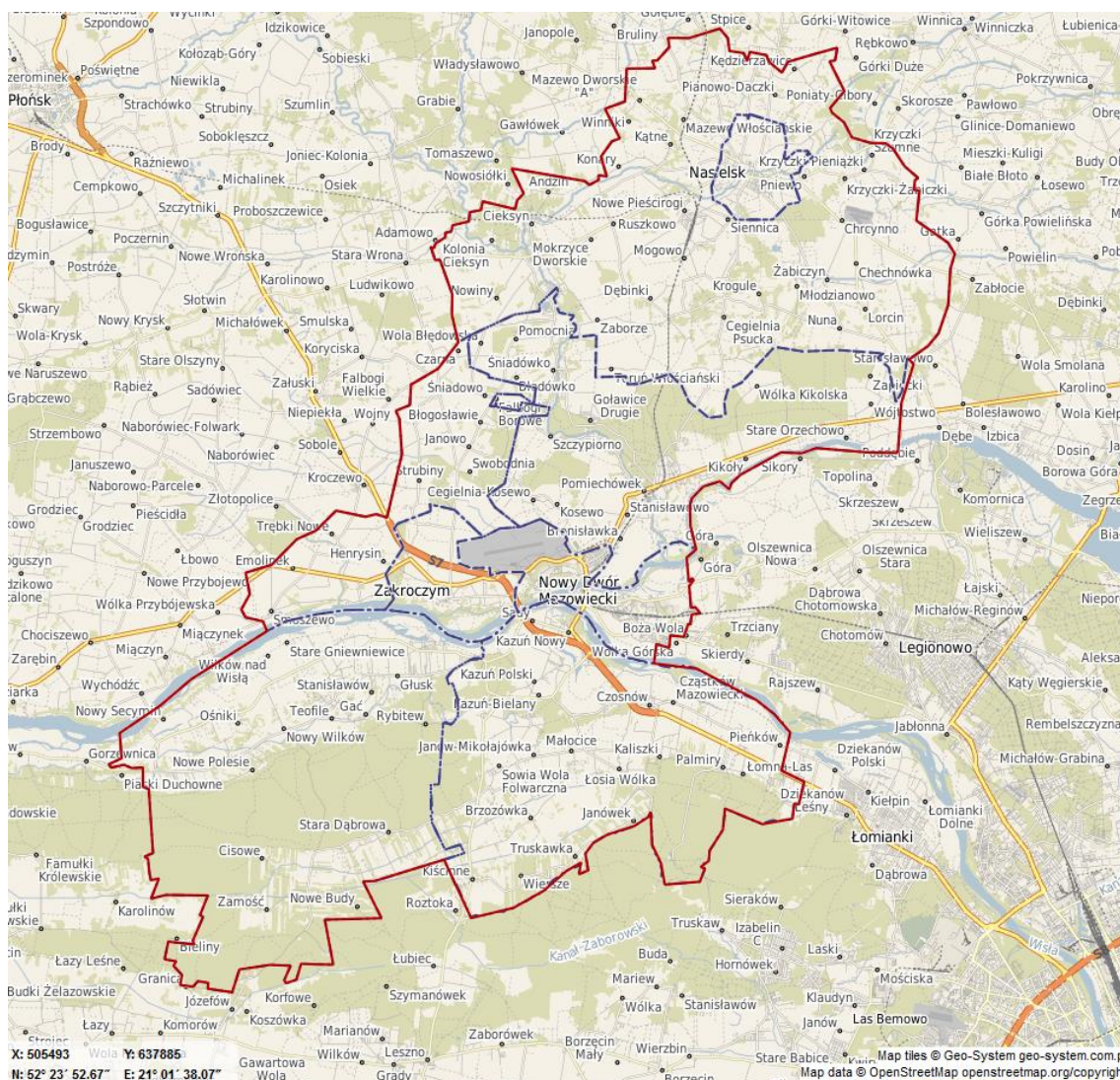

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Od wschodu gmina sąsiaduje z gminą Serock, od południa Waliszew, od zachodu Zakroczym, od północy Nasielsk. Nowy Dwór Mazowiecki znajduje się w kierunku południowo-zachodnim. Gmina posiada korzystne położenie komunikacyjne, przebiega przez nią magistrała kolejowa E-65 Warszawa-Gdańsk oraz droga krajowa 62 Nowy Dwór Mazowiecki – Serock i droga wojewódzka 621 Legionowo-Nasielsk-Płońsk. W pobliżu granic gminy (ok. 5 km) biegnie droga krajowa nr 7 – Warszawa-Mława-Gdańsk.

Rysunek 3. Powiat nowodworski

Źródło: System Informacji Przestrzennej Powiatu Nowodworskiego

Gmina zajmuje powierzchnię 103 km² zamieszkałą przez 8988 osób. Gęstość zaludnienia wynosi więc 88 osób/ km², przy średniej powiatu wynoszącej 113 osób/ km² (dane na koniec 2014 r.). Administracyjnie gmina składa się z 28 miejscowości i 26 sołectw - są to: Błędowo, Błędówko, Brody – Brody-Parcele, Bronisławka, Cegielnia-Kosewo, Czarnowo, Falbogi Borowe, Goławice Drugie, Goławice Pierwsze, Kikoły, Kosewko, Kosewo, Nowe Orzechowo, Nowy Modlin, Pomiechowo, Pomiechówek, Pomocnia, Stanisławowo, Stare Orzechowo, Szczypiorno, Śniadówko, Wola Błędowska, Wójtostwo, Wólka Kikolska, Wymąsły, Zapiecki.

Rysunek 4. Gmina Pomiechówek – mapa topograficzna

Źródło: System Informacji Przestrzennej Powiatu Nowodworskiego

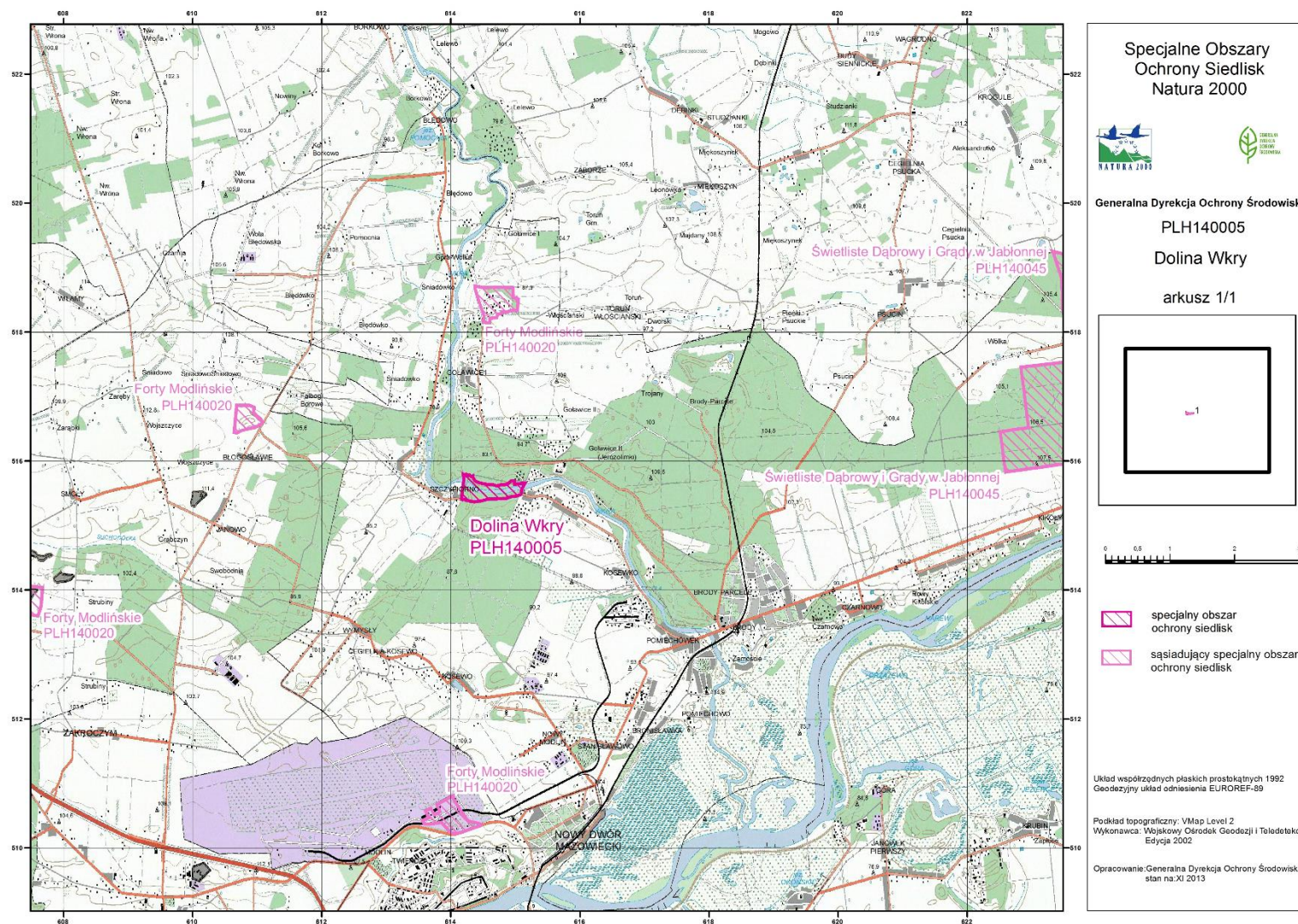
Przestrzennie rozciągłość gminy wynosi 19 km na kierunku wschód-zachód i 13 km na osi północ-południe. W podziale fizyczno-geograficznym gmina leży na styku trzech mezoregionów: w przeważającej części na Wysoczyźnie Płońskiej oraz Wysoczyźnie Ciechanowskiej, które graniczą ze sobą wzdłuż rzeki Wkry, a od południa erozyjną krawędzią stykają się z innym mezoregionem – Doliną Dolnej Narwi.

Gmina Pomiechówek jest gminą wiejską o charakterze rolniczym. Ponad 57% powierzchni gruntów zajmują użytki rolne, ponad 32% to grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia. Większość z nich to lasy państwowe Nadleśnictwa Jabłonna, niegdyś mające charakter puszczański, dziś zaledwie 4% powierzchni stanowią liczące 100, a nawet 160 lat lasy zbliżone do naturalnych. Na obszarze gminy znajduje się wiele cennych terenów przyrodniczych, a większość jej obszaru posiada wyjątkowe walory krajobrazowe. Na terenie gminy znajdują się dwa rezerваты przyrody: leśny Pomiechówek oraz przyrody Dolina Wkry. O bogactwie różnorodności biologicznej świadczy także występowanie trzech obszarów sieci Natura 2000 na terenie gminy (rysunek 5). Jest to: Dolina Wkry (w całości położna na terenie gminy), Forty Modlińskie oraz Świetliste dąbrowy i grądy w Jabłonnej (częściowo położone na terenie gminy).

W znacznej części gmina objęta jest Warszawskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Położona jest nad wodami Wkry i Narwi.

Rysunek 5. Obszary Natura 2000 na terenie gminy Pomiechówek

Źródło: <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles>

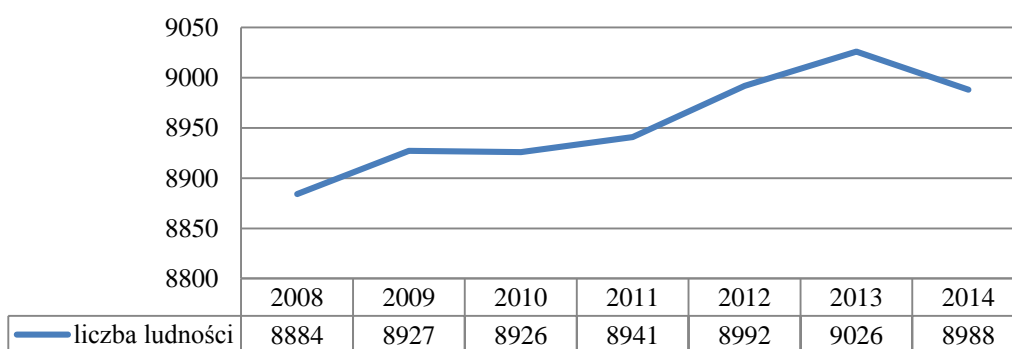

Warto podkreślić, że choć przedłożona Strategia nie stanowi dokumentu planistycznego, to zawiera wytyczne związane z kierunkami rozwoju. Dlatego też w opracowywanych dokumentach planistycznych (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego) powinno się uwzględniać działania na rzecz: przeciwdziałania nadmiernej fragmentacji przestrzeni oraz wzmacnianie (lub przynajmniej utrzymanie) bioróżnorodności.

1.2. Społeczeństwo

W latach 2013-2014 obserwowane wcześniej w gminie Pomiechówek pozytywne trendy demograficzne uległy odwróceniu (spadek liczby ludności, zerowe saldo migracji, gwałtowny spadek przyrostu naturalnego). Od 2011 r. przyrost naturalny w gminie Pomiechówek jest coraz bardziej ujemny – odwrotnie niż w Polsce, na Mazowszu, czy w powiecie nowodworskim. Być może przyczynia się do tego z jednej strony malejący odsetek kobiet w gminie, a z drugiej fakt, iż to kobiety w większym stopniu decydują się na migrację, także zagraniczną. Nie bez znaczenia może być również malejąca w gminie Pomiechówek liczba małżeństw, kształtująca się poniżej poziomu Polski, Mazowsza i powiatu nowodworskiego (także notująca w 2014 r. znaczący spadek, odwrotnie niż w przypadku całego kraju i pozostałych dwóch JST). Zmiany stanu ludności gminy Pomiechówek w okresie 2008-2014 przedstawiono na rysunku 6.

Rysunek 6. Liczba ludności w gminie Pomiechówek w latach 2008-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Do pozytywnych trendów demograficznych w gminie Pomiechówek należy natomiast wolniejszy niż średnio w Polsce, na Mazowszu i powiecie nowodworskim) wzrost osób w wieku poprodukcyjnym i spadek w wieku produkcyjnym, co przełożyło się na wolniejsze tempo wzrostu współczynnika obciążenia demograficznego.

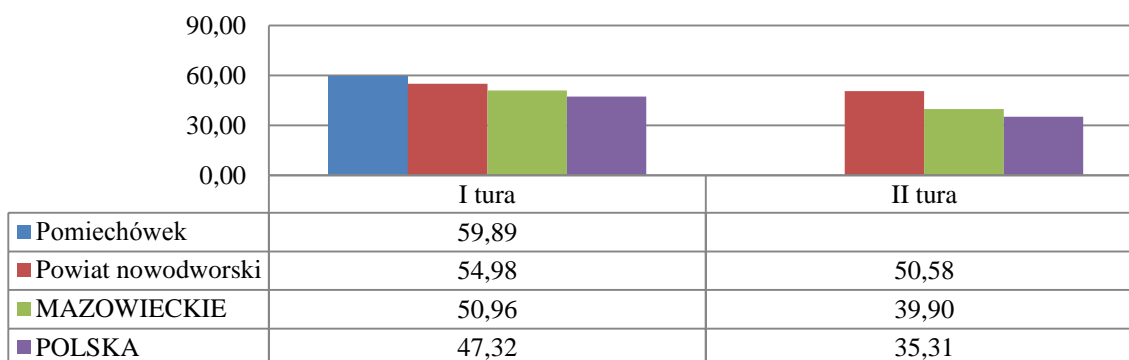
W zakresie budowania kapitału ludzkiego korzystnym zjawiskiem jest wolniejszy, niż w trzech porównywanych obszarach, wzrost liczby ludności przypadającej na 1 placówkę

biblioteczną oraz największy wzrost księgozbioru bibliotek. Jednak w gminie Pomiechówek księgozbiór ten na 1000 ludności był najmniejszy wśród analizowanych obszarów, co więcej, także liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców kształtowała się poniżej średnich w Polsce, na Mazowszu i powiecie nowodworskim). Liczne programy na rzecz wszechstronnego wspierania edukacji i kultury mieszkańców w różnym wieku aktywnie realizuje Gminny Ośrodek Kultury w Pomiechówku, przyczyniając się w ten sposób także do budowania kapitału społecznego.

Na terenie gminy Pomiechówek występuje wysoki kapitał społeczny o czym świadczyć może nie tylko zaprezentowana na rysunku 7 najwyższa w stosunku do trzech analizowanych obszarów frekwencja w wyborach samorządowych w 2010 r. (a są to wybory najsilniej związane z lokalnymi uwarunkowaniami), lecz także występujące w gminie wysokie przywiązanie zarówno do miejscowości (osiedla), jak i gminy jako całości.

Rysunek 7. Frekwencja w wyborach samorządowych 2010 r. w I i II turze w gminie Pomiechówek na tle powiatu nowodworskiego, Mazowsza i Polski (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie PKW

O podnoszeniu poziomu świadczenia usług publicznych w powiecie może świadczyć uruchomienie w 2014 r. Punktu Opieki Diennej dla dzieci poniżej 3 roku życia. Dzięki temu, w 2014 r. odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w gminie Pomiechówek (wynoszący wcześniej 0) przewyższył poziom w powiecie nowodworskim. W gminie Pomiechówek rośnie także zainteresowanie opieką przedszkolną – liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat systematycznie rośnie (ponownie poza 2014 r.), przy czym liczba dzieci w wieku 3-5 lat, przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego spadła w 2013 r. do poziomu 1,68 dziecka na jedno miejsce, co świadczy o lepszej dostępności tej kategorii usług.

W odniesieniu do dostępności do usług zdrowotnych – w gminie Pomiechówek funkcjonują 3 przychodnie, a lecznictwo szpitalne zabezpiecza Nowodworskie Centrum

Medyczne w Nowym Dworze Mazowieckim. Dostępność aptek w gminie Pomiechówek waha się – w 2014 r. liczba ludności przypadająca na aptekę ogólnodostępną przewyższała średnie w 3 porównywanych obszarach (Polska, Mazowsze, powiat nowodworski).

Z usług publicznych z zakresu opieki społecznej korzysta w gminie Pomiechówek rosnąca liczba gospodarstw domowych (spadła ona jednak w 2013 r.).

W gminie Pomiechówek 2014 r. z wielu powodów wydaje się być rokiem przełomowym, w którym obserwowane wcześniej trendy społeczne, nie tylko demograficzne, ulegają odwróceniu (częściej na niekorzyść). Opisane negatywne zjawiska wymagają nie tylko wnikliwego obserwowania czy są to zmiany stałe, lecz przede wszystkim podjęcia działań zaradczych, mających zapobiec ewentualnemu ugruntowaniu tych negatywnych trendów, zwłaszcza demograficznych.

1.3. Infrastruktura społeczna

W gminie zasadniczo brak jest krytycznych deficytów w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej, z wyjątkiem infrastruktury turystycznej. Dobrze rozwinięta jest infrastruktura społeczna w zakresie wychowania, edukacji i opieki nad dziećmi (w tym nowoczesne przedszkole połączone z Centrum Integracji Społecznej oraz nowoczesny obiekt biblioteki publicznej po modernizacji). Nie budzi zastrzeżeń stan infrastruktury w zakresie obiektów zdrowia i opieki społecznej (2 przychodnie i 2 apteki, 3 ośrodki stacjonarnej opieki społecznej). Gmina dokonała postępu w wyposażeniu w obiekty sportowe (nowa wielofunkcyjna hala sportowa i zmodernizowane boisko). Istnieje duża liczba zrealizowanych placów zabaw z boiskami wielofunkcyjnymi. Pewien niedosyt stwarza brak obiektów sportowych i placów zabaw przy szkołach wiejskich. Ponadto, w centrum Pomiechówka nie ma przestrzeni, która mogłaby pełnić funkcje podobne jak rynki miejskie, tzn.: reprezentacyjne, wypoczynkowe, towarzyskie, kulturalne i integracyjne.

Pomimo dynamicznego rozwoju infrastruktury turystycznej (zrealizowana promenada Wkry z parkiem linowym, ścieżką dydaktyczną, punktem widokowym na rzekę, tablicami dydaktycznymi, ławkami i oświetleniem, uruchomiona wypożyczalnia rowerów, oznaczony szlak wodny Wkry, funkcjonujące mobilne lodowisko, to istotne jeszcze braki dotyczą bazy noclegowej i gastronomii. Wydaje się, że skala niedoborów w tym zakresie może być hamulcem dalszego rozwoju turystyki weekendowej, a także uruchomienia turystyki autokarowej. Uzupełnienia wymagają urządzenia do biegania i sportów zimowych.

Obszary problemowe infrastruktury społecznej

- Brak kempingów i znaczny niedobór miejsc w hotelach
- Uboga baza gastronomiczna
- Brak w przestrzeni centralnej części Pomiechówka reprezentacyjnego placu o funkcjach typowych dla rynków miejskich
- Przestrzenna nierównomierność usług publicznych (koncentracja w Pomiechówku)
- Niedostateczna ilość i jakość usług medycznych (usługi specjalistyczne, opieka pediatryczna)

Rekomendacje strategiczne

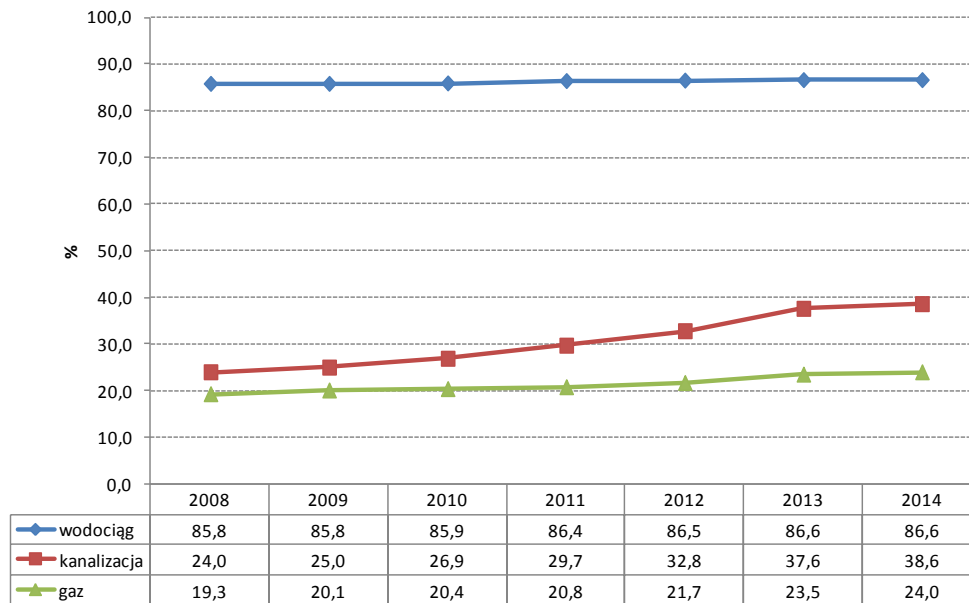
- Wspieranie rozwoju medycyny uzdrowiskowej i rewitalizacyjnej oraz balneologii i odnowy biologicznej
- Stworzenie centralnego placu w Pomiechówku - surogatu rynku miejskiego – z przebudową ruchu pieszego i rowerowego
- Rozwój turystyki autokarowej
- Modernizacja budynków publicznych pod względem emisyjności, efektywności energetycznej i funkcjonalności
- Przebudowa funkcjonalna gminnego ośrodka kultury na salę koncertowo-kinową i sale warsztatowe
- Kontynuacja budowy ścieżek i szlaków dla amatorów *nordic walkingu*, biegania i narciarstwa ramach programu kompleksowego rozwoju turystyki

1.4. Infrastruktura techniczna

Na skutek wysokiego poziomu zarządzania rozwojem infrastruktury technicznej i zrealizowanych inwestycji, gmina nie odczuwa krytycznych deficytów w zakresie usług infrastruktury technicznej z wyjątkiem infrastruktury informatycznej i niektórych elementów drogownictwa. Rozproszenie zabudowy wiejskiej zmniejsza efektywność ekonomiczną rozwoju sieciowych usług infrastruktury technicznej (kanalizacja, gaz), co ogranicza możliwości osiągnięcia idealnych wskaźników wyposażenia w urządzenia i dostępności usług. Zmiany z zakresie dostępności do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej zaprezentowano na rysunku 8.

Rysunek 8. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności gminy Pomiechówek w latach 2008-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Gmina charakteryzuje się wysoką dostępnością komunikacyjną (drogi, kolej, lotnictwo cywilne) ze względu na korzystne położenie względem krajowego układu drogowego i kolejowego oraz bliskości lotniska cywilnego w Modlinie. Systematycznie przebudowywana i modernizowana była sieć dróg powiatowych i gminnych. Trwa dalsza modernizacja dróg lokalnych, w tym też budowa chodników przy ciągach dróg lokalnych w sołectwach. Generalnie południową część gminy wzdłuż DK 62 dotyka uciążliwość związana z dużym obciążeniem ruchem samochodów ciężarowych i osobowych (spaliny, pył unoszony, hałas, wypadki drogowe). Uciążliwość ruchu tranzytowego jest w bardzo wyraźny sposób negatywnie społecznie postrzegana. Ewidentny jest brak wystarczających powierzchni i miejsc parkingowych, zwłaszcza w weekendy. Na przystanku PKP nie ma poczekalni.

Przez gminę przebiega linia WN 110 kV zasilająca gminę i lotnisko w Modlinie z GPZ w Brodach z bardzo wysoką rezerwą mocy przyłączeniowej. W relacji do bieżących potrzeb system sieci rozdzielczej SN i NN jest dostatecznie rozwinięty i funkcjonalny. Niedostateczny rozwój rozdzielczej sieci gazowej ogranicza możliwości redukcji niskiej emisji i poprawy efektywności energetycznej budynków. W tym zakresie gaz ziemny ma kluczowe znaczenie, ponieważ ogrzewnictwo w gminie oparte jest w zasadzie na indywidualnych źródłach opalanych węglem. Obecnie potencjał energetyczny OZE jest niewykorzystany. Gmina ma ograniczone możliwości rozwoju energetyki wiatrowej, natomiast są warunki naturalne i terenowe rozwoju energetyki słonecznej większej skali oraz

potencjalne warunki rozwoju energetyki prosumenckiej. Zasoby wodne Wkry stwarzają istotny potencjał rozwoju gminnej hydroenergetyki.

Sukcesywnie porządkowana jest gospodarka wodno-ściekowa. Sieć wodociągowa jest dobrze rozwinięta. Dużym osiągnięciem gminy jest zasadnicza modernizacja oczyszczalni MEWA z dużymi rezerwami przepustowości i wymaganą skutecznością oczyszczania ścieków. Pomimo znacznego postępu w rozbudowie sieci kanalizacyjnej, jej długość i liczba podłączeń do sieci kanalizacyjnej są niewystarczające.

Przygotowane tereny pod inwestycje w rejonie lotniska Modlin są obecnie wyposażane w niezbędną infrastrukturę techniczną (drogi, woda, ścieki). Kluczową sprawą dla przyszłego funkcjonowania lotniska i terenów inwestycyjnych, jest doprowadzenie kolei do lotniska z bocznicą prowadzącą do strefy inwestycyjnej. Strefa ta wymaga także budowy systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz infrastruktury drogowej.

Najwięcej zastrzeżeń dotyczy infrastruktury informatycznej w gminie Pomiechówek, gdyż jest ona przestarzała, co powoduje bardzo słaby dostęp do internetu. Koniecznym zadaniem do zrealizowania jest zamknięcie ostatniego etapu budowy internetu szerokopasmowego.

Obszary problemowe infrastruktury technicznej

- Brak połączenia kolejowego lotniska i strefy inwestycyjnej
- Brak obwodnicy Pomiechówka na DK 62
- Trudna sytuacja w zakresie usług internetowych
- Brak wystarczających powierzchni i miejsc parkingowych
- Niski stopień gazyfikacji gminy
- Niedostosowanie sieci rozdzielczych SN i NN do obsługi prosumentów
- Niska jakość dróg lokalnych (gminnych)
- Wyczerpana pojemność cmentarza w Pomiechówku
- Brak poczekalni PKP

Rekomendacje strategiczne

- Budowa stopnia wodnego na Wkrze w funkcji retencyjnej, przeciwpowodziowej, energetycznej i rekreacyjnej
- Budowa sztucznego jeziora w Pomiechówku w funkcji rekreacyjnej (i wsparciu funkcji przeciwpowodziowej)
- Rozwój energetyki słonecznej wielkiej (farmy do 10 MW) oraz energetyki słonecznej małej skali (prosumenci)

- Budowa torowiska kolejowego do lotniska z bocznicą do strefy inwestycyjnej
- Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz infrastruktury drogowej w strefie inwestycyjnej
- Budowa obwodnicy DK 62 odciążającej ruch lokalny
- Rozbudowa powiatowej i gminnej infrastruktury drogowej
- Wymiana liniowego oświetlenia ulicznego na energooszczędne (np. ledowe) z pilotażowymi wdrożeniami punktowymi oświetlenia PV na Promenadzie
- Zakończenie ostatniego etapu budowy Internetu szerokopasmowego
- Budowa dworca kolejowego
- Utworzenie pojemnego parkingu przy stacji PKP
- Budowa przejazdu pod torami (ul. Pogodna i ul. Broniewskiego)
- Założenie nowego cmentarza parafialnego
- Podwieszenie kładki rowerowo-piesznej na moście kołowym w Pomiechówku
- Gazyfikacji całej gminy (przy jednoczesnej stopniowej likwidacji pieców węglowych)
- Kontynuacja rozbudowy sieci kanalizacyjnej
- Modernizacja sieci elektroenergetycznej spełniającej oczekiwania małych i mikroproducentów energii z OZE (*smart grid*)

1.5. Środowisko przyrodnicze

W gminie Pomiechówek znajdują się cenne elementy przyrody (1/3 powierzchni – iobszary zalesione, 80% powierzchni – obszar chroniony, Dolina Dolnej Narwi, Dolina Pomiechowska, Rezerwat leśny "Pomiechówek", Rezerwat krajobrazowy "Dolina Wkry", łąki u ujścia Wkry i nadnarwiańskie, jezioro Pomocnia, wysoki stopień bioróżnorodności. Wysoką jakość środowiska dodatkowo podnosi brak przemysłu i oddalenie od ośrodków miejskich. Relatywnie wysoka lesistość gminy i korzystny mikroklimat stanowią dostateczny warunek rozwoju medycyny uzdrowiskowej i balneologii, dalszego rozwoju rekreacji i wypoczynku (w tym w szczególności rekreacji weekendowej i autokarowej) oraz koncentracji budownictwa rekreacyjnego.

Gmina wypracowała sprawny system gospodarki odpadami komunalnymi i zbiórki selektywnej. Jak wskazano wcześniej, funkcjonuje zmodernizowana oczyszczalnia ścieków komunalnych z dużą rezerwą przepustowości i spełniająca wymagane wskaźniki skuteczności redukcji zanieczyszczeń. Postępuje proces porządkowania gospodarki wodno-ściekowej, w tym również kanalizacji miejscowej poprzez rozwój oczyszczalni przydomowych. Poważnym

problemem ochrony powietrza atmosferycznego jest tzw. niska emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z palenisk opalanych węglem. Niskie są także standardy izolacyjności termicznej budynków. Gmina przygotowuje plan gospodarki niskoemisyjnej niezbędny do strategicznego pozyskania środków na przedsięwzięcia termomodernizacji budynków, wymiany źródeł ciepła, instalacji urządzeń wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej wykorzystujących OZE, modernizacji transportu publicznego w kierunku ograniczenia emisji zanieczyszczeń oraz modernizacji oświetlenia ulicznego.

W gminie nie ma praktycznie dobrych warunków rozwoju energetyki wiatrowej, natomiast są szanse na rozwój farm słonecznych i mikrogeneracji (prosumeryzmu) oraz znaczny potencjał rozwoju hydroenergetyki na Wkrze.

Głównymi obszarami problemowymi gminy w dziedzinie środowiska są:

- naturalny charakter Narwi i Wkry i ryzyko powodziowe oraz narażenie na zalewanie terenów na obszarze od ujścia Narwi do Wisły
- zagrożenia środowiska przez intensywność transportu kołowego i rosnącą funkcję tranzytową DK 62
- dominacja ogrzewnictwa opartego na paliwach stałych i wysoka emisyjność źródeł ciepła (niska emisja)
- niska izolacyjność termiczna budynków (nieefektywność energetyczna budynków)
- ograniczone skanalizowanie gminy i znaczący udział posesji z kanalizacją indywidualną (miejscową) o różnym stanie technicznym
- duże potrzeby w zakresie likwidacji odpadów azbestowych
- substandardowe budownictwo letniskowe i degradacja krajobrazu wiejskiego
- nieetyczne zachowania mieszkańców i turystów (zaśmiecanie terenów, nieszczelność i zrzut ścieków z szamb do gruntu, nielegalne spalanie odpadów)

Rekomendacje strategiczne

- Wspieranie rozwoju medycyny uzdrowiskowej i rewitalizacyjnej oraz balneologii i odnowy biologicznej
- Poprawa efektywności energetycznej i termoizolacji budynków w ramach planu gospodarki niskoemisyjnej
- Rozwój energetyki słonecznej większej skali i energetyki prosumenckiej
- Budowa stopni wodnych na Wkrze i hydroelektrowni w Pomiechówku, zwiększających retencję, bezpieczeństwo przeciwpowodziowe, bezpieczeństwo

energetyczne i atrakcyjność turystyczną oraz opcjonalna budowa hydroelektrowni na Wkrze powyżej Pomiechówka

- Kontynuacja budowy oczyszczalni przydomowych na terenach rozproszonej zabudowy
- Kontynuacja programu likwidacji odpadów azbestowych

1.6. Gospodarka lokalna

Jednym z najistotniejszych elementów diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy przygotowywanej na potrzeby strategii rozwoju jest ocena poziomu rozwoju gospodarczego przedmiotowej jednostki. To gospodarka, rozumiana jako całokształt procesów produkcji i wymiany dóbr i usług dokonujących się na określonym terytorium (a także w jego bezpośrednim otoczeniu), stanowi materialną podstawę wszelkich działań związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym. Niestety, informacje o ww. procesach obserwowanych w skali lokalnej są najslabszym ogniwem całego systemu statystyki publicznej w Polsce¹. Tak więc znaczenie problematyki rozwoju gospodarczego w skali lokalnej, jest niejako odwrotnie proporcjonalne do możliwości usystematyzowanego rozpoznania sytuacji w tej sferze.

Aby choć w podstawowym zakresie dokonać rozpoznania rozwoju gospodarczego określonej jednostki na poziomie lokalnym, konieczne jest korzystanie z pośrednich źródeł informacji, w tym także z unikatowych, ale już nieco zdezaktualizowanych badań jednostkowych, jak np.: Narodowy Spis Powszechny, Powszechny Spis Rolny, badań aktywności ekonomicznej ludności, badań dot. dojazdów do pracy itp. Tym samym analiza sytuacji społeczno-gospodarczej na poziomie gmin wyraźnie różni się od podobnych badań dotyczących demografii, czy też zagospodarowania przestrzennego (w tym infrastruktury).

Poziom aktywności gospodarczej poza rolnictwem indywidualnym w gminie Pomiechówek, na podstawie rejestru podmiotów gospodarczych REGON

W gminie Pomiechówek w latach 2007-2014 liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON, zwiększyła się z 773 do 840, tj. o 8,7% i ta dynamika wzrostu była tu wyższa niż w powiecie nowodworskim (7,4%), ale niższa, niż w Polsce ogółem (11,8%) oraz znacznie niższa niż w województwie mazowieckim (18,3%).

---

¹ W tym zakresie dysponujemy bowiem głównie danymi ilościowymi i to na bardzo ogólnym poziomie, a brak jest uszczegółowień o charakterze jakościowym. Wynika to w znacznej mierze z przyjętych rozwiązań dotyczących tajemnicy statystycznej, zwłaszcza odnoszących się do działalności gospodarczej w sferze produkcji i usług.

W całym omawianym okresie wśród ww. podmiotów zdecydowanie dominowały jednostki o liczbie pracujących 0-9 osób. W Pomiechówku stanowiły one 96,5% i było to więcej/mniej niż w Polsce (95,6%), województwie mazowieckim (95,8%) i powiecie nowodworskim (95,5%). Na drugim miejscu pod względem ilościowym były jednostki zatrudniające 10-49 osób. W Pomiechówku w latach 2007-2014 takich jednostek było ok. 30 (w 2014 roku 27), co oznaczało 3,2% ogółu. Podmioty gospodarcze o liczbie pracujących 10-49 osób stanowiły w Polsce 3,6%, w województwie mazowieckim 3,4%, a w powiecie nowodworskim 3,7%. Mniej liczne były podmioty gospodarcze, w których pracowało od 50 do 249 osób. W gminie Pomiechówek liczba takich podmiotów zmniejszyła się w latach 2007-2014 z 3 do 1. W kraju ogółem liczba takich podmiotów wzrosła z 28,5 tys. do 29,6 tys. tj. o 4,0%, w województwie mazowieckim z 4,7 tys. do 5,1 tys. tj. o 7,9%, zaś w powiecie nowodworskim zmalała z 63 do 52, tj. 17,5%. Zdecydowanie rzadziej występowały podmioty gospodarcze, w których pracowało od 250 do 999 osób. W gminie Pomiechówek był zarejestrowany 1 podmiot tej wielkości, co stanowiło 0,1% ogółu. Takie podmioty w Polsce ogółem, podobnie jak w województwie mazowieckim oraz w powiecie nowodworskim stanowiły również 0,1%. Podmioty, w których pracowało ponad 1000 osób w gminie Pomiechówek nie występowały.

Podmioty zarejestrowane w REGON wg sekcji PKD

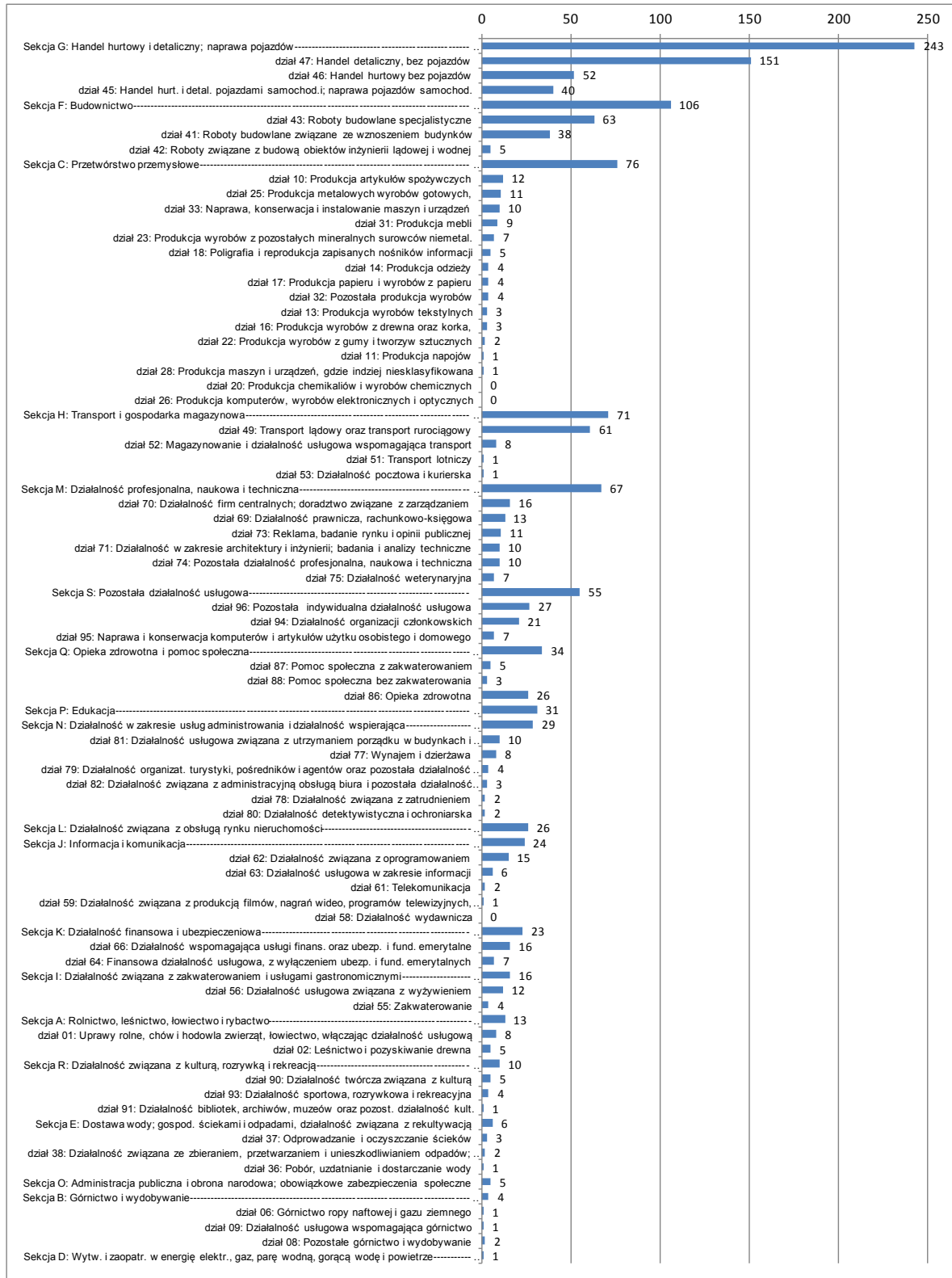
Istotną informacją dla określenia profilu społeczno-ekonomicznego, w tym zwłaszcza *stricte* gospodarczego gminy, jest rozpoznanie branżowo-gałęziowej struktury funkcjonujących na jej terenie podmiotów gospodarczych. Niestety, statystyka publiczna dostarcza informacji z ww. zakresu tylko podając liczbę zarejestrowanych podmiotów ujmowanych wg tzw. sekcji i działów Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

Ogół podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w gminie Pomiechówek w 2014 r. według sekcji PKD (w kolejności od największej do najmniejszej ich liczby) zaprezentowano na rysunku 9. Najliczniej reprezentowane są podmioty działające w handlu i naprawach (29% ogółu), budownictwie (13%), szeroko rozumianym przetwórstwie przemysłowym (9%), w transporcie (9%) oraz w szeroko rozumianych usługach „technicznych” i „społecznych” (8%). W sumie ww. grupy obejmowały prawie 70% ogółu podmiotów działających w gminie. W granicach 4-2% ogółu podmiotów działających w gminie funkcjonowało w zakresie: opieki zdrowotnej, edukacji, administracji, informacji i komunikowania się, działalności finansowej, ubezpieczeniowej oraz hotelarsko-gastronomicznej. Od 1,5 do 0,1% ogółu podmiotów funkcjonowało w sekcjach związanych

z: rolnictwem, działalnością kulturalno-rekreacyjną, usługami komunalnymi, administracją publiczną.

Rysunek 9. Podmioty zarejestrowane w REGON w gminie Pomiechówek w 2014 r. wg sekcji PKD 2007 - w liczbach bezwzględnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Według dostępnych danych w latach 2005-2014, nasycenie fundacjami, stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców było w gminie Pomiechówek na wyraźnie niższym poziomie niż notowane średnio w Polsce, województwie mazowieckim oraz powiecie nowodworskim. Sytuacja ta ma swoje źródło, z oczywistych względów w znacznie mniejszej intensywności tworzenia w gminie Pomiechówek fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Opisane zjawiska wynikają w znacznej mierze ze specyfiki gminy Pomiechówek, która jest formalnie gminą wiejską, i w której omawiane tu formy aktywności społecznej są, względnie rzecz ujmując, mało popularne. Świadczy to również o konieczności aktywizacji społeczności lokalnej.

Gospodarstwa rolne

Określenie profilu gospodarczego gminy Pomiechówek, która formalnie rzecz ujmując jest gminą wiejską, nie jest możliwe, gdy analizuje się tylko działalność podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON. Nie uwzględnia on gospodarstw rolnych, które nie są zarejestrowane w formie podmiotów gospodarczych, czyli przede wszystkim pomija indywidualne gospodarstwa rolne. W miarę wyczerpujących, ale już nieco zdezaktualizowanych, informacji o funkcjonowaniu gospodarstw rolnych na poziomie lokalnym dostarcza Powszechny Spis Rolny z 2010 r². W badaniu tym stwierdzono, iż w gminie Pomiechówek funkcjonowało 667 gospodarstw rolnych, w tym 226 były to w zasadzie działki rolne o powierzchni do 1 ha łącznie. Stanowiły one 34% ogółu gospodarstw rolnych gminy i oznaczało, iż odsetek takich gospodarstw był tu wyższy niż średnio w kraju (31%), ponad dwukrotnie wyższy niż średnio w województwie mazowieckim (14%) i wyraźnie wyższy niż w powiecie nowodworskim (29%).

W grupie obszarowej od 1 do 5 ha, w gminie Pomiechówek występowało 165 gospodarstw rolnych (25% ogółu) i był to odsetek takich gospodarstw niższy niż średnio w kraju (38%), w województwie mazowieckim (40%) i w powiecie nowodworskim (38%). W grupie obszarowej od 5 do 10 ha, gmina Pomiechówek posiadała 148 gospodarstw (22%) i był to odsetek wyższy niż średnio w kraju (15%) oraz w powiecie nowodworskim (19%), a niższy niż średnio w województwie mazowieckim (25%).

W gminie Pomiechówek w 2010 r. funkcjonowało 77 gospodarstw o powierzchni od 10 do 15 ha (11,5%) i był to odsetek wyższy niż średnio w kraju (6,7%), województwie mazowieckim (10,6%) i powiecie nowodworskim (7,8%). Gospodarstw dużych, tzn.

---

² Mimo, iż od przeprowadzenia tego Spisu minęło ok. pięć lat i zapewne zmieniły się analizowane wielkości charakteryzujące gospodarstwa rolne, to jednak podstawowe struktury charakteryzujące rolnictwo gminy Pomiechówek rozpatrywane na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego zachowały swą aktualność jeszcze w roku 2015.

o powierzchni 15 ha i więcej, w gminie Pomiechówek było 51 (7,6%) i było to mniej niż średnio w kraju (8,6%), w województwie mazowieckim (10,4%), a więcej niż w powiecie nowodworskim (6,5%).

Reasumując, pod względem powierzchni gospodarstw rolnych o powierzchni 1 ha i mniej, w gminie Pomiechówek występowała zdecydowanie ich nadreprezentacja w zestawieniu z porównywanymi tu obszarami kraju ogółem, woj. mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego. Z kolei zdecydowanie rzadziej niż na porównywanych obszarach występowały w gminie Pomiechówek gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha. Z kolei gospodarstwa średnie 5-10 ha i większe (czyli ponad 10 ha) już występowały w gminie Pomiechówek częściej, niż na przywoływanych tu do porównań obszarach. W sumie więc w gminie Pomiechówek mamy do czynienia w pewnym sensie z polaryzacją powierzchniową gospodarstw rolnych: silną nadreprezentacją gospodarstw najmniejszych (właściwie działek rolnych) oraz z występującą w znacznie mniejszym nasileniu nadreprezentacją gospodarstw średnich i większych. Z kolei gospodarstwa małe (1-5 ha) są tu relatywnie rzadsze niż na obszarach porównywanych .

Lokalny rynek pracy –podaż i popyt na pracę w gminie Pomiechówek

W Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 r. oszacowano poziom aktywności zawodowej oraz zatrudnienia ludności, lecz niestety informacje te dostępne są również tylko na poziomie powiatu, bądź wyższym. Wskaźnik zatrudnienia w 2011 r. wynosił na obszarach wiejskich powiatu nowodworskiego 52,9%, zaś wskaźnik aktywności zawodowej 57,9%. Można przyjąć, iż na zbliżonym poziomie kształtowały się one także na obszarze gminy Pomiechówek. W roku 2011 w gminie Pomiechówek zamieszkiwało 6036 osób w ww. wieku tzw. zdolności do pracy, a w roku 2014 takich osób było 5964. Przyjmując zatem, iż poziom aktywności zawodowej i wskaźniki zatrudnienia w gminie Pomiechówek utrzymałyby się na poziomie z roku 2011, to wówczas spośród ogółu mieszkańców gminy Pomiechówek pracowałoby w roku 2011 ok. 3200 osób, a wraz z bezrobotnymi gotowymi do pracy byłoby to ok. 3500 osób. W roku 2014 liczbę pracujących można by tu szacować także na ok. 3100 osób, a wraz z bezrobotnymi gotowymi do pracy byłoby to ok. 3500 osób.

W przeprowadzonej analizie oszacowano, że na terenie gminy Pomiechówek zamieszkiwało w 2014 r. ponad 3100 osób pracujących, z czego ponad 1200 osób wyjeżdżało do pracy poza teren gminy, wówczas okazuje się, iż na terenie gminy pracowałoby ok. 2000 osób, z czego ponad 1500 w tutejszych podmiotach gospodarczych poza rolnictwem i 500 wyłącznie we własnych indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Głównymi problemami rozwojowymi gminy w zakresie gospodarki lokalnej są

- Niezadowalający poziom nasycenia pozarolniczymi podmiotami gospodarczymi;
- Brak większych wyspecjalizowanych podmiotów gospodarczych, dominacja mikro-małych przedsiębiorstw i zakładów osób fizycznych;
- Niski udział w pozarolniczym potencjale gospodarczym podmiotów z działów o wysokiej wartości dodanej;
- Względnie ograniczony potencjał gospodarczy lokalnego rolnictwa (niski poziom dochodowości, niska wydajność, dysparytet dochodowy – ludność dwuzawodowa);
- Niewykorzystany potencjał w zakresie usług o profilu turystyczno-rekreacyjno-wypoczynkowym - niewykorzystany potencjał zasobów i walorów środowiska przyrodniczego i położenia geograficznego Gminy;
- Niedostateczne rozpoznanie istniejących i potencjalnych możliwości rozwoju gospodarczego;
- Niedostatek podaży miejsc pracy na lokalnym rynku pracy – intensywne wyjazdy do pracy poza granice gminy;
- Istniejące i potencjalne konflikty na styku istniejącej i przyszłej działalności gospodarczej rolniczej i pozarolniczej z zasobami i walorami środowiska przyrodniczego;

Rekomendacje strategiczne

- Wspieranie i organizacja programów aktywizacji ekonomicznej mieszkańców w tym przedsiębiorczości indywidualnej;
- Intensyfikacja działań na rzecz wzmocnienia lokalnego kapitału inwestycyjnego oraz pozyskiwania odpowiedniego kapitału zewnętrznego, w tym krajowych i unijnych środków szeroko rozumianej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego;
- Wspieranie procesów modernizacji istniejącego potencjału gospodarki lokalnej ze szczególnym uwzględnieniem wdrażania szeroko rozumianych innowacji;
- Aktywne włączenie wszystkich lokalnych struktur społeczno-ekonomicznych w proces wykorzystania możliwości rozwoju związany z aktywizacją działalności lotniska w Modlinie i zagospodarowaniem terenów z nim związanych funkcjonalnie w tym Specjalnej Strefy Ekonomicznej;
- Wspieranie i organizacja przekształceń społeczno-ekonomicznych w rolnictwie w szczególności w zakresie rozwoju wielofunkcyjnego;
- Działania na rzecz wykorzystania istniejących i potencjalnych możliwości rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku;

- Tworzenie systemu lokalnej informacji gospodarczej dla lokalnych inwestorów oraz inwestorów zewnętrznych i potencjalnych odbiorców „produktu lokalnego”;
- Wzmocnienie działań na rzecz poprawy w zakresie ładu przestrzennego i eliminacji istniejących oraz potencjalnych konfliktów przestrzennych.

1.7. Gospodarka budżetowa gminy

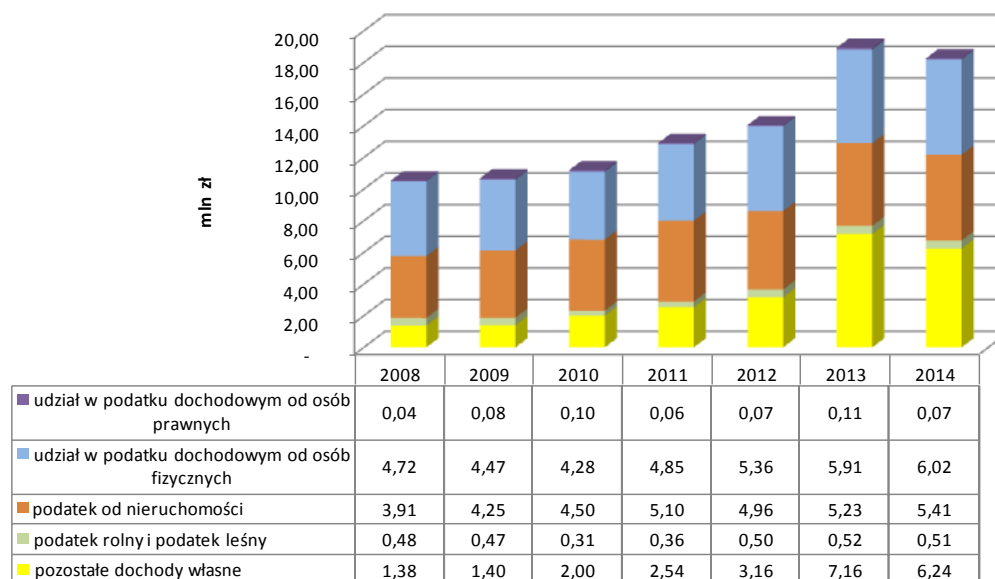
W latach 2008-2014 odnotowano nie tylko wyraźny wzrost dochodów budżetowych ogółem, ale też wysoki poziom samodzielności finansowej gminy Pomiechówek, oceniany na podstawie wartości wskaźnika udziału dochodów własnych w dochodach ogółem. Za wyjątkiem roku 2010, wartość omawianego wskaźnika kształtowała się na poziomie przekraczającym 50%. W 2013 r. osiągnęła poziom 63,2%, przewyższając wartość odnotowaną dla ogółu gmin na obszarze powiatu nowodworskiego. W latach 2012-2014 wskaźnik wyznaczony dla gminy Pomiechówek był tylko nieznacznie niższy od wskaźnika średniego dla wszystkich gmin w województwie mazowieckim, a więc obejmującego również duże ośrodki miejskie. Oznacza to, że gmina Pomiechówek charakteryzuje się silną bazą ekonomiczną i wynikającym z tego relatywnie wysokim poziomem dochodów własnych.

Korzystną sytuację finansową gminy potwierdza również wskaźnik dochodów podatkowych (G) dla gminy Pomiechówek, stopniowo wzrastający w latach 2008-2011 do wartości przekraczających średnią dla wszystkich gmin i pomimo zauważalnych wahań w kolejnych latach analizy kształtował się na poziomie powyżej średniej dla kraju. Najwyższą wartość relacji badanego wskaźnika G do wskaźnika średniego dla wszystkich gmin w Polsce, w wysokości 112,3%, odnotowano w 2013 r.

Głównymi pozycjami w grupie dochodów własnych pozostawały dochody z tytułu udziałów w podatku PIT oraz podatku od nieruchomości. Wysoki i systematycznie wzrastający wolumen dochodów związanych z opodatkowaniem dochodów osobistych ludności, potwierdza znaczenie lokalnego potencjału gospodarczego, opartego jednak na osobach fizycznych, pracujących głównie w Warszawie. Drugim z najważniejszych strumieni dochodów własnych jest podatek od nieruchomości, którego ok. 65% rocznych wpływów (np. w latach 2013-2014) pochodziło od osób prawnych. Należy podkreślić, że jest to stabilne źródło dochodów budżetowych, oparte na obecności trwałych obiektów infrastrukturalnych na obszarze gminy, będących własnością dużych podmiotów prawnych. Wielkości głównych pozycji w ramach dochodów własnych zaprezentowano na rysunku 10.

Rysunek 10. Główne źródła dochodów budżetu gminy Pomiechówek w grupie dochodów własnych w latach 2008-2014 (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS 2015 oraz sprawozdań z wykonania dochodów i wydatków budżetowych gminy Pomiechówek z lat 2008-2014.

W badanym okresie zaobserwowano wyraźne wahania tempa inwestycji, mierzonego wskaźnikiem udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach budżetowych ogółem. Szczególnie szybki wzrost wartość powyższego wskaźnika następował po roku 2012, osiągając poziom 38,2% w 2014 r. Należy jednak podkreślić, że wartości wskaźnika w gminie Pomiechówek utrzymywały się w całym w całym badanym okresie na wyraźnie wyższym poziomie w porównaniu do uśrednionej wartości dla gmin w otoczeniu, zarówno w skali powiatu, jak też województwa, co szczególnie zauważalne było w 2010 r. oraz w latach 2013-2014.

W latach 2008-2014 ważnymi źródłami finansowania zadań inwestycyjnych były dochody majątkowe pozyskiwane w formie dotacji, jak też odnotowano znaczną aktywność gminy w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania w formie zwrotnej oraz bezzwrotnej. W całym okresie objętym niniejszą analizą gmina Pomiechówek korzystała z instrumentów dłużnych, których obsługa wymagała w latach 2011-2014 szybko narastającego poziomu wydatków na ten cel. Wskaźnik określający relację wydatków na obsługę zadłużenia do dochodów ogółem utrzymywał się na relatywnie wysokim poziomie, aż do 16,12% w 2012 r., a więc ponad maksymalny dopuszczalny poziom ustalony na 15%. Znaczne wahania wartości badanego wskaźnika należy oceniać jako efekt zmian nie tylko w zakresie zwiększenia obciążenia budżetu związanego z wysokością zaciąganych wcześniej kredytów i pożyczek, ale również wyraźnego osłabienia strony dochodowej budżetu gminy. W 2013 r. poziom omawianego wskaźnika obniżył się do wielkości 9,58%. W okresie 2011-

2013 obciążenie dochodów ogółem obsługą zadłużenia gminy Pomiechówek utrzymywało się na podwyższonym poziomie na tle ogółu gmin wiejskich w Polsce.

Dług zaciągany przez gminę Pomiechówek związany był z potrzebami pokrycia deficytu budżetowego, który wynikał głównie z podejmowanych zadań inwestycyjnych, w tym również wynikających z zgromadzenia wkładu własnego dla projektów inwestycyjnych współfinansowanych ze środków UE. Sytuacja wskazuje jednak na utrzymującą się intensywną politykę inwestycyjną gminy Pomiechówek w całym badanym okresie, która wiązała się z potrzebą znacznego zwiększenia poziomu zadłużenia gminy. Należy przy tym odnotować wysoki poziom aktywności władz samorządowych gminy w zakresie pozyskiwania środków unijnych w badanym okresie. Wartości wskaźnika wolumenu środków unijnych na 1 mieszkańca wykazywały, że sytuacja pod względem aktywności w zakresie wykorzystania wsparcia z UE gminy Pomiechówek była podobna jak w sąsiednich gminach powiatu nowodworskiego, za wyjątkiem roku 2010, w którym wartość powyższego wskaźnika dla Pomiechówka była ponad 5-krotnie wyższa w porównaniu do średniej dla gmin na obszarze powiatu.

Rekomendacje strategiczne

Sytuację finansową gminy Pomiechówek pod względem stabilności źródeł dochodów oraz zdolności inwestycyjnej należy oceniać jako dobrą, tym bardziej, że mamy tu do czynienia z gminą wiejską. We wskaźnikach finansowych znajdują odzwierciedlenie szczególne cechy przestrzenne i funkcje gospodarcze gminy, wynikające z jej położenia w OMW oraz uwarunkowań i walorów środowiska naturalnego. W kontekście dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, szczególną uwagę należy zwrócić na następujące kwestie:

- Jednym z istotniejszych składników potencjału ekonomicznego gminy, przekładającego się na wielkość strumieni pieniężnych kształtujących dochody budżetowe są wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych. Działania władz samorządowych ukierunkowane na wzrost przedsiębiorczości i napływ nowych mieszkańców będą jednocześnie elementem istotnie wzmacniającym stronę dochodową w budżecie gminnym.
- Poziom zadłużenia gminy znacząco zwiększał się w okresie 2008-2013, co wiązało się tym samym ze wzrostem wydatków z budżetu gminy na obsługę długu. W związku ze zmianą regulacji ustawowych w zakresie poziomu bezpiecznego zadłużenia, wprowadzoną od 2014 r., szczególną uwagę należy zwrócić na monitorowanie

wielkości nadwyżki operacyjnej, kształtującej zdolność do obsługi aktualnego i potencjalnego nowego zadłużenia, a więc spełniania wymogów określonych w konstrukcji indywidualnego wskaźnika zadłużenia (IWZ).

- Przy założeniu utrzymania wysokiego poziomu wydatków inwestycyjnych, priorytetem powinno być pozyskiwanie zewnętrznego wsparcia finansowego o charakterze bezzwrotnym w zakresie inwestycji gminnych. Należy jednak podkreślić, że środki unijne stanowiły bardzo ważne, lecz mało stabilne źródło finansowania, uzależnione od przebiegu procedur konkursowych, ogólnego wolumenu zaplanowanego na wsparcie przedsięwzięć rozwojowych w programach na poziomie krajowym i regionalnym. Szczególną uwagę należy zwrócić na podniesienie indywidualnej zdolności gminy Pomiechówek do zapewnienia wymaganego poziomu wkładu własnego, zarówno poprzez wspomniane już zwiększanie strumieni dochodów budżetowych, jak też racjonalizację wydatków bieżących budżetu.

1.8. Ocena realizacji celów poprzedniej Strategii

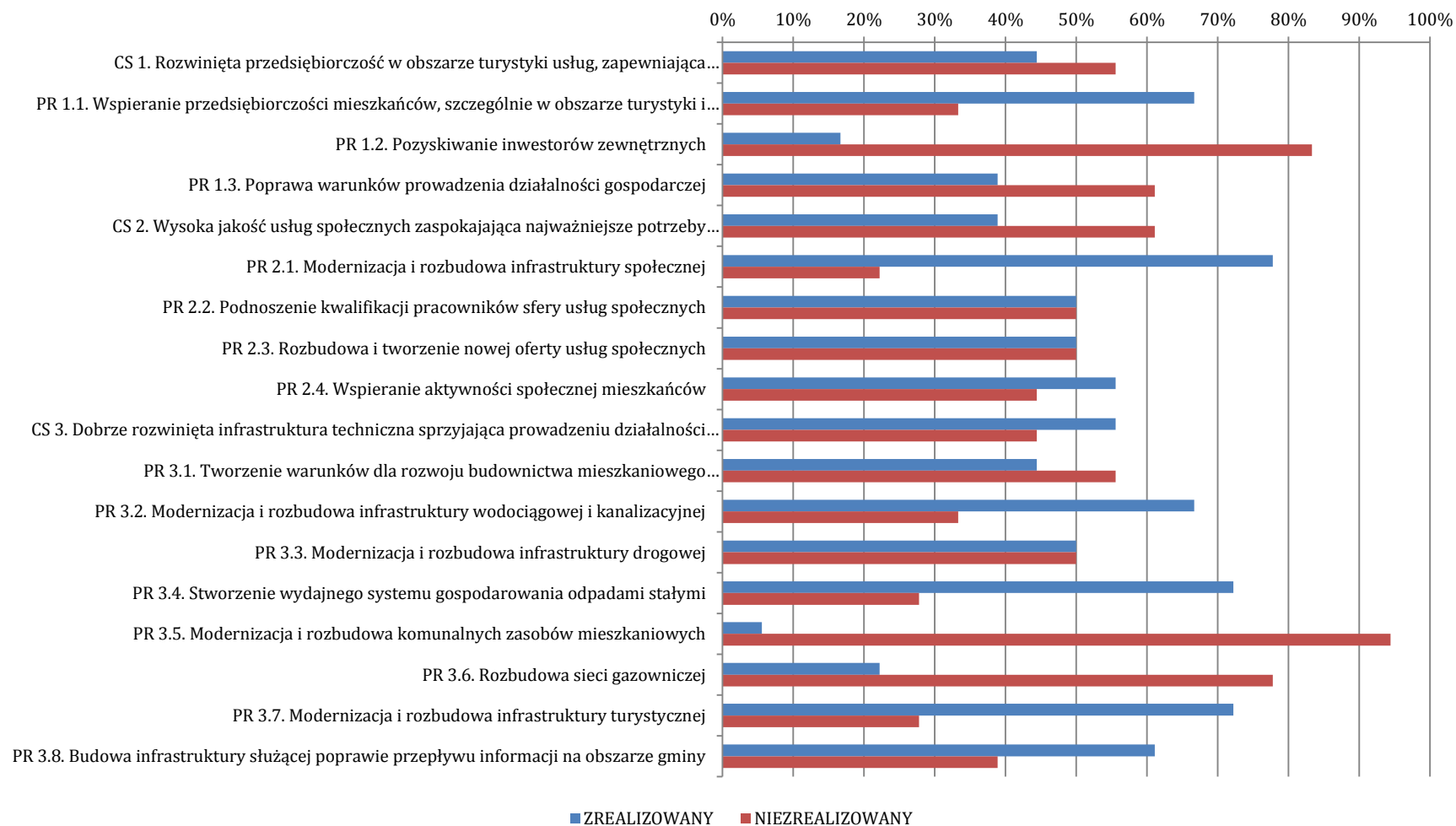
Przystępując do pracy nad aktualną Strategią, Zespół ds. Strategii, podczas pierwszego warsztatu, wykorzystując przygotowane przez ekspertów karty oceny, ocenił stopień realizacji i aktualności celów poprzedniej strategii.

Ankietowani jednogłośnie uznali, że wszystkie cele poprzedniej Strategii powinny być kontynuowane. Tylko w przypadku priorytetu rozwojowego *Rozbudowa sieci osadniczej*, 5,5% oceniających uznało, że działanie to jest już nieaktualne. Za niezrealizowane w największym stopniu uznano priorytety rozwojowe w zakresie: *Modernizacja i rozbudowa komunalnych zasobów mieszkaniowych* (94% głosów), *Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych* (83%) oraz *Rozbudowa sieci gazowniczej* (78%). Natomiast za zrealizowane w największym stopniu członkowie Zespołu ds. Strategii uznali następujące priorytety rozwojowe: *Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej* (78% wskazań) a także *Stworzenie wydajnego systemu gospodarowania odpadami stałymi* (72%) oraz *Modernizacja i rozbudowa infrastruktury turystycznej* (72%).

Na rysunku 11 zaprezentowano, które z celów poprzedniej Strategii członkowie Zespołu uznali za zrealizowane, a które nie.

Rysunek 11. Ocena stopnia realizacji celów strategicznych (CS) i priorytetów rozwojowych (PR) poprzedniej strategii

Źródło: opracowanie własne

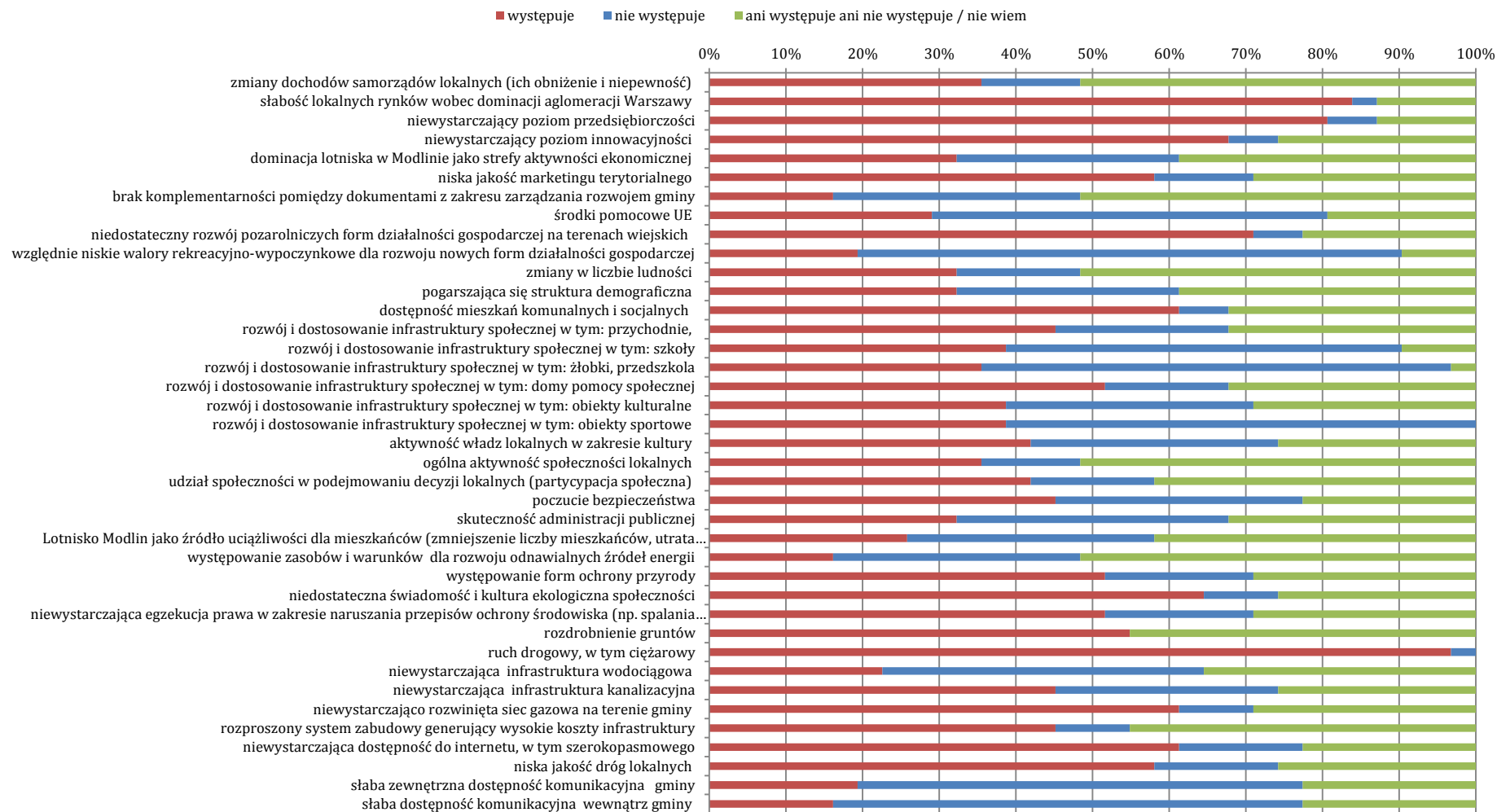
1.9. Główne problemy rozwojowe gminy

Etapem podsumowującym proces diagnozy, a jednocześnie wprowadzeniem do etapu budowania celów Strategii rozwoju gminy Pomiechówek, jest analiza problemów, wykonana metodą pracy warsztatowej dla podstawowych obszarów rozwoju zrównoważonego, tj. środowiska z uwarunkowaniami przestrzennymi, społeczeństwa, infrastruktury oraz gospodarki. Do analizy problemów wykorzystano także metodę analizy SWOT, która została podjęta przy zastosowaniu, zarówno analiz eksperckich, jak też propozycji sformułowanych przez członków Zespołu ds. opracowania Strategii rozwoju gminy Pomiechówek w trakcie przeprowadzanych warsztatów. Połączenie obu metod i technik pracy pozwoliło wyodrębnić bariery rozwoju, na których powinna koncentrować się Strategia.

Podczas pierwszego warsztatu Zespół ds. Strategii, wykorzystując opracowaną przez ekspertów ankietę, zidentyfikował bariery rozwoju gminy Pomiechówek. Analizą objęto podstawowe bariery ze sfery ekonomicznej, społecznej, ekologicznej i infrastrukturalnej, a wyniki oceny zestawiono na rysunku 12.

Rysunek 12. Bariery rozwoju gminy Pomiechówek – w opinii Zespołu ds. Strategii

Źródło: opracowanie własne

Za najważniejszą barierę rozwoju gminy Pomiechówek ankietowani uznali barierę ekologiczną – ruch drogowy, w tym ciężarowy, odbywający się po drodze krajowej nr 62, biegnącej wzdłuż wschodnich krańców gminy (97% głosów). Następne w kolejności pod względem liczby wskazań przez członków Zespołu ds. Strategii, były 4 bariery ekonomiczne: słabość lokalnych rynków wobec dominacji aglomeracji Warszawy (84% głosów), niewystarczający poziom przedsiębiorczości (81%), niedostateczny rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej na terenach wiejskich (71%) oraz niewystarczający poziom innowacyjności (68%). Spośród ankietowanych 3% zauważyło, że do barier występujących w gminie Pomiechówek można zaliczyć bliską odległość Warszawy, która powoduje odpływ siły roboczej.

Zdaniem ankietowanych do barier rozwoju gminy Pomiechówek nie można z pewnością zaliczyć takich kwestii jak: względnie niskie walory rekreacyjno-wypoczynkowe dla rozwoju nowych form działalności gospodarczej (71%), a także rozwój i dostosowanie infrastruktury społecznej w tym: żłobki, przedszkola oraz rozwój i dostosowanie infrastruktury społecznej w tym: obiekty sportowe, czy słaba dostępność komunikacyjna wewnątrz gminy (po 61% wskazań).

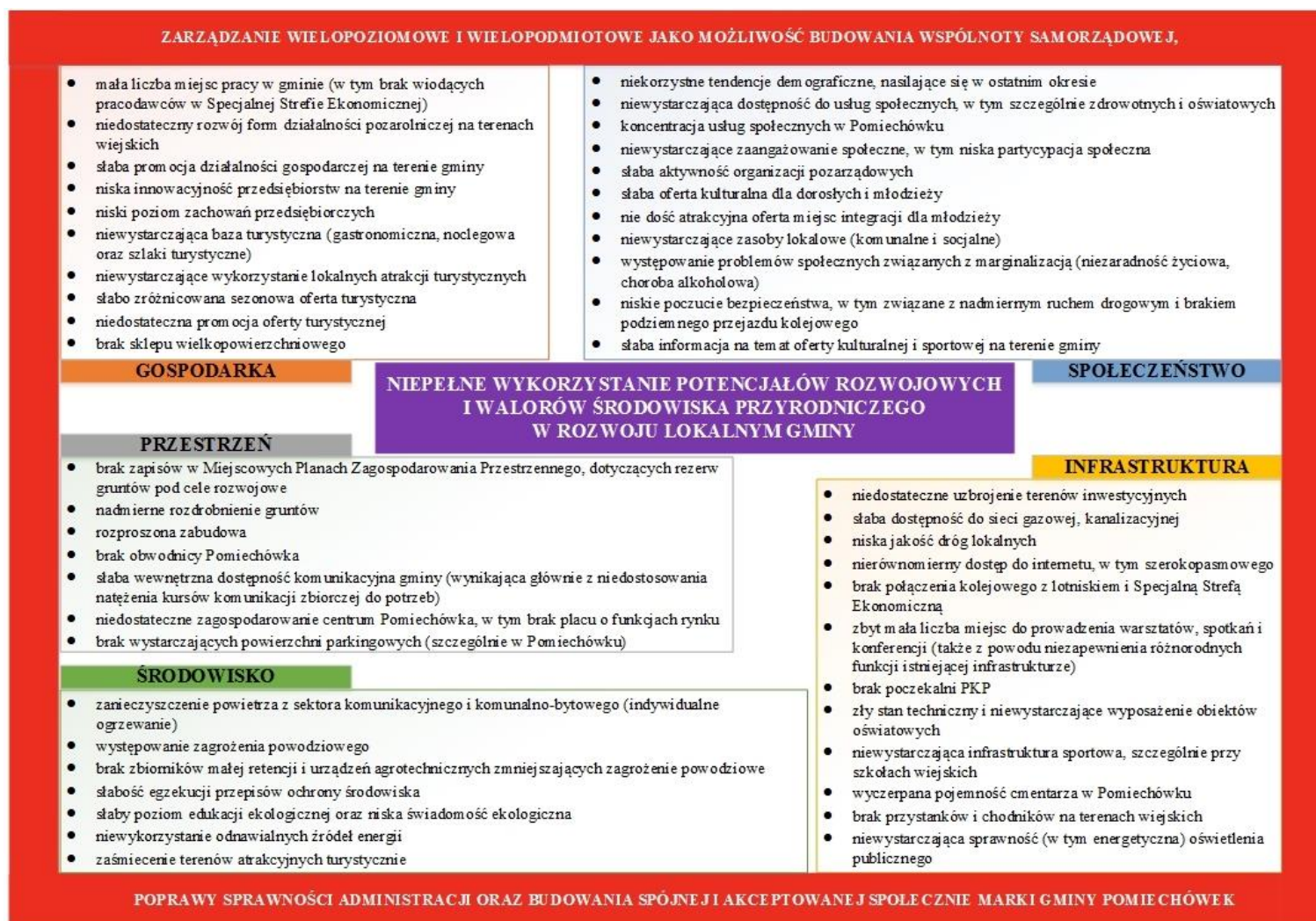
Kontynuując i uszczegóławiając analizę problemów rozwojowych gminy Pomiechówek, dla każdego z aspektów rozwoju zrównoważonego wskazano główne problemy rozwojowe, a następnie wyniki prac zestawiono na rysunku 13.

Warto zauważyć, że dla przezwyciężenia zdiagnozowanych problemów rozwojowych gmina Pomiechówek powinna wdrażać zarządzanie wielopoziomowe i wielopodmiotowe, stanowiące nową filozofię zarządzania w jednostkach samorządu terytorialnego. Taki styl zarządzania pozwala budować wspólnotę samorządową, poprawiać sprawność administracji publicznej oraz budować spójną, akceptowalną społecznie markę gminy.

Rysunek 13. Główne problemy rozwojowe gminy Pomiechówek*

* kolejność problemów wedle ważności wynikającej z badania ankietowego oraz spotkań warsztatowych

Źródło: opracowanie eksperckie na podstawie I i II warsztatu Zespołu ds. Strategii oraz wyników ankiety internetowej dla społeczności lokalnej dotyczącej wyzwań rozwojowych gminy Pomiechówek

1.10. Syntetyczna analiza SWOT gminy Pomiechówek

W ujęciu analizy SWOT wskazano dla każdego z wyróżnionych obszarów rozwoju zrównoważonego najistotniejsze cechy gminy Pomiechówek wpływające na możliwości rozwoju, wynikające z uwarunkowań wewnętrznych (mocne strony i słabe strony) oraz czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia). Pełny zapis wyników analizy SWOT, prowadzonej w ramach opracowań tematycznych diagnozy oraz rozszerzonych i uzupełnionych w trakcie prac warsztatowych Zespołu ds. strategii przedstawiono w załączniku. Syntetyczne wyniki powyższej analizy zestawiono w tabelicy 1.

Tablica 1. Synteza wyników analizy SWOT gminy Pomiechówek w podziale na główne obszary rozwoju

Przestrzeń i środowisko	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> wysokie wartości środowiskowo-krajobrazowe rozwinięta sieć drogowa i powiązania w wymiarze regionalnym wielopoziomowa spójność komunikacyjna: komunikacja kolejowa o zasięgu regionalnym i krajowym oraz lokalny transport publiczny, wspomagane bliskością portu lotniczego Modlin rozwinięta infrastruktura usług publicznych (obiekty społeczne, place zabaw) – sprzyjające tworzeniu wspólnoty) cenne elementy przyrody (1/3 powierzchni - obszary zalesione, 80% powierzchni - obszar chroniony, Dolina Dolnej Narwi, Dolina Pomiechowska, Rezerwat leśny „Pomiechówek, Rezerwat krajobrazowy „Dolina Wkry, łąki u ujścia Wkry i nadnarwiańskie, Jezioro Pomocnia, wysoki stopień bioróżnorodności w tym obszary Natura 2000) wysoka jakość środowiska ze względu na aktywa naturalne, brak przemysłu i oddalenie od ośrodków miejskich relatywnie wysoka lesistość gminy i korzystny mikroklimat dogodne warunki do rozwoju rekreacji i wypoczynku oraz koncentracji budownictwa rekreacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> uciążliwy samochodowy ruch tranzytowy (szczególnie ciężarowy) oznaki nieuporządkowania osadnictwa (symptomy podwarszawskiego chaosu podmiejskiego) wzrastające przypadki prywatyzacji i zawłaszczania (komercjalizacji) przestrzeni publicznych lub naruszania ciągłości przestrzeni otwartych zagrożenia środowiska przez intensywność transportu kołowego dominujący udział ogrzewnictwa opartego na paliwach stałych i wysoka emisyjność indywidualnych źródeł ciepła ograniczone skanalizowanie gminy i znaczący udział posesji z kanalizacją indywidualną (miejscową) o różnym stanie technicznym nieetyczne zachowania mieszkańców i turystów (zaśmiecanie terenów, nieszczelność i zrzut ścieków z szamb do gruntu, nielegalne spalanie odpadów)

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • obwodnica dla tranzytu (obwodnica lotniska) • kompleksowy i konsekwentnie realizowany program „podmiejskiego stylu życia”, porządkujący inwestycje i działania w przestrzeni publicznej (wysoka jakość zamiast kopiowania rozwiązań standardowych typu „kostka na rynku”) • rozwój infrastruktury usług publicznych – zwłaszcza edukacja, kultura, transport • poprawa efektywności energetycznej i termoizolacji budynków w ramach planu gospodarki niskoemisyjnej • rozwój energetyki słonecznej większej skali i energetyki prosumenckiej • budowa stopni wodnych na Wkrze z instalacją hydroelektrowni zwiększająca retencję, bezpieczeństwo przeciwpowodziowe i energetyczne oraz atrakcyjność turystyczną • budowa obwodnicy DK 62 odciążającej ruch lokalny	<ul style="list-style-type: none"> • utrudnienia w dostępie do walorów środowiska i korzystania z wysokiej jakości krajobrazu poprzez niewłaściwe zagospodarowanie przestrzeni • konflikt zabudowy komercyjnej zaplecza portu lotniczego z kameralnym charakterem terenów mieszkaniowych • dominacja prywatnego transportu samochodowego – problemy komunikacyjne (pojemność dróg i parkingów) • naturalny charakter Narwi i Wkry i ryzyko powodziowe oraz narażenie na zalewanie terenów na obszarze od ujścia Narwi do Wisły • ryzyko lokalizacyjne związane z wysokimi kosztami korzystania ze środowiska • rosnąca funkcja tranzytowa DK 62
Infrastruktura techniczna i społeczna	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • wysoki poziom zarządzania rozwojem infrastruktury technicznej • wysoka dostępność komunikacyjna (drogowa, kolejowa i wodna) • wysoka rezerwa mocy przyłączeniowej w GPZ w Brodach • dobrze rozwinięta sieć wodociągowa i zaopatrzenie w wodę • zmodernizowana oczyszczalnia MEWA z dużymi rezerwami przepustowości • tereny inwestycje w rejonie lotniska Modlin są obecnie wyposażane w niezbędną infrastrukturę techniczną • dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna w zakresie wychowania, edukacji i opieki nad dziećmi (nowoczesne przedszkole połączone z Centrum Integracji Społecznej, trzy szkoły podstawowe, żłobek) • nowoczesny obiekt biblioteki publicznej w Pomiechówku po modernizacji • nowa wielofunkcyjna hala sportowa i zmodernizowane boisko • duża liczba zbudowanych placów zabaw z boiskami wielofunkcyjnymi • dynamiczny rozwój infrastruktury turystycznej: zrealizowana promenada Wkry	<ul style="list-style-type: none"> • brak połączenia kolejowego z lotniskiem i strefą inwestycyjną • bardzo słaby dostęp do internetu z przestarzałą infrastrukturą • niesprawne urządzenia kanalizacji miejscowej (indywidualnej) • brak wystarczających powierzchni i miejsc parkingowych • niski stopień gazyfikacji gminy • ogrzewnictwo oparte głównie na indywidualnych źródłach opalanych węglem • wyczerpana pojemność cmentarza w Pomiechówku • brak poczekalni PKP • brak kempingów i miejsc noclegowych w hotelach • uboga baza gastronomiczno-żywnościowa • brak w układzie centralnej części Pomiechówka typowego placu-ryнку • przestrzenna nierównomierność usług publicznych (koncentracja w Pomiechówku) • niedostateczna ilość i jakość usług medycznych (usługi specjalistyczne, opieka pediatryczna)

<p>(park linowy, ścieżka dydaktyczna, punkt widokowy na rzekę, tablice dydaktyczne, ławki, oświetlenie), oznaczony szlak wodny Wkry, mobilne lodowisko</p> <ul style="list-style-type: none"> rozwinięta infrastruktura rowerowa (szlaki i ścieżki rowerowe, uruchomiona wypożyczalnia rowerów) 	<ul style="list-style-type: none"> brak obiektów sportowych i placów zabaw przy szkołach wiejskich
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> budowa połączenia kolejowego lotniska i strefy budowa stopnia wodnego na Wkrze w funkcji retencyjnej, przeciwpowodziowej, energetycznej i rekreacyjnej rozwój energetyki słonecznej wielkiej (farma solarna) i małej skali (prosumenci) sąsiedztwo lotniska w Modlinie i jego rosnące znaczenie regionalne i ogólnokrajowe modernizacja sieci elektroenergetycznej spełniającej oczekiwania małych i mikro producentów energii z OZE rosnące potrzeby rekreacyjno-turystyczne i lecznicze mieszkańców warszawy i aglomeracji warszawskiej rozwój medycyny uzdrowiskowej i balneologii modernizacja budynków publicznych pod względem emisyjności, efektywności energetycznej i funkcjonalności budowa ścieżek i szlaków dla amatorów <i>nordic walkingu</i>, biegania i narciarstwa ramach programu kompleksowego rozwoju turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> rosnące obciążenie ruchem lokalnym i tranzytowym DK 62 ekologiczne skutki funkcjonowania lotniska w Modlinie w warunkach rosnącego znaczenia tego portu niepewność ciągłości dostaw gazu ziemnego do polskiego systemu gazowniczego przez dostawcę rosyjskiego ograniczone możliwości sfinansowania przedsięwzięć gospodarki niskoemisyjnej ograniczone możliwości sfinansowania projektu rozbudowy bazy turystyczno-wypoczynkowej bariery inicjacji projektu medyczno-balneologicznego
Spoleczeństwo	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> aktywność i szeroka oferta Gminnego Ośrodka Kultury w Pomiechówku wysoki kapitał społeczny (najwyższa w 3 porównywanych obszarach frekwencja w wyborach samorządowych 2010 r. oraz rozwinięta tożsamość lokalna) funkcjonowanie Punktu Opieki Diennej dla dzieci poprawa dostępności przedszkoli - spadek liczby dzieci w wieku 3-5 lat, przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego 	<ul style="list-style-type: none"> spadek liczby ludności (w 2014 r.) malejący przyrost naturalny (od 2011 r. ubytek ludności) malejące od 2012 r. saldo migracji (wynoszące 0 w 2014 r.) rosnąca liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej
SZANSE	ZAGROŻENIA

<ul style="list-style-type: none"> • przynależność do OMW, w którego strategii Demografia i społeczeństwo jest jedną z domen strategicznych	<ul style="list-style-type: none"> • ugruntowanie obserwowanych negatywnych zjawisk, zwłaszcza demograficznych, które nasiliły się, przede wszystkim w 2014 r.
Gospodarka i finanse lokalne	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • możliwości rozwoju różnorodnych form turystyki i wypoczynku w oparciu o zasoby środowiska, rzeki, tereny zalewowe, lasy, obszary chronione • zasoby terenów, infrastruktura, SSE – jako atut rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej • wysoki poziom dochodów bieżących, w tym wysoki udział dochodów własnych • stabilny i wysoki poziom wpływów z tytułu podatku od nieruchomości (obecność stabilnych i wydajnych płatników) • zrealizowany znaczny zakres przedsięwzięć inwestycyjnych o charakterze infrastrukturalnym do roku 2015	<ul style="list-style-type: none"> • relatywnie niski poziom nasycenia pozarolniczymi podmiotami gospodarczymi • brak dużych wyspecjalizowanych podmiotów gospodarczych, dominacja mikro- małych przedsiębiorstw i zakładów osób fizycznych • względnie ograniczony potencjał gospodarczy lokalnego rolnictwa (niski poziom dochodowości, niska wydajność, dysparytet dochodowy – ludność dwuzawodowa) • niedostatek podaży miejsc pracy na lokalnym rynku pracy – intensywne wyjazdy do pracy poza granice gminy • niskie wpływy z tytułu udziałów w podatku CIT • ograniczona zdolność obsługi zadłużenia gminy wynikająca z wymogów wskaźnika IWZ
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość rozwoju gospodarczego wynikające z oddziaływania i położenie w granicach OMW oraz Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego Warszawy – korzyści urbanizacyjne i aglomeracyjne • sąsiedztwo lotniska Modlin – otoczenie mazowieckiego portu lotniczego Warszawa-Modlin (PPZWM) • zwiększenie dochodów budżetowych z tytułu podatku od nieruchomości oraz udziałów w PIT i CIT związane z przekształcaniem funkcji terenów rolnych w przemysłowe lub rekreacyjne • możliwość pozyskania dofinansowania gminnych przedsięwzięć inwestycyjnych ze środków UE w okresie 2015-2020 • wzrost dochodów gminy związanych z rozwojem turystyki	<ul style="list-style-type: none"> • niestabilność koniunktury gospodarczej w krajach UE i nieprzewidywalny przebieg cykli koniunkturalnych w Polsce po zakończeniu intensywnego napływu środków do kraju w ramach polityki spójności UE • niestabilność krajowej i regionalnej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego po roku 2020 • wahania poziomu dochodów z tytułu udziałów w podatku PIT związane z pogorszeniem koniunktury gospodarczej • stagnacja dochodów z tytułu udziałów w podatku CIT w sytuacji pogorszenia się pozycji konkurencyjnej gminy Pomiechówek względem obszarów sąsiednich (otoczenia mazowieckiego portu lotniczego Warszawa-Modlin, obszaru ZIT)

Źródło: opracowanie własne przy wykorzystaniu wyników prac Zespołu ds. strategii

Usystematyzowany przegląd mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Pomiechówek zawarty w tablicy 1 wskazuje jednoznacznie nie tylko na występowanie istotnych barier wewnętrznych i zewnętrznych rozwoju gminy w ujęciu ogólnym. Należy również zauważyć, iż większość zwłaszcza słabości wewnętrznych oraz zagrożeń zewnętrznych tego rozwoju można zidentyfikować na obszarze gminy jako zjawiska występujące w swoistych koncentracjach funkcjonalno-przestrzennych, szczególnie silnie odczuwanych przez mieszkańców. Dotyczy to zarówno największej jednostki osadniczej gminy, tzn. miejscowości Pomiechówek (zwłaszcza jej obszaru centralnego), jak i pozostałych lokalnych centrów wiejskiej sieci osadniczej gminy. Wyżej wskazana koncentracja przestrzenna problemów społeczno-gospodarczych na obszarze gminy Pomiechówek w sposób niemal modelowy predestynuje gminę do opracowania i wdrożenia uszczegółowionego programu przewycięzania takich trudności rozwojowych. Zgodnie ze współczesnymi unormowaniami zakłada się, iż działania takie zostaną przeprowadzone w formie tzw. gminnego programu rewitalizacji. Wspomniany gminny program rewitalizacji, wykorzystując w pełni wyniki diagnozy przeprowadzonej na potrzeby Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020, poprzez szczegółowe odniesienia do zidentyfikowanych tu problemów rozwojowych, w sposób istotny przyczyni do realizacji niniejszej strategii rozwoju gminy jako całości.

2. Kierunki strategicznego rozwoju gminy Pomiechówek

2.1. Wizja

Przy określaniu wizji rozwoju gminy Pomiechówek uwzględniono kierunki rozwoju województwa mazowieckiego, wskazane zarówno w wizji, jak i celu głównym rozwoju Mazowsza. Wizja rozwoju województwa, sformułowana w strategii regionalnej, brzmi: *„Mazowsze to region spójny terytorialnie, konkurencyjny, innowacyjny, z wysokim wzrostem gospodarczym i bardzo dobrymi warunkami życia jego mieszkańców, a głównym celem rozwojowym Mazowsza jest zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim, wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie”*. Warto podkreślić, że na wizję, jak i cel główny gminy Pomiechówek w bardzo istotny sposób wpływa położenie gminy w granicach OMW, co w konsekwencji wyznacza ramy dla prowadzenia lokalnej polityki rozwoju. Mając na względzie dotychczasowe kierunki rozwoju i działania realizowane zgodnie z dotąd obowiązującą Strategią rozwoju gminy, jak też biorąc pod uwagę ustalenia analizy przeprowadzonej na etapie Diagnozy oraz aspiracje rozwojowe lokalnych liderów, w sposób partycypacyjny podczas prac warsztatowych sformułowano wizję rozwoju gminy Pomiechówek w perspektywie do 2020 roku.

WIZJA rozwoju gminy Pomiechówek

**„Gmina Pomiechówek to miejsce dobre do życia,
w swojej polityce rozwoju uwzględniające lokalne warunki przyrodnicze,
w którym warto prowadzić aktywność społeczną i gospodarczą”**

Wizję należy rozumieć jako docelowy stan lub inaczej obraz gminy w 2020 roku. Należy w tym miejscu zauważyć, że sformułowana wizja uwzględnia kontynuację wcześniejszych generalnych kierunków rozwoju gminy Pomiechówek, przy uwzględnieniu nowych, aktualnych elementów rozwoju lokalnego, odpowiadającego wyzwaniom społecznym i gospodarczym oraz celom polityki spójności realizowanej w Unii Europejskiej.

Jak wskazują badania ankietowe przeprowadzane w czasie konsultacji Strategii z tak sformułowaną wizją identyfikuje się 97% respondentów (suma odpowiedzi tak i tak częściowo identyfikuje się ze sformułowaną wizją) - porównaj aneks 3.

W takim ujęciu przyjęta wizja wpisuje się w procesy realizacji zasad rozwoju zrównoważonego poprzez pryzmat *Strategii Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, w której zapisano, że dzięki wspólnemu działaniu państw członkowskich nastąpi przyspieszenie wyjścia z kryzysu gospodarczego, zaś gospodarka UE stanie się inteligentna i zrównoważona, będzie sprzyjać włączeniu społecznemu, wykazując się wysokimi wskaźnikami zatrudnienia i wydajności oraz większą spójnością społeczną. Warunkiem realizacji pozytywnych zmian, których końcowy efekt określono w tak sformułowanej wizji jest osiągnięcie celów priorytetowych, do których w dokumencie unijnym zaliczono:

- rozwój inteligentny (rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji),
- rozwój zrównoważony (wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej),
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną).

2.2. Cele rozwojowe gminy

Dążenia władz samorządowych oraz mieszkańców gminy Pomiechówek do osiągnięcia stanu rozwoju zapisanego w wizji gminy w perspektywie 2020 r., realizowane będą poprzez osiąganie celów, czyli etapów przybliżających do pożądanego stanu rozwoju. Przyjęta w Strategii hierarchia celów ma charakter syntetyczny, a jednocześnie odpowiadający szerokiemu zakresowi zadań, które mieszczą się w kompetencjach samorządu terytorialnego na poziomie gminy, co ma pozwolić na sprawne zarządzanie i skuteczne wdrażanie ustaleń zawartych w ww. dokumencie.

Celem najwyższej rangi jest cel główny strategiczny (tj. wielofunkcyjny rozwój gminy), którego osiągnięcie determinowane jest przez 5 celów strategicznych. W zakresie tematycznym każdego z celów strategicznych wskazano po 5 lub 6 celów operacyjnych.

Cele operacyjne stanowią uszczegółowienie celów strategicznych, wyznaczając jednocześnie zaplanowane obszary aktywności podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii do roku 2020. W ramach każdego z celów operacyjnych zakłada się podejmowanie różnego typu działań, dotyczących wykorzystywania mocnych stron i szans rozwojowych oraz ograniczania wpływu barier rozwoju, które to uwarunkowania zostały zidentyfikowane na etapie diagnozy stanu gminy. Kierunki działania wyszczególnione w ramach celów operacyjnych powinny być realizowane w perspektywie objętej Strategią w formie zadań realizacyjnych i projektów inwestycyjnych o różnym zakresie rzeczowym i okresach

wykonania. Ponieważ w założeniu wszystkie cele strategiczne są równoważne dla realizacji Strategii, nadana numeracja, w tym również numeracja celów operacyjnych i kierunków działania, ma charakter porządkowy, ułatwiający ich identyfikację i ocenę pod względem zgodności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.

Rysunek 14. Schemat celów rozwojowych gminy Pomiechówek

Źródło: opracowanie własne

Z uwagi na zakładane pozyskiwanie wsparcia realizacji kierunków działania zaplanowanych w ramach Strategii w formie zewnętrznych funduszy, każdy cel operacyjny oraz wyodrębnione kierunki działania przeanalizowano z najwyższą szczegółowością pod kątem zgodności i koherentności z celami strategii rozwoju województwa mazowieckiego, a także innych wybranych dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym. **W aneksie 3 zestawiono odpowiedzi mieszkańców dotyczące ich zadania nt. ważności celów strategicznych. Za najważniejszy, z punktu widzenia prowadzenia polityki rozwoju uznany został cel *Uruchomienie nowych potencjałów rozwojowych gminy* (30% wskazań).**

Tablica 2. Cele strategiczne i cele operacyjne rozwoju gminy Pomiechówek

Cele strategiczne				
Budowa społeczeństwa obywatelskiego, wzmacnianie kapitału ludzkiego i procesów włączenia społecznego	Zwiększanie dostępności do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej oraz wprowadzanie gospodarki niskoemisyjnej	Poprawa ładu przestrzenno-funkcjonalnego oraz ochrona walorów środowiska i obszarów biologicznie czynnych	Uruchomienie nowych potencjałów rozwojowych gminy	Wzmocnienie istniejącej bazy gospodarczej gminy z wykorzystaniem przewag konkurencyjnych gminy
Cele operacyjne				
Aktywne promowanie postaw i zachowań obywatelskich	Poprawa standardu i dostępności podstawowej infrastruktury społecznej, w szczególności w zakresie oświaty, ochrony zdrowia i kultury	Wprowadzenie stałego monitoringu zmian przestrzennego zagospodarowania gminy i podniesienie sprawności operacyjnej systemu planowania przestrzennego	Wdrożenie kompleksowego podejścia do przewyżczenia głównych skoncentrowanych przestrzennie barier rozwojowych gminy	Wspieranie działań na rzecz podniesienia poziomu innowacyjności w zakresie pozarolniczej i rolniczej działalności gospodarczej na terenie gminy
Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi i wspieranie tworzenia poziomych więzi społecznych wśród mieszkańców stałych i zamieszkujących czasowo	Poprawa standardu i dostępności podstawowej infrastruktury technicznej w szczególności w zakresie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, sieci gazowej, sieci internet	Eliminacja konfliktów przestrzennych ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia walorów środowiska naturalnego i ochrony obszarów biologicznie czynnych z wykorzystaniem zasad kompensacji przyrodniczej	Kreowanie i wzmacnianie postaw przedsiębiorczości indywidualnej i grupowej	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej w szczególności w powiązaniu ze specjalną strefą ekonomiczną
Ochrona i promowanie lokalnych wartości dziedzictwa kulturowego	Poprawa jakości lokalnych, gminnych dróg kołowych oraz działania na rzecz poprawy jakości i bezpieczeństwa dróg o charakterze ponadgminnym	Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy	Promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie restrukturyzacji zanikających form i dziedzin aktywności społeczno- gospodarczej	Wzmacnianie bazy wspierającej turystykę i rekreację
Poprawa stanu zdrowia mieszkańców oraz ograniczanie występowania zachowań patologicznych i ryzykownych, w szczególności wśród dzieci i młodzieży	Rozwój systemów komunikacji zbiorowej na terenie gminy we współpracy z innymi podmiotami	Poprawa ochrony zasobów naturalnych, w szczególności zasobów wodnych w zakresie małej retencji	Promocja i budowa „marki” gminy Pomiechówek jako wyróżnika i identyfikatora specyficznej oferty gospodarczej i osadniczej	Dostosowywanie kwalifikacji lokalnych zasobów pracy do stale zmieniających się wymagań lokalnego rynku pracy
Zwiększenie skuteczności działań na rzecz włączenia społecznego jednostek i rodzin niesamodzielnymi i niezaradnymi życiowo	Zwiększanie efektywności energetycznej i udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energii sektora komunalno-bytowego	Ograniczanie negatywnych skutków niekorzystnych zmian klimatycznych	Rozwijanie nowej oferty lokalizacyjnej dla małej i średniej przedsiębiorczości	Poprawa jakości usług administracji samorządowej w gminie oraz wzmocnienie współpracy na poziomie władz samorządowych z sąsiednimi jednostkami
Wzmocnienie więzi administracji samorządowej z mieszkańcami gminy w ramach wspólnoty samorządowej	Wspieranie wykorzystania technologii niskoemisyjnych w sektorze usługowo-produkcyjnym, rolnictwie i sferze pozarolniczej		Wdrożenie lokalnego zintegrowanego systemu informacji gospodarczej	

2.3. Charakterystyka celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działania

Cel strategiczny 1

Budowa społeczeństwa obywatelskiego, wzmacnianie kapitału ludzkiego i procesów włączenia społecznego

Cele operacyjne i kierunki działania

1.1. Aktywne promowanie postaw i zachowań obywatelskich

- 1.1.1. Działania aktywizacyjnie ukierunkowane na udział młodzieży (w formie konkursu na prezentację, spotu internetowego) w kształtowaniu tożsamości kulturowej i przynależności do społeczności lokalnej
- 1.1.2. Zwiększanie zakresu partycypacji mieszkańców w planowaniu działań bieżących gminy przy wykorzystaniu konsultacji społecznych
- 1.1.3. Aktywna polityka informacyjna gminy i zwiększanie zaangażowania mieszkańców gminy przy konsultacji zamierzeń inwestycyjnych poprzez ankiety i spotkania

1.2. Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi i wspieranie tworzenia poziomych więzi społecznych wśród mieszkańców stałych i zamieszkujących czasowo

- 1.2.1. Organizacja imprez kulturalnych interesujących różne grupy społeczne
- 1.2.2. Organizacja spotkań promocyjnych, rekrutacyjnych z przedstawicielami organizacji pozarządowych
- 1.2.3. Promowanie dobrych praktyk organizacji pozarządowych oraz wspieranie prawne i finansowe powstających lokalnych organizacji przez gminę
- 1.2.4. Zwiększanie zaangażowania organizacji pozarządowych w projekty lokalne mające na celu tworzenie i podtrzymanie więzi społecznych
- 1.2.5. Wspieranie „pozaadministracyjnych” inicjatyw lokalnych, grup samopomocowych, wspólnot wiejskich, w tym działania wśród ludności czasowo przebywającej na terenie gminy

1.3. Ochrona i promowanie lokalnych wartości dziedzictwa kulturowego

- 1.3.1. Przygotowanie i realizacja programów odnowy wsi oraz zachowania dziedzictwa kulturowego

- 1.3.2. Kontynuacja działań mających na celu podnoszenie poziomu edukacji kulturowej, czytelnictwa i upowszechniania wiedzy na temat historii i tradycji kulturowych gminy Pomiechówek, przy wykorzystaniu nowoczesnych środków komunikacji (spot internetowy, plakat, komiks itp.)
  - 1.3.3. Wykorzystanie potencjału budynków i obiektów historycznych, w tym przejście III fortu w Pomiechówku i stworzenie muzeum
  - 1.3.4. Włączenie historycznych obiektów w szlak kulturowy o znaczeniu europejskim – „Szlak Napoleona”
  - 1.3.5. Promowanie wartości lokalnych poprzez kontynuację współpracy z partnerskimi gminami w Polsce i za granicą
  - 1.3.6. Zabezpieczenie istniejącego dziedzictwa kulturowego poprzez realizację zamierzeń inwestycyjnych, w tym podwyższenie terenów chroniących przed zalewem wody
- 1.4. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców oraz ograniczanie występowania zachowań patologicznych i ryzykownych w szczególności wśród dzieci i młodzieży**
- 1.4.1. Rozszerzenie oferty specjalistycznej opieki zdrowotnej w gminie
  - 1.4.2. Poprawa zakresu podstawowej opieki medycznej i realizacja programów profilaktyki w placówkach oświatowych
  - 1.4.3. Wzbogacenie oferty działań profilaktycznych dla mieszkańców i nauczycieli np. w formie warsztatowej
  - 1.4.4. Realizacja programów przeciwdziałania uzależnieniom, przy wykorzystaniu skutecznych form przekazu, np. z udziałem osób wychodzących z uzależnień
- 1.5. Zwiększenie skuteczności działań na rzecz włączenia społecznego jednostek i rodzin niesamodzielnych i niezaradnych życiowo**
- 1.5.1. Wspieranie informacyjne i organizacyjne inicjatyw obywatelskich w zakresie pozyskiwania projektów unijnych na rzecz osób wykluczonych
  - 1.5.2. Aktywne pozyskiwanie środków na realizację zadań gminy związanych z opieką nad rodzinami niesamodzielnymi, niezaradnymi życiowo i zagrożonymi wykluczeniem społecznym
  - 1.5.3. Współpraca z powiatem w zakresie aktywizacji zawodowej osób będących w trudnej sytuacji życiowej
  - 1.5.4. Wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi dla realizacji programów wsparcia materialnego i niematerialnego

1.6. Wzmocnienie więzi administracji samorządowej z mieszkańcami gminy w ramach wspólnoty samorządowej

1.6.1. Upowszechnienie ustaleń Strategii rozwoju oraz integracja mieszkańców gminy wokół działań na rzecz jej realizacji

1.6.2. Rozszerzanie zasięgu **sieci informacji lokalnej z wykorzystaniem współczesnych systemów przekazu (internet, sms, biuletyn gminny)**

Cel strategiczny 2

Zwiększanie dostępności do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej oraz wprowadzanie gospodarki niskoemisyjnej

Cele operacyjne i kierunki działania

2.1. Poprawa standardu i dostępności podstawowej infrastruktury społecznej, w szczególności w zakresie oświaty, ochrony zdrowia i kultury

2.1.1. Rozbudowa ośrodka zdrowia i rozszerzenie zakresu opieki specjalistycznej

2.1.2. Rozbudowa gminnego ośrodka kultury z funkcjami sali koncertowo-kinowej i sal warsztatowych

2.1.3. Budowa sal i boisk przy szkołach podstawowych

2.1.4. Stworzenie centralnego placu w Pomiechówku z funkcją rynku miejskiego

2.1.5. Podwyższanie standardów istniejących obiektów publicznych

2.1.6. Optymalizacja wykorzystania przedszkola, hali sportowej i świetlic pod względem oferty kulturalnej i zajęć pozalekcyjnych z ukierunkowaniem na młodzież gimnazjalną i ponadgimnazjalną

2.1.7. Innowacyjne formy prowadzenia zajęć z wykorzystaniem formuły wielofunkcyjnej pracowni działań twórczych dla dzieci, młodzieży i seniorów

2.2. Poprawa standardu i dostępności podstawowej infrastruktury technicznej w zakresie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, sieci gazowej, sieci internet

2.2.1. Kontynuacja rozbudowy sieci kanalizacyjnej i budowa sieci gazowej na terenie gminy

2.2.2. Rozbudowa i zwiększenie dostępności sieci światłowodowej internetu szerokopasmowego dla odbiorców końcowych

2.2.3. Tworzenie punktów bezprzewodowego publicznego dostępu do internetu

2.2.4. Intensyfikacja współpracy z dostawcami mediów w zakresie inwestycji na terenie gminy

2.3. Poprawa jakości lokalnych, gminnych dróg kołowych oraz działania na rzecz poprawy jakości i bezpieczeństwa dróg o charakterze ponadgminnym

- 2.3.1. Kontynuacja działań informacyjnych i administracyjnych na rzecz budowy obwodnicy Pomiechówka na DK 62
- 2.3.2. Budowa urządzeń zwiększających bezpieczeństwo na drogach ponadgminnych (podświetlenie przejść dla pieszych, budowa kładek dla pieszych, sygnalizacja świetlna)
- 2.3.3. Poprawa jakości dróg gminnych **z uwzględnieniem potrzeb bezpieczeństwa ruchu pieszych**
- 2.3.4. Zapewnienie odpowiedniej ilości parkingów przy obiektach użyteczności publicznej, obiektach turystycznych i rekreacyjnych
- 2.3.5. Edukacja społeczeństwa w zakresie bezpieczeństwa na drodze

2.4. Rozwój systemów komunikacji zbiorowej na terenie gminy we współpracy z innymi podmiotami

- 2.4.1. Podnoszenie jakości lokalnej komunikacji z uwzględnieniem bieżących potrzeb (częstotliwości kursów, jakości przystanków), **zwłaszcza w kontekście zwiększania dostępności gminnej infrastruktury społecznej**
- 2.4.2. Poprawa dostępności i komfortu korzystania z komunikacji kolejowej (budowa dworca oraz pojemnego parkingu przy stacji kolejowej, budowa przejazdu pod torami)
- 2.4.3. Połączenie komunikacji lokalnej z ponadlokalną

2.5. Zwiększanie efektywności energetycznej i udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energii sektora komunalno-bytowego

- 2.5.1. Wdrożenie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy
- 2.5.2. Przeprowadzenie termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej w gminie
- 2.5.3. Zastosowanie rozwiązań energooszczędnych w liniowym oświetleniu ulicznym oraz punktowym oświetleniu PV na Promenadzie
- 2.5.4. Promowanie wykorzystania źródeł odnawialnych w tworzeniu energii (w gospodarstwach indywidualnych)

2.6. Wspieranie wykorzystania technologii niskoemisyjnych w sektorze usługowo-produkcyjnym, rolnictwie i sferze pozarolniczej

- 2.6.1. Rozwój energetyki słonecznej wielkiej (farmy do 10 MW) oraz energetyki słonecznej małej skali (prosumenci)

- 2.6.2. Modernizacja sieci elektroenergetycznej spełniającej oczekiwania małych i mikroproducentów energii z OZE (*smart grid*)
- 2.6.3. Wprowadzanie technologii niskoemisyjnych w transporcie lokalnym
- 2.6.4. Ograniczenie emisji CO₂ pochodzącej ze spalania węgla i produktów pochodzenia chemicznego w gospodarstwach domowych

Cel strategiczny 3

Poprawa ładu przestrzenno-funkcjonalnego oraz ochrona walorów środowiska i obszarów biologicznie czynnych

Cele operacyjne i kierunki działania

- 3.1. Wprowadzenie stałego monitoringu zmian przestrzennego zagospodarowania gminy podniesienie sprawności operacyjnej systemu planowania przestrzennego**
  - 3.1.1. Wyodrębnienie i aktualizacja stanu obszarów: mieszkaniowych, rolniczych, inwestycyjnych, przyrodniczo-rekreacyjnych
  - 3.1.2. Inwentaryzacja przyrodnicza
  - 3.1.3. Edukacja ekologiczna i upowszechnianie aktualnej wiedzy o stanie środowiska przyrodniczego w gminie oraz jego walorach i głównych zagrożeniach
- 3.2. Eliminacja konfliktów przestrzennych ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia walorów środowiska naturalnego i ochrony obszarów biologicznie czynnych z wykorzystaniem zasad kompensacji przyrodniczej**
  - 3.2.1. Systematyczna aktualizacja podstawowych dokumentów planowania przestrzennego i wprowadzanie regulacji ograniczających procesy rozpraszania zabudowy mieszkaniowej oraz działalności usługowo-produkcyjnej
  - 3.2.2. Ochrona walorów środowiska przyrodniczego i cennych zasobów dziedzictwa kulturowego przed degradacją
  - 3.2.3. Kształtowanie oraz rozbudowa obszarów przestrzeni publicznej w centrach wsi
- 3.3. Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy**
  - 3.3.1. Budowa stopni wodnych na Wkrze, sztucznego jeziora i hydroelektrowni w Pomiechówku
  - 3.3.2. Budowa sztucznego, wielofunkcyjnego jeziora
  - 3.3.3. Budowa wałów przeciwpowodziowych w miejscowości Pomiechówek i Pomiechowo

3.4. Poprawa ochrony zasobów naturalnych, w szczególności zasobów wodnych w zakresie malej retencji, na obszarach leśnych, na obszarze użytków rolnych i terenach zurbanizowanych

- 3.4.1. Bieżąca weryfikacja systemu gospodarowania odpadami
- 3.4.2. Cykliczne akcje edukacyjne dla mieszkańców gminy dotyczące zbiórki odpadów stałych i przeciwdziałania negatywnym konsekwencjom niewłaściwego składowania
- 3.4.3. Ustalenie zasad i trybu współdziałania gminy z jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych w celu ochrony naturalnych oczek wodnych

3.5. Ograniczanie negatywnych skutków niekorzystnych zmian klimatycznych

- 3.5.1. Organizacja gminnego systemu ostrzegania i przeciwdziałania skutkom ekstremalnych zjawisk atmosferycznych, susz z drastycznym obniżeniem poziomu wód gruntowych, zagrożenia pożarowego, wichur itp.
- 3.5.2. Działania edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa publicznego i minimalizowania zagrożeń związanych z klęskami żywiołowymi

Cel strategiczny 4

Uruchamianie nowych potencjałów rozwojowych gminy

Cele operacyjne i kierunki działania

4.1. Wdrożenie kompleksowego podejścia do przewyższania głównych skoncentrowanych przestrzennie barier rozwojowych gminy

- 4.1.1. Opracowanie w warunkach partycypacji społecznej dokumentu gminnego programu rewitalizacji
- 4.1.2. Stworzenie instytucjonalnych i społecznych warunków do realizacji założeń gminnego programu rewitalizacji

4.2. Kreowanie i wzmocnienie postaw przedsiębiorczości indywidualnej i grupowej

- 4.2.1. Organizacja warsztatów i szkolenia z zakresu przedsiębiorczości
- 4.2.2. Promowanie istniejących przedsiębiorstw jako przykładu „dobrych praktyk”

4.3. Promocja i budowa „marki” gminy Pomiechówek jako wyróżnika i identyfikatora specyficznej oferty gospodarczej i osadniczej

- 4.3.1. Określenie marki jakości dla usługodawców, gwarantowanej certyfikatem jakości promowanej przez gminę
- 4.3.2. Określenie standaryzacji usług turystycznych

- 4.3.3. Intensyfikacja uczestnictwa w wydarzeniach o charakterze targów, konferencji itp. z prezentacją oferty turystycznej, mieszkaniowo-wypoczynkowej i gospodarczej gminy
- 4.3.4. Przygotowanie programów promocji gminy (media regionalne, portale społecznościowe) nawiązujących do tradycji wizerunku gminy Pomiechówek w filmie i literaturze jako miejsca rekreacji
- 4.4. Promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie restrukturyzacji zanikających form i dziedzin aktywności społeczno-gospodarczej**
  - 4.4.1. Utworzenie katalogu lokalnych wytwórców produktów regionalnych i rękodzieła
  - 4.4.2. Prowadzenie warsztatów i konkursów lokalnego rękodzieła oraz upowszechnianie edukacji artystycznej
  - 4.4.3. Rozwijanie nowych możliwości przekształcania działek rekreacyjnych jako podstawy tworzenia modelu zorganizowanych skupisk stałego zamieszkiwania dla osób w wieku poprodukcyjnym z Warszawy i okolic
- 4.5. Rozwijanie nowej oferty lokalizacyjnej dla małej i średniej przedsiębiorczości**
  - 4.5.1. Przygotowanie i promocja oferty dla rozwoju MSP związanej z sektorem turystycznym (gastronomia, produkty ekologiczne, rzemiosło regionalne, organizacja aktywności sportowo-rekreacyjnej)
  - 4.5.2. Dalszy rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, zagospodarowanie rzek
  - 4.5.3. Opracowanie oferty dla rozwoju branży hotelowej
  - 4.5.4. Wspieranie rozwoju medycyny uzdrowiskowej i rewitalizacyjnej oraz balneologii i odnowy biologicznej
  - 4.5.5. Rozbudowa infrastruktury (transportowej, wodociągowo-kanalizacyjnej, sieci gazowej) w Nowym Modlinie i zwiększenie dostępności urządzeń infrastruktury w SSE
- 4.6. Wdrożenie lokalnego zintegrowanego systemu informacji gospodarczej**
  - 4.6.1. Organizacja platformy internetowej łączącej potrzeby informacyjne pracodawców, pracobiorców, podmiotów poszukujących możliwości współpracy gospodarczej na terenie gminy
  - 4.6.2. Uruchomienie stacjonarnego punktu informacji turystycznej, połączonej z promocją oferty gospodarczej i wypoczynkowej gminy

Cel strategiczny 5

Wzmocnienie istniejącej bazy gospodarczej gminy z wykorzystaniem przewag konkurencyjnych gminy

Cele operacyjne i kierunki działania

- 5.1. Wspieranie działań na rzecz podniesienia poziomu innowacyjności w zakresie pozarolniczej i rolniczej działalności gospodarczej na terenie gminy**
  - 5.1.1. Działania organizacyjne na rzecz upowszechnienia kształcenia nieformalnego i formalnego, kształcenia ustawicznego, kursów zawodowych i praktyk, wyróżnienia profilu kształcenia realizowanego na terenie gminy i przy wykorzystaniu zasobów gminnej infrastruktury społecznej
  - 5.1.2. Cykliczne warsztaty kierunkujące i uwzględniające aktualne trendy rynkowe
  - 5.1.3. Wspieranie przekształcania profilu produkcyjnego lokalnych gospodarstw rolnych na produkcję metodami ekologicznymi
- 5.2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w szczególności w powiązaniu ze specjalną strefą ekonomiczną – lokalne firmy i pracownicy w SSE**
  - 5.2.1. Wyodrębnienie bazy informacyjnej potrzeb przedsiębiorstw działających w strefie ekonomicznej, skierowanej do potencjalnych kooperantów
  - 5.2.2. Wsparcie organizacyjne dla utworzenia serwisu wspierania obsługi strefy ekonomicznej, umożliwiającego wzmocnienie i łączenie potencjału lokalnych przedsiębiorców
- 5.3. Wzmacnianie bazy wspierającej turystykę i rekreację**
  - 5.3.1. Wyznaczanie tras turystycznych, rowerowych, stanowisk obserwacji przyrody, przygotowanie terenów pod pola namiotowe, kempingi
  - 5.3.2. Utworzenie centrum wymiany informacji i wspierania przedsiębiorców
  - 5.3.3. Opracowanie i aktualizowanie katalogu lokalnych przedsiębiorców
- 5.4. Dostosowywanie kwalifikacji lokalnych zasobów pracy do stale zmieniających się wymagań lokalnego rynku pracy**
  - 5.4.1. Utworzenie bazy szkoleniowej ukierunkowanej na aktualne zapotrzebowanie pracodawców, w tym organizacja kursów podnoszących kwalifikacje
  - 5.4.2. Upowszechnienie ogólnodostępnej edukacji w zakresie kompetencji informacyjnych

5.5. Poprawa jakości usług administracji samorządowej w gminie oraz wzmocnienie współpracy na poziomie władz samorządowych z sąsiednimi jednostkami

- 5.5.1. Podnoszenie kwalifikacji pracowników
- 5.5.2. Wprowadzanie i upowszechnianie systemów e-administracji
- 5.5.3. Budowa nowego ratusza poprawiającego komfort obsługi petentów
- 5.5.4. Analiza potrzeb i podtrzymywanie bieżącej współpracy w zakresie rozwoju infrastruktury o ponadgminnym zasięgu oddziaływania
- 5.5.5. Rozwijanie stałej współpracy z sąsiednimi gminami i powiatem nowodworskim w celu koordynacji działań na rzecz zapobiegania klęsk żywiołowych i ekologicznych oraz lepszego wykorzystania walorów środowiska

2.4. Projekty kluczowe dla realizacji strategii

Jak wskazano w poprzednich częściach dokumentu, kluczowe problemy rozwojowe gminy Pomiechówek można pogrupować w kilku obszarach tj.: gospodarka, społeczeństwo, infrastruktura, przestrzeń i środowisko. Do tych obszarów tematycznych przypisać można zarówno cele (część z nich ma charakter zintegrowany i łączy się z więcej niż jednym obszarem tematycznym), jak i przykładowe projekty kluczowe dla ich realizacji. Prezentowane poniżej zestawienie projektów kluczowych nie stanowi zamkniętego spisu realizowanych zadań, a raczej ilustruje, jakie działania należy podjąć, żeby przezwyciężyć bariery rozwojowe i realizować zapisane w dokumencie cele.

Podczas konsultacji społecznych Strategii zapytano mieszkańców, jaka jest ich zdaniem hierarchia ważności proponowanych kluczowych projektów. Na podstawie wyników ankiety w tabelicy 3 uszeregowano projekty według ważności (od najważniejszych po najmniej ważne) – dokładne zestawienie zawiera aneks 3.

Tablica 3. Kluczowe projekty dla realizacji strategii przypisane do obszarów tematycznych

Obszar: Gospodarka
<ul style="list-style-type: none">
• Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz infrastruktury drogowej w strefie inwestycyjnej
• Wspieranie rozwoju medycyny uzdrowskiej i rewitalizacyjnej oraz balneologii i odnowy biologicznej
• Kontynuacja budowy ścieżek i szlaków dla amatorów <i>nordic walkingu</i>, biegania i narciarstwa ramach programu kompleksowego rozwoju turystyki

- Budowa torowiska kolejowego do lotniska z bocznicą do strefy inwestycyjnej

Obszar: Infrastruktura i Społeczeństwo

- Budowa dworca kolejowego i utworzenie pojemnego parkingu przy stacji PKP
- Kontynuacja budowy oczyszczalni przydomowych na terenach rozproszonej zabudowy
- Budowa obiektów sportowych przy istniejących szkołach wiejskich
- Kontynuacja rozbudowy sieci kanalizacyjnej
- Przebudowa funkcjonalna gminnego ośrodka kultury na salę koncertowo-kinową i sale warsztatowe
- Rozbudowa sieci gazowej na obszarze gminy
- Budowa przejazdu pod torami (ul. Pogodna i ul. Broniewskiego)
- Zakończenie ostatniego etapu budowy Internetu szerokopasmowego
- Podwieszenie kładek rowerowo-piesznych na mostach kołowych (Pomiechówek, Kosewko, Orzechowo, **Kikoły**)

Obszar: Przestrzeń

- Zmniejszenie natężenia ruchu drogowego w centrum Pomiechówka (budowa obwodnicy DK 62 odciążającej ruch lokalny i rozbudowa powiatowej i gminnej infrastruktury drogowej)
- Stworzenie centralnego placu w Pomiechówku – surogatu rynku miejskiego – z przebudową ruchu pieszego i rowerowego
- Założenie nowego cmentarza

Obszar: Środowisko

- Rozwój energetyki słonecznej większej skali i energetyki prosumenckiej
- Kontynuacja programu likwidacji odpadów azbestowych
- Poprawa efektywności energetycznej i termoizolacji budynków w ramach planu gospodarki niskoemisyjnej
- Modernizacja budynków publicznych pod względem emisyjności, efektywności energetycznej i funkcjonalności
- Budowa stopni wodnych, na Wkrze, sztucznego jeziora i hydroelektrowni w Pomiechówku, zwiększających retencję, bezpieczeństwo przeciwpowodziowe, bezpieczeństwo energetyczne i atrakcyjność turystyczną oraz opcjonalna budowa hydroelektrowni na Wkrze powyżej Pomiechówka
- Promowanie rozwiązań energooszczędnych (wymiana liniowego oświetlenia

ulicznego na energooszczędne z pilotażowymi wdrożeniami punktowymi oświetlenia PV na Promenadzie) i obiektach zarządzanych przez gminę

Źródło: opracowanie własne na podstawie dyskusji warsztatowych. W każdym z obszarów tematycznych rozwoju projekty ułożone są według hierarchii ważności nadanej przez mieszkańców podczas badań ankietowych wykonanych w czasie konsultacji Strategii.

2.5. Zgodność z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu

Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 wpisuje się w obowiązujące dokumenty rozwoju strategicznego państwa, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego. Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 wykazuje zgodność z najważniejszymi dokumentami krajowymi dotyczącymi rozwoju społeczno-gospodarczego, takimi jak:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony. Miasta. Obszary Wiejskie.

Poza tym Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 wykazuje zgodność z krajowymi programami operacyjnymi określającymi sposób wydatkowania środków w ramach polityki spójności UE na lata 2014-2020, takimi jak:

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020,
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa.

Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 wpisuje się również w logikę wyznaczania zadań i priorytetów rozwoju regionu i powiatu. Strategia jest zgodna m.in. z:

- Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze,
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020 oraz ze Szczegółowym Opisem Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,
- Programem ochrony środowiska województwa mazowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r.,
- Strategią Rozwoju Turystyki Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020,
- Strategią Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030.

Z oczywistych względów (zgodność z ww. dokumentami krajowymi i regionalnymi Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 pozostaje również w zgodzie z założeniami polityk horyzontalnych Unii Europejskiej. W załączniku w pkt 3.3 wskazano uszczegółowiony zakres korelacji Strategii rozwoju gminy Pomiechówek z dokumentami na poziomie krajowym. Należy przy tym zauważyć, że kluczowe znaczenie dla lokalnych strategii ma ich korelacja ze strategią regionalną (oraz innymi dokumentami regionalnymi wpływającymi na kształt polityki rozwoju województwa mazowieckiego) i dokumentami lokalnymi kształtującymi politykę rozwoju gminy. Stąd też poniżej skoncentrowano się na analizie relacji Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z najważniejszymi dokumentami strategicznymi poziomu regionalnego.

Zgodność na poziomie regionalnym i lokalnym

Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 jest w pełni zgodna z kierunkami rozwoju, celami i zadaniami zawartymi w podstawowych dokumentach programowych województwa mazowieckiego.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze³

W ramach celu strategicznego **"Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii"** wymienić należy następujące działania spójne ze Strategią rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020:

- *Wykorzystanie i wzmocnienie specjalizacji regionalnych;*
- *Rozwój i uzupełnianie funkcji metropolitalnych – Warszawa jako ośrodek stołeczny;*
- *Wspieranie rozwoju miast regionalnych i subregionalnych;*
- *Restrukturyzacja miast tracących funkcje gospodarcze;*
- *Wzmocnienie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich;*
- *Zwiększanie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usług.*

W ramach celu strategicznego **"Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego"** wymienić należy następujące działania, będące spójne ze Strategią rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020:

- *Zwiększenie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu;*
- *Zwiększenie spójności wewnątrzregionalnej – koncentracji na najbardziej zapóźnionych podregionach;*

³ Załącznik do Uchwały nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r.

- *Rozwój form transportu przyjaznych dla środowiska i mieszkańców;*
- *Zapobieganie nadmiernej suburbanizacji i kreowania ład przestrzennego;*
- *Udrożnienia systemu tranzytowego.*

W ramach Celu strategicznego **"Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki"** wymienić należy następujące działania, będą spójne ze Strategią rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020:

- *Rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego;*
- *Aktywizacji rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej;*
- *Rozwoju priorytetowych dla regionu dziedzin nauki;*
- *Wzrostu wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej;*
- *Przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna;*
- *Wyrównania szans edukacyjnych;*
- *Podnoszenia standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.*

Uzupełnieniem powyższych celów strategicznych są dwa ramowe cele strategiczne. Pierwszy z nich **"Zapewnienie gospodarce zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska"** jest zgodny ze Strategią rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020, gdyż zakłada realizację następujących działań:

- *Dywersyfikacja źródeł energii i jej efektywne wykorzystanie;*
- *Wspieranie rozwoju przemysłu ekologicznego i eko-innowacji;*
- *Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska;*
- *Modernizacja i rozbudowa lokalnych sieci energetycznych oraz poprawa infrastruktury przesyłowej;*
- *Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym;*
- *Poprawa jakości wód, odzysk/unieszkodliwianie odpadów, odnowa terenów skażonych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń;*
- *Produkcja energii ze źródeł odnawialnych.*

Drugi cel ramowy **"Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy**

jakości życia" jest zgodny ze Strategią rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020, gdyż zakłada realizację następujących działań:

- *Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu;*
- *Upowszechnienie kultury i twórczości;*
- *Wspierania rozwoju przemysłu kreatywnego;*
- *Wykorzystania dziedzictwa kulturowego w działalności gospodarczej.*

Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 jest w szczególności koherentna z następującymi kierunkami działań i działaniami Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku:

Tablica 4. Ocena spójności Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r.

Kierunki działań i działania Strategii rozwoju województwa mazowieckiego	Strategia gminy Pomiechówek (cele operacyjne i kierunki działania)
PRZEMYSŁ I PRODUKCJA Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym	
1. Tworzenie warunków do generowania i absorpcji innowacji	4.3; 4.5; 4.6; 5.1
1.1. Wspieranie działalności badawczo-rozwojowej oraz wdrażanie jej wyników w przemyśle, w szczególności w dziedzinach biotechnologii i biomedycyny, nanotechnologii, fotoniki i optoelektroniki, technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) i kosmicznych oraz specjalizacjach regionalnych	
1.2. Podnoszenie innowacyjności przedsiębiorstw, szczególnie MŚP	4.5.1; 4.6.1; 5.1.1; 5.1.2
1.3. Zwiększenie współpracy pomiędzy środowiskami biznesu i nauki oraz samorządem w procesie rozwoju innowacji	4.3.1; 4.5.4; 4.5.5
2. Rozwój produkcji: tworzenie warunków przyjaznych dla inwestorów i przedsiębiorców	4.2; 4.5; 5.2; 5.3; 5.4
2.1. Działania na rzecz rozwoju usług okołobiznesowych dla przedsiębiorców oraz rozwój systemów poręczeń kredytowych i pożyczek, szczególnie dla przedsięwzięć innowacyjnych	4.2.1; 4.2.2; 4.5.2; 5.2.1; 5.2.2; 5.3.2; 5.3.3
2.2. Wsparcie rozwoju stref produkcyjnych i terenów inwestycyjnych zgodnie z zapisami PZPWM lub SUiKZP/MPZP	4.5.5; 5.4.1

3. Wspieranie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw produkcyjnych	4.2; 4.3; 4.4; 4.5; 5.1; 5.3
3.1. Wsparcie dla firm produkcyjnych inwestujących w nowe miejsca pracy, w tym tworzących i rozwijających jednostki B+R	4.3.2; 4.4.1; 4.4.2; 4.5.1;
3.2. Wspieranie kluczowych dla rozwoju przemysłu przedsiębiorstw oraz instytucji B+R+W	4.2.2; 5.1.3; 5.3.2; 5.3.3
4. Umiejscowienie gospodarcze	4.3; 4.5; 5.3
4.1. Zwiększenie potencjału eksportowego przedsiębiorstw	4.3.3; 4.3.4; 4.5.1; 5.3.3
4.2. Dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów Unii Europejskiej w zakresie norm jakościowych oraz bezpieczeństwa pracy	4.3.2; 5.3.1
5. Tworzenie warunków do zwiększenia inwestycji pozarolniczych – głównie w przemyśle rolno-spożywczym	4.2; 5.1
5.1. Rozwój specjalizacji regionalnych przemysłu rolno-spożywczego	4.2.1; 5.1.1; 5.1.3
GOSPODARKA Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	
6. Wykorzystanie i wzmacnianie specjalizacji regionalnych	4.1; 4.2; 4.3; 4.4; 4.5; 5.1; 5.2; 5.3
6.1. Wsparcie lokalnych specjalizacji gospodarczych	4.1.1; 4.1.2; 4.2.2; 4.3.1; 4.4.1; 4.4.2; 4.5.4; 5.3.1
6.2. Wsparcie powstawania i rozwoju klastrów oraz sieci współpracy między przedsiębiorstwami	4.5.1; 4.5.5; 4.6.1; 5.2.1; 5.2.2; 5.3.2
6.3. Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej	4.3.3; 4.6.1
7. Wspieranie rozwoju nowych technologii, w szczególności biotechnologii i biomedycyny, nanotechnologii, fotoniki i optoelektroniki, technologii informacyjno- - komunikacyjnych (TIK) i kosmicznych	4.5; 5.2
7.1. Wsparcie rozwoju parków naukowo-technologicznych i inkubatorów przedsiębiorczości, w tym budowa i modernizacja infrastruktury naukowo-badawczej	4.5.5; 5.2.1; 5.2.2
7.2. Rozwój współpracy i transferu technologii między instytucjami naukowymi a przedsiębiorcami	
7.3. Wsparcie patentowania wynalazków	
7.4. Wsparcie przedsiębiorstw w fazie wdrażania innowacji do produkcji oraz promocji powstałych produktów	
8. Warszawa jako ośrodek stołeczny – rozwój i uzupełnianie funkcji metropolitalnych	
8.1 Wzmacnianie funkcji metropolitalnych	
9. Wspieranie rozwoju miast regionalnych i subregionalnych	
9.1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej ośrodków	

regionalnych i subregionalnych	
9.2. Wzmocnienie znaczenia miast regionalnych i subregionalnych jako centrów społeczno-gospodarczych	
10. Restrukturyzacja miast w celu wzmocnienia ich funkcji społeczno-gospodarczych	
10.1. Modernizacja struktury gospodarki lokalnej poprzez rozwój instrumentów finansowych pobudzających przedsiębiorczość	
10.2. Kompleksowe i zintegrowane działania rewitalizacyjne w miastach	
11. Wzmacnianie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich	2.4; 4.1; 4.4; 4.5; 4.6; 5.1; 5.2; 5.3
11.1. Tworzenie sieci współpracy i klastrów wiejskich rozwijających specjalizacje branżowe	4.1.1; 4.1.2; 4.6.1; 4.6.2; 5.3.2; 5.3.3
11.2. Wzmacnianie towarowości i produktywności gospodarstw	5.1.2; 5.1.3
11.3. Odtworzenie poziomu ilościowego rodzin pszczelich	5.1.2; 5.1.3
11.4. Poprawa efektywności ekonomicznej i innowacyjności sektora rolnego, w tym poprzez rozwój rolnictwa ekologicznego	5.1.2; 5.1.3
11.5. Wspieranie inwestycji w infrastrukturę ułatwiającą prowadzenie działalności gospodarczej	2.4.1; 4.1.1; 4.1.2; 4.5.2; 4.5.5;
11.6. Rozwój przedsiębiorczości i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy	4.2.1; 4.4.2; 4.5.3; 4.5.4; 5.2.1
12. Zwiększanie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usług	2.1; 2.2; 4.6; 5.4; 5.5
12.1. Poprawa dostępności teleinformatycznej	2.2.2; 2.2.3; 2.2.4
12.2. Wspieranie budowy społeczeństwa informacyjnego na obszarach wiejskich	2.2.2; 2.2.3; 2.2.4; 4.6.1; 5.4.2
12.3. Wsparcie informatyzacji sektora usług społecznych w celu zwiększenia ich dostępności	2.1.5; 2.2.2; 2.2.3; 2.2.4; 5.5.1; , 5.5.2; 5.5.3
PRZESTRZEŃ i TRANSPORT	
Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego	
13. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu	2.3; 2.4; 4.5; 5.4
13.1. Zwiększenie konkurencyjności transportu kolejowego względem drogowego, w tym poprzez poprawę jakości infrastruktury, taboru i usług	5.4.2; 5.4.3
13.2. Dostosowanie parametrów, standardów technicznych i przebiegu dróg do ich funkcji	2.3.2; 2.3.3; 4.5.5
13.3. Integracja systemów transportowych i rozwój transportu kombinowanego towarów	2.4.1; 2.4.2; 2.4.3
13.4. Rozwój infrastruktury transportowej o znaczeniu ponadregionalnym	2.3.1
13.5. Rozwój transportu szynowego, w tym budowa nowych linii	

13.6. Udrożnienie warszawskiego węzła TEN-T	
14. Spójność wewnątrzregionalna – koncentracja na najbardziej zapóźnionych podregionach	2.4; 5.5
14.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej zapóźnionych podregionów do ośrodków regionalnych i subregionalnych	
14.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich do ośrodków lokalnych	2.4.1; 2.4.3; 5.5.4
15. Rozwój form transportu przyjaznych dla środowiska i mieszkańców	2.1; 2.3; 2.4; 2.6; 4.5; 5.3
15.1. Usprawnienie i rozbudowa multimodalnego transportu zbiorowego oraz wspieranie proekologicznych rozwiązań w transporcie publicznym	2.4.1; 2.4.2; 2.4.3; 2.6.3
15.2. Zwiększenie udziału ruchu pieszego i rowerowego w ogóle podróży	2.1.4; 2.3.5; 4.5.2; 5.3.1
15.3. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym poprzez strefowe uspokojenie ruchu na obszarach zabudowanych	2.3.2; 2.3.5
16. Zapobieganie nadmiernej suburbanizacji i kreowanie ładu przestrzennego	3.1; 3.2; 4.1
16.1. Tworzenie spójnej, harmonijnej oraz uporządkowanej przestrzennie i urbanistycznie sieci osadniczej	3.1.1; 3.2.1; 3.2.3; 4.1.1; 4.1.2
16.2. Koncentracja i zagęszczenie zabudowy w miastach z minimalizacją presji urbanistycznej na pozostałe obszary	
17. Udrożnienie systemu tranzytowego	2.3
17.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury dostosowanej do ruchu tranzytowego (towarowe linie kolejowe, drogi krajowe), omijającej miasta	2.3.1; 2.3.2
17.2. Działania organizacyjno-prawne ograniczające ruch tranzytowy w miastach	2.3.1
SPOŁECZEŃSTWO	
Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki	
18. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	1.1; 1.2; 1.6; 4.1; 4.2; 4.4; 5.1; 5.4; 5.5
18.1. Kształcenie zawodowe młodzieży	5.1.1; 5.1.2; 5.4.1
18.2. Kształcenie ustawiczne i podnoszenie kwalifikacji zawodowych	4.2.1; 4.4.2; 5.1.1; 5.1.2; 5.4.1; 5.4.2; 5.5.1
18.3. Zwiększenie potencjału dydaktycznego uczelni wyższych oraz naukowo-badawczego regionu	
18.4. Budowa społeczeństwa obywatelskiego i kształtowanie tożsamości regionalnej	1.1.1; 1.1.2; 1.1.3; 1.2.1; 1.2.2; 1.2.3; 1.2.4; 1.2.5; 1.6.1; 1.6.2; 4.1.1; 4.1.2
18.5. Dostosowywanie systemów kształcenia i szkoleń do	5.1.2; 5.4.1

potrzeb rynku pracy	
19. Aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej	1.2; 1.5; 4.2; 5.1
19.1. Aktywizacja zawodowa osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób wychowujących dzieci, niepełnosprawnych oraz absolwentów i osób w wieku 50+	1.5.3; 4.2.1; 5.1.1
19.2. Upowszechnianie opieki żłobkowej i wychowania przedszkolnego	1.2.4; 1.5.2;
19.3. Wspieranie rodzin wielodzietnych	1.5.2; 1.5.4
20. Rozwój priorytetowych dla regionu dziedzin nauki	
20.1. Wspieranie rozwoju edukacji w zakresie nauk matematycznych i przyrodniczych	
20.2. Wspieranie wysokospecjalistycznych kierunków kształcenia szczególnie w dziedzinach biotechnologii i biomedycyny, nanotechnologii, fotoniki i optoelektroniki, technologii informacyjno- -komunikacyjnych (TIK) i kosmicznych	
21. Wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej	4.2; 5.1; 5.2; 5.4
21.1. Wspieranie reorientacji zawodowej osób odchodzących z rolnictwa	4.2.1; 5.1.1; 5.1.2; 5.4.1
21.2. Wspieranie postaw przedsiębiorczych oraz samozatrudnienia	4.2.1; 4.5.1; 5.1.1; 5.1.2; 5.2.2; 5.4.1
22. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna	1.2; 1.5; 4.1; 4.2; 5.4
22.1. Przeciwdziałanie bezrobociu i łagodzenie skutków bezrobocia	1.5.3; 1.5.4; 4.2.1; 4.2.2, 5.4.1; 5.4.2
22.2. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób niepełnosprawnych, starszych oraz w trudnej sytuacji życiowej	1.5.1; 1.5.2; 1.5.4; 5.4.1; 5.4.2
22.3. Wspomaganie zadań mających na celu włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu	1.2.1; 1.2.4; 1.2.5; 1.5.1; 1.5.2; 1.5.4; 4.1.1; 4.1.2
3. Wyrównanie szans edukacyjnych	1.4; 2.1; 2.2
23.1. Zwiększenie dostępności usług oświatowych na obszarach wiejskich	2.1.3; 2.1.6; 2.1.7
23.2. Tworzenie warunków materialnych i organizacyjnych służących wyrównywaniu szans edukacyjnych młodzieży wiejskiej	1.4.2; 2.1.3; 2.1.6; 2.1.7, 2.2.2; 2.2.3
24. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego	1.3; 1.4; 2.1; 2.3; 3.5; 4.1; 4.5;
24.1. Budowa i rozwój infrastruktury społecznej, w tym o zasięgu regionalnym	2.1.1; 2.1.2; 2.1.3; 2.1.4; 2.1.5; 2.1.6
24.2. Kształtowanie warunków sprzyjających aktywności	2.1.3; 2.1.6; 2.1.7; 4.5.2

fizycznej mieszkańców	
24.3. Profilaktyka i ochrona zdrowia	1.4.1; 1.4.2; 1.4.3; 1.4.4
24.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego	1.3.6; 2.3.2; 3.5.1, 3.5.2; 4.1.1; 4.1.2;
ŚRODOWISKO I ENERGETYKA	
Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska	
25. Dywersyfikacja źródeł energii i jej efektywne wykorzystanie	2.5; 2.6; 3.3
25.1. Rozwój i proekologiczna modernizacja instalacji do produkcji energii elektrycznej i ciepłej w regionie, w tym zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych	2.5.1; 2.5.2; 2.5.3; 2.5.4; 2.6.1; 2.6.2; 2.6.4; 3.3.1
25.2. Rozbudowa energetycznych i gazowych połączeń transgranicznych oraz analiza możliwości i kosztów wykorzystania gazu łupkowego i ewentualna budowa systemu jego pozyskiwania i przesyłu	
25.3. Podnoszenie efektywności energetycznej	2.5.1; 2.5.2; 2.5.3; 2.5.4
26. Wspieranie rozwoju przemysłu ekologicznego i eko-innowacji	3.1; 2.5
26.1. Tworzenie warunków organizacyjnych i finansowych dla transferu wiedzy i eko-innowacji	3.1.3; 2.5.1; 2.5.4
26.2. Stymulowanie rozwoju przemysłu ekologicznego poprzez tworzenie ekonomicznych i organizacyjnych mechanizmów wsparcia	
27. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska	2.5; 3.1; 3.2; 3.3; 3.4; 4.1
27.1. Przeciwdziałanie fragmentaryzacji przestrzeni przyrodniczej i zwiększenie lesistości regionu	3.1.1; 3.1.2; 3.1.3; 3.2.1; 3.2.2
27.2. Prowadzenie monitoringu zanieczyszczeń środowiska	3.1.1; 3.1.2; 3.4.1; 3.4.2
27.3. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału ekologicznego wód i związanych z nimi ekosystemów	3.1.2; 3.2.2; 3.3.1; 3.4.3
27.4. Przeciwdziałanie deficytowi wodnemu	3.3.1; 3.3.2; 3.4.3
27.5. Ochrona lasów i obszarów cennych przyrodniczo	3.1.1; 3.2.2;
27.6. Szerzenie świadomości ekologicznej	2.5.4; 3.1.3; 3.4.2
27.7. Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem	3.2.2
27.8. Racjonalne planowanie funkcji terenów z uwzględnieniem potrzeb ochrony środowiska	3.1.1; 3.2.1; 3.2.2; 3.2.3; 4.1.1; 4.1.2
28. Modernizacja i rozbudowa lokalnych sieci energetycznych oraz poprawa infrastruktury przesyłowej	2.1; 2.2; 2.5; 2.6
28.1. Poprawa lokalnego bezpieczeństwa energetycznego poprzez modernizację i rozbudowę lokalnych sieci dystrybucyjnych	2.6.2

28.2. Rozbudowa oraz modernizacja elektroenergetycznego systemu przesyłowego, w tym przystosowanie do odbioru energii ze źródeł rozproszonych	2.5.4; 2.6.1; 2.6.2
28.3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury przesyłowej gazu ziemnego oraz paliw płynnych	2.1.5; 2.2.1
29. Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym	3.3; 3.5; 5.5
29.1. Zwiększenie poziomu ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałanie osuwiskom	3.3.1; 3.3.2; 3.3.3
29.2. Przystosowanie rolnictwa do zmian klimatu	3.5.1; 5.5.5
30. Poprawa jakości wód, odzysk/unieszkodliwianie odpadów, odnowa terenów skażonych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń	3.1; 3.2; 3.4
30.1. Zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby	3.1.3; 3.2.2
30.2. Porządkowanie i tworzenie spójnego systemu gospodarki odpadami	3.4.1; 3.4.2
31. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych	2.5; 2.6
31.1. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich	2.5.1; 2.5.3; 2.5.4; 2.6.1; 2.6.2; 2.6.3; 2.6.4
31.2. Poprawa bezpieczeństwa zasilania w energię miast poprzez budowę i modernizację lokalnych instalacji do produkcji energii ze szczególnym uwzględnieniem technologii kogeneracji i poligeneracji oraz wykorzystania OZE	2.5.4; 2.6.1; 2.6.2; 2.6.3; 2.6.4
KULTURA I DZIEDZICTWO	
Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia	
32. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu	1.3; 3.1; 3.3; 4.1; 4.3; 4.5; 4.6; 5.3; 5.5
32.1. Poprawa atrakcyjności turystycznej regionu w oparciu o walory przyrodnicze (w szczególności w obszarach pasm turystycznych)	3.1.1; 3.3.1; 3.3.2; 4.1.1; 4.1.2; 4.3.1; 4.3.2; 5.3.1; 5.5.5
32.2. Wspieranie rozwoju turystyki kulturowej oraz tworzenia nowych produktów turystycznych	4.5.3; 4.5.4
32.3. Ochrona spuścizny kulturowej regionu (materialnej i niematerialnej)	1.3.1; 1.3.2; 1.3.3; 1.3.4; 1.3.5; 1.3.6
32.4. Rozwój systemu obsługi turystów (zaplecza turystycznego i systemu informacji turystycznej)	4.5.1; 4.5.2; 4.6.2; 5.3.1
33. Upowszechnianie kultury i twórczości	1.3; 2.1; 4.3; 4.4
33.1. Rozwój zaplecza instytucjonalnego kultury i digitalizacja zasobów	2.1.2; 2.1.6; 1.3.3; 1.3.4
33.2. Promowanie różnorodności kulturowej i artystycznej regionu	1.3.1; 1.3.2; 1.3.5; 4.3.3; 4.3.4

33.3. Wspieranie edukacji kulturalnej i artystycznej	4.3.1; 4.4.1; 4.4.2
34. Kreowanie miast jako centrów aktywności kulturalnej	
34.1. Wykorzystywanie ośrodków miejskich do tworzenia i promowania kultury	
34.2. Promowanie Warszawy jako europejskiego ośrodka kultury	
35. Wspieranie rozwoju sektora kreatywnego	
35.1. Wspieranie inicjatyw gospodarczych w sektorze kreatywnym	
36. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w działalności gospodarczej	4.4; 4.5
36.1. Wspieranie przedsiębiorczości w obszarze kultury	4.4.1; 4.4.2; 4.5.1;

Źródło: opracowanie własne

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020

Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 w sposób bezpośredni odpowiada zapisom zatwierdzonego w lutym 2015 r. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz Szczegółowemu Opisowi Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Główną osią programu jest wsparcie przedsiębiorczości, w tym rozwój innowacji oraz badań i rozwoju. Drugim filarem RPO jest wsparcie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, co również jest strategicznym wyzwaniem gminy usankcjonowanym w niniejszej Strategii. W szczególności cele wyznaczone w Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 w bezpośredni sposób wpisują się w cel główny RPO WM oraz w cele strategiczne:

CEL GŁÓWNY: Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy.

- *Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach*
- *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*
- *Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu*

Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 odpowiada w pełni „operacyjnemu” ujęciu celów RPO WM zawartemu w dokumencie Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Wskazano tam następujące osie priorytetowe, cele szczegółowe oraz działania przewidziane do realizacji ze środków RPO WM w okresie programowania 2014-

2020 – (praktycznie wszystkie sfery rozwoju społeczno-gospodarczego tam określone dotyczą pośrednio, a większość bezpośrednio, potrzeb stwierdzonych na obszarze gminy Pomiechówek.

Oś Priorytetowa I - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce

Cel szczegółowy 1: Zwiększone urynkowienie działalności badawczo – rozwojowej

Cel szczegółowy 2: Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw

Działanie 1.1 Działalność badawczo – rozwojowa jednostek naukowych

Działanie 1.2 Działalność badawczo - rozwojowa przedsiębiorstw

Oś Priorytetowa II – Wzrost e-potencjału Mazowsza

Cel szczegółowy 1: Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych

Działanie 2.1 E-usługi

Oś Priorytetowa III – Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości

Cel szczegółowy 1: Ulepszone warunki do rozwoju MŚP

Cel szczegółowy 2: Zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP

Cel szczegółowy 3: Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP

Działanie 3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu

Działanie 3.2 Internacjonalizacja MŚP

Działanie 3.3 Innowacje w MŚP

Oś Priorytetowa IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnej produkcji energii

Cel szczegółowy 2: Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym

Cel szczegółowy 3: Lepsza jakość powietrza

Działanie 4.1 Odnawialne źródła energii (OZE)

Działanie 4.2 Efektywność energetyczna

Działanie 4.3 Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza

Oś Priorytetowa V – Gospodarka przyjazna środowisku

Cel szczegółowy 1: Efektywniejsze zapobieganie katastrofom naturalnym, w tym powodziom i minimalizowanie ich skutków

Cel szczegółowy 2: Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów na Mazowszu

Cel szczegółowy 3: Zwiększona dostępność oraz rozwój zasobów kulturowych regionu

Cel szczegółowy 4: Wzmocniona ochrona bioróżnorodności w regionie

Działanie 5.1 Dostosowanie do zmian klimatu

Działanie 5.2 Gospodarka odpadami

Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe

Działanie 5.4 Ochrona bioróżnorodności

Oś Priorytetowa VI – Jakość życia

Cel szczegółowy 1: Zwiększona jakość efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach

Cel szczegółowy 2: Ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych

Działanie 6.1 Infrastruktura ochrony zdrowia

Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych.

Oś Priorytetowa VII – Rozwój regionalnego systemu transportowego

Cel szczegółowy 1: Poprawa spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej

Cel szczegółowy 2: Zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozie osób oraz poprawa jakości świadczonych usług w regionalnym transporcie kolejowym

Działanie 7.1 Infrastruktura drogowa

Działanie 7.2 Infrastruktura kolejowa

Oś Priorytetowa VIII – Rozwój rynku pracy

Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy

Cel szczegółowy 2: Powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3

Działanie 8.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP

Działanie 8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo

Działanie 8.3 Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3

Oś Priorytetowa IX – Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa

Cel szczegółowy 2: Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej

Cel szczegółowy 4: Zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań

Działanie 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Działanie 9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej

Działanie 9.3 Rozwój ekonomii społecznej

Oś Priorytetowa X - Edukacja dla rozwoju regionu

Cel szczegółowy 1: Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych, właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

Cel szczegółowy 2: Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej;

Cel szczegółowy 3: Wsparcie osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie przez nabywanie i/lub podwyższanie kompetencji;

Cel szczegółowy 4: Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego;

Cel szczegółowy 5: Zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym

Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży

Działanie 10.2 Upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych

Działanie 10.3 Doskonalenie zawodowe

Oś Priorytetowa XI – Pomoc Techniczna

Cel szczegółowy 1: Utrzymanie optymalnego poziomu zatrudnienia, wysoko wykwalifikowanej kadry, niezbędnych warunków pracy gwarantujących skuteczne wykonywanie obowiązków związanych z realizacją RPO WM 2014 - 2020,

Cel szczegółowy 2: Skutecznie działający i użyteczny system informatyczny na potrzeby monitorowania postępów we wdrażaniu i efektywna wymiana doświadczeń, przepływ informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji RPO WM, ze szczególnym uwzględnieniem partnerów,

Cel szczegółowy 3: Wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów programu, ze szczególnym uwzględnieniem JST, innych beneficjentów pełniących kluczową rolę w systemie RPO WM 2014 - 2020,

Cel szczegółowy 4: Zapewnienie dopasowanego do potrzeb odbiorców przekazu w zakresie celów i korzyści z wdrażania RPO WM 2014 - 2020.

Działanie 11.1 Plan Działań Pomocy Technicznej RPO WM 2014-2020

Program ochrony środowiska województwa mazowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r.

W 2012 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwalił "Program ochrony środowiska województwa mazowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r.". Jego celem jest określenie polityki ekologicznej dla województwa mazowieckiego oraz realizacja polityki ekologicznej państwa. Program uwzględnia najważniejsze uwarunkowania środowiskowe wynikające z opracowań strategicznych, określa konieczne przedsięwzięcia oraz szacunkowe koszty niezbędne do ich wykonania, wskazuje realizatorów poszczególnych działań, a tym samym stanowi politykę ekologiczną województwa mazowieckiego. Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 wpisuje się w cele strategiczne programu w zakresie promocji działań zmierzających do redukcji CO₂ (przejście na gospodarkę niskoemisyjną) oraz działań zmierzających do ochrony unikatowych walorów środowiskowych.

Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020

Celem dokumentu jest wyznaczenie priorytetów i kierunków działań w rozwoju turystyki na Mazowszu. Strategia określa najważniejsze wyzwania rozwoju sektora turystyki dla Mazowsza, w tym dla obszarów metropolitalnych. W zakresie obszaru OMW strategia wskazuje na konieczność rozwoju turystyki weekendowej w obrębie aglomeracji oraz konieczność zwiększenia atrakcyjności OMW pod kątem turystyki biznesowej oraz zagranicznej. Obszar gminy Pomiechówek, z racji na bliskość Warszawy, stanowi jeden z potencjalnie ważniejszych kierunków turystyki weekendowej mieszkańców Warszawy. Strategia wskazuje jednak na konieczność rozwoju bazy technicznej i infrastrukturalnej dla rozwoju turystyki, w tym weekendowej i biznesowej oraz na konieczność wzmocnienia na tym obszarze ładu przestrzennego. Ważnym wyzwaniem jest również integracja gminnej oferty turystycznej oraz systemu promocji gminy z ofertą Warszawy i całego Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Strategia Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030

Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 jest spójna ze Strategią Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030. Strategia OMW nakreśla główne wyzwania stojące przed gminami OMW w perspektywie do 2030 r. Gmina Pomiechówek stanowi integralną część OMW, stąd też planowanie jej rozwoju powinno być spójne z dokumentami strategicznymi nie tylko szczebla krajowego i regionalnego, ale również metropolitalnego. Zgodnie z diagnozą strategiczną przeprowadzoną w 2015 r. dla

OMW najważniejszymi problemami/wyzwaniami obszaru są: brak wewnętrznej spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej, brak koordynacji działań samorządów na rzecz poprawy atrakcyjności zamieszkania i poprawy konkurencyjności gospodarki OMW, niewydolność aglomeracyjnego systemu transportowego, głównie na linii dojazdów mieszkańców OMW do Warszawy.

Misją obszaru metropolitalnego jest:

„Podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności w oczach turystów, poprzez kreowanie nowoczesnych rozwiązań funkcjonalnych i bogatej oferty kulturalno-rekreacyjnej, stworzenie sprzyjających i unikatowych warunków do efektywnej współpracy pomiędzy biznesem a nauką oraz prowadzenia działalności gospodarczej, zarówno przez inwestorów krajowych, jak i zagranicznych”

W tak rozumianą misję wpisują się wszystkie cele strategicznego oraz odpowiadające im cele operacyjne Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020. Jednym z głównych długoterminowych efektów Strategii jest podniesienie jakości życia mieszkańców gminy oraz wypromowanie gminy jako miejsca o atrakcyjnej ofercie dla potencjalnych inwestorów krajowych i zagranicznych. Z jednej strony gmina Pomiechówek wspiera rozwój przyjaznych warunków do zamieszkania w zadbanej i przyjaznej środowisku okolicy, z drugiej ukierunkowuje się na wsparcie rozwoju terenów inwestycyjnych, głównie otoczeniu lotniska w Modlinie i w Specjalnych Strefach Ekonomicznych. Ważnym aspektem zasygnalizowanym w Strategii jest konieczność wzmocnienia integracji terenu gminy z OMW. Dotyczy to nie tylko aspektów komunikacyjnych (drogi, ścieżki rowerowe, transport szynowy, budowa węzłów), ale również społecznych i gospodarczych. Jednym z najważniejszych obszarów jest budowa oferty gospodarczej i inwestycyjnej, w ramach której zostaną również opisane i zidentyfikowane najważniejsze możliwości inwestowania kapitału na terenie gminy Pomiechówek.

Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 wpisuje się również bezpośrednio we wszystkie zidentyfikowane cele strategiczne OMW, tzn.:

- *Cel 1: Inteligentna, zintegrowana sieć transportu publicznego dla całego obszaru OMW*
- *Cel 2: Ład przestrzenny, oparty na kompleksowym planowaniu, zapewniającym komplementarność funkcji, estetykę, wykorzystanie istniejących potencjałów oraz uwzględniającym zrównoważony rozwój*
- *Cel 3: Zintegrowana, atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego, wykorzystująca potencjał przyrodniczy, kulturalny i historyczny OMW*

- *Cel 4: Atrakcyjne warunki do rozwijania przedsiębiorczości oraz lokowania inwestycji w ramach sieci gospodarek miejskich*
- *Cel 5: Wysoki poziom kapitału ludzkiego oraz zaangażowanie mieszkańców OMW w świadome i zrównoważone kształtowanie metropolii, oparte na idei społeczeństwa obywatelskiego*

Podsumowując należy podkreślić, iż opracowana Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 wpisuje się we wszystkie najważniejsze dokumenty strategiczne, zarówno na poziomie krajowym (SRK 2020), jak i regionalnym (SRWM RPO WM oraz SOOP WM).

2.6. Monitoring i ewaluacja strategii

Przyjęte obecnie w dokumencie cele odpowiadają wyzwaniom rozwojowym i są adekwatne do aktualnej sytuacji rozwojowej gminy, a także ambicji rozwojowych podmiotu Strategii (tj. mieszkańców i władz). Jak wynika z badania ankietowego mieszkańców (wyniki zestawione w aneksie nr 2) oraz pracy warsztatowej z lokalnymi liderami, ogólnie poziom życia w gminie Pomiechówek oceniony został na 69% (w skali do 100%), co można zinterpretować jako umiarkowane zadowolenie. Problemy rozwojowe (wskazane we wcześniejszej części dokumentu) określają główne wyzwania dla gminy, a odpowiedzią na nie są sformułowane cele. Jednak należy pamiętać iż rozwój lokalny, będący wypadkową czynników i barier identyfikowanych w określonym czasie, jest procesem dynamicznym, stąd cele określone obecnie nie muszą być aktualne i adekwatne dla sytuacji rozwojowej gminy Pomiechówek za 2 czy 4 lata.

Dlatego też realizacja celów zapisanych w Strategii, zaplanowana w perspektywie roku 2020, będzie wymagała prowadzenia działań związanych z:

- monitoringiem,
- elementami ewaluacji.

System monitorowania Strategii oparty został o zestaw wskaźników, które przedstawiono w tablicy 4. Wskaźniki (głównie ilościowe) przypisano do celów strategicznych, uznając je za kluczowe w odpowiedzi na pytanie, czy Strategia jest realizowana, czy podejmowane działania wpisują się w logikę całej Strategii i czy przynoszą zakładane efekty. Przyjęto założenie, że monitoring będzie prowadzony w systemie corocznym. W pierwszym kwartale każdego roku raport z realizacji Strategii, przygotowany w oparciu o zaproponowane wskaźniki, będzie przedstawiany Radzie Gminy i udostępniany społeczności lokalnej.

Monitoring ma odpowiadać na pytanie czy i jak realizowane są poszczególne cele, nie daje on jednak pełnej wiedzy na temat wdrażania i aktualności Strategii. Dlatego też po 2 latach planowane jest dokonanie przeglądu Strategii, który powinien odpowiedzieć na pytania ewaluacyjne⁴ dotyczące:

- trafności – tzn. czy cele zapisane w Strategii nadal odpowiadają problemom i wyzwaniom rozwojowym, wynikającym z sytuacji społeczno-gospodarczej gminy,
- skuteczności – tzn. stopnia realizacji poszczególnych celów, a także wskazania barier (w tym zewnętrznych) w ich realizacji,
- efektywności – tzn. oceny relacji między ponoszonymi nakładami, kosztami, zasobami (ludzkimi, finansowymi, administracyjnymi) a osiągniętymi efektami realizacji Strategii.

W zależności od uzyskanych wyników oceny, jeśli zaistnieje potrzeba zmiany, możliwa jest gruntowna aktualizacja Strategii.

---

⁴ Są to trzy z pięciu kryteriów ewaluacji. Pozostałe dwa kryteria tj. użyteczność i trwałość dotyczą oceny dokonywanej w końcowej fazie lub po zakończeniu wdrażania Strategii.

Tablica 5. Wskaźniki monitorowania Strategii rozwoju w układzie celów strategicznych

Cele strategiczne				
Budowa społeczeństwa obywatelskiego, wzmacnianie kapitału ludzkiego i procesów włączenia społecznego	Zwiększanie dostępności do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej oraz wprowadzanie gospodarki niskoemisyjnej	Poprawa ładu przestrzenno-funkcjonalnego i ochrona walorów środowiska i obszarów biologicznie czynnych	Aktywizacja nowych potencjałów rozwojowych gminy	Wzmocnienie istniejącej bazy gospodarczej gminy z wykorzystaniem przewag konkurencyjnych gminy
Wskaźniki monitorowania – kluczowe (według stopnia ważności)				
<ul style="list-style-type: none"> • Odsetek mieszkańców biorących udział w procesie partycypacji dokumentów strategicznych w gminie (%) • Imprezy promujące lokalne dziedzictwo kulturowe (liczba) • Czytelnicy w bibliotekach publicznych (liczba) • Organizacje pozarządowe w gminie (liczba)	<ul style="list-style-type: none"> • Długość zmodernizowanych dróg w podziale na kategorie (km) • Zasięg komunikacji zbiorowej (liczba i częstotliwość połączeń) • Ludność korzystająca z instalacji gazowej w ludności ogółem (%) • Ludność korzystająca z instalacji kanalizacyjnej w ludności ogółem (%) • Ludność korzystająca z instalacji wodociągowej w ludności ogółem (%) • Odsetek obiektów publicznych poddanych termomodernizacji (%)	<ul style="list-style-type: none"> • Odsetek powierzchni gminy objętej Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego (%) • Odsetek powierzchni objętej formami ochrony przyrody (%) • Odsetek mieszkańców objętej zagrożeniem powodziowym (%) • Lesistość (%)	<ul style="list-style-type: none"> • Podmioty w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym (liczba) • Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%) • Instytucje otoczenia biznesu (liczba)	<ul style="list-style-type: none"> • Firmy (w podziale na branże) w Specjalnej Strefie Ekonomicznej (liczba) • E-usługi świadczone przez urząd gminy (liczba) • Długość tras turystycznych w podziale na kategorie: rowerowe, piesze, kajakowe, konne (km)
Wskaźniki monitorowania – dodatkowe				
<ul style="list-style-type: none"> • Imprezy promujące zdrowy tryb życia (liczba) • Inicjatywy zrealizowane przez organizacje	<ul style="list-style-type: none"> • Energooszczędne oświetlenie ulic (% ogółu) • Liczba lokali komunalnych i socjalnych (liczba)	<ul style="list-style-type: none"> • Ludność na km² (liczba) • Odsetek powierzchni gminy przeznaczonej pod określone funkcje – np.	<ul style="list-style-type: none"> • Kursy i szkolenia dla bezrobotnych (liczba, % bezrobotnych korzystających)	<ul style="list-style-type: none"> • Korzystający z Gminnego Systemu Informacji Turystycznej (liczba) • Obiekty agroturystyczne

Cele strategiczne				
Budowa społeczeństwa obywatelskiego, wzmacnianie kapitału ludzkiego i procesów włączenia społecznego	Zwiększanie dostępności do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej oraz wprowadzanie gospodarki niskoemisyjnej	Poprawa ładu przestrzenno-funkcjonalnego i ochrona walorów środowiska i obszarów biologicznie czynnych	Aktywizacja nowych potencjałów rozwojowych gminy	Wzmocnienie istniejącej bazy gospodarczej gminy z wykorzystaniem przewag konkurencyjnych gminy
<p>pozarządowe w gminie (liczba)</p> <ul style="list-style-type: none"> Mieszkańcy zaangażowani w wolontariat (%) Obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków (liczba) Osoby niesamodzielne wymagające wsparcia w ramach Dziennych Domów Opieki (liczba) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób przypadających na 1 przychodnię (liczba) Odsetek dzieci poniżej 5 lat objęte opieką przedszkolną (%) Odsetek mieszkańców z dostępem do szerokopasmowego internetu (%) Odsetek obiektów publicznych wykorzystujących odnawialne źródła energii (%) Osoby korzystające z placówek kulturalnych (liczba) Pasażerowie korzystający z komunikacji lokalnej (liczba osób/miesiąc) Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych (liczba) Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych (liczba) Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem (%) 	<p>turystyczne, przemysłowe, zabudowa, ochronne (%)</p> <ul style="list-style-type: none"> Odsetek powierzchni gminy przeznaczonej pod zabudowę (%) Przeciwdziałanie nadmiernej fragmentacji przestrzeni – określenie minimalnej powierzchni działki przeznaczonej pod zabudowę w lokalnych dokumentach planistycznych (liczba zapisów w MPZP) Zbiorniki retencyjne (liczba, ha) 	<ul style="list-style-type: none"> Odsłony strony internetowej gminy (liczba) Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym (zł/miesiąc) Udział osób dorosłych uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w grupie osób w wieku 25-64 lata (%) Wypromowane lokalne produkty (liczba) 	<p>(liczba, miejsca)</p> <ul style="list-style-type: none"> Odwiedzający park linowy (liczba) Posiadacze Karty Pomiechowskiej spoza terenu gminy (% ogółu) Pracownicy administracji publicznej uczestniczący w szkoleniach (%) Przedsiębiorstwa innowacyjne (liczba) Punkty gastronomiczne w gminie (liczba, miejsca) Turystyczne obiekty noclegowe (liczba)

Źródło: opracowanie własne

2.7. Potencjalne źródła finansowania

Przewidywanymi potencjalnymi źródłami finansowania działań zaplanowanych w Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 będą:

- środki własne budżetu gminy Pomiechówek,
- środki pochodzące z dotacji celowych będących w dyspozycji odpowiednich ministrów,
- środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego EFRR oraz z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,
- środki z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
- środki z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
- środki z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (EFS),
- środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego EFRR w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020,
- środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Szwajcarskiego Mechanizmu Finansowego,
- środki z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG),
- budżety powiatowych i wojewódzkich funduszy celowych, w tym np. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- inne środki finansowe, w tym środki osób fizycznych i osób prawnych.

2.8. Prognoza dochodów i wydatków budżetowych gminy Pomiechówek na lata 2016-2022

Jednym z warunków stabilnego rozwoju gminy Pomiechówek oraz osiągnięcia zakładanych celów społeczno-gospodarczych jest zapewnienie stabilnych źródeł finansowania zarówno działalności bieżącej w okresie objętym planem strategicznym gminy, jak również zapewnienie wydajnych źródeł finansowania inwestycji o charakterze rozwojowym. Lata 2008-2015, poprzedzające okres opracowanej prognozy dochodów i wydatków budżetowych na lata 2016-2022, charakteryzowały się stosunkowo dużą zmiennością zróżnicowanych

strumieni pieniężnych tworzących budżet. Uwaga dotyczy zasadniczo wszystkich kategorii dochodów. W odniesieniu do dochodów budżetu gminy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych odnotowano znaczący wzrost dochodów, mimo wyraźnego spadku w dwóch kolejnych latach, tj. w 2011 oraz 2012. Spadek dochodów był rezultatem odłożonej w czasie reakcji gospodarki polskiej na zjawiska kryzysowe, jakie wystąpiły w latach wcześniejszych na rynkach światowych, co także przełożyło się, jako pochodna nowych tendencji, na zmiany sytuacji budżetowej jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w tym także gminy Pomiechówek, jak również wielu zmian w procesie finansowania inwestycji na terenie gminy. Jednak począwszy od roku 2013 już nastąpiło wyraźne przyspieszenie dochodów budżetowych tej kategorii, a także dochodów budżetowych ogółem. Gmina Pomiechówek jest położona w bezpośrednim sąsiedztwie miasta stołecznego Warszawy i wchodzi w skład obszaru metropolitalnego. Oznacza to, że procesy rozwojowe gminy zachodzą w warunkach oddziaływania zróżnicowanych czynników o charakterze endogenicznym oraz czynników o charakterze egzogenicznym. Mamy zatem do czynienia z przenikaniem się celów i potrzeb rozwojowych o wybitnie lokalnym charakterze oraz innych tendencji kształtowanych w zgodzie z uwarunkowaniami i potrzebami gmin tworzących sąsiedztwo gminy Pomiechówek w ujęciu przestrzennym, a także wobec występujących uwarunkowań i współzależności w wymiarze społecznym oraz ekonomicznym.

W okresie objętym prognozą finansową gminy Pomiechówek należy wskazać na zróżnicowanie możliwości kształtowania strumieni pieniężnych tworzących budżet. Z punktu widzenia sformułowanych celów rozwojowych należy zatem udzielić odpowiedzi na ile przyszła sytuacja finansowa gminy Pomiechówek będzie zbieżna ze stawianymi celami i związanym z nimi zapotrzebowaniem na środki pieniężne, które mogłyby być przeznaczane na finansowanie zadań bieżących, zadań związanych z koniecznością obsługi zadłużenia oraz zadań o charakterze rozwojowym.

Przyszła sytuacja budżetowa gminy będzie pochodną ogólnej sytuacji gospodarczej zarówno w ujęciu lokalnym, a więc będzie uzależniona od procesów gospodarczych zachodzących na poziomie lokalnym, na terenie gminy, jak również będzie pochodną sytuacji społeczno-gospodarczej w otoczeniu zewnętrznym gminy Pomiechówek, w szczególności w gospodarce Warszawy. Z uwagi na stosunkowo krótki okres prognozy nie należy oczekiwać znaczących zmian w tym zakresie. Dotychczasowe trendy rozwojowe wskazują na stabilny rozwój jednostek samorządu terytorialnego w otoczeniu gminy Pomiechówek oraz wskazują na stabilną sytuację społeczno-gospodarczą w Warszawie. Zatem należy się

spodziewać utrzymania dodatnich zmian w poziomie dochodów budżetowych, stanowiących pochodną zmian po stronie gospodarki, co będzie przekładało się na sytuację dochodową ludności i tym samym wzrost dochodów budżetowych z tego tytułu. Dodatkowym czynnikiem mogącym wpływać na wyraźny wzrost dochodów budżetowych mogą być zmiany liczby ludności na rzecz wzrostu liczby osób opłacających podatek dochodowy w gminie Pomiechówek.

Prognoza dochodów budżetu gminy Pomiechówek na lata 2016-2022 opracowana została w trzech wariantach, będących logiczną konsekwencją zróżnicowania założeń, które należy wziąć pod uwagę przy pracach prognostycznych. Opracowanie trzech wariantów ma na celu ograniczenie wpływu czynników o charakterze losowym na ostateczny wynik prognozy. W rezultacie mamy do czynienia z określoną ilością możliwych rozwiązań dotyczących sytuacji przyszłej w zakresie dochodów, co pozwala ograniczyć ryzyko i zapewnić stabilny finansowanie przedsięwzięć rozwojowych podejmowanych przez władze lokalne.

Zróżnicowanie założeń dla przedstawionych trzech wariantów uwzględnia prawdopodobne tendencje zmian bazy dochodowej budżetu gminy Pomiechówek. Wskaźniki planowanych zmian zostały ustalone odrębnie dla poszczególnych strumieni dochodów tworzących budżet. Przy szacowaniu wskaźników zmian w zakresie przyszłych strumieni dochodów budżetowych różnej kategorii uwzględniono także dane o charakterze retrospektywnym obejmujące lata 2008-2015. Zatem w poszczególnych trzech wariantach prognozy dochodów budżetowych dane za lata 2008-2015 mają charakter rzeczywisty i charakteryzują się jednakowymi wielkościami. Zróżnicowanie wolumenu przyszłych strumieni pieniężnych tworzących budżet w ramach poszczególnych wariantów uwzględnia zatem dotychczasowy przebieg procesu gromadzenia środków w ramach budżetu gminy w latach ubiegłych, jak również uwzględnia przewidywane wskaźniki zmian tych wartości.

Przy klasyfikacji poszczególnych wariantów do wyodrębnionych trzech kategorii dochodowych, a więc wariantu pesymistycznego, wariantu zrównoważonego (realnego) oraz wariantu optymistycznego, w pierwszej kolejności wzięto pod uwagę poziom rzeczywistych dochodów budżetowych, który może być osiągnięty w poszczególnych latach prognozy. Tak więc wyższy poziom dochodów pozwala uznać zjawisko za korzystniejsze z punktu widzenia procesów rozwojowych na terenie gminy Pomiechówek, co pozwala przyjąć taki scenariusz zmian poziomu dochodów budżetowych za optymistyczny. Drugą kategorią są możliwe do wygenerowania środki, które mogą być skierowane na obsługę zadłużenia oraz finansowanie

przedsięwzięć rozwojowych. Te strumienie pieniężne są jednak bezpośrednio powiązane z wolumenem planowanych wydatków bieżących. Trzecią zatem kategorią są wydatki bieżące, które powinny być zrealizowane przez gminę na rzecz społeczności lokalnej dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania lokalnej sfery publicznej wchodzącej do zakresu zadań samorządu. Pamiętać przy tym należy, że pomiędzy wydatkami bieżącymi a możliwościami finansowania przedsięwzięć rozwojowych zachodzą przeciwstawne zależności. Przy danym poziomie dochodów wzrost wydatków bieżących zawsze będzie prowadził do zmniejszenia możliwości alokacji własnych środków budżetowych na rzecz przedsięwzięć inwestycyjnych. Z drugiej strony ograniczenie wydatków bieżących lub też zbyt powolny wzrost takich wydatków w kolejnych latach, może prowadzić do wyraźnego pogorszenia warunków życia mieszkańców. Dylemat ten jest trudny do rozwiązania, wiąże się bowiem z koniecznością udzielenia odpowiedzi na pytanie: czy lepiej inwestować na rzecz poprawy sytuacji bieżącej okresów przyszłych, czy też lepiej więcej wydatkować środków na rzecz zadań bieżących, ograniczając wolumen środków na inwestycje rozwojowe. Rozstrzygnięcie takiej kwestii ma wybitnie lokalny charakter i musi mieć osadzenie w analizie i ocenie sytuacji bieżącej oraz możliwości finansowania zmiany. W prognozie budżetu gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 wydatki bieżące stały się zatem również przedmiotem analizy.

Zgodnie z przyjętymi założeniami do prognozy dochodów i wydatków w ramach gospodarki budżetowej gminy Pomiechówek ustalono trzy scenariusze rozwojowe w tym zakresie. Wyniki obliczeń zostały zaprezentowane w zestawieniach tabelarycznych oraz zostały zilustrowane wykresami zbudowanymi na podstawie tych danych, pogrupowanych zgodnie z potrzebami analizy wariantowej. Sytuacja finansowa gminy Pomiechówek może przedstawiać się w zróżnicowany sposób. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na występujące różnice w poziomie dochodów budżetowych ogółem w ramach trzech wariantów. Najwyższy poziom dochodów może być osiągnięty w wariantcie optymistycznym, gdzie w roku bazowym (2016) dochody ogółem mogą osiągnąć poziom ok. 33,3 mln złotych, natomiast w końcowym roku prognozy (2022) mogą osiągnąć poziom około 47,0 mln złotych.

Tablica 6. Prognoza dochodów i wydatków budżetu gminy Pomiechówek na lata 2016-2022 (wariant optymistyczny), w mln zł

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dochody ogółem	17866,0	18659,3	27475,2	25775,1	25011,4	29932,4	31344,7	36000,8	33295,2	35365,3	41294,8	43327,9	44558,3	45845,5	47004,8
Dochody bieżące	17571,1	18386,7	19126,3	20291,8	21402,9	25009,9	26998,5	29644,0	29491,2	35315,3	36782,8	38415,9	39543,1	40723,6	41764,0
- dochody z PIT	4724,8	4472,8	4282,4	4848,0	5356,3	5904,2	6019,0	6282,6	7018,8	7650,5	8339,0	9131,2	9551,3	10000,2	10340,2
- dochody z CIT	53,4	76,8	98,4	60,8	66,1	74,3	67,6	80,0	80,0	82,2	83,3	85,4	86,6	89,8	91,8
- podatki i opłaty	5293,7	5664,3	5860,7	63534,1	6484,6	7053,1	8122,3	9362,6	8704,5	9113,6	9368,8	9574,9	9910,0	10128,0	10340,7
- podatek od nieruchomości	3909,8	4249,8	4497,5	5102,3	4963,2	5229,7	5413,8	6490,7	6231,2	6380,7	6584,9	6831,9	6995,8	7198,7	7450,7
- z subwencji ogólnej	4508,8	5057,6	5262,2	5488,0	6013,3	6152,2	6937,3	7750,8	7993,5	8177,4	8398,1	8683,7	8787,9	8990,0	9115,9
- dotacje na cele bieżące	2666,7	2719,9	3242,4	2955,9	2939,4	3661,1	3496,5	3815,4	3815,4	3910,8	4008,6	4108,8	4211,5	4316,8	4424,7
- dochody majątkowe	294,8	272,6	8349,0	5483,4	3608,4	4922,4	4346,2	6356,8	3804,0	50,0	4512,0	4912,0	5015,2	5122,0	5240,8
Wydatki ogółem	19369,4	24694,1	31487,3	27421,5	27244,6	32875,4	39203,9	34906,3	29972,7	35365,3	41294,8	43327,9	44558,3	45845,5	47004,8
Wydatki bieżące	14712,8	16133,0	17862,0	18851,8	20400,9	21939,9	24220,8	27599,7	26236,9	27798,0	30187,9	31355,4	32824,9	33857,6	35635,4
Wolne środki	4656,6	8561,1	13625,3	8569,7	6863,7	10935,5	14983,1	7306,6	3735,5	7567,3	11107,0	11972,5	11733,4	11988,0	11369,3
Obsługa zadłużenia	-	-	-	-	-	-	-	2176,5	2176,5	2765,7	2865,7	3165,7	3165,7	3265,7	3347,0
Środki na inwestycje	-	-	-	-	-	-	-	7276,0	3735,8	4801,6	8241,3	8806,9	8567,7	8722,3	8022,3

Źródło: opracowanie własne

Tablica 7. Prognoza dochodów i wydatków budżetu gminy Pomiechówek na lata 2016-2022 (wariant realny), w mln zł

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dochody ogółem	17866,0	18659,3	27475,2	25775,1	25011,4	29932,4	31344,7	36000,8	33295,2	34700,0	39553,8	40644,5	41405,6	41906,9	42632,8
Dochody bieżące	17571,1	18386,7	19126,3	20291,8	21402,9	25009,9	26998,5	29644,0	29491,2	34650,0	35641,8	36552,5	37227,6	37640,0	38266,9
- dochody z PIT	4724,8	4472,8	4282,4	4848,0	5356,3	5904,2	6019,0	6282,6	7018,8	7264,5	7591,4	8008,9	8297,2	8338,7	8472,1
- dochody z CIT	53,4	76,8	98,4	60,8	66,1	74,3	67,6	80,0	80,0	81,5	82,6	83,7	84,9	86,2	88,1
- podatki i opłaty	5293,7	5664,3	5860,7	63534,1	6484,6	7053,1	8122,3	9362,6	8704,5	8835,1	9082,4	9127,9	9146,1	9173,6	9228,6
- podatek od nieruchomości	3909,8	4249,8	4497,5	5102,3	4963,2	5229,7	5413,8	6490,7	6231,2	6380,7	6584,9	6831,9	6995,8	7198,7	7450,7
- z subwencji ogólnej	4508,8	5057,6	5262,2	5488,0	6013,3	6152,2	6937,3	7750,8	7993,5	8177,4	8291,8	8391,3	8492,0	8526,0	8602,7
- dotacje na cele bieżące	2666,7	2719,9	3242,4	2955,9	2939,4	3661,1	3496,5	3815,4	3815,4	3910,8	4008,6	4108,8	4211,5	4316,8	4424,7
- dochody majątkowe	294,8	272,6	8349,0	5483,4	3608,4	4922,4	4346,2	6356,8	3804,0	50,0	3912,0	4092,0	4177,9	4266,9	4365,9
Wydatki ogółem	19369,4	24694,1	31487,3	27421,5	27244,6	32875,4	39203,9	34906,3	29972,7	34700,0	39553,8	40644,5	41405,6	41906,9	42632,8
Wydatki bieżące	14712,8	16133,0	17862,0	18851,8	20400,9	21939,9	24220,8	27599,7	26236,9	27032,3	28822,2	29689,7	30859,3	31591,9	32510,5
Wolne środki	3153,2	2526,3	9613,2	6923,3	4610,5	7992,5	7123,9	8401,1	7058,3	7667,7	10731,6	10954,8	10546,3	10315,0	10122,3
Obsługa zadłużenia	-	-	-	-	-	-	-	2176,5	2176,5	2765,7	2865,7	3165,7	3165,7	3265,7	3347,0
Środki na inwestycje	-	-	-	-	-	-	-	7276,0	3735,8	4902,0	7865,9	7789,1	7380,6	7049,3	6775,3

Źródło: opracowanie własne

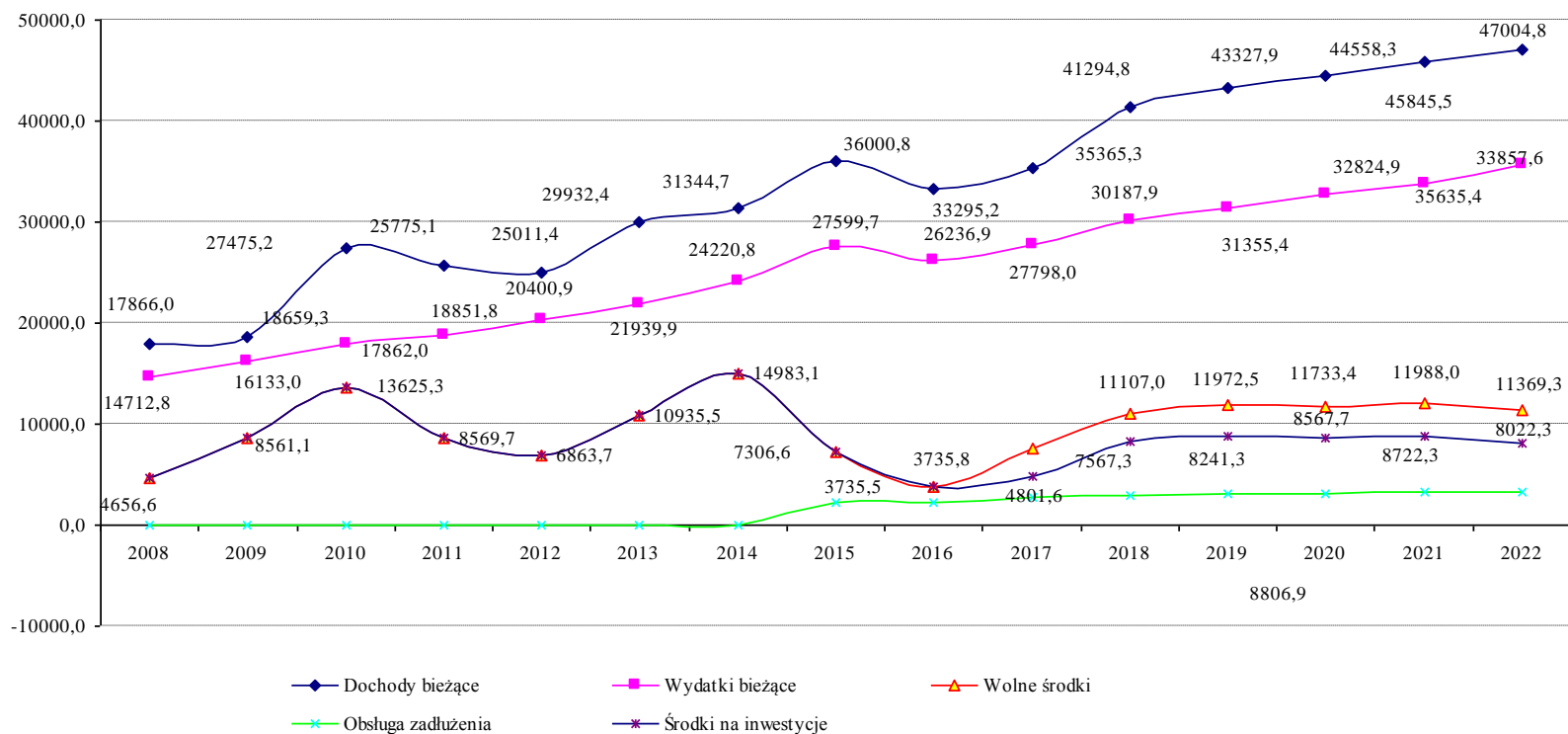
Tablica 8. Prognoza przepływów pieniężnych w budżecie gminy Pomiechówek w latach 2016-2017 (wariant pesymistyczny), w mln zł

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dochody ogółem	17866,0	18659,3	27475,2	25775,1	25011,4	29932,4	31344,7	36000,8	33295,2	34256,8	38117,5	38341,9	38655,4	38930,2	39201,9
Dochody bieżące	17571,1	18386,7	19126,3	20291,8	21402,9	25009,9	26998,5	29644,0	29491,2	34206,8	34605,5	34949,9	35229,5	35465,6	35733,8
- dochody z PIT	4724,8	4472,8	4282,4	4848,0	5356,3	5904,2	6019,0	6282,6	7018,8	7089,0	7159,9	7267,3	7383,6	7405,7	7472,4
- dochody z CIT	53,4	76,8	98,4	60,8	66,1	74,3	67,6	80,0	80,0	80,8	81,6	82,4	83,2	84,1	85,0
- podatki i opłaty	5293,7	5664,3	5860,7	63534,1	6484,6	7053,1	8122,3	9362,6	8704,5	8791,5	8923,4	8968,0	8977,0	8986,0	9012,9
- podatek od nieruchomości	3909,8	4249,8	4497,5	5102,3	4963,2	5229,7	5413,8	6490,7	6231,2	6318,4	6394,3	6506,2	6571,2	6702,6	6803,2
- z subwencji ogólnej	4508,8	5057,6	5262,2	5488,0	6013,3	6152,2	6937,3	7750,8	7993,5	8073,4	8154,2	8194,9	8244,1	8277,1	8310,2
- dotacje na cele bieżące	2666,7	2719,9	3242,4	2955,9	2939,4	3661,1	3496,5	3815,4	3815,4	3853,6	3892,1	3931,1	3970,4	4010,1	4050,2
- dochody majątkowe	294,8	272,6	8349,0	5483,4	3608,4	4922,4	4346,2	6356,8	3804,0	50,0	3512,0	3392,0	3425,9	3464,6	3468,1
Wydatki ogółem	19369,4	24694,1	31487,3	27421,5	27244,6	32875,4	39203,9	34906,3	29972,7	34256,8	38117,5	38341,9	38655,4	38930,2	39201,9
Wydatki bieżące	14712,8	16133,0	17862,0	18851,8	20400,9	21939,9	24220,8	27599,7	26236,9	28300,0	30300,0	31189,0	33800,0	34600,0	34500,0
Wolne środki	4656,6	8561,1	13625,3	8569,7	6843,7	10935,5	14983,1	7306,6	3735,9	5956,8	7817,5	7152,9	4855,4	4330,2	4701,9
Obsługa zadłużenia	-	-	-	-	-	-	-	2176,5	2176,5	2765,7	2865,7	3165,7	3165,7	3265,7	3347,0
Środki na inwestycje	-	-	-	-	-	-	-	7276,0	3735,8	3191,1	4951,8	3987,2	1689,8	1064,5	1354,9

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 15. Prognoza dochodów ogółem, wydatki bieżące, obsługa długu oraz środki na inwestycje w latach 2016-2022 (wariant optymistyczny), w mln zł.

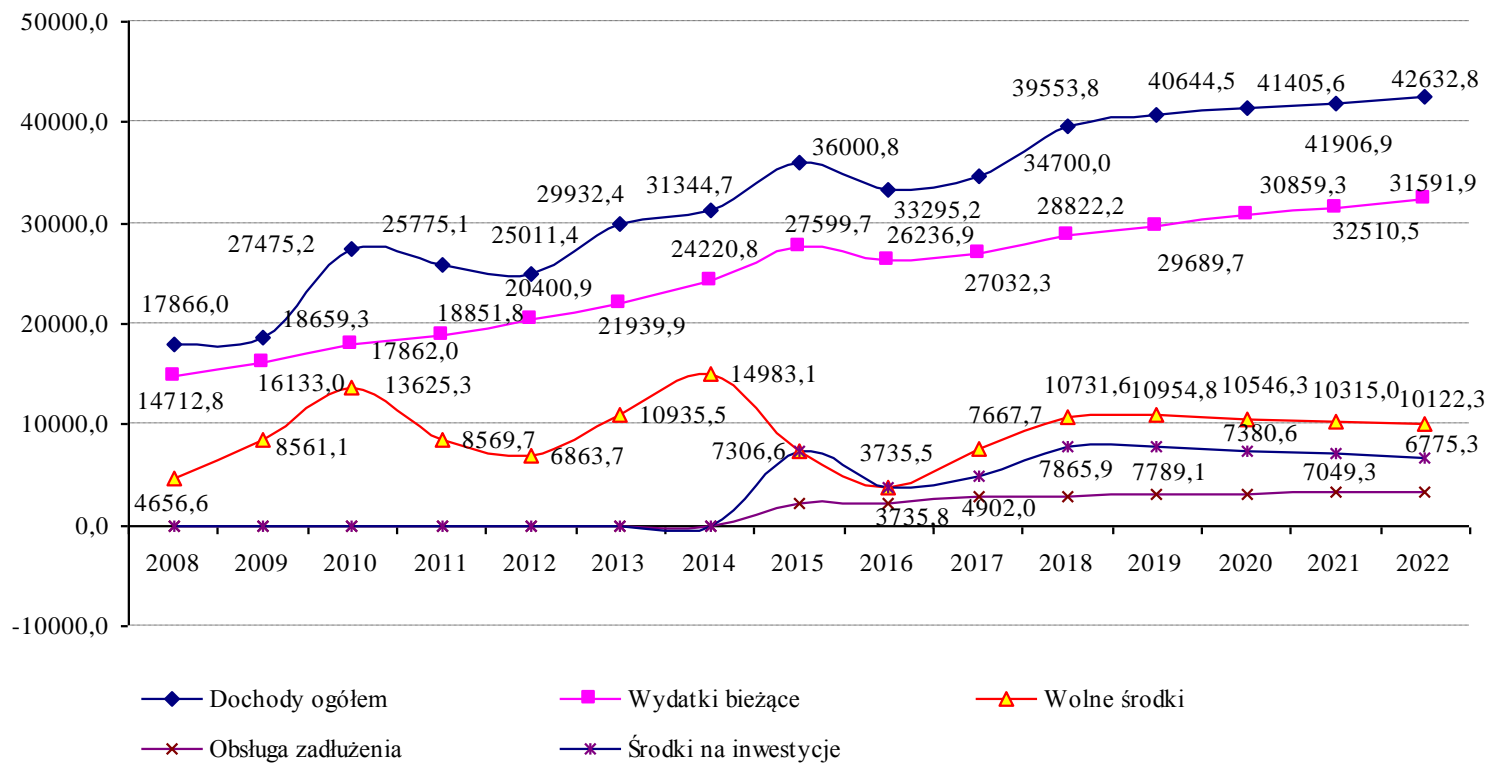

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 16. Prognoza dochodów ogółem, wydatki bieżące, obsługa długu oraz środki na inwestycje w latach 2016-2022 (wariant realny), w mln zł.

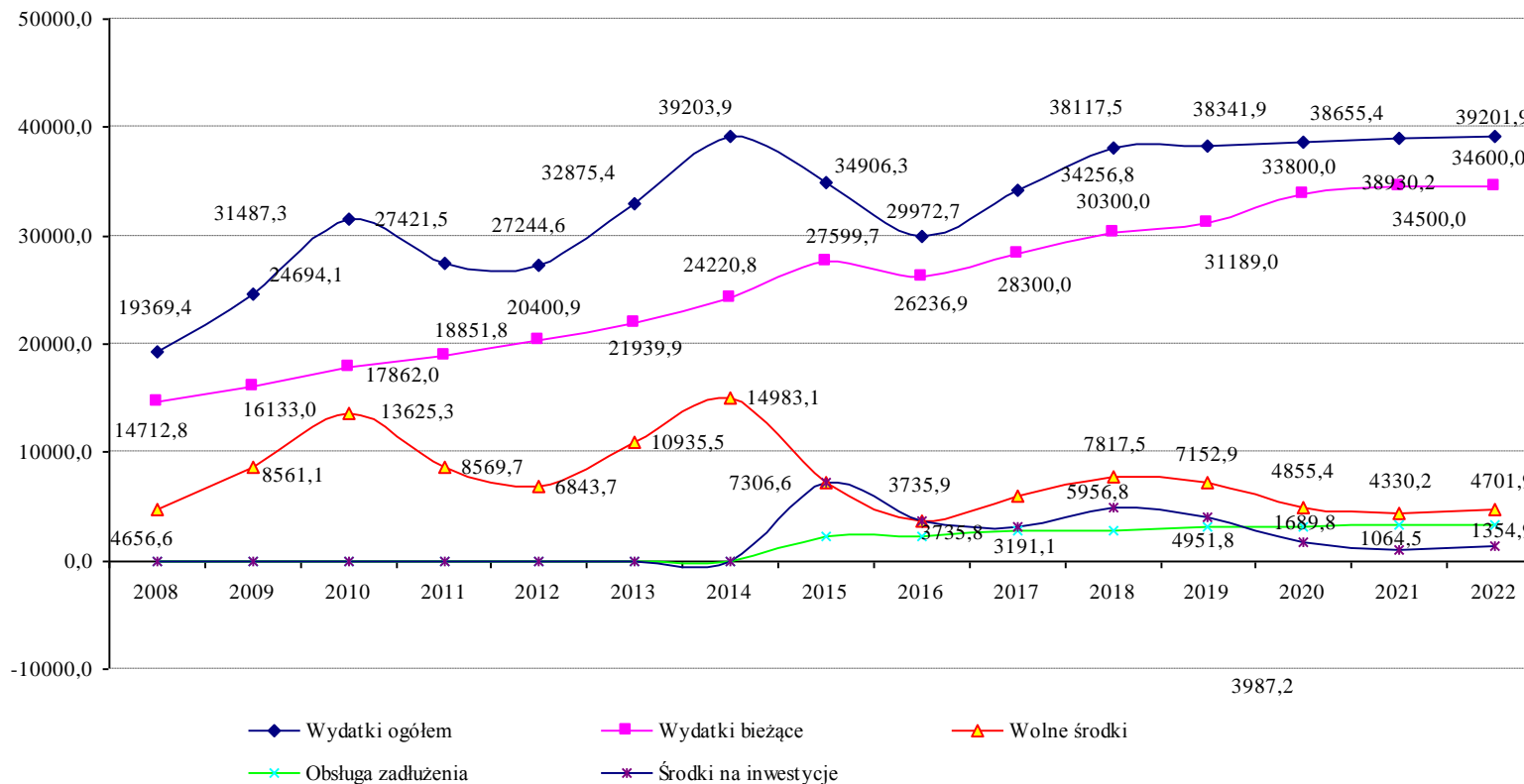

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 17. Prognoza dochodów ogółem, wydatki bieżące, obsługa długu oraz środki na inwestycje w latach 2016-2022 (wariant pesymistyczny), w mln zł.

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w tabelach oraz zamieszczoną ilustracją graficzną sytuacja finansowa gminy Pomiechówek może przedstawiać się zróżnicowany sposób. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na występujące różnice w poziomie dochodów budżetowych ogółem w ramach trzech wariantów. Najwyższy poziom dochodów może być osiągnięty w wariantcie optymistycznym, gdzie w roku bazowym (2016) dochody ogółem mogą osiągnąć poziom ok. 33,3 mln złotych, natomiast w końcowym roku prognozy (2022) mogą osiągnąć poziom około 47,0 mln złotych. W tym samym czasie może być utrzymane stosunkowo dobre tempo wzrostu wydatków bieżących realizowanych z budżetu gminy, które może być zbliżone do wyników odnotowanych w latach 2008-2015, poprzedzających prognozę. W tym scenariuszu, przy utrzymaniu stosunkowo dużych przyrostów dochodów budżetowych ogółem oraz równoczesnym, wyraźnym wzroście wydatków bieżących, mogą zaistnieć warunki do wyraźnego zwiększenia wydatków inwestycyjnych realizowanych z budżetu. W wariantcie optymistycznym środki na inwestycje mogłyby osiągnąć wartość ponad 8 mln złotych.

Należy zaznaczyć, że w okresie objętym prognozą gmina Pomiechówek będzie związana koniecznością spłaty zobowiązań wynikających z zaciągniętych kredytów, pożyczek oraz z tytułu wcześniejszej emisji obligacji komunalnych w ramach działań konsolidacyjnych. Rozliczenie zobowiązań przypadających na lata 2016-2022, zgodnie ze stanem zobowiązań na dzień opracowania prognozy będą miały stałą wartość w każdym z przedstawionych wariantów, nie oznacza to jednak braku możliwości zmiany po stronie zobowiązań. Może to mieć miejsce, jeśli w trakcie kolejnych lat nastąpiłoby zaciągnięcie dalszych zobowiązań o charakterze długoterminowym. W prognozie w każdym z trzech scenariuszy należy mieć na uwadze dochody ogółem oraz wolumen zobowiązań przypadających na kolejne lata objęte prognozą.

Należy także podkreślić, że w przedłożonej prognozie dochodów i wydatków budżetowych gminy Pomiechówek nie udało się uwzględnić wszystkich środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, które mogą być pozyskane w ramach wsparcia na dofinansowanie przyszłych projektów rozwojowych. Dochody o charakterze majątkowym przedstawione w prognozie zostały zróżnicowane w ramach poszczególnych scenariuszy, jednak co do zasady przyjęto, że ich obecność w budżecie będzie miała charakter trwały, choć wolumen środków może mieć zróżnicowaną wartość w kolejnych latach prognozy. Pojawienie się takich środków nie zmieni wzajemnych, wewnętrznych zależności występujących w ramach budżetu ujętego w ramach poszczególnych scenariuszy.

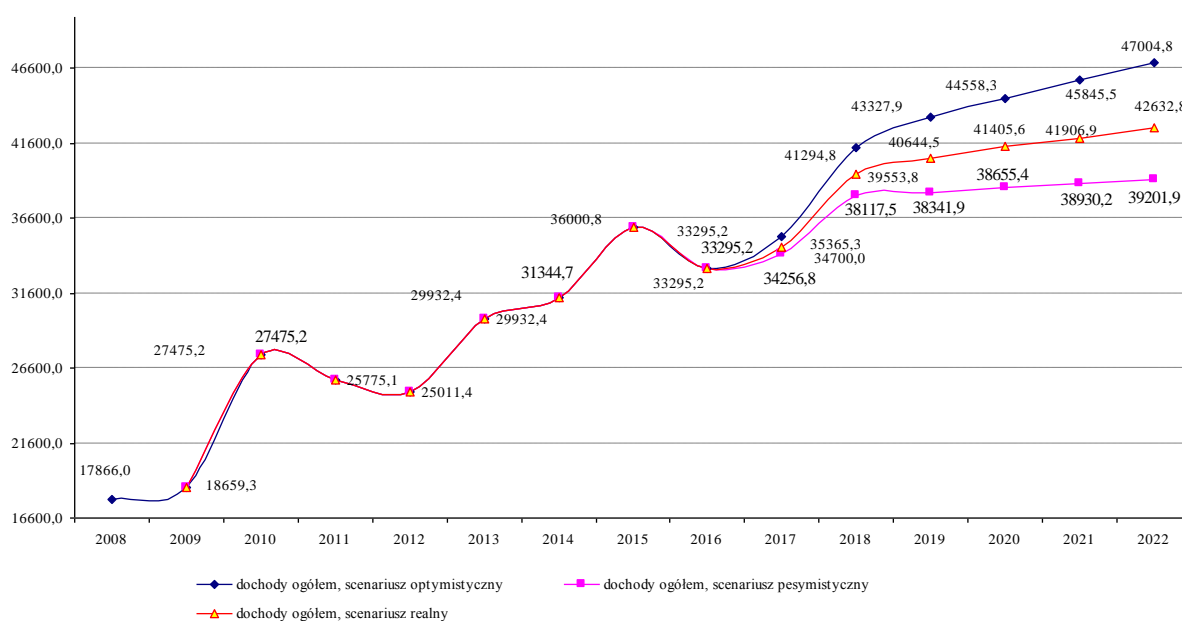
W wariantcie pesymistycznym, zgodnie z przyjętymi założeniami zmian w poziomie dochodów stanowiących składowe dochodów budżetu gminy, przewiduje się znacząco niższy wzrost dochodów w porównaniu do wariantu optymistycznego. Będzie to wiązać się z niższym tempem zmian w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych, a także w zakresie dochodów z tytułu innych podatków i opłat. W rezultacie w okresie objętym prognozą dochody budżetowe gminy Pomiechówek mogą zwiększyć się do roku 2022 o ok. 6 mln zł. W tym scenariuszu, biorąc pod uwagę obsługę wygenerowanego wcześniej zadłużenia, wolumen środków budżetowych, które mogłyby być przeznaczone na inwestycje, będzie obniżał się stopniowo osiągając w roku 2022 poziom zaledwie 1,3 mln zł. Należy podkreślić, że w ramach tego scenariusza zakłada się równoczesny wzrost wydatków bieżących do poziomu wyższego, niż miałyby to mieć miejsce w przypadku wariantu optymistycznego. Z punktu widzenia bieżących potrzeb społeczności lokalnej, niewątpliwie korzystniejszym rozwiązaniem byłoby skierowanie większej ilości środków na finansowanie zadań bieżących, jednak biorąc pod uwagę zorientowanie Strategii rozwoju gminy Pomiechówek właśnie na cele rozwojowe, ograniczenie wolumenu wydatków inwestycyjnych w okresie objętym prognozą wydaje się być rozwiązaniem mniej korzystnym.

W wariantcie realnym przyjmuje się, że dochody budżetu gminy Pomiechówek w latach 2016-2022 wzrosną z planowanego poziomu nieco powyżej 33,2 mln zł w roku 2016 do poziomu 42,6 mln zł w roku 2022. Scenariusz realny jest wariantem pośrednim pomiędzy scenariuszami optymistycznym oraz pesymistycznym. W tym wariantcie można będzie osiągnąć kompromis pomiędzy utrzymaniem odpowiedniego tempa wzrostu wydatków bieżących oraz zapewnieniem odpowiedniego poziomu wydatków związanych z finansowaniem rozwoju. Budżet gminy w tym wariantcie opiera się na założeniu zauważalnego wzrostu dochodów z tytułu podatku od osób fizycznych, wzrostu dochodów podatkowych i opłat lokalnych oraz na założeniu zrównoważonego poziomu dochodów o charakterze majątkowym. Ten scenariusz wydaje się najkorzystniejszy dla gminy, zakłada bowiem znaczący wolumen wydatków na inwestycje oraz wzrost wydatków bieżących. Należy pamiętać, że właśnie poziom wydatków bieżących realizowanych w kolejnych okresach budżetowych stanowi podstawę subiektywnej oceny mieszkańców odnośnie do faktycznego poziomu życia, powiązanej z działalnością lokalnego sektora publicznego. Na rysunku 18 przedstawiono porównawcze zestawienie dochodów budżetowych gminy Pomiechówek w latach 2016-2022.

Należy zaznaczyć, że przedstawione trzy scenariusze rozwojowe w zakresie sytuacji dochodowej budżetu gminy Pomiechówek uwzględniają założenia o charakterze brzegowym, zatem może w zakresie dochodów budżetowych może mieć miejsce sytuacja wystąpienia rozwiązania pośredniego, które powinno mieścić się w dopuszczalnym przedziale rozwiązań brzegowych ograniczonych liniami ilustrującymi dochody w scenariuszu optymistycznym oraz scenariuszu pesymistycznym.

Rysunek 18. Charakterystyka zmian w poziomie dochodów ogółem budżetu gminy Pomiechówek w latach 2008-2022 w ujęciu wariantowym

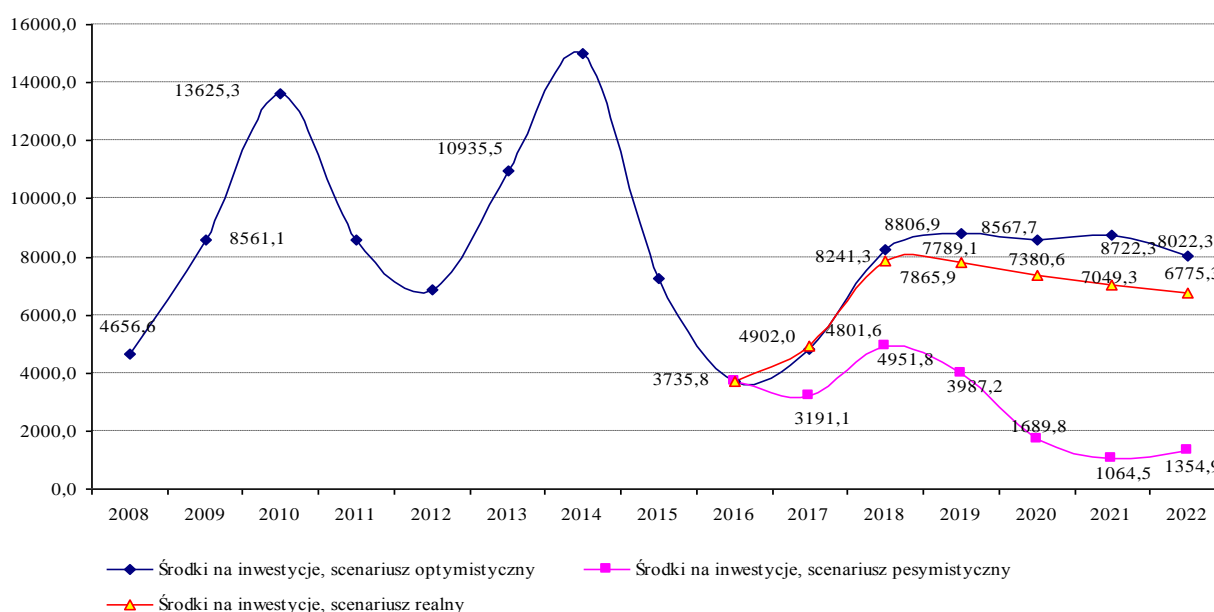
Źródło: opracowanie własne

Rzeczywisty przebieg zmian w poziomie dochodów budżetowych ogółem będzie przy tym uzależniony od zróżnicowanych czynników o charakterze egzogenicznym, które ujawnią się w bezpośrednim otoczeniu gminy, jak również czynników egzogenicznych o charakterze makroekonomicznym. Ich wpływ na gospodarkę lokalną może doprowadzić do znaczących zmian w poziomie dochodów budżetowych ogółem. Do takich czynników należy zaliczyć niestabilną sytuację demograficzną w Europie spowodowaną napływem uchodźców z krajów Bliskiego Wschodu oraz Afryki, a także związane z tymi procesami, trudne do przewidzenia konsekwencje społeczno-ekonomiczne. Należy mieć także na uwadze ważne czynniki endogeniczne rozwoju, a zwłaszcza możliwości wynikające z przewag konkurencyjnych gminy nad sąsiednimi obszarami, szczególnie w zakresie lokalizacji funkcji mieszkaniowych i rekreacyjnych, a także możliwości lokalizacji funkcji gospodarczych. Dobra koniunktura gospodarcza w najbliższych latach mogłaby zatem wydatnie przyczynić się do pozytywnych zmian po stronie zwiększenia potencjału rozwojowego gminy. W takim wariacie możliwe

byłoby zwiększenie zainteresowania inwestorów lokowaniem swoich przedsięwzięć na terenie gminy Pomiechówek, zwłaszcza wobec ciągle jeszcze nie wykorzystanego potencjału portu lotniczego w Modlinie. To mogłoby niewątpliwie przyczynić się do większego zainteresowania nowymi inwestycjami bezpośrednimi. Możliwy byłby dalszy rozwój funkcji mieszkaniowych oraz rekreacyjnych.

Rysunek 19. Środki finansowe w budżecie gminy Pomiechówek z możliwością przeznaczenia na inwestycje (po rozliczeniu należności bieżących z tytułu zaciągniętych zobowiązań w latach ubiegłych) w układzie trzech scenariuszy rozwojowych.

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika ze zgromadzonego materiału liczbowego oraz ilustracji graficznej, w latach 2016-2022 sytuacja gminy Pomiechówek w zakresie możliwości generowania własnych środków inwestycyjnych może być zróżnicowana. W zależności od przyjętych założeń w ramach przeprowadzonej analizy prospektywnej, wolumen własnych środków budżetowych, które mogłyby być przeznaczone na inwestycje różni się znacząco pomiędzy poszczególnymi scenariuszami. Najkorzystniejsza sytuacja może wystąpić w przypadku scenariusza optymistycznego, kiedy do dyspozycji gminy może pozostawać w kolejnych latach od 8,2 mln zł w roku 2017 do ok. 8,0 mln zł. w roku 2022. Scenariusz ten będzie możliwy do spełnienia w warunkach dobrej koniunktury gospodarczej oraz uruchomienia na poziomie gminy mechanizmów stymulujących rozwój, zgodnie z zapisami Strategii rozwoju. W wariantcie pesymistycznym, wobec znaczącego spowolnienia tempa rozwoju oraz pogorszenia się wskaźników makroekonomicznych, może wystąpić sytuacja wyraźnego ograniczenia możliwości finansowania inwestycji w ramach własnych środków budżetowych.

Należy pamiętać, że w okresie objętym prognozą gmina Pomiechówek będzie realizowała program spłaty zadłużenia, przy czym będzie wzrastała wartość zobowiązań przypadających na kolejne lata objęte prognozą. Obsługa zadłużenia w stosunku do wszystkich trzech scenariuszy prognostycznych będzie odgrywała istotną rolę, powodując ograniczenie wolumenu środków własnych na inwestycje.

W wariancie realnym mamy do czynienia ze stosunkowo najlepszą sytuacją finansową gminy Pomiechówek. Wydaje się, że ten scenariusz rozwojowy jest zrównoważony i łączy w sobie konieczność zapewnienia na odpowiednim poziomie finansowania zadań bieżących przy równoczesnym generowaniu środków na finansowanie inwestycji. Mając na uwadze dotychczasowy przebieg procesów rozwojowych gminy Pomiechówek, w szczególności w latach 2008-2015, nie jest wykluczone, że tendencja rozwojowa utrzyma się. Wówczas gmina będzie mogła skutecznie realizować planowane przedsięwzięcia inwestycyjne oraz systematycznie obsługiwać zadłużenie. Scenariusz realny daje duże możliwości uruchomienia mechanizmu mnożnikowego związanego z podjęciem nowych inwestycji, którego efekty powinny być w znaczącym stopniu wykorzystane na terenie gminy.

Podsumowując, na szczególną uwagę zasługuje wariant realny (zrównoważony), ponieważ wynika on z przesłanek o charakterze endogenicznym oraz egzogenicznym przyjętych dla warunków równoważenia gospodarki. Wariant pesymistyczny oraz wariant optymistyczny opierają się na przesłankach tworzących warunki brzegowe, które przy określonym splocie okoliczności o charakterze pozytywnym lub negatywnym mogą znaleźć odbicie w odpowiadającym im wariancie prognozy.

3. Załączniki

3.1. Raporty szczegółowe z Diagnozy gminy

3.1.1. Układ przestrzenno-funkcjonalny

Struktura funkcjonalno-przestrzenna i stan zagospodarowania przestrzennego

Gmina Pomiechówek położona jest w województwie mazowieckim, w powiecie nowodworskim, w odległości 42 km od Warszawy i 9 km od Nowego Dworu Mazowieckiego. Od wschodu gmina sąsiaduje z gminą Serock, od południa Waliszew, od zachodu Zakroczym, od północy Nasielsk. Nowy Dwór Mazowiecki znajduje się w kierunku południowo-zachodnim.

Gmina posiada korzystne położenie komunikacyjne, przebiega przez nią magistrała kolejowa E-65 Warszawa-Gdańsk oraz droga krajowa 62 Nowy Dwór Mazowiecki – Serock i droga wojewódzka 621 Legionowo-Nasielsk-Płońsk. W pobliżu granic gminy (ok. 5 km) biegnie droga krajowa nr 7 – Warszawa-Mława-Gdańsk.

Powierzchnia gminy wynosi 10268 ha a zaludnienie w 2014 r. 8988 mieszkańców, co daje gęstość zaludnienia 88 mieszkańców/km², zbliżoną do innych gmin podwarszawskich tego typu. Orientacyjna rozciągłość gminy wynosi 19 km na kierunku wschód-zachód i 13 km na osi północ-południe. W gminie wyodrębniono 26 sołectw. Są to:

1. Błędowo – 404,08 ha
2. Błędówko – 199,09 ha
3. Brody-Parcele, Brody – 183,36 ha
4. Bronisława – 15,66 ha
5. Cegielnia Kosewo – 65,27 ha
6. Czarnowo – 1396,30 ha
7. Falbogi Borowe – 58,81 ha
8. Goławice Pierwsze – 1256,65 ha
9. Goławice Drugie – 298,72 ha
10. Kikoły – 398,37 ha
11. Kosewko – 246,03 ha
12. Kosewo – 291,95 ha
13. Nowy Modlin – 356,79 ha
14. Nowe Orzechowo – 156,87 ha

15. Pomiechowo – 745,06 ha
16. Pomiechówek – 166,18 ha
17. Pomocnia – 192,65 ha
18. Stanisławowo – 750,43 ha
19. Stare Orzechowo – 317,93 ha
20. Śniadówko – 176,90 ha
21. Szczypiorno – 306,75 ha
22. Wola Błędowska – 227,35 ha
23. Wójtostwo – 752,40 ha
24. Wólka Kikolska -1029,82 ha
25. Wymysły – 999,35 ha
26. Zapiecki – 215,61 ha

W podziale fizyczno-geograficznym gmina obejmuje styk trzech mezoregionów: w przeważającej części Wysoczyznę Płońską („Płocką”) oraz Wysoczyznę Ciechanowską, które graniczą ze sobą wzdłuż rzeki Wkry, a od południa erozyjną krawędzią stykają się z innym mezoregionem – Doliną Dolnej Narwi.

Na obszarze gminy znajduje się wiele cennych terenów przyrodniczych, a większość jej obszaru posiada wyjątkowe walory krajobrazowe (dokładniej omówione w części dotyczącej środowiska naturalnego).

Analiza dokumentów planistycznych

Obowiązujące aktualnie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek”, zostało sporządzone i przyjęte w roku 2010. Zastąpiło ono poprzedni dokument, przygotowany w roku 1999 i aktualizowany w 2005. Konieczność sporządzenia nowego dokumentu wynikała z tego, iż poprzedni dokument nie odpowiadał w pełni wymogom ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Powodem były też nowe oczekiwania władz gminy – odpowiedzi na „rosnące potrzeby w zakresie urbanizacji terenów wiejskich gminy”, co było powodem podjęcia uchwały Nr XVII/94/08 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 26.03.2008 r. o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium.

Zakres merytoryczny zmiany studium ustalono w dostosowaniu do potrzeb związanych z nowym przebiegiem projektowanych dróg: drogi krajowej Nr 62 i trasy

„Olszynki Grochowskiej” oraz do zwiększającego się zapotrzebowania na tereny inwestycyjne w zakresie budownictwa mieszkaniowego jak i związanego z usługami i produkcją. Istotną kwestią była potrzeba jednoczesnego chronienia zasobów środowiska kulturowego i przyrodniczego gminy.

Zmiana treści studium spowodowała jego większą przejrzystość i pełne dostosowanie jej do wymogów ustawowych. Dotyczy to nie tylko ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, lecz również zmienionych ustaw o ochronie środowiska i ochronie przyrody, czy nowo wprowadzonej ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, która ma istotne znaczenie w pracach dostosowawczych prawa Polskiego z prawem Unii Europejskiej.

Sporządzenie nowego rysunku studium dotyczącego całej gminy było odzwierciedleniem zmian wprowadzonych w tekście studium, a jego skala 1:10 000 (poprzedni rysunek w skali 1:20 000) dawało możliwość precyzyjniejszego określenia granic poszczególnych terenów. Jako główne cele rozwoju gminy w Studium przyjęto:

1. Zachowanie walorów i polepszenie stanu środowiska przyrodniczego przez:
  - wskazanie obszarów o podwyższonych wartościach przyrodniczych, stanowiących
  - podstawowy atut rozwoju gminy, z których część już dziś, przez zaliczenie do obszarów
  - chronionego krajobrazu, ma prawnie zdeterminowane formy zagospodarowania,
  - podniesienie statusu prawnego ochrony zwartego kompleksu lasów pomiechowskich
  - i dolin Narwi i Wkry (park krajobrazowy),
  - dbałość o równowagę hydrogeologiczną i biocenotyczną w dolinach rzek w wąwozach i parowach, m.in. przez ograniczenie inwestycji w strefach krawędziowych wysoczyzn.
2. Poprawa jakości życia mieszkańców gminy przez:
  - rozbudowę infrastruktury związanej z gospodarką wodną, zwłaszcza sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków,
  - likwidację lokalnych źródeł zanieczyszczeń, w tym likwidację źródeł emisji
  - zanieczyszczeń atmosfery,
  - uruchomienie składowiska odpadów na potrzeby gminy Pomiechówek,
  - doskonalenie stanu infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej,

- przeniesienie ruchu tranzytowego poza tereny zabudowane,
- poprawę warunków mieszkaniowych poprzez wyznaczenie terenów przeznaczanych pod zabudowę i poszerzenie komunalnych zasobów mieszkaniowych,
- radykalną poprawę estetyki gminy,
- podjęcie akcji promocyjnej gminy.

Jako czynniki korzystne (atuty) rozwoju gminy Pomiechówek Studium postrzegало:

- a) niższe niż w Warszawie ceny gruntów budowlanych pod budownictwo mieszkaniowe i duże rezerwy gruntów pod takie budownictwo różnego charakteru,
- b) dobrze rozbudowany system wodociągowy,
- c) wysoką jakość środowiska przyrodniczego,
- d) potencjał rolniczy gminy możliwy do przestawienia na tzw. rolnictwo zintegrowane, jako pośredni typ gospodarowania, pomiędzy klasycznym (ówczesnie występującym) a ekologicznym,
- e) potencjalne warunki do rozwoju rekreacji i wypoczynku, wówczas zdominowane przez indywidualne budownictwo letniskowe,
- f) warunki jakich, między innymi, poszukuje szereg firm zagranicznych w Polsce:
  - dostępność komunikacyjna,
  - występowanie terenów podlegających restrukturyzacji,
  - wysoka jakość środowiska przyrodniczego, zwłaszcza, jeśli lokalizacja działalności gospodarczej związana jest z koniecznością zamieszkiwania kadry kierowniczej w pobliżu,
  - możliwość korzystania z funkcjonującej, komunalnej infrastruktury technicznej,
  - brak przeszkód prawnych,
  - atrakcyjna cena ziemi związana z korzyściami lokalizacyjnymi w przyszłości.

Natomiast za czynniki niekorzystne uważano:

- a) złą sytuację demograficzną, związaną ze stagnacją ilości ludzi i niekorzystną strukturą wieku (starzeniem się ludności), co budziło niepokój o perspektywę dalszego rozwoju,
- b) bardzo małą liczbę miejsc pracy w stosunku do liczby mieszkańców,
- c) relatywnie niski poziom dochodów własnych budżetu, wypracowanych na miejscu,
- d) niezauważalny w budżecie gminy udział dochodów z nieruchomości mimo dużej liczby domów i działek rekreacyjnych,

- e) słabo rozbudowany system kanalizacji (szczególnie biorąc pod uwagę ilość i stopień koncentracji zabudowy mieszkaniowej - rekreacyjnej),
- f) brak doświadczeń gminy Pomiechówek w lokowaniu inwestycji zagranicznych (zaznaczano, że w dawnym województwie warszawskim lokowane jest około 40% ogólnej ilości inwestycji zagranicznych w kraju). Wskazywano, że to głównie od władz gminy zależy podjęcie strategicznych decyzji czy w ogóle przygotowywać tereny i oferty inwestycyjne dla firm z kapitałem zagranicznym oraz jaki rodzaj działalności jest preferowany zgodnie z głównymi celami strategicznym rozwoju gminy.
- g) przebieg przez centrum gminy i przez tereny zurbanizowane trasy tranzytowej Nr 62.

Ponieważ od uchwalenia Studium upłynął znaczący czas intensywnych przemian, szereg spostrzeżeń i konstatacji tego dokumentu można uznać za zdezaktualizowane, ale większość nadal jest w mniejszym lub większym stopniu aktualna. Z dzisiejszego punktu widzenia za kierunkowe wyzwania rozwoju przestrzennego można uznać następujące wartości przestrzeni, które powinny zostać wykorzystane w polityce rozwoju:

- położenie w bliskości Warszawy;
  - wysokie wartości środowiskowo-krajobrazowe;
  - rozwinięta sieć drogowa i powiązania w wymiarze regionalnym;
  - wielopoziomowa spójność komunikacyjna: komunikacja kolejowa o zasięgu regionalnym i krajowym oraz lokalny transport publiczny, wspomagane bliskością portu lotniczego Modlin;
  - rosnąca infrastruktura portu lotniczego;
  - dobra infrastruktura usług publicznych (obiekty społeczne, place zabaw) – sprzyjające tworzeniu wspólnoty;
  - relatywnie wysoki status materialny społeczności i brak widocznych ognisk biedy.
- Jednocześnie towarzyszą im następujące „słabe strony”:
- uciążliwy samochodowy ruch tranzytowy (szczególnie ciężarowy);
  - oznaki nieuporządkowania osadnictwa (symptomy podwarszawskiego chaosu podmiejskiego – „raszynizacja”);
  - wzrastające przypadki prywatyzacji i zawłaszczania (komercjalizacji) przestrzeni publicznych lub naruszania ciągłości przestrzeni otwartych;
  - nieuporządkowana oferta rekreacyjno-turystyczna;
  - sezonowość funkcji mieszkaniowych („drugi dom”).

Szansami rozwojowymi gminy, wynikającymi z cech przestrzeni i kierunków jej rozwoju są:

- realizacja obwodnicy dla tranzytu (obwodnica lotniska);
- wydzielenie stref zurbanizowanych;
- oddzielenie zabudowy mieszkaniowej od produkcyjno-usługowej;
- kompleksowy i konsekwentnie realizowany program „podmiejskiego stylu życia”, porządkujący inwestycje i działania w przestrzeni publicznej (wysoka jakość zamiast kopiowania rozwiązań standardowych typu „kostka na rynku”);
- rozwój infrastruktury usług publicznych – zwłaszcza edukacja, kultura, transport;
- rozwój stref ruchu pieszego i rowerowego w ścisłym związku z regionalnym i lokalnym transportem publicznym;
- konsekwentna i długofalowa polityka przestrzenna.

Jednocześnie w polityce rozwoju należy zwrócić szczególną uwagę na następujące zagrożenia:

- trudności w utrzymaniu i rozwoju publicznego transportu lokalnego;
- utrudnienia w dostępie do walorów środowiska i korzystania z wysokiej jakości krajobrazu poprzez niewłaściwe zagospodarowanie przestrzeni;
- utrata walorów krajobrazowych poprzez chaos budowlany i przestrzenny lub przeinwestowanie;
- udostępnienie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych bliżej Warszawy;
- konflikt zabudowy komercyjnej zaplecza portu lotniczego z kameralnym charakterem terenów mieszkaniowych;
- dominacja prywatnego transportu samochodowego – problemy komunikacyjne (pojemność dróg i parkingów);
- zbytnia „elastyczność” realizowanej polityki przestrzennej.

Ponadto na obszarze gminy Pomiechówek obowiązuje 15 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Pomiechówek dotyczącego działek nr ewid. 59/7 i 59/4 w Brodach-Parcelach - uchwała Nr VII/90/2003 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 21 maja 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 14 lipca 2003 r. Nr 189, poz. 4771);

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap I - wieś Błędowo - uchwała Nr XI/105/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9957);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap III - wieś Błędówko - uchwała Nr XI/107/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. – (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9959);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap IV - wieś Szczypiorno - uchwała Nr XI/108/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9960);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap V - wieś Kosewko - uchwała Nr XI/109/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9961);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap VI - wieś Goławice Pierwsze - uchwała Nr XI/110/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9962);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap VII - wieś Stanisławowo - uchwała Nr XI/111/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9963);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek związany z wprowadzeniem do istniejącego systemu rurociągów naftowych „trzeciej nitki” rurociągu wraz z urządzeniami towarzyszącymi we fragmentach wsi: Kosewko, Szczypiorno i Wymysły - uchwała Nr XIX/148/04 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 9 czerwca 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 22 sierpnia 2004 r. Nr 211, poz. 5654);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek związany z wprowadzeniem do istniejącego systemu rurociągów naftowych „trzeciej nitki” rurociągu wraz z urządzeniami towarzyszącymi we fragmentach wsi: Czarnowo, Kikoły, Wójtostwo, Nowe Orzechowo, Stare Orzechowo i Wólka Kikolska - uchwała Nr XIX/149/04 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 9 czerwca 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 22 sierpnia 2004 r. Nr 211, poz. 5655);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla części wsi Pomocnia i części Wola Błędowska - uchwała Nr XXXV/247/06 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 14 czerwca 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 8 sierpnia 2006 r. Nr 154, poz. 6010);

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Śniadówko - gmina Pomiechówek - uchwała Nr X/40/11 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 21 lipca 2011 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 8 sierpnia 2011 r. Nr 142, poz. 4549);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Pomiechówek dla fragmentu wsi Stanisławowo – Uchwała Nr XXIX/245/2013 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 13 sierpnia 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 20 września 2013 r., poz. 9745);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla wsi Nowy Modlin - uchwała Nr XXXI/249/2013 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 4 października 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 24 października 2013 r., poz. 10633);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Pomiechówek dla części wsi Błędowo - uchwała nr XXXII/265/2013 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 26 listopada 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 14 stycznia 2014 r., poz. 282);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek w zakresie jednostek A, B, C i D dla wsi Nowy Modlin - Uchwała nr X/88/2015 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 25 września 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 14 października 2015 r., poz. 8254)

3.1.2. Społeczeństwo

Sytuacja demograficzna

Procesy demograficzne mogą być jednym z ważniejszych czynników (bądź barier) rozwojowych. Problemy demograficzne, edukacyjne, rynku pracy i wykluczenia społecznego są bowiem ze sobą silnie powiązane. Ma to szczególne znaczenie szczególnie na poziomie lokalnym, gdzie ze względu na bliskość przestrzenną i uwarunkowania społeczno-kulturowe, wzajemne powiązania są najsilniejsze⁵.

Liczba ludności w gminie Pomiechówek w latach 2008-2013 powoli, choć stopniowo rosła, jednak z różnym natężeniem (największy wzrost – o 0,6% w stosunku do roku poprzedniego, nastąpił w 2012 r.). W 2014 r. po raz pierwszy liczba ludności zmniejszyła się (o 0,4% w stosunku do 2013 r.). W 2014 r. gminę Pomiechówek zamieszkiwało 8988 osób, co stanowiło 11,4% ludności powiatu nowodworskiego (rysunek 1a).

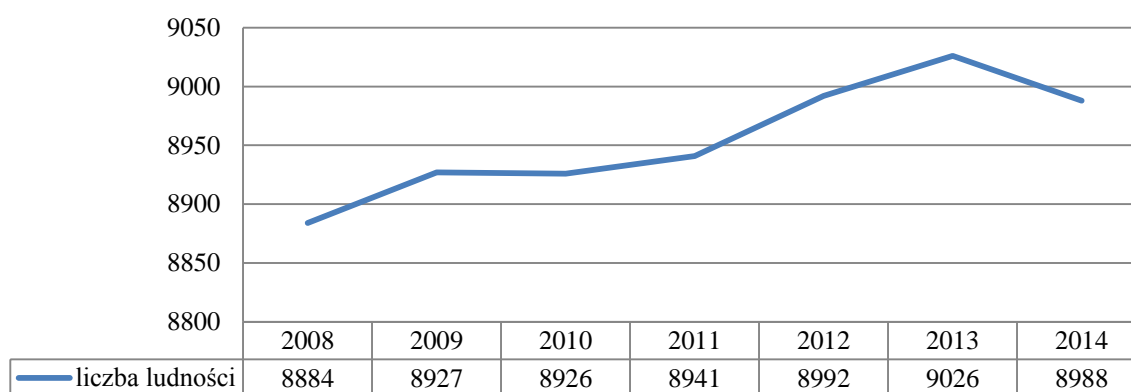
---

⁵ *Społeczno-demograficzne uwarunkowania rozwoju Mazowsza*, red. P. Śleszyński, Trendy Rozwojowe Mazowsza nr 3, MBPR, Warszawa 2012, s. 7.

Rysunek 1a. Liczba ludności w gminie Pomiechówek w latach 2008-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Gęstość zaludnienia⁶ w analizowanym okresie nieznacznie wzrosła (z poziomu 87 osób na km², występującego w latach 2008-2011, do poziomu 88 w latach 2012-2014). Choć ten rosnący trend jest zgodny z obserwowanym w Polsce, na Mazowszu i w powiecie nowodworskim, to gęstość zaludnienia w gminie Pomiechówek jest zdecydowanie niższa – w 2014 r. wskaźnik ten wynosił 123 w Polsce, 150 na Mazowszu i 113 w powiecie nowodworskim.

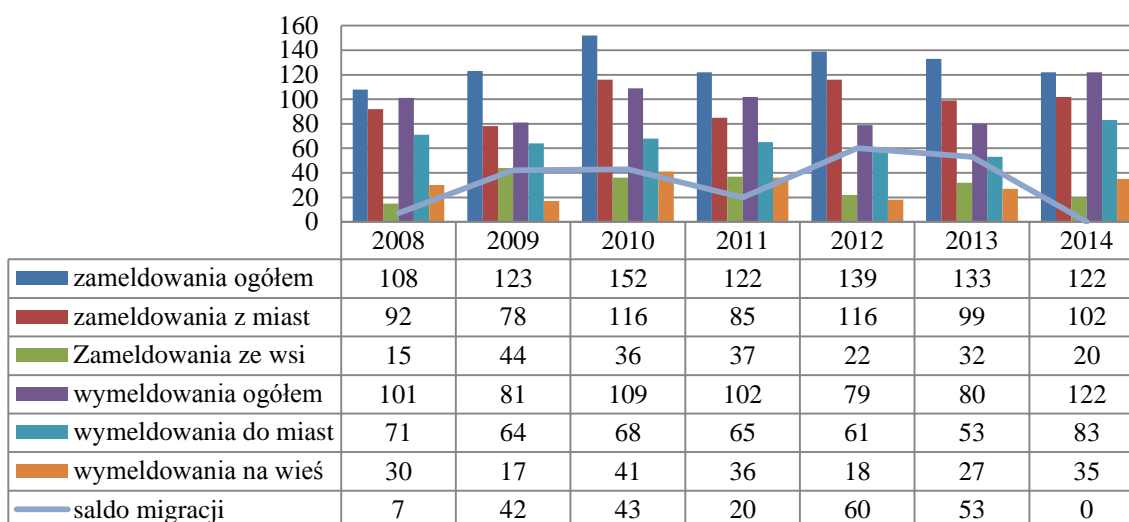
Analizując ruch migracyjny w gminie Pomiechówek, można zauważyć, że w latach 2008-2014 wymeldowania ogółem rosły szybciej niż zameldowania ogółem (odpowiednio o 20% i 13%), choć można było w tym zakresie obserwować wewnątrzokresowe wahania. W analizowanym okresie najbardziej wzrosły zameldowania ze wsi – o 33,3%, niemniej są one dużo mniej liczne niż zameldowania z miast (w 2014 r. odpowiednio 20 wobec 102). W 2014 r. zaobserwowano największy wzrost w przypadku wymeldowań za granicę – zdecydowały się na to 4 osoby (w tym 3 kobiety). W analizowanym okresie saldo migracji⁷ było dodatnie (podobnie jak na Mazowszu i powiecie nowodworskim), największą wartość osiągając w 2012 r. a najniższą – w 2014 r. (rysunek 2a). Warto zauważyć, że w analizowanym okresie ruch migracyjny w obie strony w gminie Pomiechówek dotyczył w większym stopniu kobiet niż mężczyzn (choć nasilenie tych dysproporcji zmieniało się w latach).

⁶ Gęstość zaludnienia czyli ludność na km².

⁷ Różnica między liczbą osób, które przybyły na stałe a liczbą osób, które wyjechały na stałe w danej jednostce administracyjnej w danym okresie.

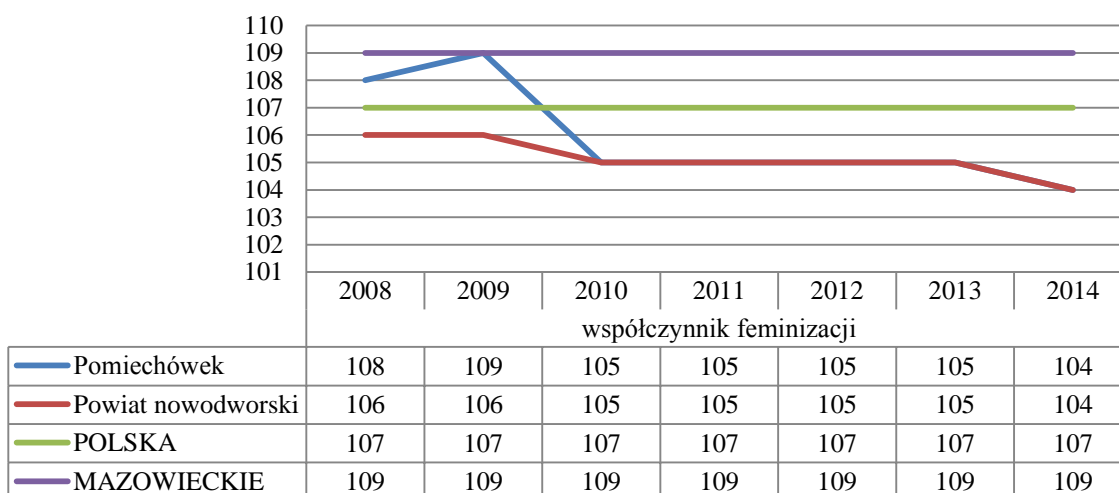
Rysunek 2a. Ruch migracyjny i saldo migracji w gminie Pomiechówek w latach 2008-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Odsetek kobiet w gminie Pomiechówek w latach 2008-2014 generalnie się zmniejszył (z 52% do 51,1%) i w 2014 r. był niższy niż średnia krajowa (51,6%) i mazowiecka (52,2%), choć wynosił tyle samo co średnio w powiecie nowodworskim. Współczynnik feminizacji⁸ spadł z poziomu 108 w 2008 r. (w powiecie nowodworskim wynosił wówczas 106) do 104 w 2014 r. (tyle samo wynosił wówczas w powiecie nowodworskim). Od 2010 r. analizowany wskaźnik w gminie Pomiechówek przyjmuje takie same wartości jak średnio w powiecie nowodworskim. W 2014 r. współczynnik feminizacji w gminie Pomiechówek osiągnął poziom niższy niż średnio w Polsce (107) i na Mazowszu (109), gdzie w analizowanym okresie współczynnik ten nie ulegał zmianie (rysunek 3a).

Rysunek 3a. Współczynnik feminizacji w gminie Pomiechówek w latach 2008-2014

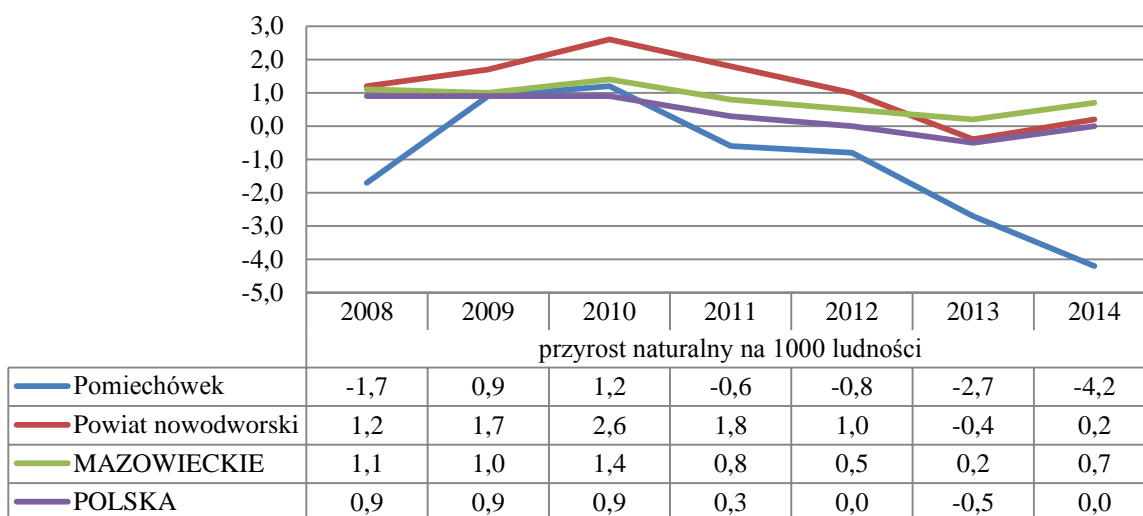
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

⁸ Współczynnik określający wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn.

W analizowanym okresie przyrost naturalny⁹ w gminie Pomiechówek, mimo początkowego wzrostu w latach 2008-2010, znacząco malał, przyjmując od 2011 r. wartości ujemne. W 2014 r. przyrost naturalny osiągnął najniższy poziom wynoszący -4,2 (spadek o 55% w stosunku do roku poprzedniego). Tymczasem w Polsce, na Mazowszu i w powiecie nowodworskim, choć trend ten również był malejący, to przyrost naturalny był dodatni, a od 2013 r. zaczął nawet rosnąć (rysunek 4a).

Rysunek 4a. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Pomiechówek na tle Polski i Mazowsza w latach 2008-2014

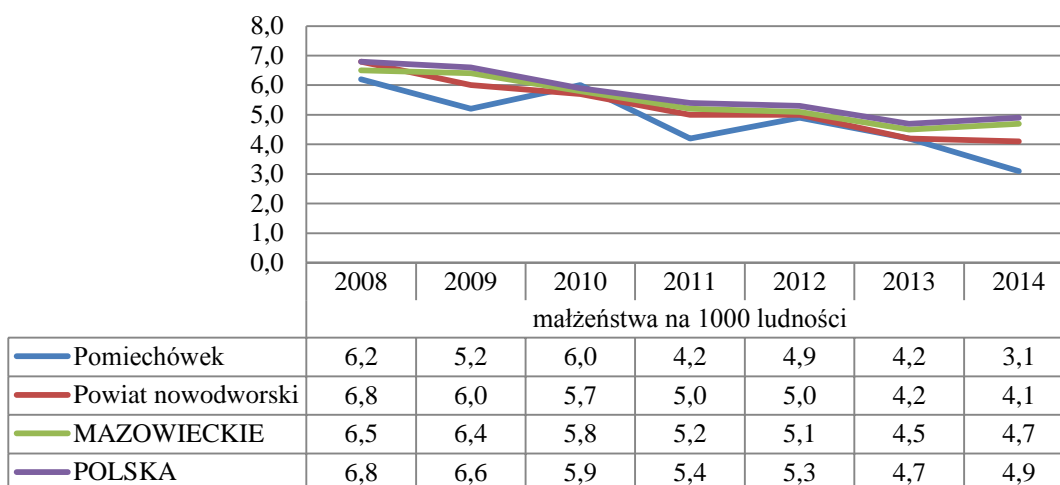
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Pomiechówek w latach 2008-2014, mimo wewnątrzokresowych wahań, generalnie malała. W przypadku Polski, Mazowsza i powiatu nowodworskiego trend ten był stale malejący a w 2014 r. można było zaobserwować wzrost tego wskaźnika. Poza 2010 r., poziom wskaźnika w gminie Pomiechówek kształtował się poniżej poziomu Polski, Mazowsza i powiatu nowodworskiego. W 2014 r. nastąpił w gminie Pomiechówek znaczący spadek liczby małżeństw (o 147% w stosunku do roku poprzedniego), mimo że w tym samym roku zarówno w Polsce jak i na Mazowszu liczba małżeństw wzrosła (w powiecie nowodworskim nastąpił niewielki spadek) – rysunek 5a.

⁹ Różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie.

Rysunek 5a. Małżeństwa na 1000 ludności w gminie Pomiechówek na tle Polski i Mazowsza w latach 2008-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Istotnym uwarunkowaniem procesu rozwoju społeczno-gospodarczego jest struktura wieku ludności – określa ona przyszłe perspektywy rozwoju (ludność w wieku przedprodukcyjnym), bieżące możliwości rozwoju (ludność w wieku produkcyjnym) oraz bieżące i przyszłe problemy wynikające z procesów starzenia się populacji lokalnych (ludność w wieku poprodukcyjnym). Według ekonomicznych grup wieku, w strukturze mieszkańców gminy Pomiechówek dominowały osoby w wieku produkcyjnym¹⁰, stanowiące w 2014 r. 63,1% ludności ogółem (w Polsce 63%, na Mazowszu 62% a w powiecie nowodworskim 63,7%). Choć w przypadku Polski i Mazowsza odsetek tej grupy osób systematycznie malał w latach 2008-2014, to w odniesieniu gminy Pomiechówek (a także powiatu nowodworskiego) dopiero od 2010 r. obserwuje się w tym zakresie stały spadek. Jednak w gminie Pomiechówek w analizowanym okresie odsetek osób w wieku produkcyjnym zmniejszał się najwolniej. W 2010 r. osoby w wieku produkcyjnym w gminie Pomiechówek stanowiły 64,1% ludności ogółem (w powiecie nowodworskim odsetek ten był wówczas jeszcze wyższy i wynosił 65,2%, przewyższając zarówno średnią krajową jak i mazowiecką).

W latach 2008-2014 odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie mieszkańców ogółem rósł zarówno w gminie Pomiechówek, powiecie nowodworskim, jak i średnio w Polsce i na Mazowszu. W 2014 r. ta grupa ekonomiczna stanowiła w gminie Pomiechówek 18,6% ludności ogółem (wzrost z 16,6% w 2008 r.) wobec średniej 17,3% w powiecie nowodworskim (w 2008 r. 14,7%), 19,5% na Mazowszu (w 2008 r. 17,4%) i 19% w Polsce

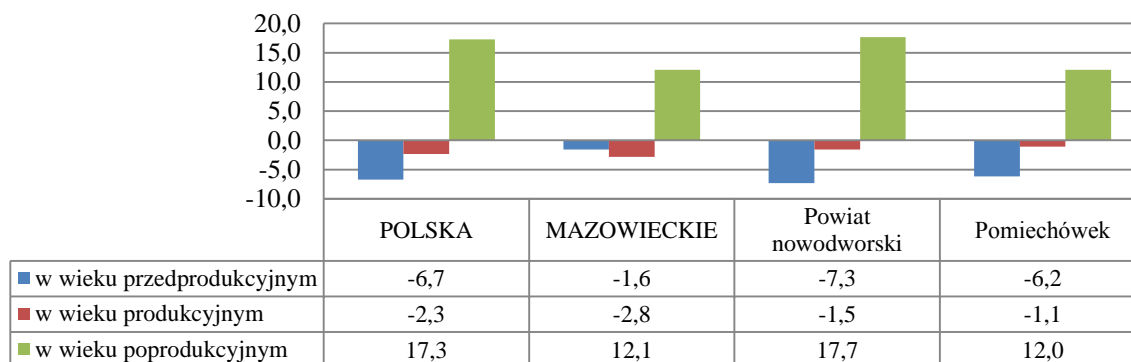
¹⁰ Ludność w wieku produkcyjnym (tj. w wieku zdolności do pracy) – mężczyźni w wieku 18-64 lata, kobiety w wieku 18-59 lat.

(w 2008 r. 16,2%). W latach 2008-2014 tempo wzrostu tej grupy ludności w gminie Pomiechówek był porównywalne z obserwowanym średnio na Mazowszu (ok. 12%), ale wolniejsze, niż średnio w Polsce i powiecie nowodworskim (ponad 17%).

Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej) malał nie tylko w gminie Pomiechówek, lecz także w powiecie nowodworskim, na Mazowszu i w Polsce. W latach 2008-2014 w gminie Pomiechówek tempo spadku było porównywalne ze średnią krajową (powyżej -6%), niższe niż w powiecie nowodworskim (-7,3%), ale dużo wyższe, niż średnio na Mazowszu (-1,6%). Dzieci do 14 lat stanowiły w gminie Pomiechówek w 2008 r. 19,5% (odsetek ten przewyższał średnią krajową i mazowiecką – odpowiednio 19,3% i 18,8%, ale był niższy od średniej w powiecie nowodworskim – 20,5%). W 2014 r. odsetek dzieci w gminie Pomiechówek wzrósł do 18,3% (wobec 19% w powiecie nowodworskim, 18,5% na Mazowszu i 18% w Polsce). Zmiany odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w 2014 r. w porównaniu do 2008 r. w gminie Pomiechówek na tle Polski, Mazowsza i powiatu nowodworskiego zaprezentowano na rysunku 6a.

Rysunek 6a. Zmiany odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w 2014 r. w porównaniu do 2008 r. w gminie Pomiechówek na tle Polski, Mazowsza i powiatu nowodworskiego (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

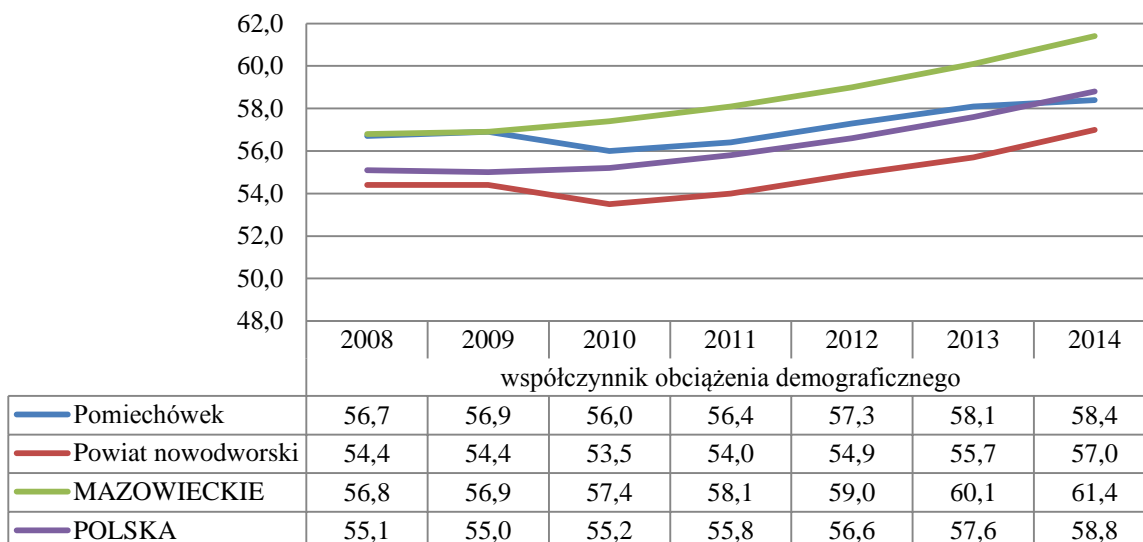
Współczynnik obciążenia demograficznego¹¹ w gminie Pomiechówek w latach 2008-2013 kształtował się na poziomie wyższym niż średnio w Polsce i powiecie nowodworskim, ale niższym niż średnio na Mazowszu. W 2014 r. współczynnik obciążenia demograficznego w gminie Pomiechówek wynosił 58,4, przewyższając pod tym względem jedynie powiat nowodworski (57, przy 58,5 w Polsce i 61,4 na Mazowszu). W analizowanym okresie tempo wzrostu współczynnika obciążenia demograficznego w gminie Pomiechówek było wolniejsze

¹¹ Ludność w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) na 100 osób w wieku produkcyjnym.

(wynosiło 3%), niż w powiecie nowodworskim (4,8%), na Mazowszu (6,7%), czy w Polsce (8,1%), co stanowiło pozytywny trend demograficzny (rysunek 7a).

Rysunek 7a. Współczynnik obciążenia demograficznego w gminie Pomiechówek na tle powiatu nowodworskiego, Mazowsza i Polski w latach 2008-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Kapitał ludzki

Według definicji OECD, kapitał ludzki to *wiedza, umiejętności, zdolności i inne przymioty jednostki ludzkiej, które umożliwiają wytwarzanie osobistego, społecznego i ekonomicznego dobrobytu*.¹²

Ludność przypadająca na 1 placówkę biblioteczną w gminie Pomiechówek w latach 2008-2013¹³ rosła (poza niewielkim spadkiem w 2010 r.), podobnie jak w powiecie nowodworskim, na Mazowszu i w Polsce. W przypadku gminy Pomiechówek wzrost ten był najwolniejszy (w analizowanych latach o 1,6% przy 9,8% w powiecie nowodworskim). W 2013 r. na 1 placówkę biblioteczną w gminie Pomiechówek przypadało 4513 osób (przy 5233 w powiecie nowodworskim). Choć na poziomie krajowym księgozbiór bibliotek na 1000 ludności maleje (o 4,1% w latach 2008-2013), to odwrotny trend występował zarówno w przypadku Mazowsza, jaki powiatu nowodworskiego oraz gminy Pomiechówek. W przypadku gminy Pomiechówek wzrost księgozbioru bibliotek był największy – o 8,2% w analizowanym okresie. Mimo tego pozytywnego trendu, w 2013 r. księgozbiór bibliotek na 1000 ludności w gminie Pomiechówek wynosił 2677 książek i był mniejszy od księgozbioru w powiecie nowodworskim (3159), Mazowszu (3294) i w Polsce (3402). Liczba czytelników

¹² *The Well-being of Nations. The role of human and social capital. Education and skills*, OECD, 2001, s.18, www.oecd.org/site/worldforum/33703702.pdf, 2015-10-10.

¹³ Brak danych za 2014 r. (stan na 2015-10-08).

bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Pomiechówek wahała się w analizowanym okresie (od 87 w 2010 r. do 106 w 2012 r.). W 2013 r. liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności wynosiła w gminie Pomiechówek 102, kształtując się znacznie poniżej względem średniej w powiecie nowodworskim (154), na Mazowszu (182) i w Polsce (167). Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach w gminie Pomiechówek w latach 2008-2013 zmalały o ok. 3,8% (mniej niż w powiecie nowodworskim i na Mazowszu, ale bardziej niż średnio w Polsce). W 2013 r. wypożyczenia na 1 czytelnika w gminie Pomiechówek (17,8) przewyższały średnią w powiecie nowodworskim i na Mazowszu (odpowiednio 15,7 i 16,2), ale kształtowały się poniżej średniej krajowej (18,5).

Istotnym elementem budowania kapitału ludzkiego, ale i wpływającym na kapitał społeczny jest aktywność kształtowana przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice a także częstotliwość i dostępność imprez masowych. W latach 2011-2014¹⁴ w gminie Pomiechówek funkcjonował Gminny Ośrodek Kultury, który w analizowanym okresie m. in. zrealizował *Program Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne 2013* (wspierający zgłaszane przez społeczność projekty), *Lato w teatrze 2013* (cykl warsztatów teatralnych dla dzieci i młodzieży), a obecnie kończy projekt skierowany do dzieci w wieku przedszkolnym *Z książką do przyrody ruszamy po przygodę*.¹⁵ GOK w Pomiechówku oferuje zajęcia kulturalne takie jak: twórcze zajęcia plastyczne, zajęcia taneczne, nauka śpiewu, gry na pianinie i gitarze, ceramika (od 2015 r.), warsztaty teatralne (w tym dla seniorów), gimnastyka dla seniorów, jest także miejscem spotkań seniorów oraz Klubu Mam POMPONIK¹⁶. W 2015 r. wybudowano i oddano do użytku 2 nowe świetlice wiejskie – w Błędowie i Nowym Modlinie¹⁷. W analizowanych latach w gminie Pomiechówek działało maksymalnie 5 zespołów (przy czym w 2014 r. aktywne były 2) oraz maksymalnie 4 koła (kluby), najczęściej jednak 2. W latach 2013-2014¹⁸ w gminie Pomiechówek zorganizowano 3 masowe imprezy sportowe, w których udział wzięło 650 osób w 2013 r. (1 impreza z wstępem płatnym) i 300 osób w 2014 r. (2 imprezy bezpłatne).

¹⁴ Brak danych za lata 2008 i 2010 (stan na 2015-10-08).

¹⁵ Na podstawie informacji dostępnych na stronie domowej Gminnego Ośrodka Kultury w Pomiechówku (www.pompa.pomiechówek.pl/).

¹⁶ *Oferta*, www.pomiechówek.pl/kultura/oferta/, 2015-10-08; *GOK z nową ofertą* „Gazeta Pomiechowska nr 9/2015, s. 10; *Klub Mam reaktywacja* „Gazeta Pomiechowska nr 9/2015, s. 10.

¹⁷ *Życie w świetlicach wiejskich w Błędowie i Nowym Modlinie*, „Gazeta Pomiechowska nr 9/2015, s. 4.

¹⁸ Brak danych za lata 2008-2012 (stan na 2015-10-08).

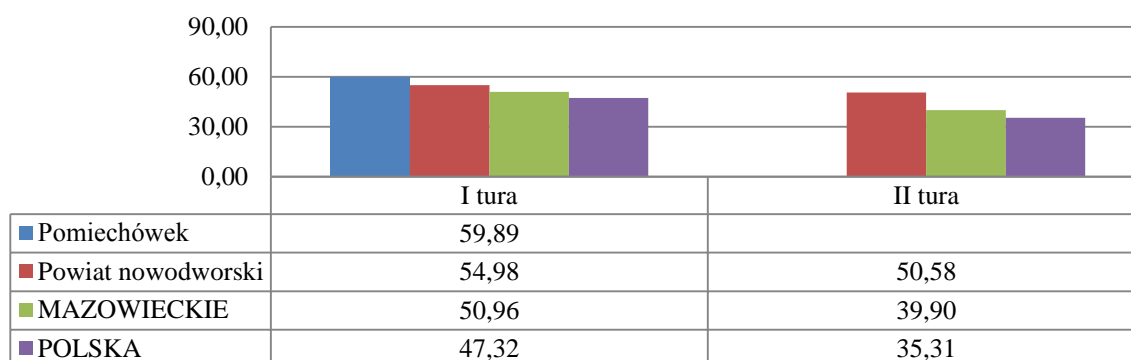

Kapitał społeczny

Poziom kapitału społecznego jest kluczowym czynnikiem niematerialnym, wpływającym na przebieg procesów rozwojowych. Ponieważ jest on utożsamiany z zaufaniem i aktywnością społeczną, jednym z popularnych wskaźników kapitału społecznego jest udział w wyborach powszechnych.

Do analizy wybrano frekwencję w wyborach samorządowych w 2010 r.¹⁹, ze względu na fakt, iż są to wybory najsilniej związane z lokalnymi uwarunkowaniami. W 2010 r. frekwencja ogólnopolska wyniosła 47,32% (w II turze 35,31%). W skali regionalnej zanotowano wyższą frekwencję niż średnio w Polsce – w województwie mazowieckim wynosiła ona 50,96% (II tura 39,90%). W powiecie nowodworskim średnia frekwencja w wyborach samorządowych 2010 wyniosła 54,98% (II tura 50,58%) i była ona niższa od poziomu zanotowanego w gminie Pomiechówek w I turze – 59,89% (odbyła się tylko jedna tura).

Rysunek 8a. Frekwencja w wyborach samorządowych 2010 r. w I i II turze w gminie Pomiechówek na tle powiatu nowodworskiego, Mazowsza i Polski (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie PKW

Innym powszechnie stosowanym wskaźnikiem kapitału społecznego jest liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w gminie Pomiechówek w latach 2008-2014 kształtowała się na poziomie 1-2 podmioty. W 2014 r. w Polsce wskaźnik ten kształtował się na poziomie 3, na Mazowszu – 3, w powiecie nowodworskim – 2 (rysunek 9a). Wśród stowarzyszeń i organizacji funkcjonujących na terenie gminy Pomiechówek należy wymienić: Stowarzyszenie „Grupa Rodzin z Dziećmi Niepełnosprawnymi”, „Młodzi dla wsi”, Stowarzyszenie Miłośników Fortu XVI Czarnowo, oraz Miłośników Fortu XVU, Towarzystwo Miłośników Pomiechówka, Stowarzyszenie OSP w Pomiechówku oraz

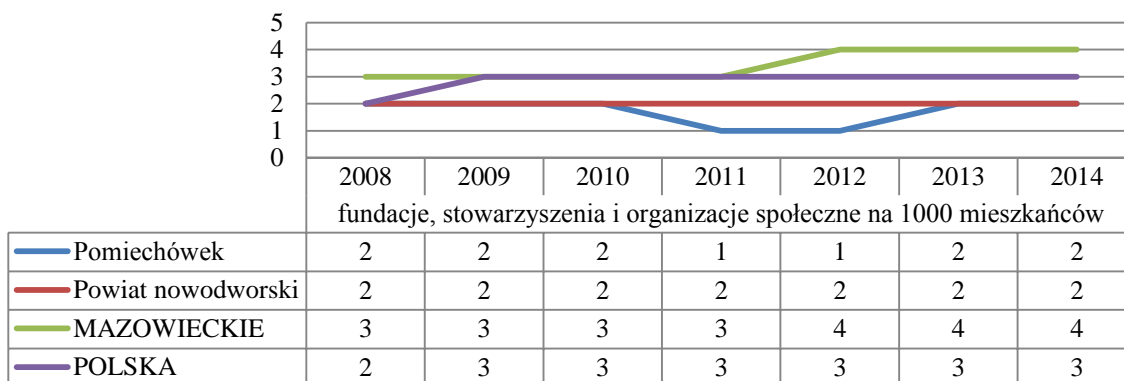
¹⁹ Nie podano danych za 2014 r. ze względu na ich niepełność.

w Goławicach Pierwszych, Stowarzyszenie Przyjaciół Wsi Wymysły „Babiniec”.²⁰ Na terenie gminy Pomiechówek działa także międzygminne stowarzyszenie „Zielone Mosty Narwi”.

Rysunek 9a. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Pomiechówek na tle powiatu nowodworskiego, Mazowsza i Polski w latach 2008-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Warto podkreślić, że z badań przeprowadzonych na potrzeby diagnozy obszaru metropolitalnego Warszawy wynika, że w gminie Pomiechówek występuje wysokie przywiązanie zarówno do miejscowości (osiedla), jak i gminy jako całości. Wyrazem lokalnej tożsamości jest chociażby to, że mieszkańcy dobrze oceniają walory kulturowe gminy, mimo że oferta kulturowa jest niewielka²¹.

Korzystanie z usług społecznych

Podstawową sferą, umożliwiającą wzmacnianie kapitału ludzkiego, są usługi społeczne, czyli działania skierowane na człowieka, których celem jest kształtowanie i wzbogacanie jego zasobów fizycznych i intelektualnych²².

W 2014 r. w gminie Pomiechówek opieką w żłobkach objętych było 2,5% dzieci (w latach 2008-2013 wskaźnik ten wynosił 0). Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w gminie Pomiechówek w 2014 r. nieznacznie przewyższał poziom w powiecie nowodworskim (2,3%), natomiast był niższy niż na Mazowszu (6,9%) oraz średnio w Polsce (5,9%). Od 2014 r. w gminie Pomiechówek działa Punkt Opieki Diennej dla dzieci poniżej 3 roku życia, z którego korzysta 25 dzieci²³. Na terenie gminy działa także żłobek niepubliczny „Jak w domu”.

²⁰ Podstawowe dane, www.pomiechówek.pl/pomiechówek/podstawowe-dane/, 2015-10-08.

²¹ Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport syntetyczny, s. 36-39, <http://omw.um.warszawa.pl/wp-content/uploads/2014/11/Diagnoza-OMW-Raport-syntetyczny-final.pdf>, 2015-10-10.

²² M. Janoś-Kresło, *Usługi społeczne w procesie przemian systemowych w Polsce*, SGH, Warszawa 2002, s. 7.

²³ *Tu znajdują opiekę, ciepło i zabawę*, „Gazeta Pomiechowska nr 8/2015, s. 2.

Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w gminie Pomiechówek, poza spadkiem zaobserwowanym w 2009 r., systematycznie rosła – w 2013 r. wynosiła 673 (wobec 373 w 2008 r.). W 2014 r. ponownie zaobserwowano w tym zakresie spadek (do poziomu 617). W tym samym roku liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat średnio w Polsce kształtowała się na poziomie 690, na Mazowszu 709, zaś w powiecie nowodworskim poniżej poziomu pomiechowskiego (603). Zaś liczba dzieci w wieku 3-5 lat, przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego, po wzroście w latach 2008-2012 (z 1,82 do 2,46) spadła w 2013 r. do poziomu 1,68 dziecka na jedno miejsce, co świadczy o lepszej dostępności tej kategorii usług. W przeniesionym do nowego budynku przedszkolu „Pod Dębami” w gminie Pomiechówek w 2015 r. przyjęto 275 dzieci, w tym 30 z innych gmin – Nasielsk, Nowy Dwór Mazowiecki, Zakroczym²⁴.

Przy otwartej w 2010 r. hali sportowej w gminie Pomiechówek działają 2 kluby sportowe – piłkarski KS Wkra Pomiechówek oraz narciarski UKS KUSY GOŁAWICE.²⁵ Akademia Sportu i Rekreacji, której pieczy podlega hala sportowa i teren rekreacyjno-leśny przy ul. Nasielskiej (park linowy i ścianka wspinaczkowa), jest jedną ze 100 organizacji (wybraną z spośród 1121 z całej Polski), która przystąpiła do programu Kluby sportowe Orange. Dzięki temu może liczyć na wsparcie zarówno w postaci nowoczesnego sprzętu sportowego, jak i specjalnej platformy internetowej, zawierającej programy szkoleniowe oraz treningi²⁶.

Od 2008 r. na terenie gminy Pomiechówek stale funkcjonują 3 przychodnie. Liczba ludności przypadająca na aptekę ogólnodostępną w gminie Pomiechówek w latach 2008-2014 wahała się – po gwałtownym spadku w 2009 r. (z 8884 do 4464), rosła do 2013 r. (osiągając poziom 4513), by w 2014 r. spaść do 4464 osób na aptekę. W tym samym okresie liczba ludności przypadająca na aptekę ogólnodostępną w Polsce i na Mazowszu systematycznie malała, zaś w powiecie nowodworskim (podobnie jak w gminie Pomiechówek) obserwowano wahania wewnątrzokresowe. W 2014 r. liczba ludności przypadająca na aptekę ogólnodostępną w gminie Pomiechówek przewyższała zarówno średnią w Polsce (3094), na Mazowszu (3140) jak i w powiecie nowodworskim (3148). Lecznictwo szpitalne

²⁴ *Oświata pod lupą*, „Gazeta Pomiechowska nr 9/2015, s. 6.

²⁵ *Hala sportowa*, www.pomiechówek.pl/turystyka/hala-sportowa/, 2015-10-08; *Kluby sportowe*, www.pomiechówek.pl/turystyka/kluby-sportowe/, 2015-10-08.

²⁶ *O Programie*, www.klubysportoweorange.pl/o-programie, 2015-10-08; *Jesteśmy w programie Kluby Sportowe Orange*, „Gazeta Pomiechowska nr 8/2015, s. 2.

mieszkańców gminy Pomiechówek zabezpiecza Nowodworskie Centrum Medyczne w Nowym Dworze Mazowieckim.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pomiechówku w ramach swojej działalności wykonuje zadania własne oraz zlecone, świadcząc pomoc finansową, usługową i rzeczową, a także pracę socjalną i poradnictwo. Do najczęstszych powodów przyznawania pomocy socjalnej w gminie Pomiechówek zalicza się: bezrobocie, długotrwałą lub ciężką chorobę, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawność oraz alkoholizm. Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w gminie Pomiechówek w latach 2008-2013 systematycznie rosła, by w 2013 r. spaść do poziomu 361 gospodarstw (z 389).

W ramach ponad dwuletniego projektu finansowanego ze środków UE „Wejźdź do sieci – zyskaj więcej” 60 gospodarstw domowych z gminie Pomiechówek, szczególnie zagrożonych wykluczeniem cyfrowym, otrzymało na stałe sprzęt komputerowy z dostępem do internetu (finansowanym przez 5 lat przez gminę) oraz przeszło szkolenia z obsługi podstawowych programów komputerowych.²⁷

Wnioski i rekomendacje z części społecznej diagnozy gminy Pomiechówek

W latach 2013-2014 obserwowane wcześniej w gminie Pomiechówek pozytywne trendy demograficzne uległy odwróceniu (spadek liczby ludności, zerowe saldo migracji, gwałtowny spadek przyrostu naturalnego). Od 2011 r. przyrost naturalny w gminie Pomiechówek jest coraz bardziej ujemny – odwrotnie niż w Polsce, na Mazowszu czy w powiecie nowodworskim. Być może przyczynia się do tego z jednej strony malejący odsetek kobiet w gminie, a z drugiej fakt, iż to kobiety w większym stopniu decydują się na migrację, także zagraniczną. Nie bez znaczenia może być również malejąca w gminie Pomiechówek liczba małżeństw, kształtująca się poniżej poziomu Polski, Mazowsza i powiatu nowodworskiego (także notująca w 2014 r. znaczący spadek, odwrotnie niż w przypadku pozostałych trzech JST).

Do pozytywnych trendów demograficznych w gminie Pomiechówek należy natomiast wolniejszy niż średnio w 3 porównywanych JST (Polska, Mazowsze, powiat nowodworski) wzrost osób w wieku poprodukcyjnym i spadek w wieku produkcyjnym, co przełożyło się na wolniejsze tempo wzrostu współczynnika obciążenia demograficznego.

W zakresie budowania kapitału ludzkiego korzystnym zjawiskiem jest wolniejszy, niż w 3 porównywanych JST, wzrost liczby ludności przypadającej na 1 placówkę biblioteczną

²⁷ *Cyfrowy Pomiechówek – wielki finał*, „Gazeta Pomiechowska nr 7/2015, s. 9.

oraz największy wzrost księgozbioru bibliotek. Jednak w gminie Pomiechówek księgozbiór ten na 1000 ludności był najmniejszy wśród analizowanych JST, co więcej, także liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców kształtowała się poniżej średnich w 3 porównywanych JST (Polska, Mazowsze, powiat nowodworski). Liczne programy na rzecz wszechstronnego wspierania edukacji i kultury mieszkańców w różnym wieku aktywnie realizuje Gminny Ośrodek Kultury w Pomiechówku, przyczyniając się w ten sposób także do budowania kapitału społecznego.

Na terenie gminy Pomiechówek występuje wysoki kapitał społeczny o czym świadczyć może nie tylko najwyższa w stosunku do 3 analizowanych JST frekwencja w wyborach samorządowych w 2010 r. (a są to wybory najsilniej związane z lokalnymi uwarunkowaniami), lecz także występujące w gminie wysokie przywiązanie zarówno do miejscowości (osiedla), jak i gminy jako całości.

O podnoszeniu poziomu świadczenia usług publicznych w powiecie może świadczyć uruchomienie w 2014 r. Punktu Opieki Diennej dla dzieci poniżej 3 roku życia. M. in. dzięki temu w 2014 r. odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w gminie Pomiechówek (wynoszący wcześniej 0) przewyższył poziom w powiecie nowodworskim. W gminie Pomiechówek rośnie także zainteresowanie opieką przedszkolną – liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat systematycznie rośnie (ponownie poza 2014 r.) przy czym liczba dzieci w wieku 3-5 lat, przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego spadła w 2013 r. do poziomu 1,68 dziecka na jedno miejsce, co świadczy o lepszej dostępności tej kategorii usług.

W odniesieniu do dostępności do usług zdrowotnych – w gminie Pomiechówek funkcjonują 3 przychodnie, a lecznictwo szpitalne zabezpiecza Nowodworskie Centrum Medyczne w Nowym Dworze Mazowieckim. Dostępność aptek w gminie Pomiechówek waha się – w 2014 r. liczba ludności przypadająca na aptekę ogólnodostępną przewyższała średnie w 3 porównywanych JST (Polska, Mazowsze, powiat nowodworski).

Z usług publicznych z zakresu opieki społecznej korzysta w gminie Pomiechówek rosnąca liczba gospodarstw domowych (spadła ona jednak w 2013 r.).

W gminie Pomiechówek 2014 r. z wielu powodów wydaje się być rokiem przełomowym, w którym obserwowane wcześniej trendy społeczne, nie tylko demograficzne, ulegają odwróceniu (częściej na niekorzyść). Opisane negatywne zjawiska wymagają nie tylko wnikliwego obserwowania czy są to zmiany stałe, lecz przede wszystkim podjęcia działań zaradczych, mających zapobiec ewentualnemu ugruntowaniu tych negatywnych trendów, zwłaszcza demograficznych.

3.1.3. Infrastruktura społeczna

Ogólnie stan rozwoju infrastruktury społecznej na terenie gminy należy uznać za wystarczający. W gminie zasadniczo brak jest krytycznych deficytów w zakresie infrastruktury społecznej, z wyjątkiem infrastruktury turystycznej. Lata 2008-2014 stanowią wyjątkowy okres w zakresie rozwoju gminnej infrastruktury społecznej w dziedzinie wychowania i edukacji, zdrowia i opieki społecznej, kultury i sportu. Nastąpił rozwój infrastruktury turystycznej i porządkowanie przestrzeni publicznej, aczkolwiek kluczowe pozostają braki w zakresie bazy noclegowej i gastronomii, co w istotny sposób może stanowić barierę rozwoju turystyki i wypoczynku. Podstawowe dane ilościowe z zakresu infrastruktury społecznej, turystyki i kultury w gminie Pomiechówek przedstawia tablica 1a.

1. Placówki wychowania i edukacji

Przedszkola. W gminie funkcjonuje jedno nowe przedszkole w Pomiechówku przy ul. Nasielskiej z 255 miejscami w 2014 r. Dla porównania poprzednia placówka miała w 2008 r. tylko 125 miejsc. Przedszkole jest prawie w pełni wykorzystane (241 dzieci). W 2014 r. 93 dzieci chodziło do oddziałów przedszkolnych w szkołach.

W lipcu 2014 r. zakończyła się realizacja największej w historii gminy inwestycji, jaką jest nowoczesne przedszkole z Centrum Integracji Społecznej z uporządkowanym otoczeniem: ogrodzenie, duży plac zabaw, parking, wiaty rowerowe, przystanek autobusowy, przebudowa chodnika przy ul. Nasielskiej. Budynek został zbudowany w technologii pasywnej o wysokich parametry izolacyjnych. Koszt inwestycji wyniósł 17,4 mln zł, który został pokryty z budżetu gminy i dofinansowania ze środków PFRON i RPO WM – Turystyka. Budynek jest podzielony na dwie części. Pierwsza z nich obejmująca 10 sal przedszkolnych, zaplecze kuchenne oraz gabinety dla nauczycieli i administracji, dostępna jest wyłącznie dla dzieci, rodziców, kadry nauczycielskiej i personelu przedszkola. Natomiast druga część budynku, obejmująca wielofunkcyjną salę z ekranem projekcyjnym, salami rehabilitacyjnymi i oranżeria, przeznaczona jest dla ogółu mieszkańców, którzy chcą korzystać z dostępnych tu różnorodnych usług.

Szkoły podstawowe. W gminie są 3 szkoły podstawowe i jedno gimnazjum: SP im. Gen. W. Thomme'ę w Pomiechówku, SP im. Wandy Chotomskiej w Starym Orzechowie, SP im. Janusza Kusocińskiego w Goławicach Pierwszych, Gimnazjum w Pomiechówku im. Sławoja Składkowskiego. Obciążenie szkół w 2014 r. wynosiło 545 uczniów (495 w 2008 r.). W gimnazjum uczy się 268 uczniów (2014).

Ponadto Pomiechówku funkcjonuje jedno liceum oraz pomaturalna zasadnicza szkoła zawodowa - 45 uczniów.

Gmina dysponuje żłobkiem (**punkt opieki dziennej** dzieci do lat 3) na 15 miejsc przy wykorzystaniu 6 miejsc.

2. Zdrowie i opieka społeczna

Infrastruktura społeczna w zakresie zdrowia sprowadza się do funkcjonowania 2 przychodni (publiczna i prywatna) oraz 2 aptek (w 2008 – 1). W trakcie realizacji znajduje się zadanie inwestycyjne o wartości ponad 1,1 mln zł polegające na przebudowie obecnego budynku ośrodka zdrowia na potrzeby dwóch instytucji: gminnego ośrodka zdrowia i ośrodka pomocy społecznej. W projekcie parter (poza częścią mieszkalną) podzielono na dwie funkcje: pomieszczenia publicznego zakładu opieki zdrowotnej oraz na pomieszczenia biurowe ośrodka pomocy z odrębnymi wejściami do budynku od strony elewacji południowej. Zaprojektowano w tej części przebudowę i modernizację wnętrza. Obiekt zostanie dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Projekt wiąże się z wyprowadzeniem siedziby Komunalnego Zakładu Budżetowego. Dodatkowo zaprojektowano nowy układ drogowy i parkingi w obrębie działki, przed wejściem parking na 18 miejsc postojowych, w tym 5 miejsc dla niepełnosprawnych i 1 miejsce dla postoju karetki. Projekt obejmuje również docieplenie, a w części modernizację elewacji, wymianę okien, dostosowanie elementów budynku do zgodności z przepisami zabezpieczenia ochrony przeciwpożarowej, instalacje sanitarne i elektryczne na potrzeby nowych funkcji.

W gminie funkcjonują także 3 stacjonarne placówki pomocy społecznej z 88 miejscami i 53 mieszkańcami.

3. Kultura

W gminie funkcjonują dwie biblioteki publiczne – w Pomiechówku i w Kosewie (filia) z ponad 24 tys. woluminów i 950 zarejestrowanymi czytelnikami. W 2015 r. zakończono przebudowę budynku głównej biblioteki. W wyniku tego powstał nowoczesny obiekt z salami multimedialnymi.

W gminie nie ma kina, muzeum i galerii, co jednak ze względu na funkcjonalność Centrum Integracji Społecznej oraz bliskość Nowego Dworu i Warszawy może kompensować niedobory w tym zakresie. Niemniej jednak gmina prowadzi adaptację w Gminnym Ośrodku Kultury sali widowiskowej na salę koncertową i kinową (pochylenie trybuny).

Tablica 1a. Wybrane dane z zakresu infrastruktury społecznej, turystyki i kultury według BDL GUS w gminie Pomiechówek w latach 2008-2014

Wyszczególnienie	J. miary	2008	2012	2014
EDUKACJA I WYCHOWANIE				
Placówki wychowania przedszkolnego				
przedszkola bez specjalnych	ob.	1	1	1
oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	ob.	2	3	3
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego				
przedszkola bez specjalnych	osoba	127	131	241
oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	osoba	26	96	93
Miejsca w placówkach wychowania przedszkolnego				
przedszkola bez specjalnych	msc.	125	125	255
Szkoły podstawowe				
szkoły podstawowe ogółem	ob.	3	3	3
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	ob.	3	3	3
szkoły podstawowe ogółem - uczniowie	osoba	495	426	545
Szkoły gimnazjalne				
gimnazja ogółem	ob.	1	1	1
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	ob.	1	1	1
gimnazja ogółem - uczniowie	osoba	256	255	268
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych - uczniowie	osoba	256	255	268
ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży bez specjalnych	ob.	1	1	1
ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży bez specjalnych - uczniowie	osoba	45	40	57
Licea ogólnokształcące				
licea ogólnokształcące ponadpodstawowe dla dorosłych	ob.	0	1	1
licea ogólnokształcące ponadpodstawowe dla dorosłych - uczniowie	osoba	0	35	45
uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych	ob.	0	1	-
uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych - uczniowie	osoba	0	30	-
Szkolnictwo policealne				
Współczynnik skolaryzacji brutto				
szkoły podstawowe	%	84,91	83,37	:
szkoły gimnazjalne	%	77,34	87,93	:
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do internetu przeznaczony do użytku uczniów				
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	osoba	15,47	11,21	-
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	osoba	25,60	14,17	-
szkoły zawodowe bez policealnych	osoba	4,90	6,10	-
zasadnicze szkoły zawodowe	osoba	0,0	2,67	-
technika	osoba	4,04	-	-
technika (wraz z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe)	osoba	-	8,16	-

KULTURA FIZYCZNA, SPORT I REKREACJA				
Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS				
kluby	szt.	4	2	-
sekcje sportowe	szt.	10	3	-
członkowie	osoba	199	120	-
ćwiczący				
ogółem	osoba	216	115	-
mężczyźni	osoba	159	105	-
kobiety	osoba	57	10	-
ćwiczący do 18 lat				
ogółem	osoba	153	75	-
chłopcy	osoba	104	65	-
dziewczęta	osoba	49	10	-
trenerzy	osoba	4	1	-
instruktorzy sportowi	osoba	12	3	-
inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	osoba	1	1	-
OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA (STAN 31 XII)				
Przychodnie				
ogółem	ob.	2	3	3
publiczne	ob.	1	-	-
niepubliczne	ob.	1	-	-
Praktyki lekarskie				
w miastach	--	0	0	0
na wsi	--	0	0	0
Podstawowa opieka zdrowotna - porady	-	12990	34439	35477
Apteki ogólnodostępne	ob.	1	2	2
Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną	osoba	8884	4496	4494
Żłobki				
ogółem	ob.	0	0	1
miejsca rzeczywiste (łącznie z oddziałami)	msc.	0	0	15
dzieci (łącznie z oddziałami)	osoba	0	0	6
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej				
placówki (z filiami)	ob.	1	3	3
domy pomocy społecznej	ob.	0	1	1
miejsca (łącznie z filiami)	msc.	19	91	88
mieszkańcy (łącznie z filiami)	osoba	19	58	53
TURYSTYKA				
Wybrane turystyczne obiekty noclegowe				
ogółem				
obiekty	ob.	1	3	4
miejsca noclegowe	msc.	115	151	187
korzystający z noclegów	osoba	2197	3574	4711
udzielone noclegi	-	7207	11322	9934
hotele				
obiekty	ob.	0	0	1
miejsca noclegowe	msc.	0	0	36
korzystający z noclegów	osoba	0	0	536
udzielone noclegi	-	0	0	953
motele				
obiekty	ob.	0	0	0
pensjonaty				
obiekty	ob.	0	0	0

KULTURA I SZTUKA				
Placówki biblioteczne				
biblioteki i filie ogółem	ob.	2	2	2
czytelnicy w ciągu roku	osoba	915	950	924
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	103	106	103
księgozbiór	wol.	21984	23278	24690
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	wol.	18,5	16,9	16,6
Kina				
kina stałe	ob.	0	0	0
Muzea				
muzea łącznie z oddziałami	ob.	0	0	0
Galerie i salony sztuki				
Galerie i salony sztuki	ob.	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

4. Urządzenia sportowe

W 2009 r. oddano do użytku Stadion gminny przy ul. Rekreacyjnej, w skład, którego wchodzi boisko do gry w piłkę nożną o nawierzchni trawiastej wraz z systemem nawadniania, bieżnią, ogrodzeniem, budynkami gospodarczymi oraz trybunami dla widzów. Wartość zrealizowanej i rozliczonej inwestycji wyniosła ponad 626 tys. zł.

W październiku 2010 r. oddana do użytku została hala sportowa z pełnowymiarowym boiskiem do koszykówki, trzema oddzielnymi boiskami do siatkówki, siłownią, salą do aerobiku i salą rehabilitacyjną. Obiektowi hali towarzyszyło powstanie elementów towarzyszących: boiska zewnętrznego oraz bieżni z nawierzchni poliuretanowych i sztucznej trawy, parkingów, chodników. Wartość rozliczonego zadania wyniosła prawie 7,75 mln zł. W ramach zadań aktywizacji sportowej realizowanych w hali działają ligi halowej piłki, siatki, koszykówki, działa również Akademia Sportu i Rekreacji Pomiechówek.

Słabe strony rozwoju infrastruktury społecznej można wiązać z nierównomiernością przestrzenną usług publicznych (koncentracja w Pomiechówku) oraz brakiem obiektów sportowych i placów zabaw przy szkołach wiejskich. Jako zagrożenie postrzegany jest społecznie brak oferty sportowej dla młodzieży.

5. Infrastruktura turystyczna

Za prawie 1,2 mln zł zrealizowana została promenada nad Wkrą. W ramach zagospodarowania krajobrazu nad Wkrą w centrum Pomiechówka powstały: park linowy, ścieżka dydaktyczna, punkt widokowy na rzekę, tablice dydaktyczne, ławki i nowe oświetlenie. Uruchomiona została wypożyczalnia rowerów. Powstał oznaczony szlak wodny na Wkrze. Zamknięta jest już rozbudowa mobilnego lodowiska.

W trakcie realizacji znajdują się dalsze działania zmierzające do zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy Pomiechówek w ramach programu kompleksowego rozwoju turystyki. Projekt przewiduje m. in. wytyczenie ścieżek i szlaków dla amatorów *nordic walkingu*, biegania i narciarstwa.

Stan rowerowej infrastruktury należy ocenić jako dobry. Gmina dysponuje atrakcyjnymi i dobrze rozwiniętymi szlakami rowerowymi na terenie lasów pomiechowskich. W ramach modernizacji dróg i chodników postępuje przystosowywanie Pomiechówka do ruchu rowerowego (ścieżki rowerowe) w kierunku miejscowości, przyjaznej dla rowerzystów.

Główne problemy infrastruktury turystycznej w gminie wiążą się ze skromną bazą noclegową. Dotychczas opierała się ona na agroturystyce (15 gospodarstw), co - jak wiadomo - nie jest specjalnie atrakcyjne dla turystów, a usługi nie mają wymaganej jakości. Brakuje kempingów oraz miejsc hotelowych. Bez takiej bazy nie będzie się rozwijać turystyka weekendowa i krótkotrwałe pobyty, do których predestynowana jest gmina Pomiechówek ze swoimi atrakcjami turystycznymi. Niedobory dotyczą także gastronomii. Infrastruktura turystyczna musi być przygotowana na obsługę nie tylko pojedynczych osób, czy całych rodzin, lecz także pod względem ilościowym na przyjmowanie wycieczek autokarowych organizowanych przez biura podróży, czy też instytucje lub zakłady pracy.

Wysokie walory naturalne gminy (Wkra, lasy i specyficzny mikroklimat), a także bliskość Warszawy (strona popytowa), stwarzają dobre podstawy do rozwoju medycyny uzdrowiskowo-balneologicznej). Wykorzystanie tego potencjału jest wielką szansą na rozwój gminy zgodny z zasadami rozwoju zrównoważonego, a jednocześnie jednym z najważniejszych celów strategicznych gminy.

6. Inne obiekty

Zakończona została przebudowa targowiska w kierunku modernizacji i dostosowania go do obowiązujących norm i standardów. Zadanie o wartości 1,3 mln zł objęło utwardzanie i oświetlenie terenu z przyłączeniem do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i elektroenergetycznej. Dodatkowo targowisko zostało wyposażone w odpływ wody deszczowej, zadaszone stoiska (połowa powierzchni handlowej targowiska), miejsca parkingowe i urządzenia sanitarno-higieniczne.

Gmina zagospodarowuje puste działki zamieniając je na przestrzeń publiczną: place zabaw, miejsca rekreacji oraz miejsca spotkań i integracji mieszkańców. Zakończona budowa 14 placów zabaw w większości połączonych z boiskami wielofunkcyjnymi, to kwota blisko 3 mln zł.

W układzie przestrzennym Pomiechówka nie ma typowego rynku centralnego, któryby pełnił funkcje wizerunkowe, integracyjne, wypoczynkowe i kulturalne. W związku z tym planuje się zagospodarowanie przestrzeni w centrum Pomiechówka w kierunku stworzenia substytutu przestrzeni rynkowej o wysokim standardzie. Zadanie to stanowić będzie główną inwestycję w zakresie porządkowania przestrzeni publicznej.

W gminie nie ma bloków komunalnych i nie istnieją potrzeby budownictwa komunalnego. Nieco ponad 30 osób mieszka w zasobach komunalnych, zazwyczaj obiektach adaptowanych (po instytucjach, sklepach itp.). Potrzeby gminy w tym zakresie obejmują 1-2 lokale rocznie (z tytułu wyroków sądowych).

3.1.4. Infrastruktura techniczna

Charakterystyczną cechą całokształtu rozwoju infrastruktury technicznej gminy jest wysoki poziom zarządzania infrastrukturą. Poszczególne dziedziny infrastruktury są w sposób systematyczny rozwijane, co powoduje wyraźny postęp w likwidowaniu niedoborów. Okres 2008-2014 zaowocował znaczącym postępowaniem w zakresie wyposażenia w urządzenia infrastruktury i poziomu wskaźników dostępu do usług infrastrukturalnych przez społeczność gminy i przedsiębiorców. W zakresie obszarów problemowych gmina ma rozpoznanie ich wagi i własnych możliwości oraz konkretne plany i programy rozwoju i unowocześnienia systemów infrastruktury technicznej. Gmina współpracuje w tym zakresie z instytucjami powiatowymi i regionalnymi, jak i przedsiębiorstwami infrastruktury regionalnej i ogólnokrajowej oraz aktywnie pozyskuje środki z funduszy publicznych i funduszy unijnych.

1. Komunikacja

1.1. Komunikacja drogowa

Gmina Pomiechówek leży w bardzo korzystnym układzie komunikacyjnym zarówno w drogowym, jak i kolejowym przy niewielkiej odległości od Warszawy.

W odległości 5 km od gminy przebiega droga krajowa nr 7 – E 77 (Gdańsk-Mława-Płońsk-Warszawa-Kraków-Chyżne) i droga wojewódzka nr 630 (Nowy Dwór Mazowiecki-Jabłonna). DK 62 łączy się z DK 7 przez drogę krajową nr 85. Przez teren gminy we wsi Zapiecki biegnie też 3-kilometrowy odcinek drogi wojewódzkiej nr 621.

Kluczowe znaczenie dla układu drogowego gminy i związanych z tym problemów ma fakt, że przez gminę przebiega droga krajowa nr 62 łącząca województwo kujawsko-pomorskie z białostockim, a dalej stanowiąca połączenie Polski z krajami nadbałtyckimi

leżącymi na wschód od granicy polskiej. Droga krajowa nr 62 przebiega przez centrum Pomiechówka i praktycznie przecina gminę w południowej części na całej jej długości na osi wschód-zachód przy intensywnym obciążeniu nie tylko samochodami osobowymi, lecz także pojazdami ciężkimi (w tym także tirami). Z punktu widzenia mieszkańców uciążliwość wysokiego obciążenia DK 62 jest wysoka, często prowadząca też do groźnych wypadków drogowych z udziałem pieszych i rowerzystów. Naturalnym zjawiskiem jest niezadowolenie zarówno mieszkańców posesji leżących przy tej drodze, jak też innych miejscowych użytkowników drogi.

Szansą na ucywilizowanie ruchu na drodze krajowej nr 62 jest realizacja koncepcji budowy obwodnicy przechodzącej przez obszar gminy, ale na terenach słabiej zaludnionych. Koncepcja tej obwodnicy została wykonana na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, jednakże nie rozpoczął się jeszcze proces budowy. Do czasu uruchomienia obwodnicy gmina podejmuje działania poprawiające bezpieczeństwo ruchu drogowego i pieszego (np. urządzenia sygnalizacji świetlnej, pasy itp.). W szczególności problemem bezpieczeństwa ruchu jest lokalizacja szkoły podstawowej, gimnazjum i przedszkola w bezpośredniej bliskości z DK 62.

Podejmowane są działania w celu udroźnienia ruchu lokalnego w Pomiechówku w celu zmniejszenia blokowania DK 62. Temu ma służyć m. in. budowa tunelu pod torami (ul. Pogodna/ul. Broniewskiego) oraz podwieszanej kładki pieszo-rowerowej na moście.

W gminie Pomiechówek znajdują się także drogi powiatowe:

- 1) Pomiechówek – Nasielsk,
- 2) Pomiechówek – Goławice,
- 3) Pomiechówek – Szczypiorno,
- 4) Szczypiorno – Błędowo,
- 5) Czarnowo – Nowe Orzechowo,
- 6) Wólka Kikolska,
- 7) Janowo – Błędowo,
- 8) Wola Błędowska,
- 9) Stanisławowo – Janowo.

Droga Pomiechówek – Nasielsk ma istotne znaczenie dla rozwoju biznesu, natomiast pozostałe drogi powiatowe na terenie gminy Pomiechówek są znaczące dla rozwoju turystyki. Wewnętrzną komunikację zapewniają także drogi gminne, generalnie słabiej utwardzone. Drogi powiatowe i gminne w ostatnich latach są modernizowane przy udziale środków powiatu nowodworskiego i gminy Pomiechówek.

Szczególnie owocne w zakresie przebudowy dróg lokalnych były lata 2011-2012, kiedy gmina zrealizowała i rozliczyła dwa duże zadania drogowe o wartości prawie 11 mln zł na przebudowę 14,5 km dróg. Zadania te zostały zrealizowane w ramach Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych. Wykonane zostały nowe nawierzchnie asfaltowe, chodniki, dodatkowe miejsca postojowe w Pomiechówku i Nowym Modlinie.

Problemem Pomiechówka jest deficyt parkingów i miejsc postojowych dla samochodów, co szczególnie ujawnia się w okresie weekendów.

Z obsługi pasażerskiej Pomiechówka wycofał się PKS. Obecnie opiera się ona na przewoźnikach prywatnych, prowadzących regularny przewóz osób na trasie Dębe–Pomiechówek–Nowy Dwór Mazowiecki. Prywatny przewoźnik wykonuje stałe kursy pomiędzy Pomiechówkiem a Warszawą Gdańską. Komunikacja lokalna opiera się na czterech liniach rozkładowych. Niemniej jednak sygnalizowane są problemy dostępności komunikacyjnej wewnątrz gminy, w tym potrzeba zwiększania częstotliwości kursowania komunikacji pasażerskiej, zwłaszcza po południu i w weekendy, jak również brak przystanków autobusowych, czy też złego postrzegania komunikacji prywatnej. Komunikacja lokalna finansowana jest z budżetu gminy. Pasażerowie korzystają w dużej części z przewozów bezpłatnie w ramach określonych uprawnionych grup. Pozostali pasażerowie wnoszą symboliczne opłaty (jednorazowe - 1 zł, miesięczne - 20 zł).

Oświetlenie dróg i placów. Gmina dokonała w 2008 r. rozbudowy i modernizacji oświetlenia ulicznego. System oświetleniowy obejmuje 1800 punktów. Wymieniono stare oprawy (150 W) na nowe 70 watowe. Obecnie w II etapie plan modernizacji oświetlenia zakłada wdrożenie oświetlenia niskoemisyjnego, czyli wymianę lamp na oświetlenie ledowe.

1.2. Komunikacja kolejowa

Pomiechówek ma dobre połączenia kolejowe, zarówno w kierunku południowym do Warszawy, jak i w kierunku północnym przez Nasielsk do Olsztyna i Gdańska. Magistrała kolejowa E-65 relacji Warszawa – Gdańsk ma na terenie gminy dwie stacje w Pomiechówku i Brodach. Połączenie kolejowe z Warszawą jest funkcjonalne i umożliwia mieszkańcom gminy dojazdy do pracy i do szkół w Warszawie, Legionowie i Nowym Dworze Mazowieckim. Wygodę pasażerów obniża brak poczekalni na stacji Pomiechówek.

Planowana jest budowa 2016/2017 budowa dworca kolejowego w porozumieniu z PKP. W celu rozwiązania kwestii parkingowej na terenie przy stacji PKP planuje się powstanie pojemnego parkingu samochodowego, potrzebnego turystom w weekendy i dojeżdżającym do pracy w dni robocze.

1.3. Komunikacja lotnicza

Prowadzone od wielu lat prace doprowadziły do uruchomieniem lotniska cywilnego dla tanich linii lotniczych w Modlinie (na bazie dawnego lotniska wojskowego). Tereny lotniska leżą poza granicą gminy Pomiechówek, niemniej jednak graniczą od strony południowo-zachodniej bezpośrednio z gminą (wsie Nowy Modlin, Cegielnia Kosewo i Wymysły). Bocznicą kolejową łączącą stację Modlin z lotniskiem przebiega przez Stanisławowo.

Lokalizacja lotniska Modlin stanowi jeden z najważniejszych i dominujących czynników rozwojowych gminy Pomiechówek i ożywienia gospodarczego, zwłaszcza terenów przyległych. Gmina ma także konkretny plan tworzenia warunków dla inwestycji pozarolniczych w rejonie lotniska Modlin. Przygotowane tereny pod inwestycje są obecnie wyposażane w niezbędną infrastrukturę techniczną (drogi, woda, ścieki). Kluczową sprawą dla przyszłego funkcjonowania lotniska i terenów inwestycyjnych jest doprowadzenie kolei do lotniska z bocznicą do strefy inwestycyjnej. Strefa wymaga także budowy systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz infrastruktury drogowej.

Z funkcjonowaniem lotniska Modlin wiążą się też negatywne efekty zewnętrzne (poziom hałasu, w ograniczonym stopniu limity wysokości urządzeń technicznych). Uciążliwość lotniska może prowadzić do ograniczenia napływu nowych mieszkańców i odpływu obecnych, a także utraty walorów miejscowości wypoczynkowej.

2. Energetyka

2.1. Zaopatrzenie w energię elektryczną

W zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną nie występuje (podobnie jak w telekomunikacji) bariera wydolności dostawcy usług. System sieci dystrybucyjnej na obecnym etapie nie stwarza większych problemów i spełnia swoje zadania.

Przez obszar gminy przechodzi zasilająca zarówno lotnisko cywilne w Modlinie, jak i gminę Pomiechówek linia elektroenergetyczna 110 kV. Stanowi ona mocną stronę sieci dystrybucyjnej gminy. Główny punkt zasilający (GPZ) znajduje się w Pomiechówku, co należy uznać za nadzwyczaj korzystną lokalizację. Ze względu na potrzeby lotniska GPZ ma moc 80 MVA, z czego tylko 20 MVA jest obecnie wykorzystywane. Duża rezerwa mocy GPZ oznacza wielkie możliwości przyłączeniowe wielkoskalowych źródeł energii elektrycznej wytwarzanej z OZE.

Sieć rozdzielcza SN i nn to linie 15 i 0,4 kV oraz kilkadziesiąt transformatorów 15/0,4 kV. Stan rozwoju sieci rozdzielczej 15 kV zasadniczo jest wystarczający. Modernizacji

wymagają niektóre odcinki sieci oraz zwiększenie mocy transformatorów 15/0,4 kV. Natomiast niewątpliwie system sieciowy 15 kV nie jest przystosowany do przyłączeń rozproszonych źródeł energii elektrycznej wytwarzanej z OZE małej skali i tzw. prosumentów (fotowoltaika). Przekształcenie obecnego systemu sieciowego SN i nn w strukturę *smart grid* może stwarzać barierę kosztów. Sieci dystrybucyjne, w szczególności na terenach wiejskich, to generalnie zaniedbany obszar przez elektroenergetykę w całym kraju z wyjątkiem niektórych wielkich aglomeracji (Warszawa, Górny Śląsk).

W gminie nie ma dobrych warunków rozwoju energetyki wiatrowej ze względu zarówno na wysoką lesistość, dominację obszarów krajobrazu chronionego i Natury 2000, turystyczno-wypoczynkowy charakter gminy, jak i społecznie konfliktogenny charakter tej gałęzi energetyki odnawialnej. Potencjalnym rejonem lokalizacji wiatraków ze względu na konfigurację terenu i gęstość zabudowy byłyby okolice pola golfowego. Natomiast tereny inwestycyjne przy lotnisku w Modlinie stwarzają możliwości lokalizacji elektrowni słonecznych o większej skali.

Tablica 2a. Wybrane dane z zakresu gospodarki mieszkaniowej, budownictwa i gospodarki komunalnej według BDL GUS w gminie Pomiechówek w latach 2008-2014

Wyszczególnienie	J. m.	2008	2012	2014
ZASOBY MIESZKANIOWE				
Mieszkania	-	3250	3349	3403
Przeciętna powierzchnia użytkowa				
1 mieszkania	m ²	73,3	78,2	79,2
na 1 osobę	m ²	26,8	29,1	30,0
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:				
wodociąg	-	3005	3177	:
ustęp splukiwany	-	2574	3002	:
łazienka	-	2535	2820	:
centralne ogrzewanie	-	2482	2709	:
gaz z sieci	-	628	695	:
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO				
Budynki mieszkalne oddane do użytkowania	-	54	44	33
Mieszkania oddane do użytkowania				
mieszkania	-	55	40	33
izby	-	258	226	181
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	7129	5720	4159
GOSPODARKA KOMUNALNA				
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności				
z wodociągu	%	85,8	86,5	:
z kanalizacji	%	24,0	32,8	:
z gazu	%	19,3	21,7	:
Zużycie wody, energii elektrycznej i gazu z sieci w gospodarstwach domowych				
zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³	34,2	31,7	31,0

Wyszczególnienie	J. m.	2008	2012	2014
zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³	105,3	127,3	:

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Naturalny układ rzeźby terenu gminy i konfiguracja przebiegu Wkry i Narwi stwarzają potencjalną możliwość wybudowania zbiornika retencyjnego na Wkrze poniżej mostu w Pomiechówku. Projektowane spiętrzenie lustra wody w rzece o około 2 m, umożliwi budowę zbiornika retencyjnego i budowę hydroelektrowni, które podniosą walory turystyczne gminy, bezpieczeństwo energetyczne oraz zapewnią retencję i lepszą ochronę przeciwpowodziową (ograniczenie negatywnego wpływu cofania wód Bugo-Narwi). Istnieje także potencjalna możliwość budowy małej hydroelektrowni na stopniu wodnym na Wkrze w Kosewku przez prywatnego przedsiębiorcę.

2.2. Gazownictwo

Sieć gazowa, poza Pomiechówkiem, funkcjonuje na terenie wsi Brody, Brody-Parcele, Czarnowo, Kikoły Nowe, Orzechowo i Stare Orzechowo. Gazyfikacja koncentruje się w południowej części gminy. Długość sieci gazowej zwiększyła się z 39,5 km w 2005 r. do 40,1 km w 2008 r., z czego 0,65 km to sieć przesyłowa a 39,5 km sieć rozdzielcza. Punktem zasilania sieci gazowej gminy jest stacja redukcyjna I stopnia zlokalizowana na gazociągu wysokiego ciśnienia w Dębem, czyli poza obrębem gminy Pomiechówek.

Obserwuje się powolny wzrost liczby mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy. W 2012 r. 695 mieszkań korzystało z tego paliwa (20,8%). Odsetek mieszkańców gminy korzystających z gazu w 2012 r. wynosił 21,7%, a obecnie nie przekracza ¼. Pozytywną stroną z ekologicznego punktu widzenia jest to, że ponad 90% zużytego gazu przeznaczone jest na ogrzewanie pomieszczeń (2008 r – 92,4%).

W kontekście gospodarki niskoemisyjnej i potrzeb w zakresie redukcji niskiej emisji zarówno rozwój sieci gazowej, jak i stan wyposażenia w gaz sieciowy są niewystarczające. Również społeczne postrzeganie rozwoju sieci gazowej i zaopatrzenia w gaz jest niewystarczające. W tym zakresie rozwój gazownictwa ma kluczowe znaczenie dla energetyzacji obszarów intensywnej zabudowy przewidzianych do pełnienia funkcji agroturystycznych oraz obszarów turystyczno-wypoczynkowych. Istotnym hamulcem rozwoju sieci gazowej jest duże rozproszenie zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej zmniejszające efektywność ekonomiczną gazyfikacji przewodowej.

2.3. Ogrzewnictwo

Ze względu na charakter zabudowy na terenie gminy praktycznie nie ma ciepłowni wysokoparametrowej i sieci ciepłowniczej. Gospodarka ciepła opiera się przede wszystkim na lokalnych kotłowniach wspólnot mieszkaniowych i indywidualnych źródłach ciepła, w których podstawowym paliwem jest w dalszym ciągu węgiel, co oznacza, że udział niskiej emisji w gminie jest znaczący. Zmienia się rodzaj stosowanego paliwa z węgla na gaz i olej opałowy. Ogrzewnictwo w gminie stanowi ważny obszar do zagospodarowania w ramach gospodarki niskoemisyjnej.

3. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy Pomiechówek źródłem wody dla wodociągu gminnego są podziemne zasoby wody o wysokiej jakości nie wymagającej uzdatniania. W gminie znajduje się 6 ujęć wody (stacje wodociągowe w Kosewie, Stanisławowie, Czarnowie, Czarnowie-Brodach, Orzechowie i Goławicach). Zdolność eksploatacyjna ujęć wody nie stwarza problemów pod względem ilościowym. Obiekty poszczególnych stacji mają stosowne pozwolenia wodno-prawne.

System sieci wodociągowej, systematycznie rozbudowywany, zwiększył długość przewodów z 118,1 km w 2008 r. do 120,7 km w 2014 r. (wzrost o 2,2%). W 2008 r. liczba przyłączy budynków mieszkalnych wynosiła 2412, natomiast w 2014 r. wzrosła do 2591 (wzrost o 7,4%). W latach 2009-2011 rozbudowa sieci wodociągowej objęła Pomiechowo, Czosnów, Stanisławowo oraz Pomiechówek.

W systemie występują sezonowo wysokie rozbiory wody i spadki ciśnienia w sieci. Dla pełnej funkcjonalności infrastruktury wodociągowej niezbędne jest wykonanie spinek na sieci wodociągowej oraz podniesienie i ustabilizowanie ciśnienia na stacjach. Stabilność pracy systemu i niezawodność dostaw mają zapewnić agregaty prądotwórcze (na wypadek przerw w dostawach energii elektrycznej).

Gmina ma bardzo wysoki mieszkańcy korzystających z wody wodociągowej. Według danych GUS ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę korzystało w 2008 r. 85,8% ogółu mieszkańców gminy, w 2012 r. - 86,5%, natomiast ten odsetek w 2014 r. można szacować co najmniej na 88%²⁸. W latach 2008-2014 spada zużycie wody wodociągowej (z 304,0 do 279 dam³), co jest skutkiem oszczędnego użytkowania wody pitnej przez mieszkańców gminy.

---

²⁸ Według dokumentacji gminnej ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę korzystało w 2008 r. 92,5% mieszkańców gminy, natomiast ten odsetek w 2014 r. można szacować co najmniej na 95%.

Jednostkowe zużycie wody w gospodarstwach domowych zmniejszyło się w tym okresie odpowiednio z 34,2 do 31,0%, co stanowi istotną tendencję (spadek o 9,4%).

4. Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

Uzbrojenie w sieć kanalizacyjną na terenie gminy Pomiechówek, mimo bardzo wyraźnego postępu, stanowi w dalszym ciągu słaby punkt gminnej infrastruktury sieciowej. Długość sieci kanalizacyjnej w 2005 r. wynosiła 14,9 km. W 2014 r. sieć kanalizacyjna osiągnęła długość 26,7 km, co stanowi wzrost o aż o 79,2%. W latach 2008-2014 relacja długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej zwiększyła się z 0,13 do 0,22, co mimo wszystko jest świadectwem, że na terenie gminy Pomiechówek zachodzi jeszcze dysproporcja pomiędzy długością sieci wodociągowej a długością sieci kanalizacyjnej. Dysproporcja między rozmiarami sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na obszarach wiejskich gminy jest w znacznym stopniu uzasadniona rozproszeniem mieszkaniowej zabudowy indywidualnej. W przypadku gminy Pomiechówek skala tych dysproporcji (ok. 5:1) pokazuje, że w dalszym ciągu istnieją potrzeby inwestycyjne likwidujące niedobory w stanie rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Na sieci kanalizacyjnej zostały zbudowane dwie przepompownie ścieków. Sieć kanalizacyjna zbudowana została z rur kamionkowych (stare odcinki) i PCV. Brak szczelności kolektorów szczególnie zbudowanego z kamionki powoduje, iż przy roztopach oraz intensywnych opadach deszczu znacznie wzrasta ilość ścieków mająca wpływ na pracę oczyszczalni.

W 2008 r. do sieci kanalizacyjnej było przyłączonych 522 budynki mieszkalne i budynki zbiorowego zamieszkania. Liczba przyłączeń wzrosła w 2014 do 1109 (wzrost o 112,5%). Większość mieszkańców jest poza zasięgiem sieci kanalizacyjnej. W 2008 tylko ok. 24% mieszkańców korzystało z kanalizacji, w 2012 r. – 32,8 %, natomiast obecnie odsetek ten można szacować na około 35%.

Oczyszczalnia ścieków „MEWA”. Poprzednio na terenie gminy funkcjonowały dwie oczyszczalnie²⁹. Obecnie oczyszczanie ścieków komunalnych w gminie opiera na oczyszczalni „MEWA” w miejscowości Brody.

---

²⁹ Poprzednio funkcjonująca Oczyszczalnia ścieków w Nowym Modlinie typu mechaniczno-biologicznego zlokalizowana na terenie Spółdzielni Mieszkaniowej „Nowy Modlin” (dawny PGR w Nowym Modlinie) o wydajności ok. 50 m³/dobę obsługująca gospodarstwo i osiedla mieszkaniowe obecnej spółdzielni została zamknięta, a ścieki za pomocą nowej przepompowni zostały przekierowane do systemu sieci kanalizacyjnej. W Goławicach funkcjonuje też mała oczyszczalnia ośrodka szkoleniowego NIK.

Oczyszczalnia ścieków „MEWA” zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego gminy została zlokalizowana jest przy drodze łączącej osiedle Księża Góra i Brody, na terenie okresowo zalewanym wodami rzeki Narwi (wokół oczyszczalni znajduje się wał przeciwpowodziowy). Powierzchnia terenu pod oczyszczalnią wynosi 2,2 ha (w tym rezerwa na rozbudowę oczyszczalni). Oczyszczalnia graniczy od strony wschodniej, południowej i zachodniej z łąkami i nieużytkami rolnymi, a od strony północnej z gęsto zabudowanym terenem domków jednorodzinnych w Brodach. W odległości 1100 m w kierunku południowo-wschodnim przepływa rzeka Narew, która jest odbiornikiem ścieków oczyszczonych. Teren, na którym zlokalizowana jest oczyszczalnia oraz pas ok. 50 m wokół oczyszczalni jest własnością gminy Pomiechówek. Pozostały teren stanowi własność prywatną. Oczyszczalnia MEWA stanowi majątek gminy Pomiechówek.

Oczyszczalnia MEWA przyjmuje ścieki bytowe z następujących miejscowości: Pomiechówek, Brody, Czarnowo, Brody-Parcele. Pierwotnie została ona wybudowana w przestarzałej technologii BIODON, w której zastosowano szczotki napowietrzające powodujące nierównomierne i niedostateczne napowietrzanie ścieków, co ograniczało intensywność procesu biologicznego oczyszczania ścieków. Oczyszczalnia po udoskonaleniu procesu technologicznego uzyskała parametry zgodne z obowiązującymi warunkami. Komunalny Zakład Budżetowy opracował operat wodno-prawny na podstawie którego Starostwo Powiatowe wydało pozwolenie wodno-prawne na eksploatację urządzeń oczyszczalni i zrzut oczyszczonych ścieków do rzeki Narwi. Pozwolenie wodno-prawne z licznymi warunkami dodatkowymi wydane 20 marca 2006 r. przez Starostę Nowodworskiego zostało udzielone do dnia 20 marca 2010 r.

W świetle potrzeb dalszej rozbudowy sieci kanalizacyjnej, podniesienia skuteczności oczyszczania ścieków oraz niedostatecznego stanu technicznego i technologicznego oczyszczalni MEWA gmina podjęła się modernizacji i rozbudowy istniejącej oczyszczalni. Inwestycja pod nazwą „Kompleksowa modernizacja i rozbudowa komunalnej oczyszczalni ścieków wraz z kanalizacją” o wartości projektu ponad 12,6 mln zł (w tym wartość dofinansowania – prawie 8,2 mln zł) jest już obecnie zrealizowana i rozliczona. W ramach tej inwestycji praktycznie większość urządzeń zostało zdemontowanych. Modernizacji został poddany budynek socjalny, pompownia ścieków surowych, pompownia ścieków oczyszczonych oraz studzienka z kratą koszową. Nowymi obiektami są: komora zasuw, punkt zlewny ścieków dowożonych, zbiornik retencyjno-uśredniający, budynek techniczny, dwa reaktory biologiczne, wiata i plac składowy osadu, biofiltr oczyszczania powietrza, sieci

technologiczne i sanitarne, drogi i place manewrowe. Dobowa przepustowość oczyszczalni została zwiększona z 288,2 m³ do 1060,0 m³ ścieków. Oczyszczalnia skutecznie oczyszcza ścieki, a badania jakości oczyszczonych ścieków nie stwarzają gminie problemów. Kompleksowa modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków MEWA pozwoliła znieść jedną z ważnych barier rozwoju sieci sanitarnej w gminie.

Podstawowymi problemami gospodarki ściekowej w gminie jest dalsza rozbudowa systemu sieci kanalizacyjnej i podłączanie posesji na terenach gęstej zabudowy. Natomiast drażliwy problem kanalizacji miejscowej i niskiej jakości urządzeń gmina rozwiązuje za pomocą ich substytucji z oczyszczalniami przydomowymi. W gminie funkcjonuje już 150 pokazowych oczyszczalni przydomowych. Program oczyszczalni przydomowych obejmuje tereny, które ze względu na rozproszenie budownictwa nie będą wyposażane w sieć kanalizacyjną.

Problem szaleatów w gminie rozwiązywany jest za pomocą szaleatów mobilnych.

Majątkiem oczyszczalni ścieków, sieci kanalizacyjnej i sieci wodociągowej administruje Komunalny Zakład Budżetowy w Pomiechówku. Taryfy opłat za wodę i ścieki kształtują się na umiarkowanym poziomie.

5. Cmentarnictwo

W gminie znajdują się 2 cmentarze parafialne w Pomiechówku o wyczerpanej pojemności i w Nowym Modlinie (głównie obsługa Nowego Dworu). Planowane jest utworzenie cmentarza parafialnego na terenie jednego z fortów twierdzy Modlin.

6. Infrastruktura informacyjna

Dostęp do internetu stanowi obszar problemowy gminy – to jedna z niewielu białych plam na obrazie gminnej infrastruktury. Pomiechówek na tle Mazowsza ma bardzo słaby dostęp do internetu z przestarzałą infrastrukturą i jedynym operatorem (Orange Polska SA). Konieczne jest zatem pilne zamknięcie ostatniego etapu budowy internetu szerokopasmowego. Rozwój infrastruktury informacyjnej należy widzieć nie tylko w kontekście obsługi mieszkańców i przedsiębiorców, lecz także jest on ważny dla promocji gospodarki niskoemisyjnej.

3.1.5. Środowisko przyrodnicze

1. Aktywa naturalne

Obszar gminy znajduje się na terenie Krainy Mazowiecko-Podlaskiej, w Dzielnicy Niziny Północnomazowieckiej, w mezoregionach Wysoczyzny Ciechanowsko-Południowej. Południowa granica tej dzielnicy przebiega przez teren gminy Pomiechówek po drodze Modlin-Serock. Część Gminy na południe od tej drogi jest położona już w Dzielnicy Niziny Podlaskiej i Wysoczyzny Siedleckiej, w mezoregionach: Doliny Dolnej Narwi i Doliny Dolnego Bugu.

Rzeźba powierzchni gminy charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem. Znajdują się tu liczne wzniesienia i obniżenia morenowe, suche doliny, małownicze wąwozy i krawędzie erozyjne oraz naturalne obrzeża doliny Wkry i Narwi. Charakterystyczne elementy rzeźby terenu wraz z florą i fauną decydują o walorach przyrodniczo-krajobrazowych i atrakcyjności turystycznej gminy Pomiechówek.

Z całkowitej długości rzeki Narwi, wynoszącej 484 km, na odcinek stanowiący południową granicę gminy Pomiechówek przypada około 16 km, czyli około 3,1% ogólnej długości rzeki. Natomiast z ogólnej długości rzeki Wkry, wynoszącej 249 km, na odcinek przechodzący przez teren gminy przypada około 17 km, tj. około 6,8% całkowitej długości rzeki. Przepływ średni wód kształtuje się (przy ujściu) w wysokości: dla Narwi - 333 m³/s, dla Wkry - 22 m³/s.

Gmina Pomiechówek leży w makroregionie ekoklimatycznym Niziny Mazowieckiej, który odznacza się niskimi opadami rocznymi i wysokimi temperaturami powietrza. Średnia roczna temperatura powietrza kształtuje się w granicach 8,0°C. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń, ze średnią temperaturą powietrza od -3,4°C do -3,7°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, ze średnią temperaturą powietrza w przedziale 18,2-19,1°C. Mikroklimat warstwy przygruntowej wpływa zasadniczo na produkcje rolną, szczególnie poprzez późnowiosenne przymrozki powodujące znaczne straty w produkcji roślinnej.

W gminie Pomiechówek przeważają gleby brunatne wyługowane i gleby pseudobielicowe. Są to gleby należące do średnio zasobnych w składniki pokarmowe, o średnim stopniu kultury rolnej.

Na terenie gminy znajdują się dwa rezerwaty przyrody: rezerwat leśny „Pomiechówek” i rezerwat krajobrazowy „Dolina Wkry”.

- **rezerwat leśny „Pomiechówek”**, przy drodze wiodącej do Goławic, utworzony 3 grudnia 1981 roku, o powierzchni 18,86 ha. Do obszaru zalicza się część Lasów Pomiechowskich

należących do Nadleśnictwa Jabłonna. Teren został objęty ochroną ze względu na zbliżony do naturalnego fragment lasu z dębem szypułkowym (o trzydziestometrowej wysokości), dużą domieszką różnych gatunków drzew i krzewów, drzewami pomnikowymi oraz bogatą fauną. Na terenie rezerwatu występują nawet 200-letnie sosny i dęby. Rezerwat ten wraz z otaczającymi go Lasami Pomiechowskimi jest atrakcyjnym miejscem dla wycieczek rowerowych i pieszych. Zwarty drzewostan sprawia, iż las jest zacieniony, co daje specyficzny mikroklimat;

- **rezerwat krajobrazowy „Dolina Wkry”**, położony wzdłuż rzeki Wkra, zajmujący powierzchnię 23,78 ha. W skład chronionego obszaru wchodzi lasy Leśnictwa Pomiechówek i Leśnictwa Szczypiorno (17,35 ha), odcinek rzeki między Szczypiornem a Kosewem o długości 1,1 km (6,43 ha) oraz fragment gruntów Goławice Drugie i Szczypiorno. Celem utworzenia rezerwatu była ochrona „krajobrazu przełomowego odcinka Wkry i pozostałości lasów łęgowych.” Wąska w tym miejscu dolina rzeki oddziela Wysoczyzny Płońską i Ciechanowską. Strome zbocza doliny porasta las. Walorem są wąwozy erozyjne rozcinające stoki. Występujące na terenie rezerwatu potencjalne typy siedliskowe lasu to łęg i grąd. Jednak są one zmienione przez powszechnie sadzoną sosnę. Najbardziej zbliżone do naturalnych są zbiorowiska usytuowane blisko wody. Brzegi Wkry porośnięte są szuwarami.

Ciekawym obiektem przyrodniczym jest także **jezioro Błędowskie, zwane „Pomocnia”**, o powierzchni około 9 ha, położone we wsi Błędowo. Nietypowe położenie (na obszarze uznawanym za bezjeziorny) oraz wyjątkowe walory estetyczne jakie tworzą zalesione obrzeża jeziora sprawiają, że jezioro budzi duże zainteresowanie naukowców. Zbiornik charakteryzuje się bogatym fito i zooplanktonem.

Tablica 3a. Wybrane dane o stanie i ochronie środowiska w gminie Pomiechówek według BDL GUS w latach 2008-2014

Wyszczególnienie	j. m.	2008	2012	2014
Parki narodowe	ha	0	0	0
Rezerваты przyrody	ha	42,6	42,6	42,6
Parki krajobrazowe	ha	0	0	0
Obszary chronionego krajobrazu	ha	8942	8942	8942
Pomniki przyrody	szt.	14	14	14
Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków	szt.	2	2	2
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków miejskie i wiejskie	osoba	2400	2425	2760
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności				

ogółem	dam ³	324	323	334
przemysł	dam ³	6	8	8
rolnictwo i leśnictwo	dam ³	0	0	0
eksploatacja sieci wodociągowej	dam ³	318	315	326
gospodarstwa domowe	dam ³	304	284	279

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

O bogactwie różnorodności biologicznej terenu gminy Pomiechówek (i okolic) świadczy także utworzenie obszarów Natura 2000. Na terenie gminy są to następujące obszary:

- **Dolina Wkry** (kod obszaru PLH140005). Powierzchnia 24 ha. Administracyjnie ostoja leży na terenie gminy Pomiechówek.

Obszar leży w kompleksie leśnym Pomiechówek, po obu stronach przełomu rzeki Wkry. Obejmuje pradolinę Wkry wraz z przyległymi łągami oraz z wysoczyzną i jej stromym stokiem z grądami zboczowymi. Geobotanicznie obszar należy do okręgu Warszawskiego w Pasie Wielkich Dolin. Dominują na tym obszarze 65-85-letnie drzewostany olszowo-jesionowe z domieszką wiązu szypułkowego i świerka. Najcenniejszym krajobrazowo jest ok. 70-letni drzewostan z panującym jesionem.

Drugim zbiorowiskiem są potencjalne lasy grądowe w odmianach typowej, zboczowej i niskiej. Skład drzewostanowy grądów jest zdominowany przez sztuczne odnowienia sosnowe z domieszką dębu. Na stokach spotyka się grąd zboczowy. Występujący w ostoi odcinek rzeki Wkry jest porośnięty szuwarami, zaś wysepki i częściowo plaże – zbiorowiskami wiklinowymi.

- **Forty Modlińskie** (kod obszaru PLH140020). Powierzchnia 157,25 ha. Administracyjnie ostoja leży na terenie gmin: Zakroczym, Pomiechówek, Nowy Dwór Mazowiecki, Czosnów i Jabłonna.

Jest to jedno z największych zimowisk mopka w Polsce północnej i wschodniej. Na terenie obszaru stwierdzono 3 gatunki nietoperzy z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. W jednym z obiektów latem 2006 r. znaleziono kolonię rozrodczą nocka dużego.

Obszar obejmuje następujące obiekty:

- Fort IV - Janówek (zimowisko nietoperzy)
- Fort V - Dębina (zimowisko nietoperzy)
- Fort XIIb - Strubiny (zimowisko nietoperzy)
- Fort XIII - Błogosławie (zimowisko nietoperzy)
- Fort XIVa - Goławice (zimowisko nietoperzy)

kazamaty sąsiadujące od północy z Twierdzą Modlin (kolonia rozrodcza)

Forty Modlińskie wchodzi w skład pierścienia fortecznego wokół Twierdzy Modlin – jednej z największych w Europie budowli tego typu.

- **Świetliste dąbrowy i grądy w Jabłonnej** (kod obszaru PLH140045). Powierzchnia 1816,03 ha. Administracyjnie ostoja leży na terenie gmin: Serock, Nasielsk, Pomiechówek.

Ostoja obejmuje fragmenty rozczłonkowanego kompleksu leśnego położonego – wg podziału fizycznogeograficznego Polski – na Wyżynie Ciechanowskiej, a wg podziału geobotanicznego – w podokręgu Serockim okręgu Wysoczyzny Ciechanowskiej Podkrajiny Wkry. Cały ten teren charakteryzuje się występowaniem stosunkowo dużych powierzchni siedlisk świetlistej dąbrowy w postaci mazowieckiej. Zbiorowiska leśne występują na podłożu morenowym; szczególnie wyróżniają się ostańce wzgórz morenowych i kemowych z recesji stadiału Wkry zlodowacenia warciańskiego. Dominują gleby brunatne i rdzawe. Ostoja obejmuje dobrze oraz średnio wykształcone zbiorowiska grądów i świetlistych dąbrów (rysunek 10a).

Rysunek 10a. Obszary Natura 2000 na tle gminy Pomiechówek i najbliższego otoczenia

<http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?obszar=PLH140005>

Przeważająca część terenu gminy to obszar chronionego krajobrazu (około 80%). W gminie Pomiechówek poza obszarem chronionego krajobrazu znajdują się tylko grunty w sołectwach Wymysły, Cegielnia-Kosewo, Kosewo, Modlin Nowy, Wójtostwo, Zapiecki i zachodnia część Woli Błędowskiej).

O wysokiej wartości środowiska przyrodniczego w strefie chronionego krajobrazu decydują dwie łączące się struktury przyrodnicze, a mianowicie dolina dolnej Narwi i dolina dolnej Wkry oraz rola, jaką obie spełniają w sieci ekologicznej ECONET:

- a) dolina Narwi łączy 6 węzłowych obszarów o znaczeniu międzynarodowym. Należą do nich: Obszar Puszczy Kampinoskiej, Obszar Doliny Środkowej Wisły, Obszar Doliny Dolnego Bugu, Obszar Doliny Górnej Narwi, Obszar Biebrzański, Obszar Puszczy Kurpiowskiej;
- b) dolina dolnej Narwi (od Zalewu Zegrzyńskiego do ujścia), stanowi północno-wschodnią odnogę obszaru węzłowego "Puszcza Kampinoska" o randze międzynarodowej; na szczególną uwagę zasługuje fakt, że na terenie gminy znajdują się tzw. ostoje przyrodnicze (CORINE) o znaczeniu europejskim i obszar tzw. biocentrum także o znaczeniu europejskim;
- c) dolina dolnej Narwi stanowi połączenie krzyżujących się ciągów ekologicznych o randze europejskiej:
  - o przebiegu równoleżnikowym łączący dolinę Bugu od wschodu z doliną środkowej Wisły od zachodu,
  - o przebiegu południkowym łączący dolinę Wisły od południa z doliną Narwi od północnego-wschodu oraz z doliną Wkry od północnego-zachodu³⁰.

Jedną trzecią powierzchni gminy – blisko 3.000 ha – zajmują lasy. Większość z nich to lasy państwowe Nadleśnictwa Jabłonna. Lasy w obrębie Pomiechówka miały niegdyś charakter puszczański. Obecnie istniejące są już w przeważającej mierze drzewostanem odtworzonym przez ludzi. Zaledwie 4% powierzchni lasów pomiechowskich stanowią drzewostany zbliżone do naturalnych i liczące 100 i więcej lat. Unikatowe skrawki dawnej puszczy znaleźć można głównie w leśnictwie Pomiechówek.

O swoistym uroku Pomiechówka stanowią także rozległe obszary łąk w starorzeczach Wkry i Narwi. Te piękne, unikalne w skali kraju środowiska trawiaste i turzycowe, zespoły szuwarowe, chroniące brzegi rzek i małych, rozsianych wśród łąk, oczek wodnych, stanowią schronienie dla wielu gatunków ptaków.

Na podmokłych terenach Doliny Pomiechowskiej, w pobliżu ujścia Wkry do Narwi, zachowały się urokliwe fragmenty starorzeczy. Macherzeniec – starorzecze Wkry – systematycznie zarasta, a jego powierzchnia ulega zmniejszeniu.

---

³⁰ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek*; czerwiec 1999, ze zmianą z 2005 r.; Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXVIII/207/05 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 13.07.2005 r.;

Tzw. stara Narew tworzy meandry wśród otaczających łąk i pastwisk. Jest to miejsce atrakcyjne dla amatorów wędkowania. Okresowe podtapianie terenów łąk nadrzecznych warunkuje istniejącą równowagę ekologiczną. Łąki znajdujące się w pobliżu ujścia Wkry do Narwi są szczególnie istotne dla turystyki ornitologicznej. Rozległe, płaskie tereny łąk stanowią bardzo dobre warunki do obserwacji ptaków. Percepcja łąk stymulowana jest unikatowym w skali kraju występowaniem roślinności trawiastej, turzycowej, szuwarów oraz znajdującymi się w pobliżu ujścia fragmentami starorzeczy – tzw. „Starą Narwią”. Występuje tu aż 127 gatunków ptaków, z czego wiele z nich jest zagrożonych wyginięciem m.in. derkacz, zimorodek czy bocian czarny. Niemal wszystkie te gatunki zaliczamy do lęgowych, a z ptaków drapieżnych – bardzo nielicznie gniazdujący w Polsce błotnik stawowy i łąkowy. Również nocny ptak drapieżny – sowa uszata – upodobał sobie łąki i pola w okolicach Pomiechówka, zaś lasy stanowią schronienie puszczyka. Obserwować możemy również osobniki zagrożonych gatunków także w skali całej Europy, np. jarzębatka, gąsiorek. Liczba gatunków występujących na łąkach w danym okresie jest uwarunkowana stanem poziomu wód na Narwi i Wkrze. W czasie spiętrzenia wód łąki zostają całkowicie zalane.

Różnorodne zbiorowiska roślinne stanowią doskonałe środowisko życia dla rozmaitych gatunków zwierząt, m. in. dla 29 gatunków ssaków, w tym 12 chronionych. Zabytkowe forty stanowią wymarzone "jaskinie", w których bytuje aż 8 gatunków nietoperzy. W lesie spotkać można nie tylko sarny, ale także dziki, a nawet łosie, zaś spośród zwierząt mięsożernych – borsuka, kunę leśną czy lisa. Nad brzegami rzeki w starorzeczach Narwi znajdują się siedliska piżmaka i karczownika.

W miejscowości Śniadówko wytworzyły się w wyniku działalności erozyjnej potoku urozmaicone krajobrazowo parowy. Kilka parowów, które stanowią pozostałość po fortyfikacjach Twierdzy Modlin, znajduje się w miejscowości Brody-Parcelle.

Na terenie gminy ochroną w formie pomników przyrody objęto 12 drzew, głąz narzutowy i zielen otaczającą kościół w Jurgowie. Należą do nich m. in.:

- trzy topole białe w miejscowościach Pomiechowo, Pomiechówek i Kikoły,
- sześć dębów szypułkowych w Kikołach,
- jeden jesion wyniosły w Szczypiornie,
- jedna sosna zwyczajna w Pomiechówku,
- jeden głąz narzutowy (gnejs biotytowy) w Goławicach Drugich.

Na liście chronionych obiektów przyrodniczych województwa mazowieckiego wpisane jest również otoczenie kościoła Św. Anny w Pomiechowie.

2. Stan środowiska

Pozytywnym czynnikiem mającym wpływ na jakość środowiska gminy jest niski stopień uprzemysłowienia oraz istnienie na jej terenie obszaru chronionego krajobrazu i rezerwatów a także wysoki stopień zalesienia. Działalność człowieka wpływa jednak negatywnie na stan środowiska przyrodniczego. W szczególności silna presja ekologiczna wiąże się z gospodarką ściekową i gospodarką odpadami komunalnymi oraz ogrzewnictwem i ruchem kołowym.

Przeprowadzone w ostatnim okresie uporządkowanie gospodarki odpadami komunalnymi i organizacja zbiórki selektywnej oraz modernizacja i rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków mają kluczowe znaczenie dla podtrzymania wysokiej jakości środowiska w gminie Pomiechówek.

Ochrona środowiska naturalnego na terenie gminy Pomiechówek wymaga także ograniczenia nieprawidłowości występujące w tej dziedzinie. Zagrożeniem dla środowiska w tym zakresie są generalnie różne nieetyczne zachowania mieszkańców i wypoczywających o charakterze trwałym lub akcydentalnym a polegające na:

- wpuszczaniu ścieków nie w pełni oczyszczonych, bądź gromadzenie wód ściekowych w dołach chłonnych w pobliżu Wkry,
- wylewaniu ścieków z beczkowozów zamiast wywożeniu ich do zlewni ścieków przy oczyszczalni w Orzechowie,
- myciu samochodów nad rzeką,
- braku zabezpieczeń brzegów Wkry i Narwi w miejscach erozji czynnej
- wyrzucaniu odpadów do lasów, wąwozów, rzeki, lub w pobliżu cmentarzy, pomników przyrody, a nawet na teren rezerwatu „Dolina Wkry”
- wycinaniu większej ilości drzew w wąwozach w sąsiedztwie bagienek itp.,
- lokalizowaniu zabudowy w pobliżu rzeki Wkry.

2.1. Zasoby wodne

Obszar gminy Pomiechówek w 70% położony jest w zlewni rzeki Wkry, zaś w 30% w zlewni Narwi. W granicach gminy znajdują się również inne zbiorniki wodne, a w szczególności:

- Jezioro Pomocnia,
- 2 stawy w Kosewie,
- dwa oczka wodne na terasie zalewowej doliny Wkry,

- śródleśne oczko wodne, po wschodniej stronie Wkry,
- jezioro w końcowym stadium zanikania we wsi Goławice Pierwsze (Trojany),
- małe jezioro i oczko w Wólce Kikolskiej.

Stan czystości wód płynących należy ocenić jako zróżnicowany. W szczególności problemy dotyczą wody w Narwi. Notowane są przekroczenia BZT₅ i zawiesiny ogólnej, zawartości fosforu ogólnego, stężenia fosforanów i sześciokrotne przekroczenie NDZ bakterii grupy Coli typu kałowego. Źródłem zanieczyszczenia wód płynących są nieszczelne zbiorniki z nieczystościami płynnymi często otoczone sączkami wsiąkowymi oraz oczyszczalnie ścieków o niepełnej sprawności.

Ostatnie badania biologicznej jakości wody we Wkrze wskazują na istotną poprawę. Nie notuje się przekroczeń wskaźników liczby bakterii kałowych i bakterii okrężnicy (Coli). Jest to bardzo korzystna zmiana, ponieważ Wkra jest intensywnie wykorzystywanym kąpieliskiem przez mieszkańców gminy i przyjezdnych. Kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych oraz likwidacja nieszczelnych szamb, m. in. przez dalszą ich substytucję oczyszczalniami przydomowymi, przynosi pozytywne skutki. Największe zagrożenia zanieczyszczeń Wkry występują w miejscowościach położonych wzdłuż brzegu rzeki (Błędowo, Śniadówek, Goławice Pierwsze, Goławice Drugie, Szczypiorno i Kosewko). Są to miejscowości o dużej atrakcyjności nadbrzeży dla rekreacji i wypoczynku. Rozbudowa kanalizacji w tych miejscowościach, substytucja szamb oraz działania zmierzające do podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców i przyjezdnych warunkują poprawę w tej dziedzinie. Na stan jakości wody Wkry wpływ też mają gminy leżące w zlewni tej rzeki.

Istotnym problemem jest postępujący proces erozji brzegów Wkry i Narwi, powodujący zawłaszczanie przez wody płynące gruntów nadbrzeżnych oraz stwarzający zagrożenie powodziowe.

Z wód stojących jedynie nad Jeziorem Pomocnia (Jezioro Błędowskie) istnieją możliwości organizacyjne do spędzania wolnego czasu nad wodą. Jezioro ma powierzchnię około 9 ha i jest położone we wsi Błędowo. Zbiornik charakteryzuje się bogatym fito- i zooplanktonem. Pozostałe wody stojące są albo w fazie zanikania, albo wykorzystywane są jako wodopój dla zwierząt gospodarskich oraz stanowiska wędkarskie. Znaczenie gospodarcze i ekologiczne, zarówno Jeziora Pomocnia, jak i innych małych zbiorników wodnych ma charakter lokalny. Mała retencja korzystnie oddziałuje na mikroklimat, szczególnie w okresach suszy, a ponadto obecność ich w środowisku przyrodniczym wzbogaca walory krajobrazowe i ma duże znaczenie biocenotyczne, jako środowisko życia

dla wielu gatunków flory i fauny oraz czynnik zachowania i ochrony różnorodności genetycznej żywych zasobów przyrody w naturalnych warunkach ich występowania.

Z wód stojących gminy najaktywniej wykorzystane i zadbane jest Jezioro Pomocnia, będące własnością Skarbu Państwa, znajduje się we władaniu Polskiego Związku Wędkarskiego. Od 1968 roku jeziorem opiekuje się warszawskie Koło nr 5 Warszawa Praga-Północ, które działa przy Okręgu Mazowieckim PZW. Przy jeziorze znajduje się stacja wędkarska z miejscami noclegowymi w domkach 2-, 3- i 4-osobowych. Wędkarze mają do dyspozycji również parking oraz trzy duże pomosty. Wędkowanie dozwolone jest przez całą dobę za składką Okręgu Mazowieckiego PZW lub dopłatą na wody krajowe.

2.2. Powietrze

Brak jest szczegółowych danych dotyczących stężenia zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Pomiechówek. Mimo niedalekiego sąsiedztwa Puszczy Kampinoskiej i wysokiego stopnia zalesienia obszaru gminy negatywny wpływ na czystość powietrza ma stosunkowa bliskość Warszawy, Płocka i Ciechanowa, w których występują emisje przemysłowe i energetyczne. Nie bez znaczenia dla jakości powietrza jest działalność zakładów chemicznych „Reckitt Benckiser” w Nowym Dworze Mazowieckim.

W programie Monitoringu Środowiska Województwa Mazowieckiego w latach 2004 – 2005 wydanym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, wskazano, że w całym województwie mazowieckim roczna ocena jakości powietrza wykazała przekroczenie poziomów dopuszczalnych stężeń dla pyłu PM10 w 6 strefach, w tym nowodworskiej. Powiat nowodworski został w roku 2006 zakwalifikowany do klasy C, tj. o poziomie stężeń przekraczających wartości dopuszczalne. W latach 2008-2014 emisja gazów ogółem w powiecie nowodworskim wyraźnie się zwiększyła, co kontrastuje ze znacznym spadkiem emisji w powiatach wołomińskim i garwolińskim należących do podregionu warszawskiego wschodniego. Gorsze osiągnięcia niż powiat nowodworski wykazuje w tym okresie tylko powiat miński (tablica 4a).

Tablica 4a. Emisja gazów ogółem w podregionie warszawskim wschodnim według powiatów w 2008 i 2014 r. według BDL GUS (kod 11429000000)

Jednostka terytorialna	2008	2014
	t/r	t/r
Podregion 29 - warszawski wschodni	264174	275838
Powiat garwoliński	29396	25455
Powiat legionowski	64549	66596
Powiat miński	45079	76676
Powiat nowodworski	40998	51473

Powiat otwocki	15143	15265
Powiat wołomiński	69009	40373

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Gospodarka niskoemisyjna. Problemem obszarów wiejskich z punktu widzenia jakości powietrza atmosferycznego, emisji CO₂ i efektywności energetycznej ze strony budownictwa mieszkaniowego jest jego struktura według rodzaju budynków. Przewaga budynków jednorodzinnych nad wielorodzinnymi jest tu oczywista i naturalna. Do tego dochodzą jeszcze kwestie jakościowe wieku budynków, użytych materiałów budowlanych oraz sposobu ogrzewania, zazwyczaj węglowego. Budownictwo wiejskie ma ogromny potencjał oszczędzania energii, ograniczenia rozmiarów niskiej emisji, ograniczenia emisji CO₂, a w rezultacie istotnej poprawy komfortu cieplnego oraz poprawy zdrowia i jakości życia mieszkańców. Programy termomodernizacji budynków jednorodzinnych, zmiana stosowanego paliwa, wykorzystanie energii słonecznej (panele) stwarzają także potencjał rozwoju przedsiębiorczości lokalnej, nowych miejsc pracy i zapotrzebowania na urządzenia i materiały. Realizacja tego rodzaju planów w dużej mierze zależy od świadomości mieszkańców i ich zasobności, co implikuje potrzeby wsparcia informacyjnego, doradczego i finansowego gospodarstw podejmujących przedsięwzięcia modernizacyjne. Dobrym prognozą dla gminy Pomiechówek jest relatywnie wysoka zasobność jej mieszkańców i brak wyraźnych znamion ubóstwa i wykluczenia społecznego, co w rezultacie ograniczać może awersję przede wszystkim do restrukturyzacji technicznej budynków i sposobu ogrzewania. Wydaje się, że docelowo należy widzieć potencjał związany z rozwojem prosumeryzmu w zakresie mikrogeneracji energii elektrycznej w źródłach słonecznych.

Odrębną kwestią jest wielokierunkowa modernizacja budynków użyteczności publicznej pod względem efektywności energetycznej i zwiększenia zakresu OZE w zaopatrzeniu energetycznym.. Stanowi ona ważne zadanie każdej administracji publicznej nie tylko w kontekście realizacji celów polityki klimatycznej i gospodarki niskoemisyjnej, lecz także jako działanie edukacyjne i demonstracyjne.

Obecnie gmina Pomiechówek przystąpiła do opracowania planu gospodarki niskoemisyjnej. Plan gospodarki niskoemisyjnej (PGN) - to strategiczny dokument, który wyznaczyć ma kierunki działań gminy na lata 2014-2020 w zakresie przedsięwzięć inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, zmierzających do osiągnięcia celów pakietu klimatyczno-energetycznego do roku 2020. PGN określa strategię inwestycji i innych działań służących redukcji gazów cieplarnianych, podniesieniu efektywności energetycznej i zwiększeniu udziału energii ze źródeł odnawialnych.

Dokument ten wyznaczy konkretne zadania w zakresie:

- redukcji emisji gazów cieplarnianych,
- zwiększenia efektywności energetycznej,
- wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- poprawy jakości powietrza.

w ścisłym powiązaniu z realizacją zapisów Programów Ochrony Powietrza oraz Planów Działań Krótkoterminowych.

Na potrzeby planu zostanie stworzona baza źródeł emisji CO₂, gazów i pyłów na terenie gminy. Obejmować będzie ona inwentaryzację emisji z budynków użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych, emisję pochodzącą z transportu oraz przemysłu i usług. Na podstawie analizy zebranych danych zostaną zidentyfikowane obszary problemowe w gminie oraz zostaną zaproponowane działania krótko-, średnio- i długookresowe (na cały okres objęty planem), które mają się przyczynić do poprawy jakości powietrza.

Ogólnym celem wdrożenia planu jest poprawa stanu środowiska i jakości życia mieszkańców poprzez kontynuację zapoczątkowanych wcześniej działań w zakresie m.in. ograniczenia emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych, w tym pyłów zawieszonych (PM_{2,5}, PM₁₀), dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz emisji dwutlenku węgla, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów, na których odnotowano przekroczenia jakości poziomów dopuszczalnych stężeń w powietrzu.

Kluczowe znaczenie poprawnie opracowanego i przyjętego Planu Gospodarki Niskoemisyjnej polega na tym, że pozwoli on na ubieganie się i pozyskanie przez gminę i inne podmioty działające na jej terenie funduszy ze środków krajowych i Unii Europejskiej na takie działania jak:

- termomodernizacja budynków,
- instalacja urządzeń wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej wykorzystujących odnawialne źródła energii (OZE),
- modernizacja transportu publicznego (zmniejszająca emisję).

Wstępnym działaniem mającym na celu szczegółowe rozpoznanie i zdiagnozowanie potrzeb gminy w zakresie przyszłych działań na rzecz poprawy jakości powietrza było zebranie informacji od mieszkańców za pośrednictwem ankiety. *De facto* PGN musi się odnieść do oceny obecnej gospodarki energetycznej w gminie. Plan musi uzyskać nie tylko zgodę rady gminy, ale też także akceptację społeczną.

Nota bene realizacja planów gospodarki niskoemisyjnej gmin może stać się ważną polską specjalizacją w realizacji strategii Europa 2020 w zakresie energetyki i ochrony środowiska. W dużej mierze postępy w zakresie gospodarki niskoemisyjnej gmin wiejskich zależą od przyszłej dostępności gazu ziemnego jako paliwa do ogrzewania oraz dostępności i cenowej przystępności paliwa bezdymnego.

Należy mieć świadomość, że gospodarka niskoemisyjna w perspektywie do 2020 r. jest tylko pierwszym etapem. Dziś już bowiem wiadomo, że zarówno w odniesieniu do redukcji emisji CO₂, jak i obniżenia emisji pyłów i gazów (regulowanych przepisami pochodnymi dyrektyw o emisjach przemysłowych – IED) rosną oczekiwania UE w perspektywie 2030 r.

2.3. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami komunalnymi w gminie jest uporządkowana zgodnie z przepisami znowelizowanej w 2013 r. ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie. Wszyscy wytwórcy odpadów są objęci tym systemem (właściciele nieruchomości mieszkalnych, rekreacyjno-wypoczynkowych i przedsiębiorcy). Przepływ odpadów jest kontrolowany (kody na workach).

Podmiotem odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Pomiechówek jest lokalna firma EKOZYSK 1 (Nowy Modlin 44, 05-180 Pomiechówek). Odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Pomiechówek, zmieszane odpady komunalne, odpady zielone, zmieszane odpady opakowaniowe oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania są przyjmowane przez Zakład Mechaniczno-Biologicznego Przetwarzania Odpadów w Poświętnem (Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych - RIPOK), zarządzany przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Płońsku. Nie ma zagrożeń odbioru odpadów zmieszanych przez RIPOK.

Gmina osiąga następujące poziomy zagospodarowania odpadów:

- ograniczenie odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w 2014 - 44,9%
- recykling (przygotowanie do ponownego użycia frakcji papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w 2013 r. - 49,7%
- recykling (przygotowanie do ponownego użycia i odzysku odpadów budowlanych i rozbiórkowych (z wyłączeniem odpadów niebezpiecznych) w 2014 r. – 100,0%

Na wysoki poziom odzysku wpłynęło wcześniejsze doświadczenie gminy w zakresie selektywnej zbiórki odpadów podjętej już w 2005 r.

Na terenie gminy firma EKOZYSK 1 utworzyła tymczasowy punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (Nowy Modlin 45). W trakcie realizacji znajduje się PSZOK przy ul. Koralowej 13. Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych na terenie gminy Pomiechówek odbierany jest od właścicieli zabudowanych nieruchomości w ramach akcji obwoźnych organizowanych co najmniej raz w roku. W istniejącym PSZOK możliwe jest także oddawanie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. EKOZYSK 1 jest zarejestrowany jako zbierający sprzęt elektryczny i elektroniczny. Zgodnie z przyjętą w maju 2015 r. uchwałą w gminie obowiązują następujące stawki miesięczne:

- dla stałych mieszkańców: 8,50 zł od osoby dla nieruchomości, w której odpady są segregowane i 15 zł od osoby dla nieruchomości, w której odpady nie są segregowane.
- dla przedsiębiorców: miesięczna opłata stanowi iloczyn ilości zadeklarowanych pojemników i stawki za dany pojemnik.
- dla nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe lub inne nieruchomości wykorzystywane jedynie przez część roku na cele rekreacyjno-wypoczynkowe obowiązują opłaty ryczałtowe:
  - 121,60 zł za rok, jeżeli odpady są zbierane i odbierane w sposób selektywny
  - 164,16 zł za rok, jeżeli odpady nie są zbierane i odbierane w sposób selektywny.

Opłaty za odpady gromadzone w pojemnikach segregowane i niesegregowane przedstawia tablica 5a.

Tablica 5a. Opłaty za odpady segregowane i niesegregowane w pojemnikach w gminie Pomiechówek

Dla nieruchomości, w których odpady nie są segregowane		Dla nieruchomości, w których odpady są segregowane	
Rodzaj pojemnika	Opłata w zł	Rodzaj pojemnika	Opłata w zł
120 l	27	120 l	20
240 l	38	240 l	30
1100 l	90	1100 l	70
7 m ³	300	7 m ³	250

Źródło: Urząd gminy Pomiechówek

Gmina Pomiechówek podjęła się aktualizacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Pracownicy firmy ADLER CONSULTING prowadzili bezpośrednie wywiady ankietowe każdej posesji na terenie gminy. Ocenia się, że w ostatnich 3 latach zebrano ok. 300 t azbestu. Potrzeby w tym zakresie szacuje się na ok. 5.000 t, co niewątpliwie wymaga

pozyskania znacznych środków na likwidację odpadów azbestowych. Gmina zamierza tę kwestię włączyć do programu gospodarki niskoemisyjnej.

Praktycznie kwestia bezdomnych zwierząt jest w gminie rozwiązana i nie stanowi istotnego problemu. Odławiane psy oddawane są w połowie do schroniska w Radorysach, a w pozostałej części do adopcji. W gminie istnieje też prywatne przytulisko dla psów.

2.5. Społeczne aspekty ochrony środowiska

Społeczne uwarunkowania są ważne nie tylko w zakresie postrzegania ochrony środowiska, wartościowania kapitału naturalnego i usług ekologicznych, potrzeby zachowania bioróżnorodności oraz rozumienia znaczenia rozwoju zrównoważonego dla zintegrowanego funkcjonowania ładu ekologicznego, społecznego i gospodarczego. Niosą one również praktyczne skutki dla zachowań, umiejętności, przyzwolenia i społecznej akceptacji trudnych i kosztownych działań w tym zakresie. W społecznej ocenie mieszkańców gminy uwidoczniają się problemy niewystarczającej edukacji ekologicznej i niewłaściwych zachowań stałych i czasowych mieszkańców gminy oraz turystów. W szczególności chodzi o zaśmiecenie terenu gminy oraz o zaśmiecenie lasów, brzegów rzek i łąk, a także nieetycznych zachowań związanych z kanalizacją miejscową (szamba) i nielegalnym spalaniem odpadów w paleniskach indywidualnych.

3.1.6. Gospodarka lokalna

Jednym z najistotniejszych elementów diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy przygotowywanej na potrzeby strategii rozwoju jest ocena poziomu rozwoju gospodarczego przedmiotowej jednostki. To gospodarka, rozumiana jako całokształt procesów produkcji i wymiany dóbr i usług dokonujących się na określonym terytorium (a także w jego bezpośrednim otoczeniu), stanowi materialną podstawę wszelkich działań związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym. Niestety, informacje o ww. procesach obserwowanych w skali lokalnej są najslabszym ogniwnem całego systemu statystyki publicznej w Polsce. W tym zakresie dysponujemy bowiem głównie danymi ilościowymi, i to na bardzo ogólnym poziomie, a brak jest uszczegółowień o charakterze jakościowym. Wynika to w znacznej mierze z przyjętych rozwiązań dotyczących tajemnicy statystycznej, zwłaszcza odnoszących się do działalności gospodarczej w sferze produkcji i usług. Tak więc znaczenie problematyki rozwoju gospodarczego w skali lokalnej, jest niejako odwrotnie proporcjonalne do możliwości usystematyzowanego rozpoznania sytuacji w tej sferze.

Aby, choć w podstawowym zakresie dokonać rozpoznania rozwoju gospodarczego określonej jednostki na poziomie lokalnym, konieczne jest korzystanie z pośrednich źródeł informacji, w tym także z unikatowych, ale już nieco zdezaktualizowanych badań jednostkowych, jak np.: Narodowy Spis Powszechny, Powszechny Spis Rolny, badań aktywności ekonomicznej ludności, badań dot. dojazdów do pracy itp. Tym samym analiza sytuacji społeczno-gospodarczej na poziomie gmin wyraźnie różni się od podobnych badań dotyczących demografii, czy też zagospodarowania przestrzennego (w tym infrastruktury).

Poziom aktywności gospodarczej w gminie Pomiechówek, na podstawie rejestru podmiotów gospodarczych REGON

W gminie Pomiechówek w latach 2007-2014 liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON, zwiększyła się z 773 do 840, tj. o 8,7% i ta dynamika wzrostu była tu wyższa, niż w powiecie nowodworskim (7,4%), ale niższa niż w Polsce ogółem (11,8%) oraz znacznie niższa niż w województwie mazowieckim (18,3%).

Tablica 6a. Podmioty gospodarki narodowej (bez indywidualnych gospodarstw rolnych) wpisane do rejestru REGON wg liczby pracujących - gmina Pomiechówek na tle Polski ogółem, woj. mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego w latach 2007-2014.

Rok	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski	Pomiechówek	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski	Pomiechówek
ogółem								
2007	3685608	627277	6909	773	100,0	100,0	100,0	100,0
2008	3757093	649354	7200	812	100,0	100,0	100,0	100,0
2009	3742673	646696	6456	692	100,0	100,0	100,0	100,0
2010	3909802	681012	6946	756	100,0	100,0	100,0	100,0
2011	3869897	675099	6908	780	100,0	100,0	100,0	100,0
2012	3975334	699212	7173	817	100,0	100,0	100,0	100,0
2013	4070259	724997	7341	824	100,0	100,0	100,0	100,0
2014	4119671	742172	7423	840	100,0	100,0	100,0	100,0
2007-2014	11,8	18,3	7,4	8,7	x	x	x	x
0 - 9								
2007	3502303	597969	6577	736	95,0	95,3	95,2	95,2
2008	3568137	618833	6865	776	95,0	95,3	95,3	95,6
2009	3548354	614910	6114	654	94,8	95,1	94,7	94,5
2010	3713677	648594	6593	716	95,0	95,2	94,9	94,7
2011	3674970	642595	6538	736	95,0	95,2	94,6	94,4
2012	3794489	668481	6833	784	95,5	95,6	95,3	96,0
2013	3890686	694161	7012	793	95,6	95,7	95,5	96,2
2014	3938654	710823	7087	811	95,6	95,8	95,5	96,5
2007-2014	12,5	18,9	7,8	10,2	0,6	0,4	0,3	1,3
10 - 49								
2007	150128	23521	259	33	4,1	3,7	3,7	4,3
2008	154833	24529	261	32	4,1	3,8	3,6	3,9
2009	159705	25589	274	35	4,3	4,0	4,2	5,1
2010	161550	26180	284	37	4,1	3,8	4,1	4,9
2011	160851	26342	302	42	4,2	3,9	4,4	5,4
2012	146489	24618	276	31	3,7	3,5	3,8	3,8
2013	145425	24715	265	29	3,6	3,4	3,6	3,5
2014	146926	25203	273	27	3,6	3,4	3,7	3,2
2007-2014	-2,1	7,2	5,4	-18,2	-0,5	-0,4	-0,1	-1,1
50 - 249								
2007	28462	4700	63	3	0,8	0,7	0,9	0,4
2008	29323	4879	63	3	0,8	0,8	0,9	0,4
2009	29730	5051	56	2	0,8	0,8	0,9	0,3
2010	29731	5092	56	2	0,8	0,7	0,8	0,3
2011	29340	5046	55	1	0,8	0,7	0,8	0,1

2012	29787	5021	53	1	0,7	0,7	0,7	0,1
2013	29637	5039	53	1	0,7	0,7	0,7	0,1
2014	29610	5069	52	1	0,7	0,7	0,7	0,1
2007-2014	4,0	7,9	-17,5	-66,7	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3
250 - 999								
2007	3911	828	9	1	0,1	0,1	0,1	0,1
2008	3996	852	10	1	0,1	0,1	0,1	0,1
2009	4057	880	11	1	0,1	0,1	0,2	0,1
2010	4033	886	12	1	0,1	0,1	0,2	0,1
2011	3922	855	12	1	0,1	0,1	0,2	0,1
2012	3779	837	10	1	0,1	0,1	0,1	0,1
2013	3736	827	10	1	0,1	0,1	0,1	0,1
2014	3706	820	10	1	0,1	0,1	0,1	0,1
2007-2014	-5,2	-1,0	11,1	0,0	-0,0	-0,0	0,0	-0,0
1000 i więcej								
2007	804	259	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
2008	804	261	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
2009	827	266	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
2010	811	260	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
2011	814	261	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
2012	790	255	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
2013	775	255	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
2014	775	257	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
2007-2014	-3,6	-0,8	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,0	0,0

Od 2014 r. dopuszczono niepodawanie w formularzu sprawozdawczym m.in. informacji o liczbie pracujących w danym podmiocie gospodarczym, co definitywnie redukuje i tak niezmiernie skąpe informacje o podmiotach gospodarczych.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

W całym omawianym okresie wśród ww. podmiotów zdecydowanie dominowały jednostki o liczbie pracujących 0-9 osób. W Pomiechówku stanowiły one 96,5% i było to więcej/mniej niż w Polsce (95,6%), województwie mazowieckim (95,8%) i powiecie nowodworskim (95,5%).

Na drugim miejscu pod względem ilościowym były jednostki zatrudniające 10-49 osób. W Pomiechówku w latach 2007-2014 takich jednostek było ok. 30 (w 2014 roku 27), co oznaczało 3,2% ogółu. Podmioty gospodarcze o liczbie pracujących 10-49 osób stanowiły w Polsce 3,6%, w województwie mazowieckim 3,4%, a w powiecie nowodworskim 3,7%.

Mniej liczne były podmioty gospodarcze, w których pracowało od 50 do 249 osób. W gminie Pomiechówek liczba takich podmiotów zmniejszyła się w latach 2007-2014 z 3 do 1. W kraju ogółem liczba takich podmiotów wzrosła z 28,5 tys. do 29,6 tys. tj. o 4,0%, w województwie mazowieckim z 4,7 tys. do 5,1 tys. tj. o 7,9%, zaś w powiecie nowodworskim zmalała z 63 do 52, tj. 17,5%.

Zdecydowanie rzadziej występowały podmioty gospodarcze, w których pracowało od 250 do 999 osób. W gminie Pomiechówek był zarejestrowany 1 podmiot tej wielkości, co stanowiło 0,1% ogółu. Takie podmioty w Polsce ogółem, podobnie jak w województwie mazowieckim oraz w powiecie nowodworskim stanowiły również 0,1%.

Podmioty, w których pracowało ponad 1000 osób w gminie Pomiechówek nie występowały - por. Tablica 6a.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON wg form organizacyjno-prawnych

Wśród ogółu podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON zdecydowanie dominowały liczebnie zakłady osób fizycznych. W 2014 r. było ich 648 na 840 podmiotów zarejestrowanych ogółem (77% ogółu) - por. Tablica 7a. Udział takich zakładów wśród ogółu podmiotów był tu wyższy niż średnio w kraju, w województwie mazowieckim oraz w powiecie nowodworskim. Tym samym w gminie Pomiechówek było 192 podmiotów będących osobami prawnymi, bądź jednostkami organizacyjnymi pokrewnymi, niemającymi osobowości prawnej.

Tablica 7a. Podmioty gospodarki narodowej (bez indywidualnych gospodarstw rolnych) wpisane do rejestru REGON wg form organizacyjno-prawnych: struktura, nasycenie - gmina Pomiechówek na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego w latach 2012-2014.

Jednostka terytorialna		Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski	Pomiechówek
Liczba ludności ogółem	2012	38533299	5301760	78321	8992
	2013	38495659	5316840	78500	9026
	2014	38478602	5334511	78693	8988
w liczbach bezwzględnych					
Podmioty ogółem	2012	3975334	699212	7173	817
	2013	4070259	724997	7341	824
	2014	4119671	742172	7423	840
Przedsiębiorstwa państwowe ogółem	2012	177	70	0	0
	2013	165	69	0	0
	2014	160	67	0	0
Spółdzielnie ogółem	2012	17155	3110	33	4
	2013	17422	3116	33	4
	2014	17605	3121	31	4
Spółki handlowe ogółem	2012	348952	104836	455	58
	2013	382526	116949	482	59
	2014	413813	127823	516	55
w tym: z udziałem kapitału zagranicznego	2012	74729	28770	65	7
	2013	78926	30911	68	7
	2014	83552	33332	72	7
Spółki cywilne ogółem	2012	279732	55391	519	71
	2013	284009	55952	525	72
	2014	285448	56380	527	74
Zakłady osób fizycznych	2012	2917272	482381	5562	636
	2013	2961733	493319	5675	640
	2014	2961239	496480	5681	648
w % ogółu					
Podmioty ogółem	2012	100,0	100,0	100,0	100,0
	2013	100,0	100,0	100,0	100,0
	2014	100,0	100,0	100,0	100,0
Przedsiębiorstwa państwowe ogółem	2012	0,0	0,0	0,0	0,0
	2013	0,0	0,0	0,0	0,0
	2014	0,0	0,0	0,0	0,0
Spółdzielnie ogółem	2012	0,4	0,4	0,5	0,5
	2013	0,4	0,4	0,4	0,5
	2014	0,4	0,4	0,4	0,5
Spółki handlowe ogółem	2012	8,8	15,0	6,3	7,1
	2013	9,4	16,1	6,6	7,2
	2014	10,0	17,2	7,0	6,5
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	2012	1,9	4,1	0,9	0,9
	2013	1,9	4,3	0,9	0,8
	2014	2,0	4,5	1,0	0,8
Spółki cywilne ogółem	2012	7,0	7,9	7,2	8,7
	2013	7,0	7,7	7,2	8,7
	2014	6,9	7,6	7,1	8,8
Zakłady osób fizycznych	2012	73,4	69,0	77,5	77,8
	2013	72,8	68,0	77,3	77,7
	2014	71,9	66,9	76,5	77,1
na 10 tys. ludności					
Podmioty ogółem	2012	1031,7	1318,8	915,8	908,6

	2013	1057,3	1363,6	935,2	912,9
	2014	1070,6	1391,3	943,3	934,6
Przedsiębiorstwa państwowe ogółem	2012	0,0	0,1	0,0	0,0
	2013	0,0	0,1	0,0	0,0
	2014	0,0	0,1	0,0	0,0
	2012	4,5	5,9	4,2	4,4
Spółdzielnie ogółem	2013	4,5	5,9	4,2	4,4
	2014	4,6	5,9	3,9	4,5
	2012	90,6	197,7	58,1	64,5
Spółki handlowe ogółem	2013	99,4	220,0	61,4	65,4
	2014	107,5	239,6	65,6	61,2
	2012	19,4	54,3	8,3	7,8
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	2013	20,5	58,1	8,7	7,8
	2014	21,7	62,5	9,1	7,8
	2012	72,6	104,5	66,3	79,0
Spółki cywilne ogółem	2013	73,8	105,2	66,9	79,8
	2014	74,2	105,7	67,0	82,3
	2012	757,1	909,9	710,2	707,3
Zakłady osób fizycznych	2013	769,4	927,8	722,9	709,1
	2014	769,6	930,7	721,9	721,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Według ww. rejestru, poza ww. zakładami osób fizycznych w gminie Pomiechówek w 2014 r., , najliczniej występowały następujące grupy podmiotów (por. [Tablica 7a](#)):

- spółki cywilne – 74 (8,8% ogółu), przy czym ich liczba w okresie 2012-2014 zwiększyła się o 3; udział takich spółek wśród ogółu podmiotów był tu wyższy niż średnio w kraju, w województwie mazowieckim oraz w powiecie nowodworskim,
- spółki handlowe – 55 (6,5% ogółu), a ich liczba w okresie 2012-2014 zmniejszyła się o 3, wśród tego typu spółek było 7 z udziałem kapitału zagranicznego (0,8% ogółu), i ich liczba w okresie 2012-2014 pozostała niezmienna; udział obu rodzajów ww. spółek wśród ogółu podmiotów był tu mniejszy niż średnio w kraju, w województwie mazowieckim a nawet w powiecie nowodworskim,
- spółdzielnie – 4 (0,5% ogółu), przy czym ich liczba w okresie 2012-2014 pozostała niezmienna; udział spółdzielni wśród ogółu podmiotów był tu nieco wyższy niż średnio w kraju, w województwie mazowieckim i w powiecie nowodworskim.

Nasylenie ww. formami organizacyjno-prawnymi podmiotów gospodarczych rejestrowanych w systemie REGON w gminie Pomiechówek było generalnie niższe niż średnio w kraju, w województwie mazowieckim oraz w powiecie nowodworskim i w 2014 wynosiło odpowiednio (por. [Tablica 7a](#)):

- wśród podmiotów gospodarczych ogółem 935 na 10 tys. ludności (wobec 1071 w kraju, 1391 w woj. mazowieckim i 943 w powiecie nowodworskim);
- wśród zakładów osób fizycznych 721 na 10 tys. ludności (wobec 770 w kraju, 931 w woj. mazowieckim i 722 w powiecie nowodworskim);
- wśród spółek handlowych 61 na 10 tys. ludności (wobec 108 w kraju, 240 w woj. mazowieckim i 66 w powiecie nowodworskim);

- wśród spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego 7,8 na 10 tys. ludności (wobec 21,7 w kraju, 62,5 w woj. mazowieckim i 9,1 w powiecie nowodworskim).

Różnie prezentowała się gmina Pomiechówek w zestawieniu ze średnią krajową, oraz średnimi dla województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego pod względem nasycenia:

- spółkami cywilnymi - 82 na 10 tys. ludności (lepiej niż średnio w kraju - 74 i w powiecie nowodworskim (67), gorzej niż w woj. mazowieckim (106),
- spółdzielniami - 4,5 na 10 tys. ludności (lepiej niż w powiecie nowodworskim (3,9), gorzej niż średnio w kraju (4,6) oraz w woj. mazowieckim (5,9).

Jak widać gminę Pomiechówek charakteryzuje relatywnie wysoki poziom nasycenia wszystkimi rozpatrywanymi grupami podmiotów gospodarczych. Co prawda osiągnęty tu poziom przedmiotowych mierników jest generalnie niższy niż średnio w Polsce, w województwie mazowieckim oraz w powiecie nowodworskim, ale trzeba pamiętać, iż porównujemy gminę wiejską z obszarami, na których występują koncentracje podmiotów gospodarczych tj. z miastami oraz obszarami metropolitalnymi, które to podwyższają odnośne średnie. Ponieważ gmina Pomiechówek nie „odstaje” drastycznie od ww. średnich porównawczych, wykazuje tym samym relatywnie wysoki poziom tak mierzonej aktywizacji gospodarczej.

Wnioski

W gminie Pomiechówek zdecydowanie dominowały podmioty małe, tj. o liczbie pracujących 0-9 osób. Gmina ta wykazywała zdecydowanie wyższy udział małych podmiotów gospodarczych wśród ogółu, niż miało to miejsce w skali kraju ogółem, w województwie mazowieckim, a także w powiecie nowodworskim.

Odnosząc liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON do liczby mieszkańców, stwierdza się, iż w latach 2007-2014:

- w gminie Pomiechówek liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców zwiększyła się z 870 do 935;
- w całym okresie 2007-2014 liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców była w gminie Pomiechówek niższa niż średnio w Polsce ogółem, województwie mazowieckim ogółem i w powiecie nowodworskim.

Nieco odmienny obraz nasycenia podmiotami gospodarczymi otrzymujemy, odnosząc ich liczbę do ludności w wieku produkcyjnym. Co prawda gmina Pomiechówek także w tej

mierze wykazuje poziom zjawiska niższy niż średnio kraju i województwie mazowieckim, ale podobny jak w powiecie nowodworskim.

Podmioty zarejestrowane w REGON wg sekcji PKD

Istotną informacją dla określenia profilu społeczno-ekonomicznego, w tym zwłaszcza stricte gospodarczego gminy, jest rozpoznanie branżowo-gałęziowej struktury funkcjonujących na jej terenie podmiotów gospodarczych. Niestety, statystyka publiczna dostarcza informacji z ww. zakresu tylko podając liczbę zarejestrowanych podmiotów ujmowanych wg tzw. sekcji i działów Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Tak więc, informacje tego typu nie pozwalają ocenić rozmiarów działalności podmiotów zaliczanych do różnych branż i gałęzi gospodarki, choćby poprzez informacje o liczbie osób w nich pracujących. Ponadto, ww. PKD jest okresowo zmieniana co powoduje, iż w dłuższym okresie nie można ocenić przekształceń struktury branżowo-gałęziowej gospodarki lokalnej. Klasyfikacja ta, w swoich różnych wersjach, opiera się na odnośnych klasyfikacjach międzynarodowych, które niestety w niezadawalający sposób uwzględniają specyfikę gospodarczą poszczególnych państw, regionów oraz lokalnych systemów gospodarczych - jest mało szczegółowa. Mimo tych braków, określenie struktury branżowo-gałęziowej poprzez liczbę funkcjonujących podmiotów gospodarczych w poszczególnych tzw. sekcjach PKD pozwala zarysować specyfikę gospodarczą przedmiotowego terytorium, choć możliwe jest to na dość dużym poziomie ogólności.

W przypadku gminy Pomiechówek analizę taką przeprowadzono dla roku 2014, posługując się obowiązującą współcześnie Polską Klasyfikacją Działalności w wersji współcześnie obowiązującej tj. PKD 2007,

Analizując ogół podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w gminie Pomiechówek w 2014 r. stwierdza się, iż poszczególne sekcje PKD były reprezentowane przez następujące liczby podmiotów (w kolejności od największej do najmniejszej ich liczby - por. Rys. 11a i Rys. 12a.):

- Sekcja G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 243 podmioty (28,9% ogółu);
- Sekcja F: Budownictwo – 106 podmiotów (12,6% ogółu);
- Sekcja C: Przetwórstwo przemysłowe – 76 podmiotów (9% ogółu);
- Sekcja H: Transport i gospodarka magazynowa – 71 podmiotów (8,5% ogółu);
- Sekcja M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 67 podmiotów (8% ogółu);

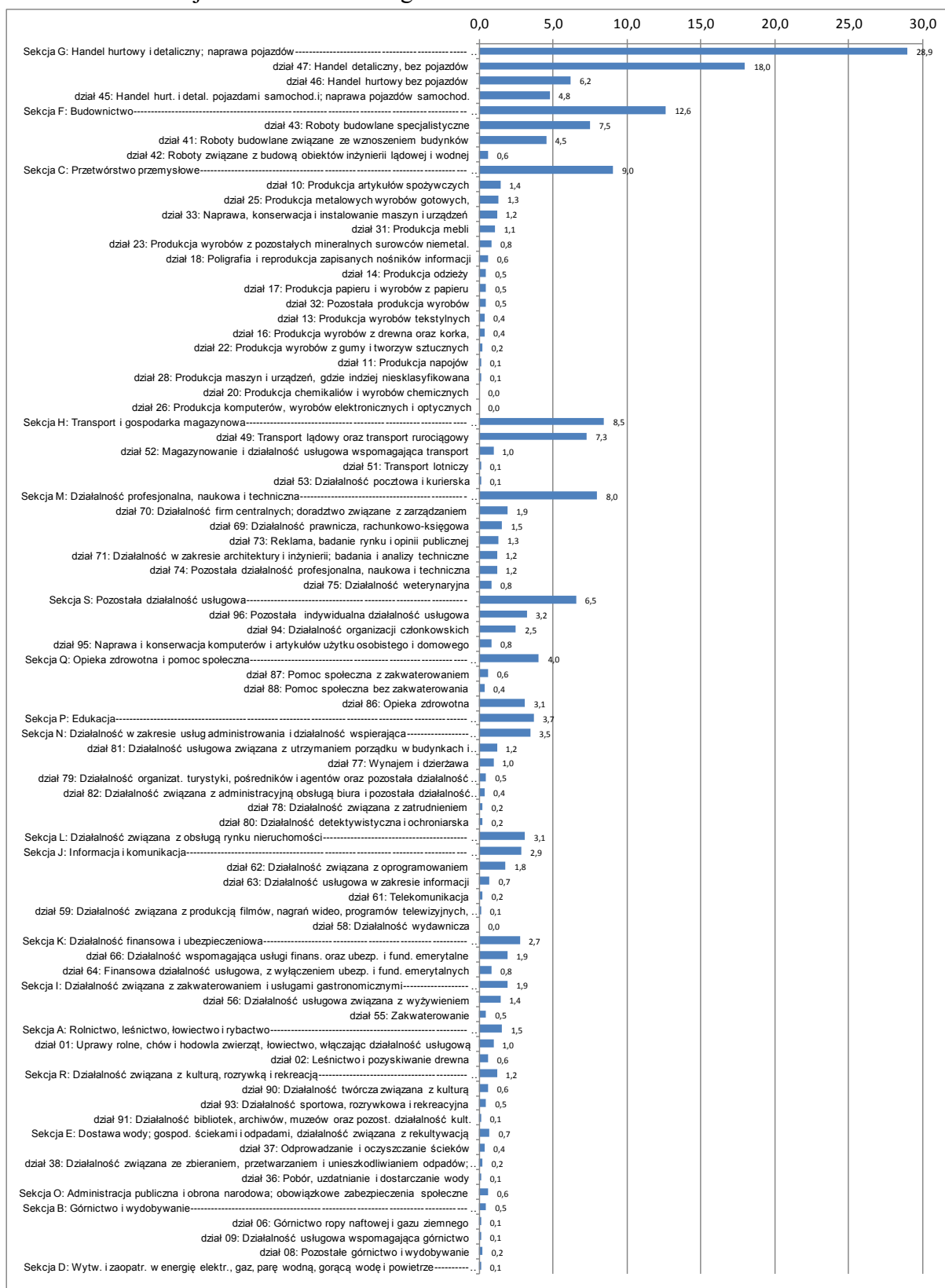

- Sekcja S: Pozostała działalność usługowa – 55 podmiotów (6,5% ogółu);
- Sekcja Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 34 podmioty (4% ogółu);
- Sekcja P: Edukacja – 31 podmiotów (3,7% ogółu);
- Sekcja N: Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – 29 podmiotów (3,5%);
- Sekcja L: Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości – 26 podmiotów (3,1% ogółu);
- Sekcja J: Informacja i komunikacja – 24 podmioty (2,9% ogółu);
- Sekcja K: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa – 23 podmioty (2,7% ogółu)
- Sekcja I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – 16 podmiotów (1,9% ogółu);
- Sekcja A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 13 podmiotów (1,5% ogółu);
- Sekcja R: Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją – 10 podmiotów (1,2% ogółu);
- Sekcja E: Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją – 6 podmiotów (0,7% ogółu);
- Sekcja O: Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne – 5 podmiotów (0,6% ogółu);
- Sekcja B: Górnictwo i wydobywanie – 4 podmioty (0,5% ogółu);
- Sekcja D: Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych – 1 podmiot (0,1% ogółu).

Rysunek 11a. Podmioty zarejestrowane w REGON w gminie Pomiechówek w 2014 r. wg sekcji PKD 2007 - w% ogółu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Rysunek 12a. Podmioty zarejestrowane w REGON w gminie Pomiechówek w 2014 r. wg sekcji PKD 2007 - w liczbach bezwzględnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Jak widać, najliczniej reprezentowane są podmioty działające w handlu i naprawach (29% ogółu), budownictwie (13%), szeroko rozumianym przetwórstwie przemysłowym (9%), w transporcie (9%) oraz w szeroko rozumianych usługach „technicznych” i „społecznych” (8%). W sumie ww. grupy obejmowały prawie 70% ogółu podmiotów działających w gminie. W granicach 4-2% ogółu podmiotów działających w gminie funkcjonowało w zakresie: opieki zdrowotnej, edukacji, administracji, informacji i komunikowania się, działalności finansowej, ubezpieczeniowej oraz hotelarsko-gastronomicznej. Od 1,5 do 0,1% ogółu podmiotów funkcjonowało w sekcjach związanych z: rolnictwem, działalnością kulturalno-rekreacyjną, usługami komunalnymi, administracją publiczną.

Jak widać z powyższych zestawień, w gminie Pomiechówek najliczniej reprezentowane były podmioty reprezentujące działalność handlową i produkcyjną, a w wyraźnej mniejszości znajdowały się podmioty świadczące szeroko rozumiane usługi komunalno-bytowe oraz te działające w zakresie szeroko rozumianej kultury, sportu, rekreacji, rozrywki. Łącząc powyższe informacje z przedstawioną na wstępie strukturą wielkości działających w gminie Pomiechówek podmiotów gospodarczych (ponad 96% ogółu podmiotów zatrudniało 0-9 osób) oraz dominacji zakładów osób fizycznych (77% ogółu podmiotów to zakłady osób fizycznych), można stwierdzić, iż o pozarolniczym profilu gospodarczym gminy Pomiechówek w roku 2014 decydowały małe firmy działające w szeroko rozumianym handlu, naprawach, budownictwie i przetwórstwie przemysłowym.

Ocenę powyższą uprawdopodobnia analiza struktury branżowo-gałęziowej zakładów osób fizycznych przeprowadzonych wg sekcji ww. PKD 2007. W 2014 r., jak stwierdzono na wstępie, funkcjonowało 648 zakładów osób fizycznych. Najliczniej reprezentowane były w tej grupie podmiotów następujące sekcje (w kolejności od największej do najmniejszej ich liczby - por. Tablica 8a):

- Sekcja G: Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 195 podmiotów (30,1% ogółu);
- Sekcja F: Budownictwo – 92 podmioty (14,2% ogółu);
- Sekcja C: Przetwórstwo przemysłowe – 64 podmioty (9,9% ogółu);
- Sekcja H: Transport i gospodarka magazynowa – 62 podmioty (9,6% ogółu);
- Sekcja M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 61 podmiotów (9,4% ogółu).

Tablica 8a. Zakłady osób fizycznych wg sekcji PKD 2007 - gmina Pomiechówek na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego w latach 2012-2014

Rok	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski	Pomiechówek	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski	Pomiechówek
ogółem								
2012	2917272	482381	5562	636	100,0	100,0	100,0	100,0
2013	2961733	493319	5675	640	100,0	100,0	100,0	100,0
2014	2961239	496480	5681	648	100,0	100,0	100,0	100,0
Sekcja A								
2012	74863	10438	91	8	2,6	2,2	1,6	1,3
2013	73385	9762	91	10	2,5	2,0	1,6	1,6
2014	58221	6980	61	9	2,0	1,4	1,1	1,4
Sekcja B								
2012	2110	343	5	1	0,1	0,1	0,1	0,2
2013	2218	352	5	1	0,1	0,1	0,1	0,2
2014	2331	363	6	1	0,1	0,1	0,1	0,2
Sekcja C								
2012	272862	39902	505	58	9,4	8,3	9,1	9,1
2013	275519	40194	504	59	9,3	8,1	8,9	9,2
2014	277343	40298	513	64	9,4	8,1	9,0	9,9
Sekcja D								
2012	1628	191	4	0	0,1	0,0	0,1	0,0
2013	1848	225	4	0	0,1	0,0	0,1	0,0
2014	1880	234	5	0	0,1	0,0	0,1	0,0
Sekcja E								
2012	7217	1166	35	3	0,2	0,2	0,6	0,5
2013	7681	1286	34	3	0,3	0,3	0,6	0,5
2014	7714	1283	36	3	0,3	0,3	0,6	0,5
Sekcja F								
2012	402590	54744	851	96	13,8	11,3	15,3	15,1
2013	406133	54403	846	95	13,7	11,0	14,9	14,8
2014	404505	53986	834	92	13,7	10,9	14,7	14,2
Sekcja G								
2012	840357	130558	1802	192	28,8	27,1	32,4	30,2
2013	839004	130965	1801	193	28,3	26,5	31,7	30,2
2014	827639	130007	1791	195	27,9	26,2	31,5	30,1
Sekcja H								
2012	228841	40092	409	60	7,8	8,3	7,4	9,4
2013	227480	39510	416	63	7,7	8,0	7,3	9,8
2014	226336	39101	411	62	7,6	7,9	7,2	9,6
Sekcja								
2012	96543	11784	123	13	3,3	2,4	2,2	2,0
2013	97170	12135	122	11	3,3	2,5	2,1	1,7
2014	97727	12333	130	11	3,3	2,5	2,3	1,7
Sekcja								
2012	79080	21663	129	11	2,7	4,5	2,3	1,7
2013	84317	23568	148	15	2,8	4,8	2,6	2,3
2014	88412	25120	143	19	3,0	5,1	2,5	2,9
Sekcja K								
2012	112563	18533	196	20	3,9	3,8	3,5	3,1
2013	113030	18714	194	21	3,8	3,8	3,4	3,3
2014	109062	18146	195	21	3,7	3,7	3,4	3,2
Sekcja L								
2012	33674	7851	53	3	1,2	1,6	1,0	0,5
2013	34721	8127	55	2	1,2	1,6	1,0	0,3
2014	35935	8342	51	2	1,2	1,7	0,9	0,3
Sekcja M								
2012	285729	62202	444	58	9,8	12,9	8,0	9,1
2013	299817	66710	508	59	10,1	13,5	9,0	9,2
2014	310387	70022	547	61	10,5	14,1	9,6	9,4
Sekcja N								
2012	82388	17662	200	25	2,8	3,7	3,6	3,9
2013	88136	18852	218	25	3,0	3,8	3,8	3,9
2014	92596	19508	235	24	3,1	3,9	4,1	3,7
Sekcja O								
2012	70	18	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
2013	73	18	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
2014	75	17	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sekcja P								
2012	65147	13558	140	20	2,2	2,8	2,5	3,1
2013	67679	14429	137	21	2,3	2,9	2,4	3,3
2014	68514	14764	125	19	2,3	3,0	2,2	2,9
Sekcja Q								
2012	180839	26907	261	34	6,2	5,6	4,7	5,3
2013	188708	28253	272	31	6,4	5,7	4,8	4,8
2014	195052	29445	273	29	6,6	5,9	4,8	4,5
Sekcja R								
2012	30702	5647	45	7	1,1	1,2	0,8	1,1
2013	31729	6053	49	4	1,1	1,2	0,9	0,6
2014	32137	6303	47	4	1,1	1,3	0,8	0,6
Sekcje S, T, U								
2012	120069	19122	268	27	4,1	4,0	4,8	4,2
2013	123085	19763	270	27	4,2	4,0	4,8	4,2
2014	125373	20228	277	32	4,2	4,1	4,9	4,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Na poziomie 5-0,1% ogółu podmiotów reprezentowane były wśród zakładów osób fizycznych (w kolejności od największej do najmniejszej ich liczby - por Tablica 8a) z zakresu:

- Sekcja S: Pozostała działalność usługowa (4,9% ogółu);
- Sekcja Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (4,5% ogółu);
- Sekcja N: Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (3,7%);
- Sekcja K: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (3,2% ogółu)
- Sekcja P: Edukacja (2,9% ogółu);
- Sekcja J: Informacja i komunikacja (2,9% ogółu);
- Sekcja I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (1,7% ogółu);
- Sekcja A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (1,4% ogółu);
- Sekcja R: Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (0,6% ogółu);
- Sekcja E: Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (0,5% ogółu);
- Sekcja L: Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (0,3% ogółu);
- Sekcja B: Górnictwo i wydobywanie (0,2% ogółu);

Analiza dynamiki działalności podmiotów gospodarczych

Niejako podsumowaniem ogólnej charakterystyki działalności gospodarczej poza rolnictwem indywidualnym ujmowanym poprzez charakterystykę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON, jest analiza przedmiotowej sytuacji, z wykorzystaniem wybranych mierników aktywności podmiotów gospodarczych w długim okresie w gminie Pomiechówek na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego.

W latach 2002-2014 niezmiennie obszar gminy Pomiechówek wykazywał niższy poziom nasycenia podmiotami gospodarczymi ogółem od średnich dla Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego. Trzeba jednak zauważyć, iż w całym tym okresie wzrost nasycenia podmiotami gospodarczymi w gminie Pomiechówek był znacznie szybszy niż w Polsce ogółem i w powiecie nowodworskim, a tylko nieznacznie ustępował wzrostowi omawianego miernika w województwie mazowieckim. Tym samym, gmina Pomiechówek niejako wykazywała wyższe tempo aktywizacji gospodarczej, niż średnia krajowa oraz przeważająca część obszarów województwa mazowieckiego, gdzie

o poziomie nasycenia decydowały najaktywniejsze gospodarczo gminy obszaru metropolitalnego Warszawy. Liczbą podmiotów gospodarczych przeliczonych na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, gmina Pomiechówek w okresie 2003-2014 stopniowo zrównała się z poziomem odnośnego miernika dla powiatu nowodworskiego (początkowo jednak, znacznie ustępując w przedmiotowym zakresie) - por. Tablica 9a.

Potwierdzeniem tego zjawiska jest wskaźnik liczby podmiotów nowo zarejestrowanych odniesiony do liczby ludności. Według danych za lata 2009-2014, począwszy od roku 2012, gmina Pomiechówek zaczyna przewyższać w tej mierze odnośny wskaźnik dla powiatu nowodworskiego. Powyżej przedstawioną sytuację, relatywnie wysokiej intensywności tworzenia nowych podmiotów gospodarczych, potwierdza duża liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w odniesieniu do ludności w wieku produkcyjnym. Z kolei, liczba podmiotów gospodarczych wykreślonych z rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców kształtuje się w gminie Pomiechówek w okresie 2009-2014 na poziomie zbliżonym, bądź nieco niższym niż ma to miejsce średnio w kraju, a także w województwie mazowieckim i powiecie nowodworskim - por. Tablica 9a.

Tablica 9a. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON – podstawowe mierniki aktywności - gmina Pomiechówek na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego w latach 2002-2014

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności												
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	907	938	937	948	954	967	985	981	1015	1004	1032	1057	1071
Woj. mazowieckie	1080	1121	1138	1167	1179	1209	1248	1238	1293	1277	1319	1364	1391
Powiat nowodworski	823	868	891	911	899	908	944	843	894	885	916	935	943
Pomiechówek	738	797	831	865	853	870	914	775	847	872	909	913	935
	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności												
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	-	66	61	69	78	77	83	92	104	90	93	95	93
Woj. mazowieckie	-	77	74	79	91	92	96	100	126	109	115	123	120
Powiat nowodworski	-	61	53	55	68	71	72	69	108	88	89	81	81
Pomiechówek	-	-	-	-	-	-	-	66	98	83	91	78	90
	Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności												
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	-	38	51	56	71	64	64	94	62	100	65	70	79
Woj. mazowieckie	-	36	43	48	76	59	55	103	64	121	72	77	90
Powiat nowodworski	-	18	23	34	75	57	38	163	51	99	59	61	74
Pomiechówek	-	-	-	-	-	-	-	208	33	74	64	70	79
	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców												
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	-	-	-	21	22	24	25	26	27	28	30	32	33
Woj. mazowieckie	-	-	-	26	27	29	30	32	33	35	37	39	41
Powiat nowodworski	-	-	-	14	15	16	17	17	18	19	21	22	24
Pomiechówek	-	-	-	11	12	12	16	16	16	15	14	16	16
	Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców												
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	-	2	2	1	2	1	1	1	1	2	2	2	2
Woj. mazowieckie	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Powiat nowodworski	-	1	2	2	1	1	1	0	1	1	2	1	1
Pomiechówek	-	-	-	-	-	-	-	0	0	1	0	1	0

Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym													
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	-	105	96	107	121	120	129	142	162	140	146	150	147
Woj. mazowieckie	-	123	118	124	142	144	151	156	198	172	182	197	194
Powiat nowodworski	-	97	83	86	105	109	111	107	166	136	137	127	127
Pomiechówek	-	-	-	-	-	-	-	104	152	129	143	123	143
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym													
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	-	149,0	147,6	148,2	148,5	150,2	152,8	152,0	157,5	156,4	161,6	166,7	170,0
Woj. mazowieckie	-	178,9	180,2	183,8	185,1	189,5	195,6	194,3	203,5	201,9	209,7	218,4	224,6
Powiat nowodworski	-	137,7	139,8	141,7	139,1	140,5	145,7	130,2	137,1	136,3	141,9	145,6	148,1
Pomiechówek	-	127,9	131,6	135,7	134,0	136,9	143,2	121,6	132,1	136,5	142,9	144,4	148,1
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności													
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	71	73	72	73	73	73	75	74	76	75	76	77	77
Woj. mazowieckie	81	84	84	86	86	87	91	89	92	89	91	93	93
Powiat nowodworski	68	72	74	75	74	74	77	67	71	69	71	72	72
Pomiechówek	61	65	67	70	69	70	74	60	66	67	71	71	72
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym													
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	11,4	11,6	11,4	11,4	11,3	11,4	11,6	11,4	11,9	11,6	11,9	12,1	12,2
Woj. mazowieckie	13,0	13,4	13,3	13,5	13,5	13,7	14,2	13,9	14,5	14,1	14,5	14,9	15,0
Powiat nowodworski	10,9	11,4	11,5	11,7	11,4	11,4	11,9	10,3	10,9	10,7	11,0	11,3	11,3
Pomiechówek	-	-	-	-	-	-	-	9,4	10,2	10,5	11,1	11,2	11,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Według dostępnych danych w latach 2005-2014, nasycenie fundacjami, stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców było w gminie Pomiechówek na wyraźnie niższym poziomie niż notowane średnio w Polsce, województwie mazowieckim oraz powiecie nowodworskim. Sytuacja ta ma swoje źródło, z oczywistych względów w znacznie mniejszej intensywności tworzenia w gminie Pomiechówek fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Opisane zjawiska wynikają w znacznej mierze ze specyfiki gminy Pomiechówek, która jest formalnie gminą wiejską, i w której omawiane tu formy aktywności społecznej są, względnie rzecz ujmując, mało popularne. Świadczy to również o konieczności aktywizacji społeczności lokalnej.

Specyfika gospodarcza gminy Pomiechówek sprawia, iż co prawda wykazuje ona niższe nasycenie zakładami osób fizycznych w przeliczeniu na tysiąc osób ogółem oraz w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym od średniej dla kraju i województwa mazowieckiego, ale stopniowo zrównała się pod tym względem w latach 2009-2014 z poziomem odnośnego wskaźnika dla powiatu nowodworskiego. Oznacza to, iż mimo formalnie wiejskiego charakteru występuje tam relatywnie wysoki poziom zjawiska, które można by określić indywidualną przedsiębiorczością ludności.

Gospodarstwa rolne

Określenie profilu gospodarczego gminy Pomiechówek, która formalnie rzecz ujmując jest gminą wiejską, nie jest możliwe, gdy analizuje się tylko działalność podmiotów

gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON. Nie uwzględnia on gospodarstw rolnych, które nie są zarejestrowane w formie podmiotów gospodarczych, czyli przede wszystkim pomija indywidualne gospodarstwa rolne. W miarę wyczerpujących, ale już nieco zdezaktualizowanych, informacji o funkcjonowaniu gospodarstw rolnych na poziomie lokalnym dostarcza Powszechny Spis Rolny z 2010 r. Mimo, iż od przeprowadzenia tego Spisu minęło ok. pięć lat i zapewne zmieniły się analizowane wielkości charakteryzujące gospodarstwa rolne, to jednak ze względu na relatywnie długookresowy charakter przekształceń w rolnictwie, odnośne podstawowe struktury charakteryzujące rolnictwo gminy Pomiechówek rozpatrywane na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego zachowały swą aktualność jeszcze w roku 2015 - por. [Tablica 10a](#).

W Powszechnym Spisie Rolnym 2010 stwierdzono, iż w gminie Pomiechówek funkcjonowało 667 gospodarstw rolnych, w tym 226 były to w zasadzie działki rolne o powierzchni do 1 ha włącznie. Stanowiły one 34% ogółu gospodarstw rolnych gminy i oznaczało, iż odsetek takich gospodarstw był tu wyższy niż średnio w kraju (31%), ponad dwukrotnie wyższy niż średnio w województwie mazowieckim (14%) i wyraźnie wyższy niż w powiecie nowodworskim (29%).

Tablica 10a. Gospodarstwa rolne ogółem wg grup obszarowych na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010 - gmina Pomiechówek na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego

	ogółem	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 -15 ha	15 ha i więcej
Gospodarstwa rolne w szt.						
Polska	2277613	715008	861791	351742	152343	196729
Woj. mazowieckie	272726	38760	109791	67019	28890	28266
Powiat nowodworski	5418	1559	2070	1014	423	352
Pomiechówek	667	226	165	148	77	51
w % ogółu						
Polska	100,0	31,4	37,8	15,4	6,7	8,6
Woj. mazowieckie	100,0	14,2	40,3	24,6	10,6	10,4
Powiat nowodworski	100,0	28,8	38,2	18,7	7,8	6,5
Pomiechówek	100,0	33,9	24,7	22,2	11,5	7,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

W grupie obszarowej od 1 do 5 ha, w gminie Pomiechówek występowało 165 gospodarstw rolnych (25% ogółu) i był to odsetek takich gospodarstw niższy niż średnio w kraju (38%), w województwie mazowieckim (40%) i w powiecie nowodworskim (38%). W grupie obszarowej od 5 do 10 ha, gmina Pomiechówek posiadała 148 gospodarstw (22%) i był to odsetek wyższy niż średnio w kraju (15%) oraz w powiecie nowodworskim (19%), a niższy niż średnio w województwie mazowieckim (25%).

W gminie Pomiechówek w 2010 r. funkcjonowało 77 gospodarstw o powierzchni od 10 do 15 ha (11,5%) i był to odsetek wyższy niż średnio w kraju (6,7%), województwie mazowieckim (10,6%) i powiecie nowodworskim (7,8%). Gospodarstw dużych, tzn. o powierzchni 15 ha i więcej, w gminie Pomiechówek było 51 (7,6%) i było to mniej niż średnio w kraju (8,6%), w województwie mazowieckim (10,4%), a więcej niż w powiecie nowodworskim (6,5%).

Reasumując, pod względem powierzchni gospodarstw rolnych o powierzchni 1 ha i mniej, w gminie Pomiechówek występowała zdecydowanie ich nadreprezentacja w zestawieniu z porównywanymi tu obszarami kraju ogółem, woj. mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego. Z kolei zdecydowanie rzadziej niż na porównywanych obszarach występowały w gminie Pomiechówek gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha. Gospodarstwa średnie 5-10 ha i większe (czyli ponad 10 ha) już występowały w gminie Pomiechówek częściej, niż na przywoływanych tu do porównań obszarach. W sumie więc w gminie Pomiechówek mamy do czynienia w pewnym sensie z polaryzacją powierzchniową gospodarstw rolnych: silną nadreprezentacją gospodarstw najmniejszych (właściwie działek rolnych) oraz z występującą w znacznie mniejszym nasileniu nadreprezentacją gospodarstw średnich i większych. Z kolei gospodarstwa małe (1-5 ha) są tu relatywnie rzadsze niż na obszarach porównywanych - por. [Tablica 11a](#).

Tablica 11a. Użytkowanie gruntów wg siedziby gospodarstwa na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010 - gmina Pomiechówek na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego

	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski	Pomiechówek
Liczba gospodarstw rolnych				
Grunty ogółem	2275862	272501	5416	666
Użytki rolne ogółem	2264657	271480	5408	664
Użytki rolne w dobrej kulturze	1867558	241999	3838	435
Pod zasiewami	1448678	193925	2891	342
Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	230506	28315	592	79
Uprawy trwałe	314315	42767	493	125
Sady ogółem	284556	41477	453	113
Ogrody przydomowe	423110	25565	361	101
Łąki trwałe	1167383	168057	2324	265
Pastwiska trwałe	267320	43373	478	78
Pozostałe użytki rolne	660542	59883	2327	310
Lasy i grunty leśne	898528	150198	1919	181
Pozostałe grunty	1844576	216774	3870	450
Powierzchnia w ha				
Grunty ogółem	18069778,28	2284910,12	32630,13	4546,26
Użytki rolne ogółem	15502974,83	1945393,46	28592,81	4192,11
Użytki rolne w dobrej kulturze	14603243,85	1843374,82	26286,49	3830,73
Pod zasiewami	10427710,76	1175810,60	18238,80	2877,53
Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	449848,82	51155,72	1094,06	156,31
Uprawy trwałe	397965,09	105659,09	874,89	307,23
Sady ogółem	374169,02	103336,01	754,14	251,56
Ogrody przydomowe	44189,96	3634,64	55,92	11,38

Łąki trwałe	2629234,12	412787,91	5404,95	406,87
Pastwiska trwałe	654295,11	94326,86	617,86	71,41
Pozostałe użytki rolne	899730,98	102018,64	2306,32	361,38
Lasy i grunty leśne	1293538,97	224539,62	2125,33	139,78
Pozostałe grunty	1273264,48	114977,04	1911,98	214,38
Powierzchnia w % ogółem				
Grunty ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
Użytki rolne ogółem	85,8	85,1	87,6	92,2
Użytki rolne w dobrej kulturze	80,8	80,7	80,6	84,3
Pod zasiewami	57,7	51,5	55,9	63,3
Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	2,5	2,2	3,4	3,4
Uprawy trwałe	2,2	4,6	2,7	6,8
Sady ogółem	2,1	4,5	2,3	5,5
Ogrody przydomowe	0,2	0,2	0,2	0,3
Łąki trwałe	14,6	18,1	16,6	8,9
Pastwiska trwałe	3,6	4,1	1,9	1,6
Pozostałe użytki rolne	5,0	4,5	7,1	7,9
Lasy i grunty leśne	7,2	9,8	6,5	3,1
Pozostałe grunty	7,0	5,0	5,9	4,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Istotnym elementem charakteryzującym działalność gospodarstw rolnych jest określenie struktury użytkowania gruntów będących w ich posiadaniu. W 2010 r. w gminie Pomiechówek użytki rolne stanowiły 92% ogółu gruntów i było to więcej niż średnio w kraju (86%), w województwie mazowieckim (85%) i w powiecie nowodworskim (88%). Podobna przewaga gminy Pomiechówek nad porównywanymi obszarami występowała w zakresie udziału użytków rolnych pod zasiewami - 63% ogółu gruntów wobec 58% średnio w kraju, 52% w województwie mazowieckim i 56% w powiecie nowodworskim. Pomiechówek także udziałem powierzchni upraw trwałych (6,8%) przewyższał odnośne wielkości w skali kraju (2,2%), województwa mazowieckiego (4,6%) oraz powiatu nowodworskiego (2,7%). Podobna sytuacja występowała w zakresie udziału powierzchni sadów ogółem: w Pomiechówku 5,5%, w kraju 2,1%, w województwie mazowieckim 4,5%, w powiecie nowodworskim 2,3% - por. [Tablica 11a](#).

Odmierna sytuacja występowała w zakresie powierzchni łąk trwałych - w Pomiechówku 9%, średnio w kraju 15%, w województwie mazowieckim 18%, a w powiecie nowodworskim 17%. Także pod względem udziału pastwisk trwałych Pomiechówek (1,6%) ustępował odnośnym średnim: kraj 3,6%, województwo mazowieckie 4,1%, powiat nowodworski 1,6%. Niższy był również niż średnio w kraju, województwie mazowieckim oraz powiecie nowodworskim wśród ogółu gruntów gminy Pomiechówek udział lasów i gruntów leśnych oraz tzw. pozostałych gruntów. Powyższe zestawienie wskazuje, iż w gminie Pomiechówek rozwijała się raczej produkcja roślinna, a nie produkcja zwierzęca - por. [Tablica 11a](#).

Dodatkowych informacji na temat produkcji roślinnej rozwijanej w 2010 r. w gospodarstwach rolnych znajdujących się w gminie Pomiechówek, dostarcza analiza struktury zasiewów - por. Tablica 12a. Generalnie rzecz ujmując, w gminie Pomiechówek rozwijana jest raczej produkcja mniej wymagających gatunków roślin uprawnych. Występuje tu ogólnie wyższy (80% powierzchni zasiewów) niż średnio w Polsce, w województwie mazowieckim

i powiecie nowodworskim udział areału zajmowanego przez zboża, z tym jednak, że znacznie mniejszy niż w porównywanych jednostkach jest tu udział pszenicy, a wyższy żyta. Relatywnie wysoki, w zestawieniu z obszarami porównywanymi, jest tu udział upraw przemysłowych (8,2%), ziemniaków (5,4%) oraz buraków cukrowych (3,6%). Natomiast relatywnie niski jest w gminie Pomiechówek udział gruntów zajmowanych przez uprawę kukurydzy, roślin strączkowych oraz warzyw gruntowych - por. Tablica 12a. Przedstawiona struktura zasiewów jest determinowana, z oczywistych względów jakością tutejszych gleb oraz szerzej – jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej (RPP).

Tablica 12a. Struktura zasiewów w gospodarstwach rolnych na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010 - gmina Pomiechówek na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego

	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski	Pomiechówek
Powierzchnia w ha				
ogółem	10427710,76	1175810,60	18238,80	2877,53
zboża razem	7646399,11	904126,86	13335,87	2287,07
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	7186746,26	864030,05	12886,52	2229,40
pszenica ozima	1882019,04	94498,27	777,10	60,74
pszenica jara	259523,01	26207,30	567,11	50,16
żyto	1063214,02	194415,78	3717,75	704,61
jęczmień ozimy	249816,69	16830,56	284,22	14,76
jęczmień jary	724679,62	40900,84	355,71	130,33
owies	577326,41	108433,91	1797,98	219,25
pszenżyto ozime	1193756,89	179760,05	3399,59	680,99
pszenżyto jare	136138,65	18274,07	305,74	39,10
mieszanki zbożowe ozime	108160,93	18901,64	159,80	9,05
mieszanki zbożowe jare	992111,00	165807,64	1521,52	320,41
kukurydza na ziarno	342924,17	32123,08	94,01	0,00
ziemniaki	388273,25	51885,38	1287,56	154,34
uprawy przemysłowe	1172374,60	55371,32	433,95	234,75
buraki cukrowe	206407,93	11812,60	115,27	104,62
rzepak i rzepik razem	946147,75	43139,76	288,64	130,13
strączkowe jadalne na ziarno razem	43728,76	2019,73	26,80	0,00
warzywa gruntowe	139489,24	19261,26	1216,23	6,34
w % ogółem				
ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
zboża razem	73,3	76,9	73,1	79,5
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	68,9	73,5	70,7	77,5
pszenica ozima	18,0	8,0	4,3	2,1
pszenica jara	2,5	2,2	3,1	1,7
żyto	10,2	16,5	20,4	24,5
jęczmień ozimy	2,4	1,4	1,6	0,5
jęczmień jary	6,9	3,5	2,0	4,5
owies	5,5	9,2	9,9	7,6
pszenżyto ozime	11,4	15,3	18,6	23,7
pszenżyto jare	1,3	1,6	1,7	1,4
mieszanki zbożowe ozime	1,0	1,6	0,9	0,3
mieszanki zbożowe jare	9,5	14,1	8,3	11,1
kukurydza na ziarno	3,3	2,7	0,5	0,0

ziemniaki	3,7	4,4	7,1	5,4
uprawy przemysłowe	11,2	4,7	2,4	8,2
buraki cukrowe	2,0	1,0	0,6	3,6
rzepak i rzepik razem	9,1	3,7	1,6	4,5
strączkowe jadalne na ziarno razem	0,4	0,2	0,1	0,0
warzywa gruntowe	1,3	1,6	6,7	0,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Stwierdzenie, iż w profilu produkcji gospodarstw rolnych znajdujących się na terenie gminy Pomiechówek dominuje produkcja roślinna, znajduje potwierdzenie w analizie tutejszej hodowli zwierząt - por. Tablica 13a.

Tablica 13a. Gospodarstwa rolne utrzymujące zwierzęta hodowlane i obsada na 100 ha na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010 - gmina Pomiechówek na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego

	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski	Pomiechówek
Liczba gospodarstw rolnych utrzymujących				
Bydło razem	525472	86215	820	105
Bydło krowy	453902	75897	637	77
Trzoda chlewna razem	397676	47507	467	79
Trzoda chlewna lochy	251899	33636	339	53
Konie	101256	19374	440	30
Drób ogółem razem	788968	81007	1035	146
Drób ogółem drób kurzy	771995	78750	1022	145
Zwierzęta gospodarskie w gospodarstwach rolnych w sztukach				
Bydło razem	5760585	1054390	6232	633
Bydło krowy	2657365	541172	2435	182
Trzoda chlewna razem	15278051	1410397	15834	4623
Trzoda chlewna lochy	1426576	130200	1401	387
Konie	264143	47624	1447	127
Drób ogółem razem	176488115	27640308	235123	21423
Drób ogółem drób kurzy	155030856	25750760	227562	20911
Użytki rolne w ha	15502974,8	1945393,5	28592,8	4192,1
Liczba zwierząt na 100 ha użytków rolnych				
Bydło razem	37,2	54,2	21,8	15,1
Bydło krowy	17,1	27,8	8,5	4,3
Trzoda chlewna razem	98,5	72,5	55,4	110,3
Trzoda chlewna lochy	9,2	6,7	4,9	9,2
Konie	1,7	2,4	5,1	3,0
Drób ogółem razem	1138,4	1420,8	822,3	511,0
Drób ogółem drób kurzy	1000,0	1323,7	795,9	498,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Tablica 14a. Gospodarstwa rolne utrzymujące zwierzęta hodowlane na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010 - gmina Pomiechówek na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego

	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski	Pomiechówek
Liczba gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie	1060782	132995	1622	204
Pogłowie zwierząt w sztukach dużych (SD)	10446790	1527581	10570	1347
Użytki rolne ogółem w ha	15502974,8	1945393,5	28592,8	4192,1
Pogłowie zwierząt w sztukach dużych na 100 ha użytków rolnych	67,4	78,5	37,0	32,1

W celu przeliczenia pogłowia zwierząt w sztukach fizycznych na sztuki przeliczeniowe duże (SD) wykorzystano następujące współczynniki: 1. bydło, tj. cielęta ogółem w wieku poniżej 1 roku - 0,40; byczki i jałówki razem w wieku 1-2 lat - 0,70; samce bydła w wieku 2 lat i więcej - 1,0; jałówki w wieku 2 lat i więcej - 0,80; krowy mleczne - 1,0, krowy "mamki" - 0,80; 2. trzoda chlewna, tj. prosięta o wadze do 20 kg - 0,027; lochy ogółem - 0,50; pozostała trzoda chlewna razem (warchlaki o wadze 20-50 kg, knury i knurki o wadze 50 kg i więcej, trzoda chlewna na ubój o wadze 50 kg i więcej, tj. tuczniaki) - 0,30; 3. owce ogółem - 0,10; 4. kozy ogółem - 0,10; 5. konie ogółem - 0,80; 6. drób, tj. łącznie brojlery kurze oraz kury i koguty dorosłe na rzeź - 0,007; nioski kurze razem - 0,014; łącznie indyki, gęsi, kaczki, drób pozostały (bez strusi) - 0,030; strusie - 0,35; 7. króliki ogółem - 0,020.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

W 2010 r. na 667 tutejszych gospodarstwach bydło ogółem utrzymywano w 105 gospodarstwach (15,7% ogółu gospodarstw), w tym krowy w 77 (11,5% ogółu gospodarstw), trzodę chlewną w 79 (11,8% ogółu gospodarstw), konie w 30 (4,5% ogółu gospodarstw), a drób w 146 (21,9% ogółu gospodarstw). Odnosząc pogłowia różnych grup zwierząt hodowlanych do areału użytków rolnych, stwierdza się, iż w gminie Pomiechówek występowała zdecydowanie niższa obsada niż średnio w kraju, w województwie mazowieckim oraz powiecie nowodworskim i wynosiła odpowiednio w zakresie bydła ogółem 15,1 wobec 37,2, 54,2 i 21,8; w zakresie krów 14,3 wobec 17,1, 27,8, 8,5; w zakresie drobiu 511 wobec 1138, 1421 i 822. Jedynie wyższą obsadę w gminie Pomiechówek niż średnio w kraju, w województwie mazowieckim oraz powiecie nowodworskim notowano w zakresie trzody chlewnej – odpowiednio 110 wobec 99, 73 i 55. Poziom ww. mierników osiągnęty w gminie Pomiechówek wskazuje pośrednio na występowanie określonych koncentracji tej produkcji w wybranych miejscach na jej terenie.

Uzupełniający charakter produkcji hodowlanej w gospodarstwach rolnych gminy Pomiechówek znajduje odbicie w mierniku pogłowia zwierząt liczonego w tzw. „sztukach dużych” odniesiony do powierzchni użytków rolnych ogółem. W gminie tej wynosi on 32 sztuki duże na 100 ha, podczas gdy średnio w kraju w 2010 było to 67 sztuk, w województwie mazowieckim 79 sztuk, a w powiecie nowodworskim 37 sztuk - por. [Tablica 14a](#).

Przedstawiona tu, specyficzna struktura powierzchni gospodarstw rolnych gminy Pomiechówek z dominacją gospodarstw najmniejszych i małych (gospodarstwa 5 i mniej ha stanowią tu ponad 50% ogółu), relatywnie słabiej wyspecjalizowana produkcja roślinna z dominacją mniej pracochłonnych upraw i relatywnie niska obsada (niska intensywność) produkcji zwierzęcej zdają się sugerować, iż pod względem dochodowym średnio biorąc rolnictwo tutejsze jest mało atrakcyjne - por. [Tablica 15a](#). Fakt ten znajduje potwierdzenie w analizie struktury dochodów tutejszych gospodarstw rolnych. W 2010 r. na 667 gospodarstw ogółem 229 (ponad 34% ogółu) wskazywało, iż nie uzyskuje żadnych dochodów z działalności rolniczej. Był to wskaźnik dwukrotnie wyższy niż średnio w kraju (17%), ponad trzykrotnie wyższy niż w województwie mazowieckim (10%) i wyższy niż w powiecie

nowodworskim (29%). Jednocześnie więcej było tu gospodarstw rolnych nieprowadzących żadnej pozarolniczej działalności gospodarczej (84%) - w kraju (83,6%), w województwie mazowieckim (83,2%) i powiecie nowodworskim (82,7%). W gminie Pomiechówek udział gospodarstw rolnych wykazujących posiadanie dochodów z emerytury i renty (15,7%) był niższy od średniej w kraju (27,4%), w woj. mazowieckim (20,8%) i w powiecie nowodworskim (16,1%). Powyżej przedstawione fakty z oczywistych względów zmuszały osoby pracujące w tutejszych gospodarstwach rolnych do poszukiwania dodatkowej pracy poza gospodarstwem, jednak udział takich gospodarstw był tu niższy 35,5% niż średnio w kraju 39,5%, w województwie mazowieckim 40,9% i powiecie nowodworskim 39,2%.

Tablica 15a. Źródła dochodów w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010 - gmina Pomiechówek na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego w latach 2002-2014

Jednostka terytorialna	w sztukach	w % ogółu
Gospodarstwa rolne ogółem		
Polska	2277613	100,0
Woj. mazowieckie	272726	100,0
Powiat nowodworski	5418	100,0
Pomiechówek	667	100,0
w tym:		
z dochodem z działalności rolniczej		
Polska	1886888	82,8
Woj. mazowieckie	244314	89,6
Powiat nowodworski	3861	71,3
Pomiechówek	438	65,7
z dochodem z emerytury i renty		
Polska	624491	27,4
Woj. mazowieckie	56644	20,8
Powiat nowodworski	871	16,1
Pomiechówek	105	15,7
z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej		
Polska	372487	16,4
Woj. mazowieckie	45800	16,8
Powiat nowodworski	940	17,3
Pomiechówek	107	16,0
z dochodem z pracy najemnej		
Polska	899598	39,5
Woj. mazowieckie	111628	40,9
Powiat nowodworski	1959	36,2
Pomiechówek	237	35,5
z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą		
Polska	129832	5,7
Woj. mazowieckie	13468	4,9
Powiat nowodworski	124	2,3
Pomiechówek	12	1,8
bez dochodów z działalności rolniczej		
Polska	390725	17,2
Woj. mazowieckie	28412	10,4
Powiat nowodworski	1557	28,7
Pomiechówek	229	34,3
bez dochodów z emerytury i renty		
Polska	1653122	72,6
Woj. mazowieckie	216082	79,2

Jednostka terytorialna	w sztukach	w % ogółu
Powiat nowodworski	4547	83,9
Pomiechówek	562	84,3
bez dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej		
Polska	1905127	83,6
Woj. mazowieckie	226926	83,2
Powiat nowodworski	4478	82,7
Pomiechówek	560	84,0
bez dochodów z pracy najemnej		
Polska	1378015	60,5
Woj. mazowieckie	161098	59,1
Powiat nowodworski	3459	63,8
Pomiechówek	430	64,5
bez dochodów z innych niezarobkowych źródeł poza emerytura i rentą		
Polska	2147781	94,3
Woj. mazowieckie	259258	95,1
Powiat nowodworski	5294	97,7
Pomiechówek	655	98,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Opisana sytuacja wskazuje z jednej strony na, przeciętnie rzecz biorąc, niezadowolającą kondycję ekonomiczną tutejszego rolnictwa, ale też i na niezadowolającą aktywność i możliwości tutejszej ludności rolniczej w poszukiwaniu i uzyskiwaniu pracy tak w sektorze rolniczym, jak i pozarolniczym.

Tablica 16a. Pracujący w gospodarstwach rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych w 2010 r. na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010 r. – powiat nowodworski na tle województwa mazowieckiego oraz Polski ogółem

	Liczba osób pracujących			Liczba gospodarstw			Liczba pracujących na 1 gospodarstwo		
	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski
Gospodarstwa indywidualne - rodzinna siła robocza									
ogółem	4449899	567365	7868	2277613	272726	5418	2,0	2,1	1,5
do 1 ha włącznie	780450	37281	534	715008	38760	1559	1,1	1,0	0,3
powyżej 1 ha razem	3669449	530084	7334	1562605	233966	3859	2,3	2,3	1,9
1 - 5 ha	1833730	209372	3129	861791	109791	2070	2,1	1,9	1,5
5 - 10 ha	892334	163546	2227	351742	67019	1014	2,5	2,4	2,2
10 -15 ha	406649	76853	1050	152343	28890	423	2,7	2,7	2,5
15 ha i więcej	536736	80313	928	196729	28266	352	2,7	2,8	2,6
Gospodarstwa indywidualne - pracownicy najemni stali									
ogółem	47130	6810	55						
Gospodarstwa osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej - pracownicy najemni stali									
ogółem	42091	1903	12						

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

W Powszechnym Spisie Rolnym z 2010 r. określono także liczbę pracujących w gospodarstwach rolnych ogółem i wg grup obszarowych użytków rolnych - por. [Tablica 16a](#). Niestety, dane tego typu są dostępne tylko do poziomu powiatu włącznie. Tak więc, w przypadku gminy Pomiechówek aby oszacować liczbę pracujących w tutejszych

gospodarstwach rolnych, należy posłużyć się przeciętną liczbą pracujących w gospodarstwach rolnych ogółem powiatu nowodworskiego – w 2010 r. było to 1,5 osoby pracującej, przypadającej średnio na 1 gospodarstwo rolne. Ponieważ liczba osób pracujących w gospodarstwie jest silnie uzależniona od powierzchni gospodarstwa, należałoby ten wskaźnik ogólnopowiatowy skorygować, uwzględniając różnice między strukturą wielkości gospodarstw rolnych w powiecie nowodworskim i w gminie Pomiechówek. Co prawda, jak to opisano wcześniej, w gminie Pomiechówek występuje większy udział gospodarstw do 1 ha niż średnio w powiecie nowodworskim, ale z drugiej strony, występuje tam również mniejszy niż w powiecie nowodworskim udział gospodarstw małych (1-5 ha), a wyższy gospodarstw średnich i dużych. Tak więc można przyjąć, iż różnice te mogą się wzajemnie „znosić”. W związku z tym można uznać, iż średnia liczba pracujących w gospodarstwach rolnych powiatu nowodworskiego wynosząca 1,5 osoby na statystyczne gospodarstwo jest zbliżona do wielkości występującej średnio w gospodarstwach rolnych gminy Pomiechówek. Jeśli zatem w gminie Pomiechówek w 2010 r. zarejestrowano 667 gospodarstw, to można szacować, iż pracowało w nich ok. 1000 osób. W tym kontekście trzeba wspomnieć, iż Powszechny Spis Rolny 2010 wykazał, iż w 229 tutejszych gospodarstwach nie otrzymywano dochodów z działalności rolniczej, a w 237 wykazywano dochody z pracy najemnej.

Lokalny rynek pracy –podaż i popyt na pracę w gminie Pomiechówek

W Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 r. oszacowano poziom aktywności zawodowej oraz zatrudnienia ludności, lecz niestety informacje te dostępne są tylko na poziomie powiatu, bądź wyższym. Jak powszechnie wiadomo współczynnik aktywności zawodowej określa udział pracujących i bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku tzw. zdolności do pracy, czyli dla mężczyzn 15-64 lata, a dla kobiet 15-60 lat, zaś wskaźnik zatrudnienia udział ludności pracującej w ogólnej liczbie ludności ww. grupach wieku. Tak liczony wskaźnik zatrudnienia w 2011 r. wynosił na obszarach wiejskich powiatu nowodworskiego 52,9%, zaś wskaźnik aktywności zawodowej 57,9%- por. Tablica 17a oraz 18a. Ponieważ oba ww. wskaźniki odnoszą się do obszarów wiejskich powiatu nowodworskiego, można przyjąć, iż na zbliżonym poziomie kształtowały się one także na obszarze gminy Pomiechówek. W roku 2011 w gminie Pomiechówek zamieszkiwało 6036 osób w ww. wieku tzw. zdolności do pracy, a w roku 2014 takich osób było 5964. Przyjmując zatem, iż poziom aktywności zawodowej i wskaźniki zatrudnienia w gminie Pomiechówek utrzymałyby się na poziomie z roku 2011, to wówczas spośród ogółu mieszkańców gminy Pomiechówek pracowałyby w roku 2011 ok. 3200 osób, a wraz z bezrobotnymi gotowymi do

pracy byłoby to ok. 3500 osób. W roku 2014 liczbę pracujących można by tu szacować także na ok. 3100 osób, a wraz z bezrobotnymi gotowymi do pracy byłoby to ok. 3500 osób.

Jak stwierdzono wcześniej, liczbę pracujących osób w gospodarstwach rolnych można by szacować na ok. 1000 osób, z tym jednak, iż ok. 1/3 spośród ww. pracuje również poza gospodarstwami rolnymi na terenie gminy lub poza nią. W 2014 r. poza rolnictwem indywidualnym w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób, pracowało w gminie Pomiechówek r. 670 (por. Tablica 19a) osób, ale było tu zarejestrowanych 811 podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób. Można zatem szacować, że w tutejszych podmiotach gospodarczych pracowało znacznie ponad 1500 osób. Ponieważ liczbę pracujących wyłącznie w tutejszych gospodarstwach rolnych można szacować na ok. 500-600 osób, a liczbę pracujących w tutejszych podmiotach gospodarczych poza rolnictwem indywidualnym na ponad 1500 osób, to łączną liczbę osób pracujących na terenie gminy można szacować na 2000 osób.

Tablica 17a. Ludność wg grup „zdolności do pracy”: 0-14 lat, 15-64/60 lat oraz 65/60 i więcej lat – gmina Pomiechówek na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego w latach 2007-2014

	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski	Pomiechówek	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski	Pomiechówek
ogółem								
2007	38115641	5188488	76088	8888	100,0	100,0	100,0	100,0
2008	38135876	5204495	76294	8884	100,0	100,0	100,0	100,0
2009	38167329	5222167	76583	8927	100,0	100,0	100,0	100,0
2010	38529866	5267072	77739	8926	100,0	100,0	100,0	100,0
2011	38538447	5285604	78053	8941	100,0	100,0	100,0	100,0
2012	38533299	5301760	78321	8992	100,0	100,0	100,0	100,0
2013	38495659	5316840	78500	9026	100,0	100,0	100,0	100,0
2014	38478602	5334511	78693	8988	100,0	100,0	100,0	100,0
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej								
2007	5900878	790071	12624	1404	15,5	15,2	16,6	15,8
2008	5829440	788356	12591	1396	15,3	15,1	16,5	15,7
2009	5782777	790100	12595	1392	15,2	15,1	16,4	15,6
2010	5855766	809508	12437	1382	15,2	15,4	16,0	15,5
2011	5818977	813434	12449	1372	15,1	15,4	15,9	15,3
2012	5796614	819592	12486	1392	15,0	15,5	15,9	15,5
2013	5771426	825206	12480	1391	15,0	15,5	15,9	15,4
2014	5764151	833375	12491	1354	15,0	15,6	15,9	15,1
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni								
2007	26132306	3508177	52362	6011	68,6	67,6	68,8	67,6
2008	26110704	3511704	52456	6011	68,5	67,5	68,8	67,7
2009	26072937	3514185	52508	6036	68,3	67,3	68,6	67,6
2010	26218474	3524870	53458	6035	68,0	66,9	68,8	67,6
2011	26066101	3514532	53405	6036	67,6	66,5	68,4	67,5
2012	25875712	3498052	53184	6031	67,2	66,0	67,9	67,1
2013	25646082	3478808	52895	6017	66,6	65,4	67,4	66,7
2014	25409007	3459377	52562	5964	66,0	64,8	66,8	66,4
w wieku poprodukcyjnym								
2007	6082457	890240	11102	1473	16,0	17,2	14,6	16,6
2008	6195732	904435	11247	1477	16,2	17,4	14,7	16,6
2009	6311615	917882	11480	1499	16,5	17,6	15,0	16,8
2010	6455626	932694	11844	1509	16,8	17,7	15,2	16,9
2011	6653369	957638	12199	1533	17,3	18,1	15,6	17,1
2012	6860973	984116	12651	1569	17,8	18,6	16,2	17,4
2013	7078151	1012826	13125	1618	18,4	19,0	16,7	17,9
2014	7305444	1041759	13640	1670	19,0	19,5	17,3	18,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

W roku 2006 przeprowadzono w GUS jednorazowe badanie rozmiarów wyjazdów i przyjazdów do pracy na poziomie gmin, i podobne badanie przeprowadzono w ramach Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 r. Pierwsze z ww. badań wykazało, iż w 2006 r. z gminy Pomiechówek wyjeżdżało do pracy ponad 1000 osób, a w roku 2011 ponad 1200 osób. Tak więc wyniki obu badań są ogólnie zbieżne. Z oczywistych względów głównym kierunkiem wyjazdów do pracy z gminy Pomiechówek była Warszawa (ok. 56% wyjeżdżających) oraz Nowy Dwór Mazowiecki (29%) - w sumie dawało to prawie 80% wyjeżdżających. W rzeczywistości liczba wyjeżdżających do pracy poza gminę była nieco większa, ponieważ w badaniu z 2011 r. nie uwzględniano wyjazdów do miejscowości, jeśli ta liczba wyjazdów była mniejsza od 9.

Tablica 18a. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej na obszarach wiejskich – powiat nowodworski na tle Polski ogółem i województwa mazowieckiego na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2011 r

Wyszczególnienie	Jednostka	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat nowodworski
Ogółem	osoba	12512745	1560048	32378
Aktywni zawodowo ogółem	osoba	6724209	859506	18402
Aktywni zawodowo pracujący	osoba	5960098	775109	16835
Aktywni zawodowo bezrobotni	osoba	764111	84397	1567
Bierni zawodowo	osoba	5251450	669330	13393
Nieustalony status na rynku pracy	osoba	537087	31211	583
Współczynnik aktywności zawodowej	%	56,1	56,2	57,9
Wskaźnik zatrudnienia	%	49,8	50,7	52,9
Stopa bezrobocia	%	11,4	9,8	8,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Tablica 19a. Pracujący w głównym miejscu pracy - gmina Pomiechówek na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego w latach 2007-2014.

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
w liczbach bezwzględnych								
Polska	8372169	8624189	8492588	8611367	8640456	8589779	8681877	8864415
Woj. mazowieckie	1378232	1448416	1421120	1430064	1449032	1443054	1446775	1489754
Powiat nowodworski	13998	15576	15640	15819	15343	16117	17478	17271
Pomiechówek	440	666	730	640	738	684	676	670
na 1000 ludności								
Polska	220	226	223	223	224	223	226	230
Woj. mazowieckie	266	278	272	272	274	272	272	279
Powiat nowodworski	184	204	204	203	197	206	223	219
Pomiechówek	50	75	82	72	83	76	75	75

Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez zakładów osób fizycznych o liczbie pracujących do 5 osób, (dla lat 1995-1998); bez zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o liczbie pracujących do 9 osób (dla 1999 r.); **bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (od 2000 r.).** W 2004 i 2005 r. dla gmin miejsko-wiejskich sporządzane jest jedno sprawozdanie, brak informacji dla części miejskiej i części wiejskiej. Wg faktycznego miejsca pracy (dla lat 1995-2003); wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Tablica 20a. Bezrobocie rejestrowane - gmina Pomiechówek na tle Polski ogółem, województwa mazowieckiego oraz powiatu nowodworskiego w latach 2007-2014.

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
w osobach								
Polska	1746573	1473752	1892680	1954706	1982676	2136815	2157883	1825180
Woj. Mazowieckie	219924	178028	224480	238341	246739	271927	283196	249777
Powiat nowodworski	2502	1966	2866	3467	3713	3705	3818	3636
Pomiechówek (2)	252	168	253	360	407	387	425	405
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym								
Polska	7,1	6,0	7,7	7,9	8,0	8,7	8,8	7,5
Woj. Mazowieckie	6,6	5,4	6,7	7,1	7,4	8,2	8,5	7,6
Powiat nowodworski	5,1	4,0	5,8	6,8	7,3	7,3	7,6	7,3
Pomiechówek (2)	4,5	3,0	4,4	6,3	7,1	6,8	7,4	7,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Jeśli stwierdzimy, że na terenie gminy Pomiechówek zamieszkiwało w 2014 r. ponad 3100 osób pracujących, z czego ponad 1200 osób wyjeżdżało do pracy poza teren gminy, wówczas okazuje się, iż na terenie gminy pracowałyby ponad 1900 osób, z czego ponad 1500 w tutejszych podmiotach gospodarczych poza rolnictwem i 400 wyłącznie we własnych indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Tablica 21a. Wyjazdy i przyjazdy do pracy „z” i „do” gminy Pomiechówek na podstawie jednorazowego badania GUS 2006 r.

Liczba osób wyjeżdżających do pracy	1054
Liczba osób przyjeżdżających do pracy	168
Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy	-886
Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy	0,16

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Tablica 22a. Wyjazdy i przyjazdy do pracy „z” i „do” gminy Pomiechówek na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2011 roku

Wyjazdy do pracy				
Liczba osób	Gmina zamieszkania	Województwo pracy	Powiat pracy	Gmina pracy
10	Pomiechówek	Kujawsko-pomorskie	Powiat inowrocławski	Inowrocław
30	Pomiechówek	Mazowieckie	Powiat legionowski	Legionowo
11	Pomiechówek	Mazowieckie	Powiat legionowski	Jabłonna
354	Pomiechówek	Mazowieckie	Powiat nowodworski	Nowy Dwór Mazowiecki
66	Pomiechówek	Mazowieckie	Powiat nowodworski	Czosnów
16	Pomiechówek	Mazowieckie	Powiat nowodworski	Zakroczym - miasto
25	Pomiechówek	Mazowieckie	Powiat warszawski zachodni	Łomianki - miasto
11	Pomiechówek	Mazowieckie	Powiat warszawski zachodni	Łomianki - obszar wiejski
689	Pomiechówek	Mazowieckie	Powiat m. st. Warszawa	M.st. Warszawa
11	Pomiechówek	Pomorskie	Powiat m. Słupsk	Słupsk
Razem 1223				
Przyjazdy do pracy				

Liczba osób	Województwo zamieszkania	Powiat zamieszkania	Gmina zamieszkania	Gmina pracy
60	Mazowieckie	Powiat nowodworski	Nowy Dwór Mazowiecki	Pomiechówek
11	Mazowieckie	Powiat nowodworski	Nasielsk - miasto	Pomiechówek
34	Mazowieckie	Powiat nowodworski	Nasielsk - obszar wiejski	Pomiechówek
21	Mazowieckie	Powiat nowodworski	Zakroczym - miasto	Pomiechówek
10	Mazowieckie	Powiat m. st. Warszawa	M.st. Warszawa	Pomiechówek
Razem 136				

Dane obejmują tylko ruch powyżej 9 osób.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Określenie profilu gospodarczego gminy, jak stwierdzono tu na wstępie, jest zadaniem bardzo trudnym ze względu na zasadniczy brak informacji opisujących wprost struktury gospodarcze jednostek podstawowego poziomu podziału administracyjnego kraju. Niezbędnym zatem okazuje się posługiwanie informacjami pośrednio określającymi istotne składowe profilu gospodarczego badanej jednostki terytorialnej. Dodatkowo, informacje te są niespójne ze względu na bezustanne zmiany metodyki pozyskiwania i opracowywania danych statystycznych, zwłaszcza ze sfery gospodarki. Stąd też każda bardziej szczegółowa analiza profilu gospodarczego gminy ma raczej charakter szacunków niż jednoznacznych stwierdzeń.

W przypadku gminy Pomiechówek, najogólniej można stwierdzić, iż dominują tam w sektorze poza rolnictwem indywidualnym, małe podmioty gospodarcze, w tym zakłady osób fizycznych, a średnie i większe przedsiębiorstwa występują sporadycznie. Jednocześnie, mimo takiej struktury wielkości tutejszych podmiotów gospodarczych, nie mają one charakteru stricte usługowego, natomiast dominuje wśród nich działalność z zakresu szeroko rozumianego handlu, budownictwa, przetwórstwa przemysłowego oraz transportu. Pomimo predyspozycji przestrzenno-środowiskowych, zaskakująco słabo reprezentowana jest wśród tych podmiotów sfera usług z zakresu kultury, rekreacji, sportu, wypoczynku, gastronomii, turystyki czy szeroko rozumianego hotelarstwa.

Podobnie mało zadowalająca sytuacja występuje w tutejszym rolnictwie. Ponad 1/3 tutejszych gospodarstw rolnych ma powierzchnię poniżej 1 ha, a 1/4 zamyka się w areale 1-5 ha. Oznacza to, że gospodarstwa najmniejsze i małe stanowią tu prawie 60% ogółu. Zajmują się one mniej wyspecjalizowanymi rodzajami produkcji roślinnej, a hodowla zwierząt prowadzona w tych gospodarstwach wydaje się być działalnością uzupełniającą (wyjątek – wyspecjalizowane gospodarstwa hodowlane). W rezultacie ponad 1/3 ogółu osób pracujących a zamieszkujących na terenie gminy, wyjeżdża do pracy poza granice gminy, z tego ok. 1/4 stanowią osoby związane z gospodarstwami rolnymi. Od wielu lat w gminie zarejestrowanych jest ok. 400 osób bezrobotnych, co stanowi 7,1% ludności w wieku produkcyjnym. Mimo relatywnie wysokiej, jak na gminę wiejską, aktywności gospodarczej poza rolnictwem,

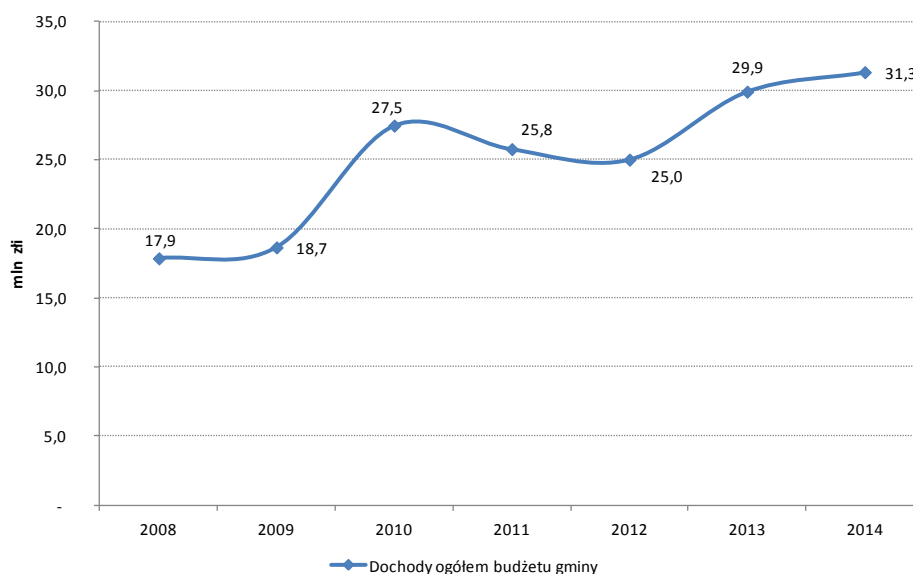
własna baza ekonomiczna gminy Pomiechówek wymaga istotnego wzmocnienia. Pozwalają na to pojawiające się szanse rozwojowe wynikające m.in. z ustanowionych tam obszarów specjalnej strefy ekonomicznej, bliskości rozwijającego się lotniska w Modlinie oraz wzrastającego na obszarze metropolitalnym Warszawy zapotrzebowania na szeroko rozumiane usługi turystyczno-rekreacyjno-wypoczynkowe, do rozwoju których teren gminy Pomiechówek jest szczególnie predestynowany.

3.1.7. Gospodarka budżetowa

Dochody budżetu gminy

Dochody budżetu gminy Pomiechówek gromadzone są zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. W przeprowadzonej analizie należy zwrócić uwagę na ogólny wolumen dochodów budżetowych i jego zmiany w badanym okresie, jak też na główne grupy dochodów, w tym w szczególności dochodów, na które władze samorządowe gminy mają zauważalny wpływ.

Rysunek 13a. Dochody ogółem budżetu gminy Pomiechówek w latach 2008-2014 (w mln zł)

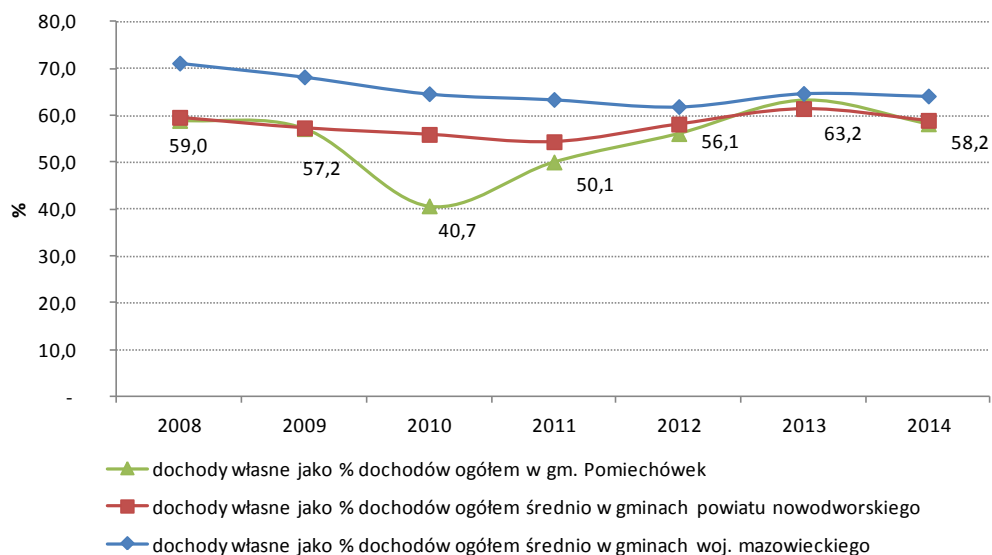
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS 2015.

Na podstawie informacji zawartych na rysunku 13a można stwierdzić, że w badanym okresie miał miejsce wyraźny wzrost dochodów budżetowych ogółem, jednak zmiany poziomu dochodów następowały nierównomiernie. Skokowy wzrost wolumenu dochodów wystąpił w 2010 r. w stosunku do roku poprzedniego (o 47, 2%), ponadto znaczący wzrost pojawił się także w 2013 r. tj. o 19,7% względem roku poprzedniego. Okres 2011-2012 cechował się natomiast dość znacznym spadkiem poziomu dochodów budżetowych ogółem, wskutek czego w 2012 r. zgromadzono dochody o 9,0% niższe w porównaniu do roku 2010.

Istotną pozycję po stronie dochodów budżetu gminy stanowią dochody, w przypadku których można zaobserwować zależność między aktywnością władz samorządowych a poziomem tychże dochodów. Działania podejmowane przez organy uchwałodawcze i wykonawcze samorządu terytorialnego gminy mogą w powyższym zakresie dotyczyć bezpośrednio regulacji stawek podatków i opłat lokalnych, czy też pośrednio oddziaływania na atrakcyjność danego obszaru pod kątem prowadzenia i rozwoju działalności gospodarczej przez podmioty sektora prywatnego. W obecnym systemie finansowania jednostek samorządu terytorialnego zdolność wpływu na wielkości strumieni pieniężnych po stronie dochodów budżetowych można odnieść do dochodów własnych, choć w ograniczonym zakresie. Pozwala to jednak wykorzystać tę grupę dochodów jako bazę wskaźników służących ocenie samodzielności finansowej gminy. W podjętej analizie sytuacji finansowej gminy Pomiechówek wykorzystano wskaźnik udziału dochodów własnych w dochodach ogółem, przy czym dochody własne zostały zestawione w ujęciu szerszym, obejmującym również dochody z tytułu udziału gminy w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, tj. kwoty udziału gminy we wpływach z podatków PIT i CIT pobieranych na obszarze gminy.

Rysunek 14a. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w gminie Pomiechówek na tle powiatu nowodworskiego i województwa mazowieckiego w latach 2008-2014 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS 2015.

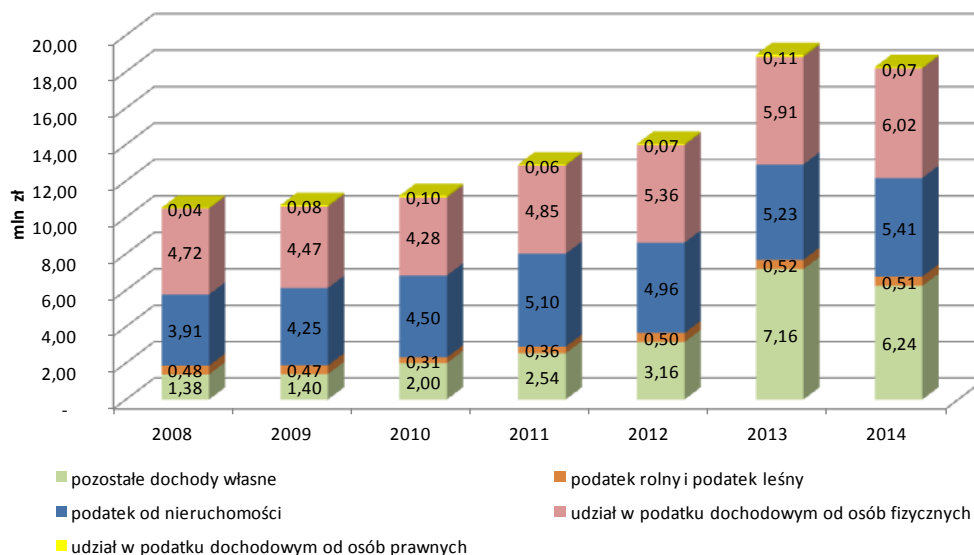
Sytuacja zobrazowana na rysunku 14a wartościami wskaźnika udziału dochodów własnych w dochodach ogółem świadczy o utrzymującym się wysokim poziomie samodzielności finansowej gminy Pomiechówek w badanym okresie. Za wyjątkiem roku 2010, wartość omawianego wskaźnika kształtowała się na poziomie przekraczającym 50%, a

w 2013 r. osiągnęła poziom 63,2%, przewyższając wartość odnotowaną dla ogółu gmin na obszarze powiatu nowodworskiego. W latach 2012-2014 wskaźnik wyznaczony dla gminy Pomiechówek był tylko nieznacznie niższy od wskaźnika średniego dla wszystkich gmin w woj. mazowieckim, a więc obejmującego również duże ośrodki miejskie. Należy jednak podkreślić, że zaobserwowane wahania poziomu powyższego wskaźnika w gminie Pomiechówek nie oznaczały pogorszenia sytuacji finansowej, ponieważ jak wskazują dane szczegółowe, poziom dochodów własnych ujęty w wartościach bezwzględnych wzrastał w całym badanym okresie. Odnosząc powyższą obserwację do wcześniejszej analizy dochodów ogółem, należy wskazać przyczynę zmian, w tym szczególnie spadku wskaźnika udziału dochodów własnych dochodach ogółem, w postaci znaczącego wzrostu innych grup dochodów budżetowych niż dochody własne, jaki nastąpił w 2010 r. Szczegółowa analiza danych budżetowych gminy pozwala zauważyć wspomniany wyżej wzrost przede wszystkim w pozycji dotacji na cele inwestycyjne, utrzymujących się na wysokim poziomie w okresie 2010-2014.

Dla pełnej oceny samodzielności finansowej gminy Pomiechówek, która w głównym stopniu wynika z potencjału gospodarczego danego terytorium, warto również zbadać strukturę dochodów własnych pod kątem wielkości i stabilności strumieni pieniężnych.

Rysunek 15a. Główne źródła dochodów budżetu gminy Pomiechówek w grupie dochodów własnych w latach 2008-2014 (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS 2015 oraz sprawozdań z wykonania dochodów i wydatków budżetowych gminy Pomiechówek z lat 2008-2014.

Jak wynika z rysunku 15a, w całym okresie objętym analizą głównymi pozycjami w grupie dochodów własnych pozostawały dochody z tytułu udziałów w podatku PIT oraz

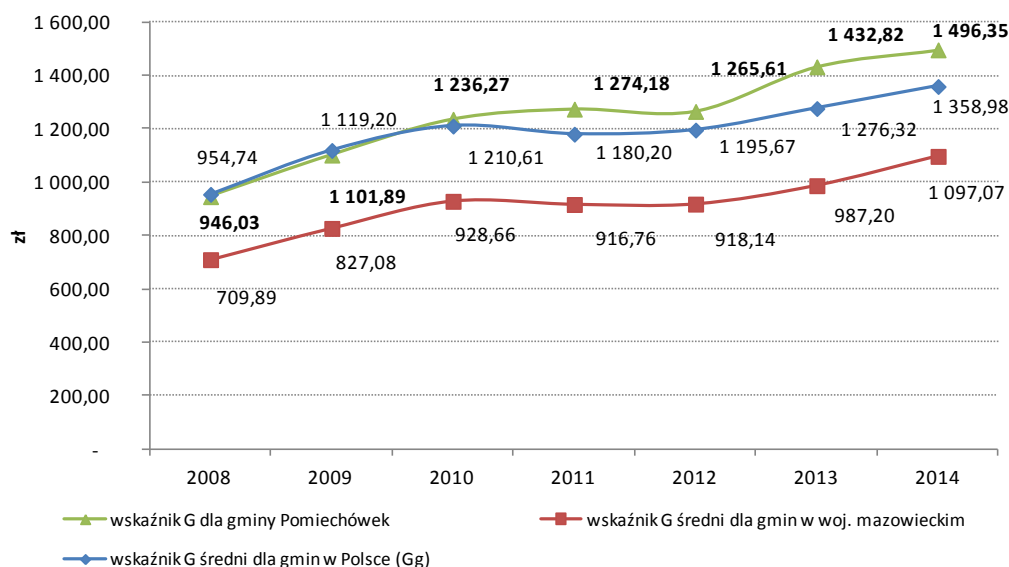

podatku od nieruchomości. Wysoki i systematycznie wzrastający wolumen dochodów związanych z opodatkowaniem dochodów osobistych ludności świadczy o znacznym potencjale gospodarczym, opartym jednak na osobach indywidualnych, pracujących głównie w Warszawie. Potwierdzeniem obserwacji tego stanu jest niski poziom dochodów z tytułu udziałów w podatku CIT, co sugeruje, że sektor przedsiębiorstw posiadających główną siedzibę na terenie gminy jest ograniczony i koncentruje się w znacznym stopniu na zaspokajaniu potrzeb o charakterze lokalnym. Jak wspomniano wcześniej, drugim z najważniejszych strumieni dochodów własnych jest podatek od nieruchomości, którego ok. 65% rocznych wpływów (np. w latach 2013-2014) pochodziło od osób prawnych. Jako głównych płatników należy wskazać Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów z Płocka, PGE Dystrybucja SA, Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji z Warszawy, Stołeczny Zarząd Infrastruktury, Invest KG sp. z o.o., których łączna suma zobowiązań wobec budżetu gminy z tytułu podatku od nieruchomości przekraczała 75% ogółu wpływów budżetowych z tytułu ww. podatku (wg. stanu z 2015 r.). Ponadto od roku 2010 następował dosyć szybki wzrost niektórych innych pozycji w grupie dochodów własnych, ujętych zbiorczo na rysunku w pozycji pozostałe dochody własne. Warto szczególnie zwrócić uwagę na lata 2013 i 2014, kiedy pozycja ta zawierała największy wolumen dochodów w strukturze dochodów własnych. Szczegółowa analiza sprawozdań z wykonania dochodów wskazuje, że w dwóch ostatnich latach objętych analizą zrealizowano znaczące wartości dochodów z tytułu podatków i opłat lokalnych, sprzedaży składników majątku gminy, środków pochodzących z różnych rozliczeń finansowych oraz innych źródeł powiązanych z realizacją zadań inwestycyjnych w zakresie opieki przedszkolnej. Należy również wspomnieć, że pomimo bardzo wysokiego udziału obszarów rolnych i lasów w ogólnej powierzchni gminy Pomiechówek, dochody z tytułu podatku rolnego i leśnego nie stanowiły znaczącej pozycji w strukturze dochodów budżetu.

Innym wskaźnikiem oceny potencjału finansowego gminy, opartym na grupie dochodów własnych, jest wskaźnik podstawowych dochodów podatkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca, który stosowany jest m.in. przy określaniu kwot należnej gminie subwencji ogólnej.

Rysunek 16a. Wskaźniki dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca w gminie Pomiechówek w porównaniu z wartościami średnimi dla woj. mazowieckiego i dla Polski w latach 2008-2014 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Wskaźniki dochodów podatkowych dla poszczególnych gmin, powiatów i województw”, Ministerstwo Finansów 2008-2014.

Wyraźną poprawę sytuacji w zakresie dochodów własnych potwierdza zestawione na rysunku 16a porównanie wskaźnika dochodów podatkowych na 1 mieszkańca, obliczonego dla gminy Pomiechówek z analogicznym wskaźnikiem wyznaczonym jako wartość średnia dla gmin z obszaru woj. mazowieckiego oraz dla ogółu gmin w Polsce (Gg). W latach 2008-2011 wskaźnik G dla gminy Pomiechówek stopniowo wzrastał, przekraczając wartość średnią dla wszystkich gmin i pomimo zauważalnych wahań w kolejnych latach analizy kształtował się na poziomie powyżej średniej dla kraju, przy czym w 2013 r. osiągnął swoją maksymalną wartość relacji do wskaźnika średniego dla wszystkich gmin w Polsce, która wyniosła 112,3%. Zdecydowanie korzystniejszą sytuację pod względem dochodów podatkowych gminy Pomiechówek można zaobserwować na tle woj. mazowieckiego, gdzie w badanym okresie wartość wskaźnika G dla gminy Pomiechówek przewyższała średnią wartość dla gmin z obszaru województwa o kwoty od 236 zł do ponad 445 zł, a więc stanowiła od 133,3% do 145,1% średniej wartości omawianego wskaźnika w woj. mazowieckim.

Wydatki budżetowe

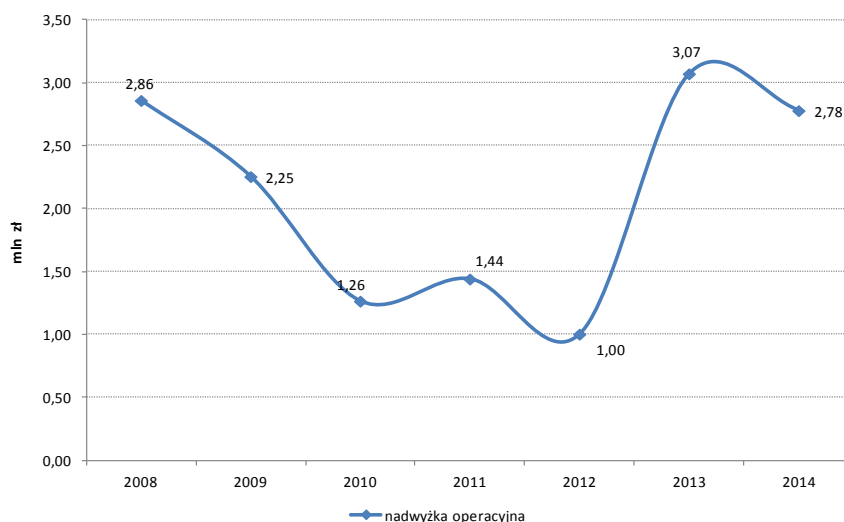
Nawiązując do wcześniejszej części analizy należy podkreślić, że poziom dochodów określanych jako własne, wobec których władze samorządowe w ramach zakresu kompetencji gminy dysponują też znaczną swobodą w zakresie ich wydatkowania, kształtuje istotnie poziom stabilności dochodów bieżących, stanowiących podstawę podejmowania

zadań rozwojowych w dłuższym okresie. Poziom podejmowanych inwestycji zależy w dużej mierze od możliwości generowania w budżecie nadwyżki operacyjnej pozwalającej na kumulowanie środków, wykorzystywanych następnie bezpośrednio na rzecz wydatków majątkowych lub też na obsługę zadłużenia.

Na potrzeby analizy ogółu wydatków budżetowych wyróżnia się wydatki bieżące, dotyczące w głównej mierze zadań obowiązkowych i bieżącego świadczenia usług użyteczności publicznej oraz wydatki majątkowe, kierowane z reguły na inwestycje. Nadwyżka operacyjna (lub ogólnie wynik operacyjny) definiowana jest jako wskaźnik określający zdolność pokrycia wydatków bieżących dochodami bieżącymi, czyli dochodami pochodzącymi ze źródeł powtarzalnych i trwałych, nie związanych z dysponowaniem posiadanym przez gminę majątkiem. Badanie zmian poziomu nadwyżki operacyjnej stanowi obecnie jeden najważniejszych elementów oceny zdolności jednostki samorządu terytorialnego do obsługi zadłużenia, zgodnie z przepisami art. 243 ustawy o finansach publicznych, obowiązującymi od 1 stycznia 2014 r.

Rysunek 17a. Nadwyżka operacyjna budżetu gminy Pomiechówek w latach 2008-2014 (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS 2015 oraz sprawozdań z wykonania dochodów i wydatków budżetowych gminy Pomiechówek z lat 2008-2014.

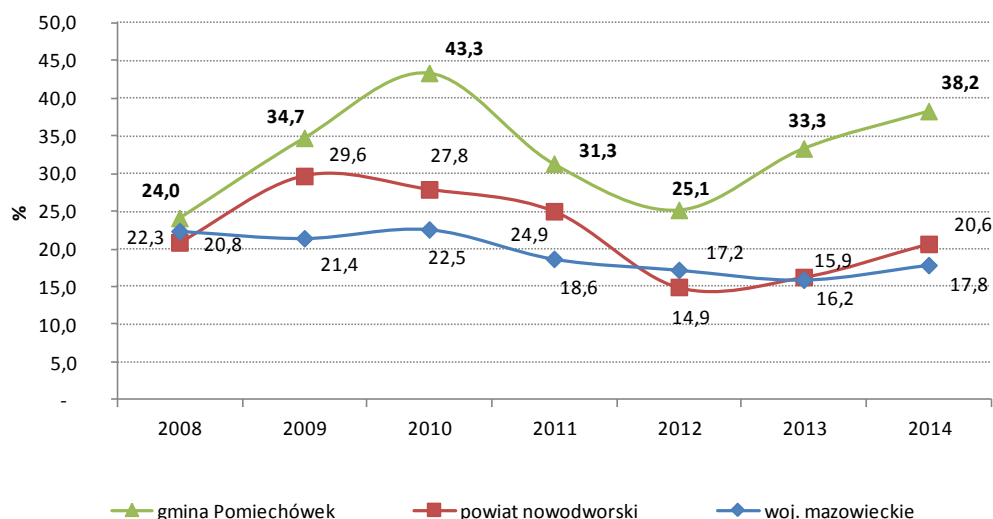
Analiza danych zilustrowanych na rysunku 17a wskazuje na relatywnie wysoki poziom dochodów bieżących budżetu gminy Pomiechówek, któremu towarzyszyła racjonalna gospodarka po stronie wydatków bieżących. W latach 2008-2012 następował co prawda wyraźny spadek wielkości operacyjnego wyniku finansowego jednak pozostawał wciąż dodatni, a w roku 2013 odnotowano wysoki wzrost omawianej pozycji do poziomu ponad 3 mln zł.

Inwestycje publiczne

Wygospodarowanie nadwyżki operacyjnej, jak wspomniano, stanowić może podstawę do prowadzenia aktywnej polityki inwestycyjnej. Jak wskazują dane zaprezentowane na rysunku 18a, w okresie 2008-2010 poziom inwestycji realizowanych przez samorząd terytorialny gminy Pomiechówek, mierzony wskaźnikiem relacji wydatków majątkowych inwestycyjnych do wydatków budżetowych ogółem, ulegał szybkiemu wzrostowi osiągając poziom 43,3% w 2010 r. W kolejnych dwóch latach zaobserwowano wyraźne spowolnienie tempa inwestycji i wartość powyższego wskaźnika w 2012 r. wyniosła 25,1%, jednak w kolejnych latach objętych analizą, wartość badanego wskaźnika ponownie wzrastała w szybkim tempie, osiągając poziom 38,2% w 2014 r. Obserwowane zmiany były zgodne z trendem średnich wartości ww. wskaźnika dla ogółu gmin na obszarze powiatu nowodworskiego oraz w woj. mazowieckiego. Należy jednak podkreślić, że wartości wskaźnika w gminie Pomiechówek utrzymywały się w całym w całym badanym okresie na wyraźnie wyższym poziomie w porównaniu do uśrednionej wartości dla gmin w otoczeniu, zarówno w skali powiatu, jak też województwa, co szczególnie zauważalne było w 2010 r. oraz w latach 2013-2014.

Rysunek 18a. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu gminy Pomiechówek na tle średniej dla gmin z obszaru powiat nowodworskiego oraz woj. mazowieckiego (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS 2015 oraz sprawozdań z wykonania dochodów i wydatków budżetowych gminy Pomiechówek z lat 2008-2014.

Odnotowany relatywnie wysoki poziom łącznych wydatków inwestycyjnych poniesionych przez gminę Pomiechówek wiązał się ze zróżnicowanym zakresem zadań podjętych przez władze samorządowe. Analiza danych przedstawionych w tabelicy 23a

wskazuje, że wśród zrealizowanych inwestycji należy w szczególności wyróżnić przedsięwzięcia z zakresu infrastruktury drogowej, które w całym badanym okresie utrzymywały się na bardzo wysokim poziomie. Do głównych projektów w tym zakresie należy zaliczyć: zrealizowane w 2011 i 2012 r. w ramach Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych dwa duże zadania drogowe za kwotę blisko 11 mln zł, obejmujące przebudowę dróg o łącznej długości 14,5 km (nowe nawierzchnie asfaltowe, chodniki, dodatkowe miejsca postojowe w Pomiechówku i Nowym Modlinie).

Znaczący pod względem wolumenu wydatków zakres inwestycji został zrealizowany w obszarze gospodarki komunalnej, gdzie w okresie 2008-2011 zadania podjęte przez władze samorządowe gminy dotyczyły: kompleksowej modernizacji i rozbudowy komunalnej oczyszczalni ścieków (obejmującej ponad 3,5-krotne zwiększenie przepustowości oczyszczalni) wraz z kanalizacją, gdzie całkowita wartość projektu wyniosła 12 649 tys. zł, w tym wartość dofinansowania zewnętrznego wyniosła 8 197 tys. zł.

Tablica 23a. Wydatki majątkowe inwestycyjne z budżetu gminy Pomiechówek w podziale na główne rodzaje zadań publicznych w latach 2008-2014 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gospodarka komunalna	1 497,0	3 892,0	3 314,7	4 585,7	126,5	2 371,0	2 449,1
Infrastruktura drogowa	2 076,1	1 514,4	3 530,7	3 394,8	5 842,3	2 096,3	1 446,0
Obiekty sportowe	150,4	2 692,2	6 511,0	-	-	15,0	-
Oświata	287,8	209,4	79,9	16,7	59,8	6 127,2	8 609,6
Turystyka	-	-	-	-	-	26,5	2 150,7
Pozostałe zadania	645,3	253,1	189,0	572,5	815,1	299,5	327,8
Łączne wydatki inwestycyjne	4 656,6	8 561,1	13 625,3	8 569,7	6 843,7	10 935,5	14 983,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania dochodów i wydatków budżetowych gminy Pomiechówek z lat 2008-2014.

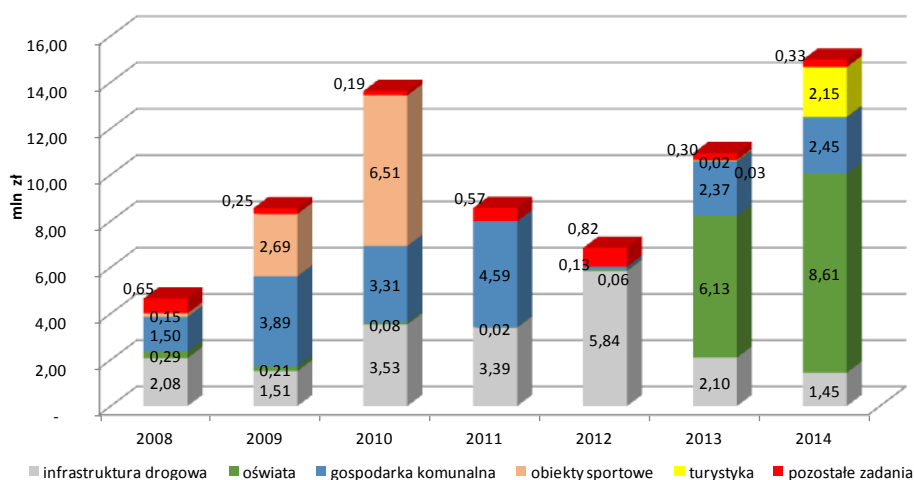
W latach 2009-2010 znaczące nakłady inwestycyjne z budżetu gminy przeznaczano na budowę obiektów sportowych, w tym na budowę i wyposażenie hali sportowej wraz z elementami towarzyszącymi w postaci boiska zewnętrznego, parkingów, chodników, na co wydatkowano łącznie 7 748 tys. zł. Istotnym zadaniem inwestycyjnym była również budowa stadionu gminnego, na którą wydatkowano 626,4 tys. zł.

Z kolei w latach 2012-2014 wyraźnej intensyfikacji uległy działania na rzecz realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie oświaty i wychowania, w której to sferze wydatkowano 17 394,8 tys. zł na zadanie obejmujące budowę Centrum Integracji Społecznej wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w którym zlokalizowano przedszkole integracyjne oraz w zakresie przedsięwzięć służących rozwojowi turystyki, gdzie w roku 2014 wybudowano

promenadę nad Wkrą, obejmującą także ścieżkę dydaktyczną, punkt widokowy na rzekę, tablice dydaktyczne, ławki, nowe oświetlenie o łącznej wartości zadania wynoszącej 1 168,4 tys. zł. Kompleksowy rozwój turystyki realizowany był poprzez dalsze zadania inwestycyjne zmierzające do zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy Pomiechówek dzięki wytyczeniu ścieżek i szlaków turystycznych, uruchomienie wypożyczalni rowerów i powstanie parku linowego, na co wydatkowano 66,5 tys. zł. Ilustrację graficzną wydatków inwestycyjnych z budżetu gminy Pomiechówek przedstawiono na rysunku 19a.

Rysunek 19a. Wydatki majątkowe inwestycyjne z budżetu gminy Pomiechówek w podziale na główne rodzaje zadań publicznych w latach 2008-2014 (w mln zł)

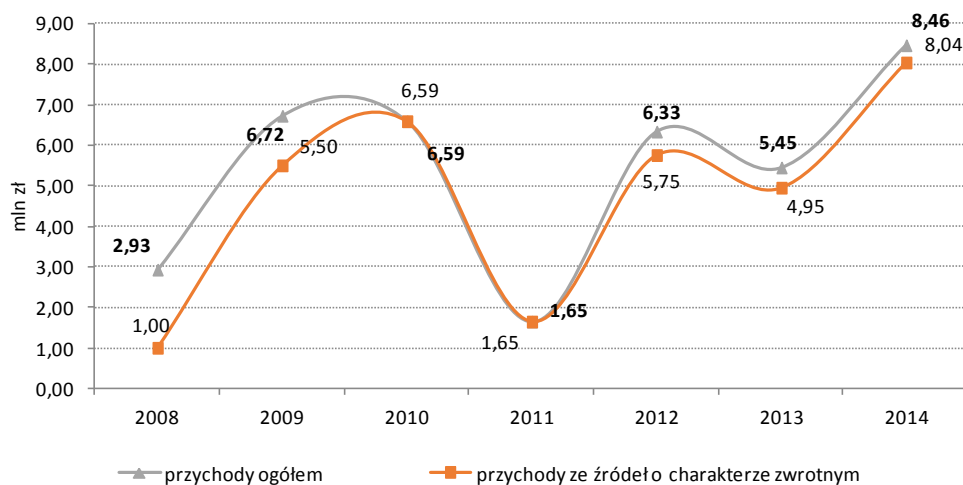
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania dochodów i wydatków budżetowych gminy Pomiechówek z lat 2008-2014.

Aktywna polityka inwestycyjna prowadzona jest przez władze samorządowe gminy Pomiechówek nie tylko w oparciu w zasoby finansowe wynikające z dochodów bieżących, w tym szczególnie dochodów własnych. W latach 2008-2014 ważnymi źródłami finansowania zadań inwestycyjnych były dochody majątkowe pozyskiwane w formie dotacji, jak też odnotowano znaczną aktywność gminy w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania w formie zwrotnej oraz bezzwrotnej. Dla oceny sytuacji budżetowej gminy istotne jest zatem przeanalizowanie poziomu zadłużenia i obciążeń związanych z obsługą długu w badanym okresie.

W całym okresie objętym niniejszą analizą gmina Pomiechówek korzystała z instrumentów dłużnych. Jak wynika z danych zaprezentowanych na rysunku 20a, przychody budżetu gminy ulegały wyraźnym wahaniom w poszczególnych latach, jednak w perspektywie badanego okresu można zaobserwować ogólną tendencję wzrostu. W latach 2010-2014 główną część przychodów stanowiły przychody ze źródeł o charakterze zwrotnym, w tym głównie kredyty związane z pokryciem planowanego deficytu budżetowego.

Rysunek 20a. Przychody budżetu gminy Pomiechówek, w tym pochodzące ze źródeł o charakterze zwrotnym w latach 2008-2014 (w mln zł)

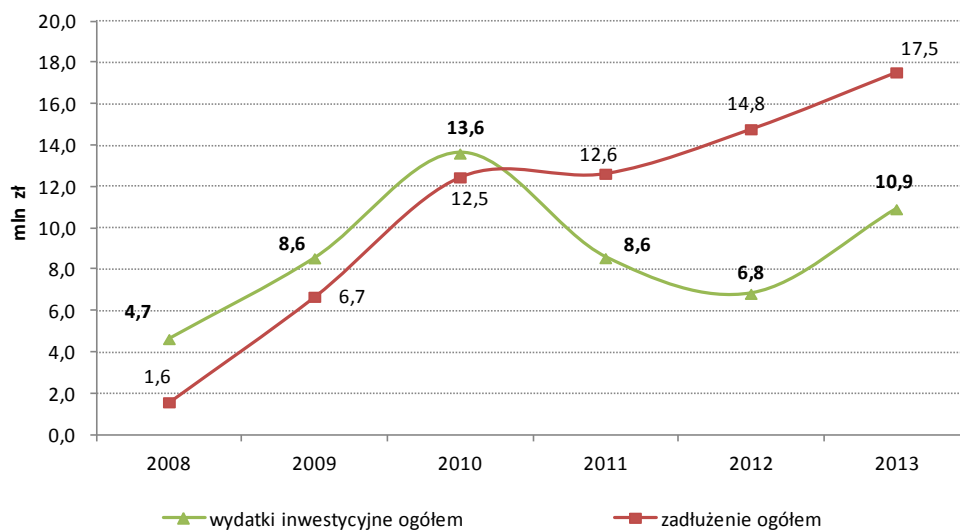
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania dochodów i wydatków budżetowych gminy Pomiechówek z lat 2008-2014.

W okresie 2008-2013 poziom zadłużenia uległ znacznemu zwiększeniu, przy czym jak wynika z rysunku 21a, szczególnie szybkie tempo wzrostu odnotowano w początkowych latach badanego okresu, kiedy poziom zadłużenia pomiędzy 2008 r. a 2010 r. wzrósł niemal 7-krotnie. W kolejnych latach zadłużenie budżetu gminy narastało w nieco wolniejszym tempie i w 2013 r. wyniosło ok. 17,5 mln zł. W 2013 r. miała również miejsce emisja obligacji komunalnych (uchwała Rady gminy nr 273 z dn. 2.12.2013 r.) w 8 seriach na łączną kwotę 11 730 tys. zł, której celem było pozyskanie środków na wcześniejszą spłatę zobowiązań z tytułu kredytów i konsolidacja zadłużenia budżetu gminy.

Należy również zauważyć, że początkowe szybkie tempo zwiększania wolumenu wydatków inwestycyjnych, jakie towarzyszyło wzrostowi zadłużenia budżetu gminy w latach 2008-2010, w latach kolejnych uległo bardzo wyraźnemu spowolnieniu. Jak wskazano już wcześniej w niniejszej analizie, od 2010 r. do 2012 r. poziom wydatków inwestycyjnych obniżył się o 50% i dopiero w 2013 r. miał miejsce ponowny jego wzrost. Sytuacja wskazuje jednak na utrzymującą się intensywną politykę inwestycyjną gminy Pomiechówek w całym badanym okresie, która wiązała się z potrzebą znacznego zwiększenia poziomu zadłużenia gminy.

Rysunek 21a. Wydatki inwestycyjne i poziom zadłużenia budżetu gminy Pomiechówek w latach 2008-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania dochodów i wydatków budżetowych gminy Pomiechówek z lat 2008-2014.

Na potrzeby analizy dotyczącej okresu historycznego, w szczególności do 2013 r. dokąd obowiązywały zasady określające poziom dopuszczalnego zadłużenia uznawanego za bezpieczne w oparciu o wskaźniki relacji całkowitego zadłużenia oraz obsługi zadłużenia do dochodów ogółem ujęciu jednorocznym, można zastosować wskaźnik dotyczący oceny obciążenia dochodów ogółem wydatkami związanymi z obsługą zadłużenia, ujętym w zestawieniach opracowywanych przez Ministerstwo Finansów jako wskaźnik W_{Z4} . Do wskaźnika tego nie są wliczane kwoty rat kapitałowych spłacanych z tytułu kredytów związanych z realizacją przedsięwzięć inwestycyjnych współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

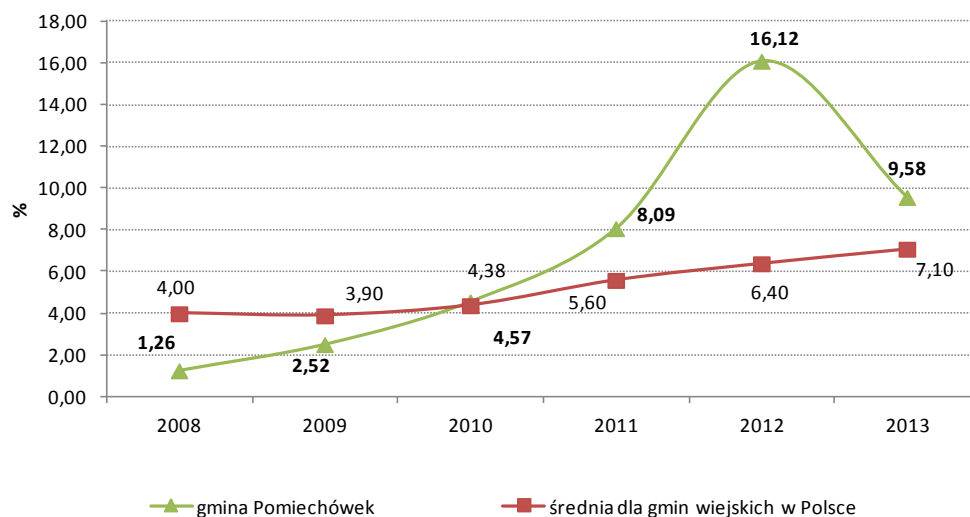
W latach 2008-2010 obciążenie wydatkami na obsługę zadłużenia budżetu gminy Pomiechówek nie przekraczało wartości średniej omawianego wskaźnika dla ogółu gmin wiejskich w Polsce. W kolejnych latach objętych analizą nastąpił jednak bardzo szybki wzrost wartości badanego wskaźnika, aż do 16,12% w 2012 r., a więc ponad maksymalny dopuszczalny poziom ustalony na 15%. Warto jednak zauważyć, na co wskazują również wcześniejsze wyniki analizy budżetu gminy, że rok 2012 był okresem wyraźnego spowolnienia wzrostu niektórych pozycji dochodów budżetu (np. z tytułu podatku od nieruchomości), a nawet zauważalnego spadku ogólnego wolumenu dochodów. Stąd też skokowy wzrost wartości badanego wskaźnika należy oceniać jako efekt zmian nie tylko w zakresie zwiększenia obciążenia budżetu związanego z wysokością zaciąganych wcześniej kredytów i pożyczek, ale również wyraźnego osłabienia strony dochodowej budżetu gminy.

W 2013 r. poziom omawianego wskaźnika obniżył się do wielkości 9,58%, natomiast na tle ogółu gmin wiejskich w Polsce, obciążenie dochodów ogółem obsługą zadłużenia gminy Pomiechówek utrzymywało się w okresie 2011-2013 na podwyższonym poziomie.

Rysunek 22a. Obciążenie dochodów ogółem obsługą zadłużenia bez rat kapitałowych na projekty unijne (wskaźnik W_{Z4}) w gminie Pomiechówek na tle średniej wartości dla ogółu gmin wiejskich w Polsce (w %)

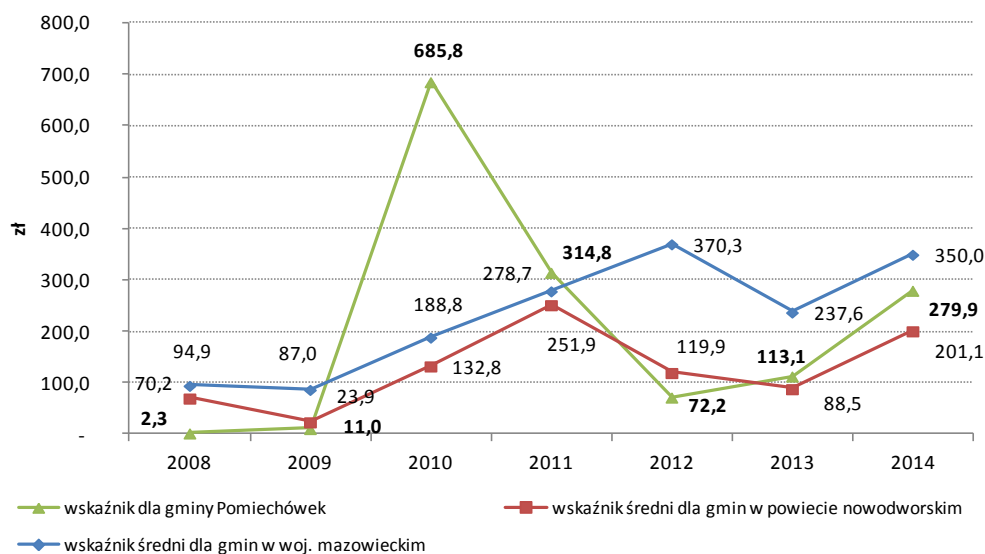
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS 2015 oraz danych Ministerstwa Finansów.

Obowiązujące przepisy zawarte we wspomnianym art. 243 ustawy o finansach publicznych nakładają na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek utrzymania relacji kwot łącznej obsługi zadłużenia, tj. rat kapitałowych i wydatków na spłatę odsetek do dochodów ogółem budżetu na określonym poziomie wyznaczanym jako wskaźnik indywidualnego zadłużenia. Zgodnie z koncepcją wskaźnika, powyższa relacja nie może przekraczać średniej relacji nadwyżki operacyjnej, powiększonej o wpływy ze sprzedaży majątku do dochodu ogółem budżetu, obliczonej dla trzech lat poprzedzających rok, na który wyznaczana jest wartość wskaźnika indywidualnego zadłużenia.

Dług zaciągany przez gminę Pomiechówek związany był z potrzebami pokrycia deficytu budżetowego, który wynikał głównie z podejmowanych zadań inwestycyjnych, w tym również wynikających z zgromadzenia wkładu własnego dla projektów inwestycyjnych współfinansowanych ze środków UE. Należy przy tym odnotować wysoki poziom aktywności władz samorządowych gminy w zakresie pozyskiwania środków unijnych w badanym okresie. Jedną z dostępnych miar jest wskaźnik wielkości środków unijnych pozyskanych (a w konsekwencji również wydatkowanych) przez budżet gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Rysunek 23a. Środki unijne pozyskane przez budżet gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Pomiechówek w porównaniu do wartości średnich dla gmin w powiecie nowodworskim i woj. mazowieckim w latach 2008-2014 (w zł)

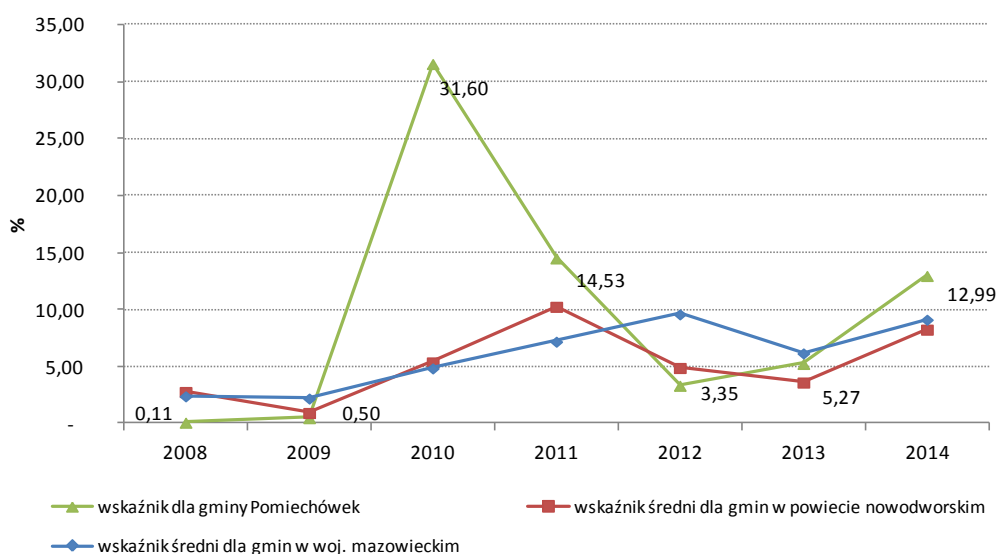

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS 2015.

Wartości wskaźnika wolumenu środków unijnych na 1 mieszkańca zilustrowane na rysunku 23a wskazują, że sytuacja pod względem aktywności w zakresie wykorzystania wsparcia z UE gminy Pomiechówek była podobna jak w sąsiednich gminach powiatu nowodworskiego, za wyjątkiem roku 2010, w którym wartość powyższego wskaźnika dla Pomiechówka była ponad 5-krotnie wyższa w porównaniu do średniej dla gmin na obszarze powiatu. Obok niewątpliwie pozytywnego wymiaru, jakim było pozyskiwanie zewnętrznego wsparcia finansowego o charakterze bezzwrotnym w zakresie inwestycji gminnych należy jednak podkreślić, że środki unijne stanowiły mało stabilne źródło finansowania, uzależnione od przebiegu procedur konkursowych, ogólnego wolumenu zaplanowanego na wsparcie przedsięwzięć rozwojowych w programach na poziomie krajowym i regionalnym, jak też indywidualnej zdolności gminy Pomiechówek do zapewnienia wymaganego poziomu wkładu własnego. Jako potwierdzenie wskazanej zmienności, na rysunku 24a został dodatkowo przedstawiony wskaźnik obrazujący relację środków unijnych do wydatków ogółem budżetu gminy w poszczególnych latach objętych analizą.

Rysunek 24a. Środki unijne pozyskane w relacji do wydatków ogółem budżetu w gminie Pomiechówek w porównaniu do wartości średnich dla gmin w powiecie nowodworskim i woj. mazowieckim w latach 2008-2014 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS 2015.

Powyższy wskaźnik, interpretowany jako stopień pokrycia wydatków ogółem przez środki pozyskane z budżetu UE, wskazuje na większe zaangażowanie pomocy unijnej przy realizacji zadań publicznych w gminie Pomiechówek w porównaniu do średniej sytuacji w gminach powiatu nowodworskiego oraz obszaru woj. mazowieckiego. W szczególności wysoka wartość wskaźnika, wynosząca 31,60%, wystąpiła w 2010 r., poza tym wartości przekraczające średnią dla powiatu i województwa odnotowano również w 2011 r. oraz 2014 r. na poziomie odpowiednio 14,53% i 12,99%.

Podsumowanie

W badanym okresie odnotowano nie tylko wyraźny wzrost dochodów budżetowych ogółem, ale też wysoki poziom samodzielności finansowej gminy Pomiechówek, oceniany na podstawie wartości wskaźnika udziału dochodów własnych w dochodach ogółem. Za wyjątkiem roku 2010, wartość omawianego wskaźnika kształtowała się na poziomie przekraczającym 50%. W 2013 r. osiągnęła poziom 63,2%, przewyższając wartość odnotowaną dla ogółu gmin na obszarze powiatu nowodworskiego. W latach 2012-2014 wskaźnik wyznaczony dla gminy Pomiechówek był tylko nieznacznie niższy od wskaźnika średniego dla wszystkich gmin w województwie mazowieckim, a więc obejmującego również duże ośrodki miejskie. Oznacza to, że gmina Pomiechówek charakteryzuje się silną bazą ekonomiczną i wynikającym z tego relatywnie wysokim poziomem dochodów własnych.

Korzystną sytuację finansową gminy potwierdza również wskaźnik dochodów podatkowych (G) dla gminy Pomiechówek, stopniowo wzrastający w latach 2008-2011 do wartości przekraczających średnią dla wszystkich gmin i pomimo zauważalnych wahań w kolejnych latach analizy kształtował się na poziomie powyżej średniej dla kraju. Najwyższą wartość relacji badanego wskaźnika G do wskaźnika średniego dla wszystkich gmin w Polsce, w wysokości 112,3%, odnotowano w 2013 r.

Głównymi pozycjami w grupie dochodów własnych pozostawały dochody z tytułu udziałów w podatku PIT oraz podatku od nieruchomości. Wysoki i systematycznie wzrastający wolumen dochodów związanych z opodatkowaniem dochodów osobistych ludności, potwierdza znaczenie lokalnego potencjału gospodarczego, opartego jednak na osobach fizycznych, pracujących głównie w Warszawie. Drugim z najważniejszych strumieni dochodów własnych jest podatek od nieruchomości, którego ok. 65% rocznych wpływów (np. w latach 2013-2014) pochodziło od osób prawnych. Należy podkreślić, że jest to stabilne źródło dochodów budżetowych, oparte na obecności trwałych obiektów infrastrukturalnych na obszarze gminy, będących własnością dużych podmiotów prawnych.

W badanym okresie zaobserwowano wyraźne wahania tempa inwestycji, mierzonego wskaźnikiem udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach budżetowych ogółem. Szczególnie szybki wzrost wartość powyższego wskaźnika następował po roku 2012, osiągając poziom 38,2% w 2014 r. Należy jednak podkreślić, że wartości wskaźnika w gminie Pomiechówek utrzymywały się w całym w całym badanym okresie na wyraźnie wyższym poziomie w porównaniu do uśrednionej wartości dla gmin w otoczeniu, zarówno w skali powiatu, jak też województwa, co szczególnie zauważalne było w 2010 r. oraz w latach 2013-2014.

W latach 2008-2014 ważnymi źródłami finansowania zadań inwestycyjnych były dochody majątkowe pozyskiwane w formie dotacji, jak też odnotowano znaczną aktywność gminy w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania w formie zwrotnej oraz bezzwrotnej. W całym okresie objętym niniejszą analizą gmina Pomiechówek korzystała z instrumentów dłużnych, których obsługa wymagała w latach 2011-2014 szybko narastającego poziomu wydatków na ten cel. Wskaźnik określający relację wydatków na obsługę zadłużenia do dochodów ogółem utrzymywał się na relatywnie wysokim poziomie, aż do 16,12% w 2012 r., a więc ponad maksymalny dopuszczalny poziom ustalony na 15%. Znaczne wahania wartości badanego wskaźnika należy oceniać jako efekt zmian nie tylko w zakresie zwiększenia obciążenia budżetu związanego z wysokością zaciąganych wcześniej kredytów i pożyczek, ale również wyraźnego osłabienia strony dochodowej budżetu gminy.

W 2013 r. poziom omawianego wskaźnika obniżył się do wielkości 9,58%. W okresie 2011-2013 obciążenie dochodów ogółem obsługą zadłużenia gminy Pomiechówek utrzymywało się na podwyższonym poziomie na tle ogółu gmin wiejskich w Polsce.

Dług zaciągany przez gminę Pomiechówek związany był z potrzebami pokrycia deficytu budżetowego, który wynikał głównie z podejmowanych zadań inwestycyjnych, w tym również wynikających z zgromadzenia wkładu własnego dla projektów inwestycyjnych współfinansowanych ze środków UE. Sytuacja wskazuje jednak na utrzymującą się intensywną politykę inwestycyjną gminy Pomiechówek w całym badanym okresie, która wiązała się z potrzebą znacznego zwiększenia poziomu zadłużenia gminy. Należy przy tym odnotować wysoki poziom aktywności władz samorządowych gminy w zakresie pozyskiwania środków unijnych w badanym okresie. Wartości wskaźnika wolumenu środków unijnych na 1 mieszkańca wykazywały, że sytuacja pod względem aktywności w zakresie wykorzystania wsparcia z UE gminy Pomiechówek była podobna jak w sąsiednich gminach powiatu nowodworskiego, za wyjątkiem roku 2010, w którym wartość powyższego wskaźnika dla Pomiechówka była ponad 5-krotnie wyższa w porównaniu do średniej dla gmin na obszarze powiatu.

Rekomendacje strategiczne

Sytuację finansową gminy Pomiechówek pod względem stabilności źródeł dochodów oraz zdolności inwestycyjnej należy oceniać jako dobrą, tym bardziej, że mamy tu do czynienia z gminą wiejską. We wskaźnikach finansowych znajdują odzwierciedlenie szczególne cechy przestrzenne i funkcje gospodarcze gminy, wynikające z jej położenia w OMW oraz uwarunkowań i walorów środowiska naturalnego. W kontekście dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, szczególną uwagę należy zwrócić na następujące kwestie:

- Jednym z istotniejszych składników potencjału ekonomicznego gminy, przekładającego się na wielkość strumieni pieniężnych kształtujących dochody budżetowe są wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych. Działania władz samorządowych ukierunkowane na wzrost przedsiębiorczości i napływ nowych mieszkańców będą jednocześnie elementem istotnie wzmacniającym stronę dochodową w budżecie gminnym.
- Poziom zadłużenia gminy znacząco zwiększał się w okresie 2008-2013, co wiązało się tym samym ze wzrostem wydatków z budżetu gminy na obsługę długu. W związku ze zmianą regulacji ustawowych w zakresie poziomu bezpiecznego zadłużenia,

wprowadzoną od 2014 r., szczególną uwagę należy zwrócić na monitorowanie wielkości nadwyżki operacyjnej, kształtującej zdolność do obsługi aktualnego i potencjalnego nowego zadłużenia, a więc spełniania wymogów określonych w konstrukcji indywidualnego wskaźnika zadłużenia (IWZ).

- Przy założeniu utrzymania wysokiego poziomu wydatków inwestycyjnych, priorytetem powinno być pozyskiwanie zewnętrznego wsparcia finansowego o charakterze bezzwrotnym w zakresie inwestycji gminnych. Należy jednak podkreślić, że środki unijne stanowiły bardzo ważne, lecz mało stabilne źródło finansowania, uzależnione od przebiegu procedur konkursowych, ogólnego wolumenu zaplanowanego na wsparcie przedsięwzięć rozwojowych w programach na poziomie krajowym i regionalnym. Szczególną uwagę należy zwrócić na podniesienie indywidualnej zdolności gminy Pomiechówek do zapewnienia wymaganego poziomu wkładu własnego, zarówno poprzez wspomniane już zwiększanie strumieni dochodów budżetowych, jak też racjonalizację wydatków bieżących budżetu.

3.2. Analiza SWOT

Poniżej zaprezentowano wyniki prac Zespołu ds. opracowania Strategii rozwoju gminy Pomiechówek, zrealizowanych w ramach warsztatu w dn. 3 listopada 2015 r. Na podstawie materiałów opracowanych przez ekspertów, mających charakter częściowej analizy SWOT, członkowie Zespołu ds. Strategii dokonali oceny i priorytetyzacji cech ujętych w dwie grupy tj. mocnych stron i słabych stron gminy Pomiechówek. Każda z zaproponowanych cech oceniana była w trzystopniowej skali: „bardzo ważne”, „ważne” i „mało ważne”. Następnie wyniki dokonanych ocen zostały zestawione w formie wskaźnika syntetycznego, pozwalającego na wyznaczenie hierarchii ważności poszczególnych cech pozytywnych i negatywnych pod względem ich wpływu na rozwój gminy Pomiechówek. Im wyższa wartość ww. wskaźnika, tym dana cecha w opinii członków Zespołu ds. strategii jest istotniejsza dla przyszłości gminy.

Tablica 24a. Ocena wewnętrznych warunków rozwoju gminy Pomiechówek w ramach analizy SWOT

Przestrzeń

MOCNE STRONY	Ocena wskaźnikowa
• Wysokie wartości środowiskowo-krajobrazowe	49,1
• Wielopoziomowa spójność komunikacyjna: komunikacja kolejowa o zasięgu regionalnym i krajowym oraz lokalny transport publiczny, wspomagane bliskością portu lotniczego Modlin	44,2
• Rozwinięta sieć drogowa i powiązania w wymiarze regionalnym	42,5
• Rozwinięta infrastruktura usług publicznych (obiekty społeczne, place zabaw) – sprzyjające tworzeniu wspólnoty	40,6
• Rosnąca infrastruktura portu lotniczego	38,8
• Relatywnie wysoki status materialny społeczności i brak widocznych ognisk biedy	35,0
Zróżnicowana oferta rekreacyjno-turystyczna	50,0
SŁABE STRONY	
• Uciążliwy samochodowy ruch tranzytowy (szczególnie ciężarowy)	50,0
• Oznaki nieuporządkowania osadnictwa (symptomy podwarszawskiego chaosu podmiejskiego – „raszynizacja”)	27,0
• Sezonowość funkcji mieszkaniowych („drugi dom”)	22,9
• Zróżnicowana oferta rekreacyjno-turystyczna	12,6
• Wzrastające przypadki prywatyzacji i zawłaszczania (komercjalizacji) przestrzeni publicznych lub naruszania ciągłości przestrzeni otwartych	10,3

Środowisko

MOCNE STRONY	
• Cenne elementy przyrody (1/3 powierzchni - obszary zalesione, 80% powierzchni- obszar chroniony, Dolina Dolnej Narwi, Dolina Pomiechowska, Rezerwat leśny „Pomiechówek, Rezerwat krajobrazowy „Dolina Wkry, łąki u ujścia Wkry i nadnarwiańskie, Jezioro Pomocnia, wysoki stopień bioróżnorodności	47,5
• Dogodne warunki do rozwoju rekreacji i wypoczynku oraz koncentracji budownictwa rekreacyjnego	45,6
• Wysoka jakość środowiska ze względu na aktywa naturalne, brak przemysłu i oddalenie od ośrodków miejskich	43,3
• Funkcjonowanie zmodernizowanej oczyszczalni ścieków	42,6
• Przygotowywany plan gospodarki niskoemisyjnej	40,7
• Wprowadzony nowy system gospodarki odpadami komunalnymi i selektywnej zbiórki	40,0
• Budowle pozostałe z dawnego systemu umocnień Twierdzy Modlin (forty)	31,1
SŁABE STRONY	
• Zagrożenia środowiska przez intensywność transportu kołowego	41,1
• Dominujący udział ogrzewnictwa opartego na paliwach stałych	40,0
• Zagrożenia wynikające z niskiego poziomu skanalizowania gminy	33,8
• Chaotyczna gospodarka gruntami i rozproszenie zabudowy (degradacja środowiska i nieefektywność ekonomiczna rozwoju infrastruktury sieciowej)	32,4
• Substandardowe budownictwo lotniskowe	25,0

Infrastruktura techniczna

MOCNE STRONY	
• Wysoka dostępność komunikacyjna (drogowa, kolejowa i wodna)	45,6
• Rezerwy przepustowości oczyszczalni MEWA	41,9
• Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa	41,8
• Zmodernizowana oczyszczalnia MEWA	41,5
• Systematycznie przebudowywana i modernizowana sieć dróg powiatowych i gminnych	40,9
• Dostatecznie rozwinięty system sieci rozdzielczej energii elektrycznej	36,6
SŁABE STRONY	
• Brak obwodnicy Pomiechówka	47,1
• Niska jakość dróg lokalnych	38,8
• Brak wystarczających powierzchni parkingowych	37,9
• Niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej	36,8
• Niski stopień gazyfikacji	36,8
• Ogrzewnictwo oparte głównie na indywidualnych źródłach opalanych węglem	35,6
• Niewykorzystany potencjał energetyczny OZE	33,7
• Niesprawne urządzenia kanalizacji miejscowej (indywidualnej)	29,4

Infrastruktura społeczna

MOCNE STRONY	
• Dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna w zakresie wychowania, edukacji i opieki nad dziećmi (nowoczesne przedszkole połączone z Centrum Integracji Społecznej, trzy szkoły podstawowe, żłobek, biblioteki publiczne)	49,1
• Wystarczająca infrastruktura w zakresie obiektów ochrony zdrowia i opieki społecznej (2 przychodnie i 2 apteki, ośrodki stacjonarnej opieki społecznej)	41,8
• Nowa wielofunkcyjna hala sportowa i zmodernizowane boisko	45,3
• Zmodernizowane targowisko gminne	31,5
• Dynamiczny rozwój infrastruktury turystycznej: zrealizowana promenada Wkry (park linowy, ścieżka dydaktyczna, punkt widokowy na rzekę, tablice dydaktyczne, ławki, oświetlenie), uruchomiona wypożyczalnia rowerów, oznaczony szlak wodny Wkry, mobilne lodowisko w budowie	48,2
• Duża liczba zrealizowanych placów zabaw z boiskami wielofunkcyjnymi	43,5
SŁABE STRONY	
Brak obiektów sportowych przy szkołach wiejskich	50,0
Brak placów zabaw przy szkołach wiejskich	50,0
Mała liczba mieszkań komunalnych	35,0
Brak oferty sportowej dla młodzieży	35,0

Ludność

MOCNE STRONY	
• Poprawa dostępności przedszkoli - spadek liczby dzieci w wieku 3-5 lat, przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	46,5
• Funkcjonowanie Punktu Opieki Diennej dla dzieci	45,6
• Wysoki kapitał społeczny (najwyższa w 3 porównywanych obszarach frekwencja w wyborach samorządowych 2010 r. oraz rozwinięta tożsamość lokalna)	41,3

• Aktywność i szeroka oferta Gminnego Ośrodka Kultury w Pomiechówku	34,7
• Wolniejsze niż średnio w 3 porównywanych obszarach (Polska, Mazowsze, powiat nowodworski) tempo wzrostu współczynnika obciążenia demograficznego	34,6
• Wolniejszy niż średnio w 3 porównywanych obszarach wzrost liczby ludności przypadającej na 1 placówkę biblioteczną	25,3
SŁABE STRONY	
• Rosnąca liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej	42,9
• Malejący przyrost naturalny (od 2011 r. Ujemny)	42,4
• Spadek liczby ludności (w 2014 r.)	40,6
• Malejące od 2012 r. Saldo migracji (wynoszące 0 w 2014 r.)	34,7
• Malejący odsetek kobiet	32,9
• Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności poniżej średniej 3 porównywanych obszarach	29,1
• Niższa niż średnio w 3 porównywanych obszarach liczba ludności przypadająca na aptekę ogólnodostępną	25,0
• Niższa niż średnio w 3 porównywanych obszarach liczba małżeństw (notująca w 2014 r. Znaczący spadek)	23,5

Gospodarka

MOCNE STRONY	
• Możliwości rozwoju różnorodnych form turystyki i wypoczynku w oparciu o zasoby środowiska, rzeki, tereny zalewowe, lasy, obszary chronione	50,0
• Dwudzielny charakter pozytywnych uwarunkowań rozwoju gospodarczego – zasoby środowiska; położenie w granicach największej aglomeracji monocentrycznej Polski	44,0
• Zasoby terenów, infrastruktura, SSE – jako atut rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej	41,3
• Korzystna z punktu widzenia zachowania zasobów i walorów środowiska przyrodniczego: struktura rolniczej działalności gospodarczej – brak wielkoobszarowych upraw monokulturowych, brak wielkoobszarowych gospodarstw rolnych, wielkich ferm hodowlanych, ograniczona intensywność produkcji rolnej); dominacja pozarolniczych podmiotów gospodarczych działających na małą skalę i o ograniczonym zasięgu oddziaływania	32,0
• Dywersyfikacja rolniczej i pozarolniczej działalności gospodarczej	32,0
SŁABE STRONY	
• Niedostatek podaży miejsc pracy na lokalnym rynku pracy – intensywne wyjazdy do pracy poza granice gminy	43,2
• Relatywnie niski poziom nasycenia pozarolniczymi podmiotami gospodarczymi	38,8
• Względnie ograniczony potencjał gospodarczy lokalnego rolnictwa (niski poziom dochodowości, niska wydajność, dysparytet dochodowy – ludność dwuzawodowa)	35,3
• Brak dużych wyspecjalizowanych podmiotów gospodarczych, dominacja mikro- małych przedsiębiorstw i zakładów osób fizycznych	32,3
• Niski udział w pozarolniczym potencjale gospodarczym podmiotów z działów o wysokiej wartości dodanej	28,7
• Istniejące konflikty na styku działalności gospodarczej rolniczej i pozarolniczej – zasobów i walorów środowiska przyrodniczego	24,4

Finanse lokalne

MOCNE STRONY	
• Wysoki poziom dochodów bieżących, w tym wysoki udział dochodów własnych	45,7
• Stabilny i wysoki poziom wpływów z tytułu podatku od nieruchomości (obecność stabilnych i wydajnych płatników)	44,6
• Zrealizowany znaczny zakres przedsięwzięć inwestycyjnych o charakterze infrastrukturalnym do roku 2015	44,4
SŁABE STRONY	
• Niskie wpływy z tytułu udziałów w podatku CIT	45,7
• Ograniczona zdolność obsługi zadłużenia gminy wynikająca z wymogów wskaźnika IWZ	38,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników prac Zespołu ds. strategii

Pełny zakres analizy SWOT opracowany został jako efekt prac Zespołu ds. strategii oraz przeprowadzonej oceny eksperckiej, opartej na wynikach diagnozy w poszczególnych obszarach analizy stanu gminy Pomiechówek. Stanowi on zatem pełną i kompleksową ocenę czynników rozwojowych i barier rozwoju gminy w ujęciu wewnętrznym i zewnętrznym.

Tablica 25a. Kompleksowa ocena warunków rozwoju gminy Pomiechówek z wykorzystaniem metodyki analizy SWOT

Przestrzeń i środowisko

SWOT z części przestrzenno-funkcjonalnej Diagnozy gminy Pomiechówek

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • wysokie wartości środowiskowo-krajobrazowe • rozwinięta sieć drogowa i powiązania w wymiarze regionalnym • wielopoziomowa spójność komunikacyjna: komunikacja kolejowa o zasięgu regionalnym i krajowym oraz lokalny transport publiczny, wspomagane bliskością portu lotniczego Modlin • rosnąca infrastruktura portu lotniczego • rozwinięta infrastruktura usług publicznych (obiekty społeczne, place zabaw) – sprzyjające tworzeniu wspólnoty • relatywnie wysoki status materialny społeczności i brak widocznych ognisk biedy 	<ul style="list-style-type: none"> • uciążliwy samochodowy ruch tranzytowy (szczególnie ciężarowy) • oznaki nieuporządkowania osadnictwa (symptomy podwarszawskiego chaosu podmiejskiego – „raszynizacja”) • wzrastające przypadki prywatyzacji i zawłaszczania (komercjalizacji) przestrzeni publicznych lub naruszania ciągłości przestrzeni otwartych • zróżnicowana oferta rekreacyjno-turystyczna • sezonowość funkcji mieszkaniowych („drugi dom”)
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • obwodnica dla tranzytu (obwodnica lotniska) • wydzielenie stref zurbanizowanych • oddzielenie zabudowy mieszkaniowej od produkcyjno-usługowej • kompleksowy i konsekwentnie realizowany program „podmiejskiego stylu życia”, porządkujący inwestycje i działania w 	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w utrzymaniu i rozwoju publicznego transportu lokalnego • utrudnienia w dostępie do walorów środowiska i korzystania z wysokiej jakości krajobrazu poprzez niewłaściwe zagospodarowanie przestrzeni • utrata walorów krajobrazowych poprze

<p>przestrzeni publicznej (wysoka jakość zamiast kopiowania rozwiązań standardowych typu „kostka na rynku”)</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój infrastruktury usług publicznych – zwłaszcza edukacja, kultura, transport • rozwój stref ruchu pieszego i rowerowego w ścisłym związku z regionalnym i lokalnym transportem publicznym • konsekwentna i długofalowa polityka przestrzenna 	<p>chaos budowlany i przestrzenny lub przeinwestowanie</p> <ul style="list-style-type: none"> • udostępnienie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych bliżej Warszawy • konflikt zabudowy komercyjnej zaplecza portu lotniczego z kameralnym charakterem terenów mieszkaniowych • dominacja prywatnego transportu samochodowego – problemy komunikacyjne (pojemność dróg i parkingów) • zbyt duża „elastyczność” realizowanej polityki przestrzennej
--	---

SWOT z części środowisko Diagnozy gminy Pomiechówek

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Cenne elementy przyrody (1/3 powierzchni - obszary zalesione, 80% powierzchni- obszar chroniony, Dolina Dolnej Narwi, Dolina Pomiechowska, Rezerwat leśny „Pomiechówek, Rezerwat krajobrazowy „Dolina Wkry, łąki u ujścia Wkry i nadnarwiańskie, Jezioro Pomocnia, wysoki stopień bioróżnorodności • Wysoka jakość środowiska ze względu na aktywa naturalne, brak przemysłu i oddalenie od ośrodków miejskich • Relatywnie wysoka lesistość gminy i korzystny mikroklimat • Warunki dla rozwoju medycyny uzdrowiskowej i balneologii • Dogodne warunki do rozwoju rekreacji i wypoczynku oraz koncentracji budownictwa rekreacyjnego • Sprawny system gospodarki odpadami komunalnymi i selektywnej zbiórki • Funkcjonowanie zmodernizowanej oczyszczalni ścieków i proces porządkowania gospodarki wodno-ściekowej, w tym również kanalizacji miejscowej • Przygotowywany plan gospodarki niskoemisyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Zagrożenia środowiska przez intensywność transportu kołowego • Dominujący udział ogrzewnictwa opartego na paliwach stałych i wysoka emisyjność indywidualnych źródeł ciepła • Niska izolacyjność termiczna budynków • Substandardowe budownictwo letniskowe i degradacja krajobrazu wiejskiego • Ograniczone skanalizowanie gminy i znaczący udział posesji z kanalizacją indywidualną (miejscową) o różnym stanie technicznym • Duże potrzeby w zakresie likwidacji odpadów azbestowych • Niewielkie postępy w zakresie rozwoju OZE • Nieetyczne zachowania mieszkańców i turystów (zaśmiecanie terenów, nieszczelność i zrzut ścieków z szamb do gruntu, nielegalne spalanie odpadów)
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa efektywności energetycznej i termoizolacji budynków w ramach planu gospodarki niskoemisyjnej • Rozwój energetyki słonecznej większej skali i energetyki prosumenckiej • Budowa stopni wodnych na Wkrze z 	<ul style="list-style-type: none"> • Naturalny charakter Narwi i Wkry i ryzyko powodziowe oraz narażenie na zalewanie terenów na obszarze od ujścia Narwi do Wisły • Ryzyko lokalizacyjne związane z wysokimi kosztami korzystania ze

<p>instalacją hydroelektrowni zwiększająca retencję, bezpieczeństwo przeciwpowodziowe i energetyczne oraz atrakcyjność turystyczną</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowa obwodnicy DK 62 odciążającej ruch lokalny • Funkcjonowanie regionalnego punktu odbioru odpadów zmieszanych i niesegregowanych w Poświętnem • Zmiany świadomości ekologicznej społeczności lokalnej i turystów 	<p>środowiska</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysokie koszty gospodarki niskoemisyjnej • Funkcjonowanie lotniska cywilnego w Modlinie • Rosnąca funkcja tranzytowa DK 62
---	--

Infrastruktura

SWOT z części infrastruktura techniczna Diagnozy gminy Pomiechówek

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki poziom zarządzania rozwojem infrastruktury technicznej • Ogólny brak krytycznych deficytów w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej • Wysoka dostępność komunikacyjna (drogowa, kolejowa i wodna) • Przebieg przez gminę sieci dystrybucyjnej WN 110 kV • Wysoka rezerwa mocy przyłączeniowej w GPZ w Brodach • Rozwinięty system sieci rozdzielczej energii elektrycznej SN i nn • Sukcesywnie porządkowana gospodarka wodno-ściekowa • Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa i zaopatrzenie w wodę • Zmodernizowana oczyszczalnia MEWA z dużymi rezerwami przepustowości • Systematyczna przebudowa i modernizacja sieci dróg powiatowych i gminnych • Tereny inwestycje w rejonie lotniska Modlin są obecnie wyposażane w niezbędną infrastrukturę techniczną 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak połączenia kolejowego z lotniskiem i strefą inwestycyjną • Generalne rozproszenie zabudowy wiejskiej zmniejszające efektywność ekonomiczną rozwoju sieciowych usług infrastruktury technicznej • Bardzo słaby dostęp do Internetu z przestarzałą infrastrukturą • Niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej • Niesprawne urządzenia kanalizacji miejscowej (indywidualnej) • Brak obwodnicy Pomiechówka • Brak wystarczających powierzchni i miejsc parkingowych • Niski stopień gazyfikacji gminy • Ogrzewnictwo oparte głównie na indywidualnych źródłach opalanych węglem • Niewykorzystany potencjał energetyczny OZE • Ograniczone możliwości rozwoju energetyki wiatrowej • Niedostosowanie sieci rozdzielczych do obsługi prosumentów • Niska jakość dróg lokalnych (gminnych) • Wyczerpana pojemność cmentarza w Pomiechówku • Brak poczekalni PKP
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa połączenia kolejowego lotniska i strefy • Budowa stopnia wodnego na Wkrze w funkcji retencyjnej, przeciwpowodziowej, energetycznej i rekreacyjnej • Rozwój energetyki słonecznej wielkiej (farma 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnące obciążenie ruchem lokalnym i tranzytowym DK 62 • Ekologiczne skutki funkcjonowania lotniska w Modlinie w warunkach rosnącego znaczenia tego portu • Niepewność ciągłości dostaw gazu

<p>solarna) i malej skali (prosumenci)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie względem krajowego układu drogowego i kolejowego • Sąsiedztwo lotniska w Modlinie i jego rosnące znaczenie regionalne i ogólnokrajowe • Modernizacja sieci elektroenergetycznej spełniającej oczekiwania małych i mikro producentów energii z OZE • Budowa dworca kolejowego • Budowa przejścia pod torami • Utworzenie pojemnego parkingu przy stacji PKP • Założenie nowego cmentarza parafialnego 	<p>ziemnego do polskiego systemu gazowniczego przez dostawcę rosyjskiego</p>
---	--

SWOT z części infrastruktura społeczna Diagnozy gminy Pomiechówek

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki poziom zarządzania rozwojem infrastruktury społecznej • Ogólny brak krytycznych deficytów w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej • Dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna w zakresie wychowania, edukacji i opieki nad dziećmi (nowoczesne przedszkole połączone z Centrum Integracji Społecznej, trzy szkoły podstawowe, żłobek) • Nowoczesny obiekt biblioteki publicznej w Pomiechówku po modernizacji • Wystarczająca infrastruktura w zakresie obiektów zdrowia i opieki społecznej (2 przychodnie i 2 apteki, ośrodki stacjonarnej opieki społecznej) • Nowa wielofunkcyjna hala sportowa i zmodernizowane boisko • Duża liczba zbudowanych placów zabaw z boiskami wielofunkcyjnymi • Dynamiczny rozwój infrastruktury turystycznej: zrealizowana promenada Wkry (park linowy, ścieżka dydaktyczna, punkt widokowy na rzekę, tablice dydaktyczne, ławki, oświetlenie), oznaczony szlak wodny Wkry, mobilne lodowisko • Rozwinięta infrastruktura rowerowa (szlaki i ścieżki rowerowe, uruchomiona wypożyczalnia rowerów) • Zmodernizowane targowisko gminne 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak kempingów i miejsc noclegowych w hotelach • Uboga baza gastronomiczno-żywnościowa • Brak w układzie centralnej części Pomiechówka typowego placu-ryнку • Przestrzenna nierównomierność usług publicznych (koncentracja w Pomiechówku) • Niedostateczna ilość i jakość usług medycznych (usługi specjalistyczne, opieka pediatryczna) • Brak obiektów sportowych i placów zabaw przy szkołach wiejskich
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Rosnące potrzeby rekreacyjno-turystyczne i lecznicze mieszkańców Warszawy i aglomeracji warszawskiej • Rozwój medycyny uzdrowiskowej i balneologii 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczone możliwości sfinansowania przedsięwzięć gospodarki niskoemisyjnej • Ograniczone możliwości sfinansowania projektu rozbudowy bazy turystyczno-wypoczynkowej

<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój turystyki autokarowej • Stworzenie centralnego placu - namiastki rynku miejskiego • Modernizacja budynków publicznych pod względem emisyjności, efektywności energetycznej i funkcjonalności • Budowa ścieżek i szlaków dla amatorów <i>nordic walkingu</i>, biegania i narciarstwa ramach programu kompleksowego rozwoju turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> • Bariery inicjacji projektu medyczno-balneologicznego
---	--

Ludność

SWOT z części społecznej Diagnozy gminy Pomiechówek

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • wolniejsze niż średnio w 3 porównywanych obszarach (Polska, Mazowsze, powiat nowodworski) tempo wzrostu współczynnika obciążenia demograficznego • wolniejszy niż średnio w 3 porównywanych obszarach wzrost liczby ludności przypadającej na 1 placówkę biblioteczną • aktywność i szeroka oferta Gminnego Ośrodka Kultury w Pomiechówku • wysoki kapitał społeczny (najwyższa w 3 porównywanych obszarach frekwencja w wyborach samorządowych 2010 r. oraz rozwinięta tożsamość lokalna) • funkcjonowanie Punktu Opieki Diennej dla dzieci • poprawa dostępności przedszkoli - spadek liczby dzieci w wieku 3-5 lat, przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego 	<ul style="list-style-type: none"> • spadek liczby ludności (w 2014 r.) • malejący przyrost naturalny (od 2011 r. ujemny) • malejące od 2012 r. saldo migracji (wynoszące 0 w 2014 r.) • malejący odsetek kobiet • niższa niż średnio w 3 porównywanych obszarach liczba małżeństw (notująca w 2014 r. znaczący spadek) • liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności poniżej średniej 3 porównywanych obszarach • niższa niż średnio w 3 porównywanych obszarach liczba ludności przypadająca na aptekę ogólnodostępną • rosnąca liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Przynależność do OMW, w którego strategii Demografia i społeczeństwo jest jedną z domen strategicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Ugruntowanie obserwowanych negatywnych zjawisk, zwłaszcza demograficznych, które nasiliły się, przede wszystkim w 2014 r.

Gospodarka i finanse lokalne

SWOT z części gospodarczej Diagnozy gminy Pomiechówek

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Dwudzielny charakter pozytywnych uwarunkowań rozwoju gospodarczego – zasoby środowiska; położenie w granicach największej 	<ul style="list-style-type: none"> • Istniejące konflikty na styku działalności gospodarczej rolniczej i pozarolniczej – zasobów i walorów środowiska przyrodniczego

<p>aglomeracji monocentrycznej Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Możliwości rozwoju różnorodnych form turystyki i wypoczynku w oparciu o zasoby środowiska, rzeki, tereny zalewowe, lasy, obszary chronione • Zasoby terenów, infrastruktura, SSE – jako atut rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej • Dywersyfikacja rolniczej i pozarolniczej działalności gospodarczej • Korzystna z punktu widzenia zachowania zasobów i walorów środowiska przyrodniczego: struktura rolniczej działalności gospodarczej – brak wielkoobszarowych upraw monokulturowych, brak wielkoobszarowych gospodarstw rolnych, wielkich ferm hodowlanych, ograniczona intensywność produkcji rolnej); dominacja pozarolniczych podmiotów gospodarczych działających na małą skalę i o ograniczonym zasięgu oddziaływania 	<ul style="list-style-type: none"> • Relatywnie niski poziom nasycenia pozarolniczymi podmiotami gospodarczymi • Brak dużych wyspecjalizowanych podmiotów gospodarczych, dominacja mikro- małych przedsiębiorstw i zakładów osób fizycznych • Względnie ograniczony potencjał gospodarczy lokalnego rolnictwa (niski poziom dochodowości, niska wydajność, dysparytet dochodowy – ludność dwuzawodowa) • Niedostatek podaży miejsc pracy na lokalnym rynku pracy – intensywne wyjazdy do pracy poza granice gminy • Niski udział w pozarolniczym potencjale gospodarczym podmiotów z działów o wysokiej wartości dodanej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość rozwoju gospodarczego wynikające z oddziaływania i położenie w granicach Obszaru Metropolitalnego Warszawy oraz Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego Warszawy – korzyści urbanizacyjne i aglomeracyjne • Sąsiedztwo lotniska Modlin – otoczenie mazowieckiego portu lotniczego Warszawa-Modlin (PPZWM) • Położenie w zasięgu oddziaływania legionowskiego pasma aktywności i rozwoju społeczno-gospodarczego (PPZWM) oraz w metropolitalnym (przy dużej obwodnicy Warszawy) oraz krajowym korytarzu transportowym (Kolej Dużych Prędkości (KDP): Warszawa – Płock – Włocławek– Bydgoszcz – Gdańsk) • Położenie w postulowanym paneuropejskim korytarzu transportowym Gdańsk – Morze Czarne oraz w pobliżu paneuropejskiego K VI (Gdańsk- Żylinia – Adriatyk) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczona dostępność środków na inwestycje infrastrukturalne z polityki spójności UE w perspektywie finansowej 2014-2020 • Nieznane rozmiary dostępnego wsparcia zewnętrznego dla Polski i województwa mazowieckiego po roku 2020 wobec dużych, wieloletnich zamierzeń inwestycyjnych planowanych w obszarze oddziaływania mazowieckiego portu lotniczego Warszawa-Modlin • Niestabilność koniunktury gospodarczej w krajach UE i nieprzewidywalny przebieg cykli koniunkturalnych w Polsce po zakończeniu intensywnego napływu środków do kraju w ramach polityki spójności UE • Niestabilność krajowej i regionalnej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego po 2020 r • Zagrożenie utrzymania zasobów i walorów środowiska przyrodniczego gminy w warunkach intensyfikacji rozwoju mazowieckiego portu lotniczego Warszawa-Modlin oraz metropolitalnych pasm aktywności rozwoju społeczno-gospodarczego oraz krajowego i

	paneuropejskiego korytarza transportowego na obszarze gminy
--	---

SWOT z części finansowej Diagnozy gminy Pomiechówek

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> Wysoki poziom dochodów bieżących, w tym wysoki udział dochodów własnych Stabilny i wysoki poziom wpływów z tytułu podatku od nieruchomości (obecność stabilnych i wydajnych płatników) Zrealizowany znaczny zakres przedsięwzięć inwestycyjnych o charakterze infrastrukturalnym do roku 2015 	<ul style="list-style-type: none"> Niskie wpływy z tytułu udziałów w podatku CIT Ograniczona zdolność obsługi zadłużenia gminy wynikająca z wymogów wskaźnika IWZ
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie dochodów budżetowych z tytułu podatku od nieruchomości oraz udziałów w PIT i CIT związane z przekształcaniem funkcji terenów rolnych w przemysłowe lub rekreacyjne Możliwość pozyskania dofinansowania gminnych przedsięwzięć inwestycyjnych ze środków UE w okresie 2015-2020 Wzrost dochodów gminy związanych z rozwojem turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> Wahania poziomu dochodów z tytułu udziałów w podatku PIT związane z pogorszeniem koniunktury gospodarczej Stagnacja dochodów z tytułu udziałów w podatku CIT w sytuacji pogorszenia się pozycji konkurencyjnej gminy Pomiechówek względem obszarów sąsiednich (otoczenia mazowieckiego portu lotniczego Warszawa-Modlin, obszaru ZIT)

Źródło: opracowanie własne

3.3. Analiza zgodności Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z dokumentami na poziomie krajowym

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK 2020)

Kierunki działań wyznaczone w Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 wpisują się bezpośrednio w następujące cele operacyjne Strategii Rozwoju Kraju 2020:

- **Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem**
  - I.2.3. Zwiększenie wykorzystania środków pozabudżetowych
- **Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela**
  - I.3.2. Rozwój kapitału społecznego
  - I.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela
- **Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki**
  - II.2.1. Zwiększenie produktywności gospodarki

- *II.2.2. Wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie*
- *II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej*
- **Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki**
  - *II.3.1. Wzrost popytu na wyniki badań naukowych*
  - *II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych*
- **Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego**
  - *II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej*
  - *II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego*
- **Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych**
- **Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko**
  - *II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami*
  - *II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej*
  - *II.6.4. Poprawa stanu środowiska*
  - *II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych*
- **Cel III.1. Integracja społeczna**
  - *III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym*
  - *III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych*
- **Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych**
  - *III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych*
  - *III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych*
- **Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych**

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR 2010-2020)

Określone w Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 cele operacyjne oraz odpowiadające im działania w bezpośredni sposób wpisują się również w strategiczny cel polityki regionalnej Polski tj.: „Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym”.

Ponadto odpowiada następującym celom krajowej polityki regionalnej do 2020 roku:

1. *Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),*

Cel ten dotyczy jak najlepszego wykorzystania potencjału terytoriów cechujących się największą zdolnością do kreowania wzrostu gospodarczego (Warszawy i pozostałych ośrodków wojewódzkich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi - w tym OMW)

Kierunki działań polityki regionalnej w ramach celu 1 obejmują:

1.1. Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych:

1.1.1. Warszawy - stolicy państwa,

2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych,

3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

W ramach Celu 1 zapisy Strategii Gminy Pomiechówek wkomponowują się w następujące kierunki działań KSRR:

- *Tworzenie warunków dla integracji funkcjonalnej z miastami - włączenie obszarów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe*
- *Rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich*
- *Zwiększanie wykorzystania zasobów ludzkich – zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej (w tym wahadłowej)*
- *Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego*
- *Tworzenie warunków do zwiększania inwestycji pozarolniczych*
- *Rozwój lokalny dla poprawy jakości życia, atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej*

W ramach Celu 2 zapisy Strategii Gminy Pomiechówek wkomponowują się w następujące kierunki działań KSRR:

- *Zapóźnione obszary wiejskie –restrukturyzacja społeczna i gospodarcza i przestrzenna*
- *Poprawianie dostępu do usług publicznych i ich jakości*
- *Zwiększanie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usługi*
- *Przeciwdziałanie wykluczeniu z procesów rozwojowych obszarów skrajnie peryferyjnych*
- *Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego,*
- *integracja społeczna*

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020)

Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 odpowiada w pełni potrzebom interwencji określonym w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-

2020. Wskazano tam, przedstawione poniżej, zakresy potrzeb oraz priorytety i cele szczegółowe przewidziane do realizacji ze środków PROW 2014-2020. Praktycznie wszystkie sfery rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich, wsi i rolnictwa określone w tym programie dotyczą pośrednio, a większość bezpośrednio, problemów występujących (zidentyfikowanych w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej) na obszarze gminy Pomiechówek:

01. Zwiększenie liczby konkurencyjnych gospodarstw rolnych

Priorytety / cele szczegółowe

- *1A) Wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich*
- *1B) Wzmacnianie powiązań między rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem a badaniami i innowacją, w tym do celów ulepszonych zarządzania środowiskiem i lepszych wyników*
- *1C) Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnictwa i leśnictwa*
- *2A) Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej*
- *2B) Ułatwianie wejścia rolników posiadających odpowiednie umiejętności do sektora rolnictwa, a w szczególności wymiany pokoleń*

02. Reorientacja małych gospodarstw w kierunku rolniczym lub pozarolniczym

- *1A) Wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich*
- *1B) Wzmacnianie powiązań między rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem a badaniami i innowacją, w tym do celów ulepszonych zarządzania środowiskiem i lepszych wyników*
- *1C) Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnictwa i leśnictwa*
- *2A) Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej*

- 3A) *Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów oraz organizacje międzybranżowe*
- 6A) *Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy*

03. Zapewnienie trwałości rolnictwa w obliczu zmian klimatu i naturalnych ograniczeń oraz ochrona i poprawa stanu wód gruntowych

- 1A) *Wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich*
- 1C) *Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnictwa i leśnictwa*
- 3B) *Wspieranie zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem w gospodarstwach*
- 4A) *Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000 i obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, a także stanu europejskich krajobrazów*
- 4B) *Poprawa gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów*
- 4C) *Zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą*
- 5E) *Promowanie ochrony pochłaniaczy dwutlenku węgla oraz pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie*

04. Poprawa zbytu produktów rolnych i wzmocnienie pozycji rolników w łańcuchu żywnościowym

- 1A) *Wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich*
- 1C) *Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnictwa i leśnictwa*
- 2A) *Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej*
- 3A) *Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do*

produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów oraz organizacje międzybranżowe

05. Poprawa jakości produktów rolnych i żywnościowych

- *1A) Wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich*
- *1B) Wzmacnianie powiązań między rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem a badaniami i innowacją, w tym do celów ulepszanego zarządzania środowiskiem i lepszych wyników*
- *1C) Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnictwa i leśnictwa*
- *2A) Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej*
- *3A) Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów oraz organizacje międzybranżowe*

06. Odtwarzanie i zachowanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach NATURA 2000 i obszarach o utrudnieniach naturalnych

- *4A) Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000 i obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, a także stanu europejskich krajobrazów*
- *4B) Poprawa gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów*
- *4C) Zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą*
- *5E) Promowanie ochrony pochłaniaczy dwutlenku węgla oraz pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie*

07. Promowanie zrównoważonych metod gospodarowania: rolnictwo zrównoważone i rolnictwo ekologiczne

- *4A) Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000 i obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi*

szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, a także stanu europejskich krajobrazów

- 4B) *Poprawa gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów*
- 4C) *Zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą*

08. Zachowanie zasobów genetycznych roślin uprawnych oraz zwierząt gospodarskich

- 1A) *Wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich*
- 1C) *Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnictwa i leśnictwa*
- 4A) *Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000 i obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, a także stanu europejskich krajobrazów*

09. Tworzenie możliwości zatrudnienia poza rolnictwem bez zmiany miejsca zamieszkania

- 6A) *Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy*
- 6B) *Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich*

10. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej na obszarach wiejskich

- 6B) *Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich*

11. Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich i wykorzystanie potencjałów

endogenicznych na rzecz rozwoju lokalnego

- 6B) *Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich*

12. Wzrost innowacyjności, unowocześnienie sektora rolno-spożywczego oraz podniesienie poziomu wiedzy producentów rolnych

- 1A) *Wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich*
- 1B) *Wzmacnianie powiązań między rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem a badaniami i innowacją, w tym do celów ulepszonych zarządzania środowiskiem i lepszych wyników*
- 1C) *Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnictwa i leśnictwa*
- 2A) *Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu*

uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej

- *3A) Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów oraz organizacje międzybranżowe*
- *3B) Wspieranie zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem w gospodarstwach*
- *4A) Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000 i obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, a także stanu europejskich krajobrazów*
- *4B) Poprawa gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów*
- *4C) Zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą*

Aneks 1. Wykaz osób należących do Zespołu ds. strategii:

Radni

1. Jan Drzazgowski
2. Małgorzata Lewczuk
3. Iwona Sagatyńska
4. Andrzej Górecki
5. Teresa Cieślińska
6. Artur Bonas
7. Grażyna Kiliś

Sołtysi

8. Beata Wszyńska
9. Małgorzata Leszczyńska
10. Małgorzata Rózycka
11. Marcin Ruciński

Przedsiębiorcy

12. Ewa Bartosiewicz
13. Mariusz Sawicki
14. Julita Szafrńska
15. Jarosław Jakubowski

Instytucje, stowarzyszenia, organizacje

16. Andrzej Kamiński
17. Wanda Wyka
18. Robert Banach
19. Andrzej Lenart
20. Marzena Bryjak
21. Ks. Tomasz Cymerman
22. Barbara Kiliś /Teresa Kulesza

Animatorki lokalne

23. Grażyna Budkiewicz
24. Katarzyna Urbaś

Gimnazjaliści

25. Ada Pierzchała
26. Julia Olszewska
27. Aleksandra Bajno

Urząd

28. Dariusz Bielecki
29. Mariusz Łempicki
30. Kamila Gronczewska
31. Monika Lubelska
32. Monika Piłkowska-Końska
33. Agnieszka Ujazda-Miedza
34. Piotr Kownacki

Aneks 2. Badanie mieszkańców na temat barier rozwoju przeprowadzane na potrzeby opracowania Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020

Badanie mieszkańców na temat barier rozwoju przeprowadzane na potrzeby opracowania Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020

Strona 1

1. Proszę zaznaczyć płeć Respondenta:

Odpowiedzi: 191
(100%)
Pominięć: 0 (0%)

jedna odpowiedź	procentowo	ile głosów
Kobieta	57%	109
Mężczyzna	43%	82

Strona 2

2. Proszę podać jak długo mieszka Pan/i w gminie Pomiechówek

Odpowiedzi: 190
(99%)
Pominięć: 1 (1%)

jedna odpowiedź	procentowo	ile głosów
poniżej roku	2%	4
1-5 lat	9%	17
6-10 lat	8%	15
powyżej 10 lat	75%	142
Nie mieszkam na terenie gminy, ale tu pracuję	6%	12

Strona 3

3. Jak ocenia Pan/i poziom życia w gminie Pomiechówek?

Odpowiedzi: 191
(100%)
Pominięć: 0 (0%)

	procentowo
Średnia ocena:	69%

Strona 4
4. Do najważniejszych ekonomicznych barier rozwoju w gminie Pomiechówek Pana/Pani zdaniem zaliczyć można:

 Odpowiedzi: 191
(100%)
Pominięć: 0 (0%)

	występuje	nie występuje	nie wiem	Odp.
zmiany dochodów samorządów lokalnych (ich obniżenie i niepewność)	47 (25%)	28 (15%)	116 (61%)	191
słabość lokalnych rynków wobec dominacji aglomeracji Warszawy	120 (63%)	36 (19%)	35 (18%)	191
niewystarczający poziom przedsiębiorczości	109 (57%)	40 (21%)	42 (22%)	191
niewystarczający poziom innowacyjności	97 (51%)	56 (29%)	38 (20%)	191
dominacja lotniska w Modlinie jako strefy aktywności ekonomicznej	51 (27%)	100 (52%)	40 (21%)	191
niska jakość marketingu terytorialnego	85 (45%)	53 (28%)	53 (28%)	191
brak komplementarności pomiędzy dokumentami z zakresu zarządzania rozwojem gminy	45 (24%)	40 (21%)	106 (55%)	191
trudne do pozyskania środki pomocowe UE	34 (18%)	84 (44%)	73 (38%)	191
niedostateczny rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej na terenach wiejskich	116 (61%)	29 (15%)	46 (24%)	191
względnie niskie walory rekreacyjno-wypoczynkowe dla rozwoju nowych form działalności gospodarczej	35 (18%)	131 (69%)	25 (13%)	191

Strona 5
5. Do najważniejszych społecznych barier rozwoju w gminie Pomiechówek Pana/ Pani zdaniem zaliczyć można:

 Odpowiedzi: 190
(99%)
Pominięć: 1 (1%)

	występuje	nie występuje	nie wiem	Odp.
zmiany w liczbie ludności	49 (26%)	83 (44%)	58 (31%)	190
pogarszająca się struktura demograficzna	71 (37%)	58 (31%)	61 (32%)	190
niska dostępność mieszkań komunalnych i socjalnych	114 (60%)	17 (9%)	59 (31%)	190

niewystarczający rozwój i dostosowanie przychodni	119 (63%)	45 (24%)	26 (14%)	190
niewystarczający rozwój i dostosowanie szkół	67 (35%)	92 (48%)	31 (16%)	190
niewystarczający rozwój i dostosowanie żłobków i przedszkoli	27 (14%)	131 (69%)	32 (17%)	190
niewystarczający rozwój i dostosowanie domów pomocy społecznej	55 (29%)	58 (31%)	76 (40%)	189
niewystarczający rozwój i dostosowanie obiektów kulturalnych	79 (42%)	88 (46%)	23 (12%)	190
niewystarczający rozwój i dostosowanie obiektów sportowych	35 (18%)	141 (74%)	14 (7%)	190
niska aktywność władz lokalnych w zakresie kultury	68 (36%)	91 (48%)	31 (16%)	190
niska ogólna aktywność społeczności lokalnych	107 (56%)	49 (26%)	34 (18%)	190
niewystarczający udział społeczności w podejmowaniu decyzji lokalnych (słaba partycypacja społeczna)	121 (64%)	33 (17%)	36 (19%)	190
niskie poczucie bezpieczeństwa	63 (33%)	101 (53%)	26 (14%)	190
niewystarczająca skuteczność administracji publicznej	69 (36%)	72 (38%)	49 (26%)	190
Lotnisko Modlin jako źródło uciążliwości dla mieszkańców (hałas, zmniejszenie liczby mieszkańców, utrata walorów miejscowości wypoczynkowej)	44 (23%)	116 (61%)	30 (16%)	190

Strona 6
6. Do najważniejszych ekologicznych barier rozwoju w gminie Pomiechówek Pana/Pani zdaniem zaliczyć można:

 Odpowiedzi: 191
(100%)

Pomińnięć: 0 (0%)

	występuje	nie występuje	nie wiem	Odp.
ograniczone zasoby i słabe warunki dla rozwoju odnawialnych źródeł energii	101 (53%)	37 (19%)	53 (28%)	191
występowanie form ochrony przyrody	50 (26%)	79 (41%)	62 (32%)	191
niedostateczna świadomość i kultura ekologiczna społeczności	133 (70%)	29 (15%)	28 (15%)	190
niewystarczająca egzekucja prawa w zakresie naruszania przepisów ochrony środowiska (np. spalania odpadów w paleniskach domowych)	119 (62%)	28 (15%)	44 (23%)	191

zbytne rozdrobnienie gruntów	51 (27%)	42 (22%)	98 (51%)	191
nadmierny ruch drogowy, w tym ciężarowy	176 (92%)	5 (3%)	10 (5%)	191

Strona 7
7. Do najważniejszych infrastrukturalnych barier rozwoju w gminie Pomiechówek Pana/Pani zdaniem zaliczyć można:

 Odpowiedzi: 189 (99%)
 Pomińnięć: 2 (1%)

	występuje	nie występuje	nie wiem	Odp.
niewystarczająca infrastruktura wodociągowa	49 (26%)	95 (50%)	45 (24%)	189
niewystarczająca infrastruktura kanalizacyjna	93 (49%)	58 (31%)	38 (20%)	189
niewystarczająco rozwinięta sieć gazowa na terenie gminy	97 (51%)	49 (26%)	43 (23%)	189
rozproszony system zabudowy generujący wysokie koszty infrastruktury	74 (39%)	54 (29%)	61 (32%)	189
niewystarczająca dostępność do internetu, w tym szerokopasmowego	119 (63%)	39 (21%)	31 (16%)	189
niska jakość dróg lokalnych	125 (66%)	49 (26%)	15 (8%)	189
słaba zewnętrzna dostępność komunikacyjna gminy	68 (36%)	98 (52%)	23 (12%)	189
słaba dostępność komunikacyjna wewnątrz gminy	54 (29%)	109 (58%)	26 (14%)	189

Aneks 3. Raport z konsultacji społecznych projektu Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020

Konsultacje społeczne *Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020* przebiegały w kilku etapach, z wykorzystaniem różnych technik konsultacji. Przeprowadzono: badanie ankietowe, przygotowano formularz zgłaszania uwag oraz przeprowadzono dwa spotkania konsultacyjne w dniu 2 marca.

Badanie ankietowe

W dniach 19 lutego – 14 marca 2016 r. uruchomiona została ankieta internetowa/papierowa, pozwalająca poznać opinie mieszkańców na temat najważniejszych zapisów w nowej Strategii:

- wizji zapisanej w Strategii,
- ważności celów strategicznych zapisanych w Strategii,
- ważności projektów, kluczowych dla realizacji strategii, z obszarów: gospodarki, infrastruktury społecznej, przestrzeni, środowiska.

Ankieta internetową/papierową wypełniło 280 mieszkańców. Zdecydowaną większość z nich stanowili mieszkańcy zamieszkujący gminę Pomiechówek powyżej 10 lat (ok. 84% badanych) – rys. 1. Większość z ankietowanych mieszkańców identyfikowała się z wizją zapisaną w Strategii (ok. 64% tak i ok. 33% częściowo) – rys. 2.

Rys. 1. Zbiorcze zestawienie odpowiedzi mieszkańców na pytanie „Jak długo mieszkasz na terenie gminy Pomiechówek?”

1. Jak długo mieszkasz na terenie gminy Pomiechówek? *

Odpowiedź		%	Liczba odp.
poniżej 1 roku		1,07%	3
1-5 lat		5,36%	15
6-10 lat		6,79%	19
powyżej 10 lat		83,93%	235
nie mieszkam na terenie gminy Pomiechówek		2,86%	8

Wypełnienia: 280

Źródło: opracowanie na podstawie wyników ankiety

Rys. 2. Zbiorcze zestawienie odpowiedzi mieszkańców na pytanie „Czy identyfikujesz się z wizją zapisaną w Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020?”

2. Czy identyfikujesz się z wizją zapisaną w Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020, która brzmi:

Gmina Pomiechówek to miejsce dobre do życia, w swojej polityce rozwoju uwzględniające lokalne warunki przyrodnicze, w którym warto prowadzić aktywność społeczną i gospodarczą *

Odpowiedź		%	Liczba odp.
tak		64,29%	180
częściowo		32,86%	92
nie - dlaczego?		2,86%	8

Wypełnienia: 280

Źródło: opracowanie na podstawie wyników ankiety

Za najważniejsze cele strategiczne ankietowani mieszkańcy gminy Pomiechówek uznali *Uruchomienie nowych potencjałów rozwojowych gminy* (30% wskazań) oraz *Zwiększanie dostępności do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej oraz wprowadzanie gospodarki niskoemisyjnej* (26%). Trzecie miejsce w hierarchii ważności zajął cel strategiczny *Poprawa ładu przestrzenno-funkcjonalnego i ochrona walorów środowiska i obszarów biologicznie czynnych*. Cele strategiczne: *Budowa społeczeństwa obywatelskiego, wzmocnienie kapitału ludzkiego i procesów włączenia społecznego* oraz *Wzmocnienie istniejącej bazy gospodarczej gminy z wykorzystaniem przewag konkurencyjnych gminy* zostały uznane za mniej ważne – uzyskują podobną liczbę wskazań (rys. 3). W dokumencie Strategii dokonano uszeregowania celów strategicznych zgodnie z wynikami ankiety.

Rys. 3. Hierarchia ważności celów strategicznych zapisanych w Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 na podstawie odpowiedzi udzielonych przez mieszkańców w ankiecie

3. Uszereguj według ważności cele strategiczne zapisane w Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 *

Odpowiedź	Śr. pozycja
Uruchomienie nowych potencjałów rozwojowych gminy	2.64
Zwiększanie dostępności do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej oraz wprowadzanie gospodarki niskoemisyjnej	2.75
Poprawa ładu przestrzenno-funkcjonalnego i ochrona walorów środowiska i obszarów biologicznie czynnych	2.93
Budowa społeczeństwa obywatelskiego, wzmocnienie kapitału ludzkiego i procesów włączenia społecznego	3.31
Wzmocnienie istniejącej bazy gospodarczej gminy z wykorzystaniem przewag konkurencyjnych gminy	3.38

Wypełnienia: 280

Źródło: opracowanie na podstawie wyników ankiety

UWAGA dotycząca zestawień prezentowanych na rys.3-7. Kolejność zestawionych odpowiedzi jest wynikiem uzyskanych głosów (ich liczby) w ramach badania ankietowego. Śr. pozycja oznacza średnią pozycję każdego z projektów przypisywana podczas całego głosowania.

Za najważniejszy projekt z obszaru gospodarki, kluczowy dla realizacji Strategii, mieszkańcy gminy Pomiechówek uznali *budowę kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz*

infrastruktury drogowej w strefie inwestycyjnej (49% wskazań – drugi z najistotniejszych dla mieszkańców projektów kluczowych dla realizacji Strategii w ogóle). Na kolejnych miejscach znalazły się: jako drugi projekt w obszarze gospodarki – *wspieranie rozwoju medycyny uzdrowskiej i rewitalizacyjnej oraz balneologii i odnowy biologicznej*, jako trzeci – *Kontynuacja budowy ścieżek i szlaków dla amatorów nordic walkingu, biegania i narciarstwa ramach programu kompleksowego rozwoju turystyki* a jako czwarty *budowa torowiska kolejowego do lotniska z bocznicą do strefy inwestycyjnej* (liczba wskazań na te projekty była zbliżona tj. poniżej 20%) – rys. 4. W dokumencie Strategii dokonano uszeregowania projektów z obszaru gospodarki zgodnie z wynikami ankiety.

Rys. 4. Hierarchia ważności projektów z obszaru gospodarki kluczowych dla realizacji Strategii na podstawie odpowiedzi udzielonych przez mieszkańców w ankiecie

4. Uszereguj według ważności projekty z obszaru gospodarki kluczowe dla realizacji Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 *

Prezentowane poniżej zestawienie projektów kluczowych nie stanowi zamkniętego spisu realizowanych zadań, a raczej ilustruje jakie działania należy podjąć, żeby przezwyciężyć bariery rozwojowe i realizować zapisane w dokumencie cele strategiczne.

Odpowiedź	Śr. pozycja
Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz infrastruktury drogowej w strefie inwestycyjnej	1.94
Wspieranie rozwoju medycyny uzdrowskiej i rewitalizacyjnej oraz balneologii i odnowy biologicznej	2.45
Kontynuacja budowy ścieżek i szlaków dla amatorów nordic walkingu, biegania i narciarstwa ramach programu kompleksowego rozwoju turystyki	2.71
Budowa torowiska kolejowego do lotniska z bocznicą do strefy inwestycyjnej	2.9

Wypełnienia: 280

Źródło: opracowanie na podstawie wyników ankiety

W przypadku projektów z obszaru Infrastruktura i Społeczeństwo, kluczowe dla realizacji Strategii, zdania mieszkańców były mocno podzielone, z pewnością na dużą liczbę projektów w tej kategorii. Najważniejszy projekt z tego obszaru uzyskał średnio dopiero IV miejsce. Ranking projektów infrastrukturalnych rozpoczynała *Budowa dworca kolejowego i utworzenie pojemnego parkingu przy stacji PKP*. Następne w kolejności, uznane za prawie równoważne, były projekty: *Kontynuacja budowy oczyszczalni przydomowych na terenach rozproszonej zabudowy* oraz *Budowa obiektów sportowych przy istniejących szkołach wiejskich*. Na ostatnim miejscu wśród 9 projektów z obszaru infrastruktury społecznej znalazło się *Podwieszenie kładek rowerowo-piesznych na mostach kołowych (Pomiechówek, Kosewko, Orzechowo)*. Wszystkie projektu z tego obszaru uszeregowane według ważności przez mieszkańców przedstawiono na rys. 5. W dokumencie Strategii dokonano uszeregowania projektów z obszaru infrastruktury społecznej zgodnie z wynikami ankiety.

Rys. 5. Hierarchia ważności projektów z obszaru Infrastruktura i Społeczeństwo kluczowych dla realizacji Strategii na podstawie odpowiedzi udzielonych przez mieszkańców w ankiecie

5. Uszereguj według ważności projekty z obszaru infrastruktury społecznej kluczowe dla realizacji Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 *

Prezentowane poniżej zestawienie projektów kluczowych nie stanowi zamkniętego spisu realizowanych zadań, a raczej ilustruje jakie działania należy podjąć, żeby przezwyciężyć bariery rozwojowe i realizować zapisane w dokumencie cele strategiczne.

Odpowiedź	Śr. pozycja
Budowa dworca kolejowego i utworzenie pojemnego parkingu przy stacji PKP	4.25
Kontynuacja budowy oczyszczalni przydomowych na terenach rozproszonej zabudowy	4.4
Budowa obiektów sportowych przy istniejących szkołach wiejskich	4.42
Kontynuacja rozbudowy sieci kanalizacyjnej	4.68
Przebudowa funkcjonalna gminnego ośrodka kultury na salę koncertowo-kinową i sale warsztatowe	4.91
Rozbudowa sieci gazowej na obszarze gminy	5.22
Budowa przejazdu pod torami (ul. Pogodna i ul. Broniewskiego)	5.31
Zakończenie ostatniego etapu budowy Internetu szerokopasmowego	5.49
Podwieszenie kładek rowerowo-piesznych na mostach kołowych (Pomiechówek, Kosewko, Orzechowo)	6.34

Wypełnienia: 280

Źródło: opracowanie na podstawie wyników ankiety

Zdaniem mieszkańców gminy Pomiechówek, najważniejszym projektem kluczowym dla realizacji Strategii, nie tylko w obszarze przestrzeń, ale i ze wszystkich projektów wymienionych w Strategii (74% wskazań) jest *Zmniejszenie natężenia ruchu drogowego w centrum Pomiechówka (budowa obwodnicy DK 62 odciążającej ruch lokalny i rozbudowa powiatowej i gminnej infrastruktury drogowej)*. Drugim w kolejności projektem z obszaru przestrzeń jest *Stworzenie centralnego placu w Pomiechówku – surogatu rynku miejskiego – z przebudową ruchu pieszego i rowerowego*, zaś *Założenie nowego cmentarza* znalazło się na ostatnim miejscu w tej kategorii – rys. 6. W dokumencie Strategii dokonano uszeregowania projektów z obszaru przestrzeń zgodnie z wynikami ankiety.

Rys. 6. Hierarchia ważności projektów z obszaru przestrzeń kluczowych dla realizacji Strategii na podstawie odpowiedzi udzielonych przez mieszkańców w ankiecie

6. Uszereguj według ważności projekty z obszaru przestrzeń kluczowe dla realizacji Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 *

Prezentowane poniżej zestawienie projektów kluczowych nie stanowi zamkniętego spisu realizowanych zadań, a raczej ilustruje jakie działania należy podjąć, żeby przezwyciężyć bariery rozwojowe i realizować zapisane w dokumencie cele strategiczne.

Odpowiedź	Śr. pozycja
Zmniejszenie natężenia ruchu drogowego w centrum Pomiechówka (budowa obwodnicy DK 62 odciążającej ruch lokalny i rozbudowa powiatowej i gminnej infrastruktury drogowej)	1.31
Stworzenie centralnego placu w Pomiechówku – surogatu rynku miejskiego – z przebudową ruchu pieszego i rowerowego	2.16
Założenie nowego cmentarza	2.53

Wypełnienia: 280

Źródło: opracowanie na podstawie wyników ankiety

Ostatnim obszarem, w którym mieszkańcy gminy Pomiechówek dokonywali wartościowania projektów kluczowych dla realizacji Strategii, było środowisko. Za 2 najważniejsze w tej kategorii projekty uznano *Rozwój energetyki słonecznej większej skali i*

energetyki prosumenckiej oraz *Kontynuację programu likwidacji odpadów azbestowych*. Jednak znowu ze względu na dość dużą liczbę projektów w tej kategorii, zdania mieszkańców były podzielone i pierwsze projekty z tego obszaru uzyskały średnio dopiero III miejsce. Kolejne 3 projekty plasowały się dość blisko w rankingu (wszystkie zostały wymienione na rys. 7). Za najmniej ważny spośród 6 projektów środowiskowych mieszkańcy uznali *Promowanie rozwiązań energooszczędnych (wymiana liniowego oświetlenia ulicznego na energooszczędne z pilotażowymi wdrożeniami punktowymi oświetlenia PV na Promenadzie) i obiektach zarządzanych przez gminę*. W dokumencie Strategii dokonano uszeregowania projektów z obszaru środowiska zgodnie z wynikami ankiety.

Rys. 7. Hierarchia ważności projektów z obszaru środowiska kluczowych dla realizacji Strategii na podstawie odpowiedzi udzielonych przez mieszkańców w ankiecie

7. Uszereguj według ważności projekty z obszaru środowiska kluczowe dla realizacji Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 *

Prezentowane poniżej zestawienie projektów kluczowych nie stanowi zamkniętego spisu realizowanych zadań, a raczej ilustruje jakie działania należy podjąć, żeby przezwyciężyć bariery rozwojowe i realizować zapisane w dokumencie cele strategiczne.

Odpowiedź	Śr. pozycja
Rozwój energetyki słonecznej większej skali i energetyki prosumenckiej	3.18
Kontynuacja programu likwidacji odpadów azbestowych	3.19
Poprawa efektywności energetycznej i termoizolacji budynków w ramach planu gospodarki niskoemisyjnej	3.38
Modernizacja budynków publicznych pod względem emisyjności, efektywności energetycznej i funkcjonalności	3.46
Budowa stopni wodnych, na Wkrze, sztucznego jeziora i hydroelektrowni w Pomiechówku, zwiększających retencję, bezpieczeństwo przeciwpowodziowe, bezpieczeństwo energetyczne i atrakcyjność turystyczną oraz opcjonalna budowa hydroelektrowni na Wkrze powyżej Pomiechówka	3.64
Promowanie rozwiązań energooszczędnych (wymiana liniowego oświetlenia ulicznego na energooszczędne z pilotażowymi wdrożeniami punktowymi oświetlenia PV na Promenadzie) i obiektach zarządzanych przez gminę	4.16

Wypełnienia: 280

Źródło: opracowanie na podstawie wyników ankiety

Konsultacje projektu Strategii – zgłaszanie uwag i opinii

Równoległe z rozpoczęciem badań ankietowych na stronie internetowej Urzędu Gminy Pomiechówek udostępniony został projekt Strategii wraz z formularzem do zgłaszania uwag, z którego nie skorzystał żaden z mieszkańców. Uwagi/opinie do Strategii zgłosiły 3 osoby - przesłały je mailowo. Poniżej w tabeli 1. zestawiono zgłoszone uwagi i ustosunkowanie się do nich zespołu opracowującego Strategię. Ponadto załączono jedną opinię jaka wpłynęła w czasie konsultacji.

Tabela 1. Zestawienie uwag jakie wpłynęły podczas procesu konsultacji do projektu Strategii

Zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Rozpatrzenie uwagi
Nadawca: anna960@op.pl	Do strategii rozwoju - dlaczego pominięta została budowa kładki we wsi Kikoły? Jest to kładka, o którą mieszkańcy zabiegają od wielu lat (na wysokości parowu). Praktycznie nie ma przejścia dla osób pieszych, nie ma poboczy,	Uwaga uwzględniona w tablicy 3. w której zestawione zostały kluczowe projekty dla realizacji strategii dodano także miejscowość Kikoły

	jest tylko droga z samochodami. Proszę o uwzględnienie i uzupełnienie w wymienianych kładkach również kładki w Kikołach. To jest bezpieczeństwo pieszych użytkowników drogi, o które winna dbać Gmina Pomiechówek.	
Pani Iwona Sagatyńska	W szczegółowej analizie SWOT w celach strategicznych 1 w punkcie 1.6 – dodać wdrożenie systemu sms Taki system funkcjonuje pilotażowo w Stanisławowie warto byłoby dodać wdrożenie systemu informacyjnego sms w ramach poszczególnych sołectw	Uwaga nieprecyzyjna raczej chodzi o cele a nie analizę SWOT Uwzględniono w celach Kierunek działań 1.6.2 sformułowano: Rozszerzanie zasięgu sieci informacji lokalnej z wykorzystaniem współczesnych systemów przekazu (internet, sms, biuletyn gminny)
Pani Iwona Sagatyńska	w celach strategicznych 2 w punkcie 2.1 to, o czym wspomniałam podczas spotkania - mieszkańcy poza Pomiechówkiem, zwłaszcza młodzież, mają bardzo ograniczony dostęp do wspomnianej infrastruktury społecznej. Powinna być poprawiona komunikacja międzygminna umożliwiająca dostęp do w/w infrastruktury, zwłaszcza w godzinach popołudniowych i wieczornych	Uwaga uwzględniona W kierunku działań 2.4.1. Podnoszenie jakości lokalnej komunikacji z uwzględnieniem bieżących potrzeb (częstotliwości kursów, jakości przystanków), <i> dodano</i> zwłaszcza w kontekście zwiększania dostępności gminnej infrastruktury społecznej
Pani Iwona Sagatyńska	celach strategicznych 2 - punkt 2.3 według mnie brakuje poprawy bezpieczeństwa pieszych poprzez rozwijanie i budowę chodników w sołectwach. W wielu miejscowościach ich po prostu nie ma.	Uwaga uwzględniona W kierunku działań 2.3.1. Poprawa jakości dróg gminnych <i> dodano z uwzględnieniem</i> potrzeb bezpieczeństwa ruchu pieszych
Pani Iwona Sagatyńska	Dotyczy części: Wskaźniki monitorowania Cele strategiczne -> poprawa ładu przestrzenno funkcjonalnego i ochrona walorów środowiska: wydaje mi się, że nie najtrafniejsze jest określanie odsetek mieszkańców objęty zagrożeniem powodziowym. W problemie chodzi o gospodarstwa, nie ilość ludzi, bo taka sama tragedia jest dla osoby, która mieszka w takiej strefie samotnie, jak i rodziny z kilorgiem dzieci. Sama ilość ludzi nie ma większego znaczenia. Poza tym bardziej może chodzi o monitorowanie długości wałów przeciwpowodziowych, bo stan samego zagrożenia też jest różny w zależności od wielu czynników (suchych/mokrych lat, retencji, wysokości fali powodziowej itp). Zarówno wały, jak i zbiornik retencyjny są pewnym zabezpieczeniem, ale nigdy nie dadzą gwarancji, ponieważ wysokość wody może być różna, a tym samym i zagrożenie powodziowe.	Zapis utrzymany Z punktu widzenia działań ratunkowych i pomocowych (np. dla ilu osób należy zabezpieczyć tymczasowe lokale itp.) istotne jest ilu to jest mieszkańców, a nie tylko ile to gospodarstw.

Pani Iwona Sagatyńska	<p>Dotyczy części: Wskaźniki monitorowania</p> <p>Cele strategiczne -> Aktywizacja nowych potencjałów rozwojowych gminy: Podmioty w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym</p> <p>Według metodologii GUS w wieku produkcyjnym znajdują się: mężczyźni pomiędzy 18. a 64. rokiem życia, kobiety pomiędzy 18. a 59. rokiem życia. Może w odniesieniu do osób pełnoletnich, a nie w wieku produkcyjnym? Przecież DG prowadzą często osoby w wieku uznanym przez GUS jako poprodukcyjny, zwłaszcza w realiach wysokości wypłacanych świadczeń emerytalnych. Wprowadzenie takiego wskaźnika byłoby zatem przekłamaniem statystyk.</p>	<p>Zapis utrzymany</p> <p>Przyjęto ze wśród wskaźników kluczowych znajduje się takie, które możliwe są do pozyskania ze statystyki publicznej. Proponowana zmiana wskaźnika byłaby bardzo ciekawa, ale równocześnie bardzo trudna do generowania.</p>
Pani Iwona Sagatyńska	<p>Dotyczy części: Wskaźniki monitorowania</p> <p>Cele strategiczne -> wzmocnienie istniejącej bazy gospodarczej gminy z wykorzystaniem przewag konkurencyjnych gminy: Firmy z podziałem na branże w SSE.</p> <p>Firmy dla obsługi SSE mogą być również poza strefą. To może być mały zakład produkujący drobny element potrzebny dla partnera zlokalizowanego w strefie. Może z podziałem na branże w ramach gminy?</p>	<p>Zapis utrzymany</p> <p>Zgadza się z komentarzem, ale przyjęcie takiej optyki oznaczało by także poszukiwanie powiązań poza gminą, przecież firmy współpracujące z tymi w SSE na pewno i poza granicami gminy bada. W celu założono przede wszystkim rozwój firm w SSE dlatego też wskaźnik do nich się odnosi</p>
Pani Iwona Sagatyńska	<p>Wskaźniki monitorowania – dodatkowe</p> <p>Budowa społeczeństwa obywatelskiego, wzmocnienie kapitału ludzkiego i włączenia społecznego</p> <p>Wydaje mi się, że liczba imprez promujących zdrowy tryb życia niewiele wniesie. Może ogólnie imprez organizowanych przez gminę z orientacyjnym określeniem ilości osób uczestniczących? Integracja pasjonatów jakiejś dziedziny niekoniecznie musi dotyczyć zdrowego trybu życia, a też integruje ludzi.</p>	<p>Zapis utrzymany</p> <p>Wskaźnik odnosi się także do zapisu celów operacyjnych i kierunków działań a w nich podkreślony jest zdrowy tryb życia</p>
Pani Iwona Sagatyńska	<p>Wskaźniki monitorowania – dodatkowe</p> <p>Zwiększenie dostępności do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej oraz wprowadzenie gospodarki niskoemisyjnej: samochody ciężarowe przejeżdżające przez centrum gminy.</p> <p>Wprowadzenie takiego wskaźnika jest mało miarodajne z uwagi na ograniczone techniczne możliwości badań. Natężenie ruchu nie jest stałe i jest uwarunkowane różnymi czynnikami (pora roku, święta, a nawet sytuacja polityczna)</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p>
Pani Iwona Sagatyńska	<p>Wskaźniki monitorowania – dodatkowe</p> <p>Poprawa ładu przestrzenno funkcjonalnego i</p>	<p>Korekta zapisu</p> <p>Przedmiotem badania ma być</p>

	ochrona walorów środowiska: przeciwdziałanie nadmiernej fragmentacji przestrzeni - określenie minimalnej wielkości działki pod zabudowę Co ma być przedmiotem badań? Ilość nowo powstałych minimalnych działek? Więcej gospodarstw to też większy przychód z podatków dla gminy. Wprowadzając takie ograniczenia uniemożliwiamy osobom z mniejszym kapitałem sprowadzenie się na teren naszej gminy. Owszem - minimalna powierzchnia powinna być, ale nie może ona być zbyt duża, by nie ograniczała potencjału napływu ludzi. A tak naprawdę - co mielibyśmy monitorować i co to nam tak naprawdę da?	liczba zapisów w MPZP dotyczących minimalnej powierzchni działek – dodano
Pani Iwona Sagatyńska	Wskaźniki monitorowania – dodatkowe Aktywizacja nowych potencjałów rozwojowych gminy: przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie. Fajnie byłoby znać, ale chyba nie realne do weryfikacji przez gminę (różny charakter dochodów, szara strefa itp).Uważam, że jest bezcelowe.	Zapis utrzymany jest to wskaźnik dostępny w ramach statystyki publicznej
Pani Iwona Sagatyńska	Wskaźniki monitorowania – dodatkowe Aktywizacja nowych potencjałów rozwojowych gminy: wypromowane lokalne produkty - kto to określi i na jakiej podstawie (raczej niemierzalne)	Zapis utrzymany Są metody określania, np. http://www.minrol.gov.pl/Jakosc-zywnosci/Produkty-regionalne-i-tradycyjne/Lista-produktow-tradycyjnych
Pani Iwona Sagatyńska	Wskaźniki monitorowania – dodatkowe Wzmocnienie istniejącej bazy gospodarczej gminy z wykorzystaniem przewag konkurencyjnych gminy: przedsiębiorstwa innowacyjne (liczba) - kto określa innowacyjność i na jakiej podstawie? (raczej niemierzalne)	Zapis utrzymany Mogą to być przedsiębiorstwa korzystające ze wsparcia na projekty innowacyjne
Pani Iwona Sagatyńska	Wskaźniki monitorowania – dodatkowe Dodałabym w tym dziale jednak liczbę pasażerów komunikacji lokalnej	Uwaga uwzględniona Wprowadzono wskaźnik

Poniżej także opinia nt. Strategii skierowana przez Pana Krzysztofa Hofmana

Niezwykle cennym rozwiązaniem było sporządzenie strategii w oparciu o przeprowadzone warsztaty konsultacyjne. Powoduje to, iż opracowanie jest wysoce praktyczne, oparte na bardzo realnych spostrzeżeniach mieszkańców. Dla miejscowego czytelnika jest więc łatwiejsze w odbiorze i akceptacji. Ale jak każde rozwiązanie ma w związku z takim podejściem swoje minusy. Są prawdy ogólne dotyczące naszego społeczeństwa, barier w jego rozwoju (dostrzeganych z pozycji konsultanta międzynarodowego, niekoniecznie lokalnego mieszkańca). Może nie są one chętnie słuchane i gładko akceptowane społecznie. Jednak bez takiego, może trochę z góry, może trochę surowego spojrzenia, dłużej będziemy dreptać w miejscu. Myślę, że wyartykułowanie ogólniejszych spostrzeżeń daje szansę nad zastanowieniem się nad nimi i wdrożeniem ich, jeśli nie teraz zaraz to w nieodległej przyszłości (zwłaszcza w odniesieniu do młodszej części społeczeństwa). Mam na myśli ogólnie pojmowaną kwestię rozwoju społecznego, która moim zdaniem była niedoceniana przy realizacji poprzedniej strategii – cel strategiczny nr 2 (moje pismo kierowane do Wójta Gminy Pomiechówek z dnia 25 sierpnia 2015r.). Obecny projekt strategii przyjmuje za pierwszy cel strategiczny ”Budowę społeczeństwa obywatelskiego, wzmacnianie kapitału ludzkiego i procesów włączenia społecznego”, które

kładzie nacisk na ten aspekt. Jednak opóźnienia z poprzedniego okresu moim zdaniem będą trudne do nadgonienia.

Zarządzanie wielopoziomowe i wielopodmiotowe (o których wspomina strategia jako nowe podejście strategiczne) jest możliwe, jeśli ośrodki takie zostaną do tego przygotowane. Nie sprzyja temu obserwowana koncentracja zainteresowania kierownictwa gminy i przejawianej aktywności w ogólnie rozumianym obszarze Pomiechówka (kluczowy z punktu widzenia liczby wyborców). Stąd proponowany w moim piśmie z dnia 3 lutego 2014 r. kierowanym do Wójta Gminy Pomiechówek projekt rozwoju jednostek pomocniczych (koncentrujący się (przynajmniej na początku) na kadrze kierowniczej sołectwa). 27 jednostek x sołtys + 3-5 członków rady sołectkiej = ok. 100 osób zaangażowanych w pracę społeczną. To spory, moim zdaniem i nie w pełni wykorzystywany potencjał.

W swojej wypowiedzi na łamach grudniowego wydania Gazety Pomiechowskiej 2015/10(76) Pan Prof. Dr hab. Zbigniew Strzelecki wspomina o kwestia bliskości Warszawy i programie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (fundusze UE). Nie pada jednak informacja o ustawie metropolitalnej wydanej „rzutem na taśmę” jeszcze przez parlament siódmej kadencji. W tym kontekście w strategii moim zdaniem słusznie wskazuje się na szanse gminy w ukierunkowaniu polityki własnej na Obszar Metropolitalny Warszawy. Dalej strategia informuje, że „Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 jest spójna ze Strategią Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030. Strategia OMW nakreśla główne wyzwania stojące przed gminami OMW w perspektywie do 2030 r. Gmina Pomiechówek stanowi integralną część OMW....” Dalej czytany również „Ważnym aspektem zasygnalizowanym w Strategii jest konieczność wzmocnienia integracji terenu gminy z OMW. Dotyczy to nie tylko aspektów komunikacyjnych (drogi, ścieżki rowerowe, transport szynowy, budowa węzłów), ale również społecznych i gospodarczych”. Proszę jednak zauważyć, iż temat ten jest całkowicie nieobecny w prowadzonej przez gminę dyskusji społecznej (w przeciwieństwie np. do sąsiedniego Legionowa). Decyzja o przystąpieniu do OMW to jednak strategiczna zmiana w dotychczasowej polityce gminy. Brak społecznej dyskusji w tej sprawie jest dla mnie niepokojący.

Należy zgodzić się z opinią wyrażoną przez Państwa na spotkaniu podsumowującym 2 marca br., iż strategię gminy należy opierać na dwu nogach „przyroda i środowisko ale i SSE”. Nie oznacza to jednak moim zdaniem, iż nogi te muszą być równe. Unikatywne warunki środowiskowe Gminy Pomiechówek (mające również swoją uzdrowiskową tradycję poczynając od caratu) w kontekście OMW dla Warszawy będą miały tylko jeden wymiar. To może przesądzać o planowanych „długościach tych nóg”.

Dlatego moim zdaniem strategia Gminy Pomiechówek nie musi być odbiciem strategii powiatu czy województwa, ale wpisywać się w nie w wybranym zakresie. W ankiecie została zapisana przy każdym pytaniu uwaga - „Prezentowane poniżej zestawienie projektów kluczowych nie stanowi zamkniętego spisu realizowanych zadań, a raczej ilustruje jakie działania należy podjąć, żeby przezwyciężyć bariery rozwojowe i realizować zapisane w dokumencie cele strategiczne” i jest jak najbardziej słuszna. Brakuje jednak moim zdaniem informacji na samym początku ankiety, że i tak pieniędzy nie wystarczy na wszystko (to co zostało powiedziane na spotkaniu 2 marca br., ale dopiero wtedy) i ustalając priorytety na coś (na którąś nogę) trzeba będzie się jednak zdecydować. Rozumiejąc, iż strategia musi pokazywać możliwie wszelkie kierunki rozwoju, zawsze pozostaje jednak praktyczne pytanie, który powinien być tym głównym. Sugestie wynikające z podsumowania ankiety powinny uwzględniać moim zdaniem następujące podejście ankietowanego. W pierwszej kolejności jego partykularny interes, następnie kluczową bieżącą bolączkę codziennego życia mieszkańca (np. brak obwodnicy), a dopiero na końcu strategiczne, przyszłościowe działania (nie zawsze zdając sobie z tego sprawę, że została nam ostatnia edycja środków UE z kontraktacją do 2020 r.). Nawiązuję tu do przyjętej metodologii „przez warsztaty” i jej mankamentu spojrzenia z poziomu mieszkańca. Rozwiązanie tego problemu jest o tyle łatwiejsze, iż w naszej gminie decyzje podejmowane są raczej jednoosobowo. Końcowe sugestie mogą więc być omawiane w bardzo wąskim gronie decyzyjnym. Takie też były moje sugestie wyrażone w piśmie kierowanym do Wójta Gminy Pomiechówek z dnia 25 sierpnia 2015 r., na które powoływałem się wcześniej.

W podsumowaniu pragnę przekazać wyrazy wysokiego uznania, dla tej części strategii, która została poświęcona rozwojowi turystyki na terenie gminy. Materiał wyjątkowo praktyczny, o szerokim spektrum kierunków działania, bardzo szczegółowy jak na strategię i moim zdaniem bardzo trafny. To bardzo cenne informacje dla gminy, warte indywidualnego potraktowania. Temat ten osobiście popieram, choć w niektórych jego praktycznych kwestiach mam nieco odmienne podejście.

Spotkania konsultacyjne w dniu 2 marca 2016 r.

W ramach konsultacji dokumentu odbyły się także dwa spotkania konsultacyjne. Pierwsze z Radnymi Gminy Pomiechówek, drugie spotkanie miało charakter otwarty i skierowane było do wszystkich mieszkańców gminy. Oba spotkania miały charakter informacyjny – Zespół ekspertów pracujących nad dokumentem przedstawił na nich projekt Strategii. Dyskusja toczona na obu spotkaniach miała charakter wyjaśniania, doprecyzowania i odpowiadania na pytania szczegółowe dotyczące konkretnych zapisów dokumentu. Wyniki dyskusji zostały uwzględnione w ostatecznej wersji dokumentu. Jedyny postulat, który po dyskusji eksperckiej nie został uwzględniony dotyczy przedstawienia danych za rok 2015. Ponieważ nie są dostępne wszystkie dane za rok 2015 (właściwie poza danymi finansowymi dostępnymi w gminie inne dane opierające się na statystyce publicznej nie są w ogóle dostępne) nie zdecydowano się na przedstawienie tych danych tylko z sektora finansowego. Zdaniem ekspertów analizy prowadzone w Strategii w cyklu wieloletnim pokazują trendy zmian, a te są najistotniejsze przy projektowaniu lokalnej polityki rozwoju.